

UNIVERSITATEA LIBERĂ ÎNTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 316.6:159.9(043.3)

POPOVICI ADRIANA

**VALORILE ȘI ASPIRAȚIILE PROFESIONALE –
CONDIȚIE A MATURITĂȚII SOCIALE ÎN PROCESUL DE
TRANZIȚIE LA VÂRSTA ADULTĂ**

511.03 – PSIHOLOGIE SOCIALĂ

Teza de doctor în psihologie

Conducător științific:	Rusnac Svetlana , doctor în psihologie, conferențiar universitar
Consultant științific	Caunenco Irina , doctor în psihologie, conferențiar universitar
Consultant științific	Calancea Angela , doctor în psihologie, conferențiar universitar
Consultant științific	Iurchevici Iulia , doctor în sociologie, conferențiar universitar
Autor	Popovici Adriana

CHIȘINĂU, 2025

© Popovici Adriana, 2025

CUPRINS

ADNOTARE	5
ANNOTATION	6
LISTA ABREVIERILOR	7
LISTA TABELELOR	8
LISTA FIGURILOR	9
INTRODUCERE	10
1. FUNDAMENTELE TEORETICE ALE MATURITĂȚII SOCIALE ȘI ROLUL VALORILOR ȘI ASPIRAȚIILOR PROFESIONALE ÎN TRANZIȚIA LA VÂRSTA ADULTĂ	17
1.1. Tranziția la vârstă adultă: de la periodizările clasice la paradigma adultului emergent	17
1.2. Maturitatea – dimensiune esențială în dezvoltarea umană	27
1.3. Structura maturității sociale: criterii definitorii și domenii de manifestare	33
1.4. Valorile și aspirațiile profesionale – factori ai maturizării sociale în etapa tranziției la vârstă adultă	41
1.5. Factorii de risc și provocările pentru maturitatea socială în perioada de tranziție a tinerilor la vârstă adultă	50
1.6. Concluzii la capitolul 1	56
2. ROLUL VALORILOR DE VIAȚĂ ȘI ASPIRAȚIILOR PROFESIONALE ÎN FORMAREA MATURITĂȚII SOCIALE LA TINERII AFLAȚI ÎN TRANZIȚIE LA VÂRSTA ADULTĂ: STUDIU DE CONSTATARE	58
2.1. <i>Design</i> -ul și metodologia cercetării de constatare	58
2.2. Procedura de adaptare și testare a instrumentelor de evaluare	68
2.3. Prezentarea și interpretarea rezultatelor studiului de constatare	79
2.3.1. Analiza diferențelor privind valorile, aspirațiile și indicatorii maturității sociale în funcție de variabilele socio-demografie	79
2.3.2. Analiza relațiilor dintre valorile de viață, orientările existențiale (aspirațiile profesionale) și maturitatea socială, și a rolului mediator al identității profesionale și maturității psihologice	96
2.4. Concluzii la capitolul 2	108
3. IMPACTUL PROGRAMULUI PSIHOSOCIAL DE DEZVOLTARE VALORICĂ ȘI CONSOLIDARE A IDENTITĂȚII PROFESIONALE ASUPRA TINERILOR AFLAȚI ÎN TRANZIȚIA LA VÂRSTA ADULTĂ	110

3.1. Fundamente metodologice ale experimentului formativ.....	110
3.2. Metodologia și <i>design</i> -ul Programului Psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale.....	117
3.3. Eficiența Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale: rezultatele experimentului de control.....	134
3.4. Concluzii la capitolul 3.....	154
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	157
BIBLIOGRAFIE.....	166
ANEXE	183
Anexa 1. Bateria de teste și instrumentele de cercetare.....	183
Anexa 2. Analize de comparație statistică.....	197
Anexa 3. Analize corelaționale	206
Anexa 4. Program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale	210
Anexa 6. Prelucrarea statistică a datelor din cadrul experimentului de control	235
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	240
CURRICULUM VITAE	241

ADNOTARE

Popovici Adriana. Valorile și aspirațiile profesionale – condiție a maturității sociale în procesul de tranziție la vârsta adultă.

Teză de doctor în psihologie, Chișinău, 2025

Structura tezei: cuprins, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie compusă din 200 de titluri, 6 anexe, 156 de pagini de text de bază, 33 de figuri, 11 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: aspirații profesionale, maturitate psihologică, maturitate socială, identitate profesională, tineri, sensul vieții, valori de viață.

Scopul cercetării: investigarea maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă, prin analiza relației dintre valorile de viață și aspirațiile profesionale în dinamica procesului de maturizare socială, în vederea elaborării unor intervenții educaționale și sociale care să favorizeze adaptarea și integrarea eficientă în rolurile adulte.

Obiectivele lucrării: (1) Analiză teoretică a maturității sociale în procesul tranziției la vârsta adultă, cu evidențierea rolului valorilor și aspirațiilor profesionale ca factori determinanți; (2) Descrierea și investigarea empirică a valorilor, aspirațiilor profesionale, orientărilor existențiale, identității profesionale și nivelului maturității psihologice și sociale, în funcție de variabilele sociodemografice (gen, vârstă, nivel educațional); (3) Elaborarea și validarea unui model integrativ al maturității sociale, care să surprindă relațiile dintre valorile/aspirațiile profesionale, maturitatea psihologică, identitatea profesională și maturitatea socială; (4) Elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței unui program psihosocial axat pe clarificarea valorilor și consolidarea identității profesionale a tinerilor aflați în tranziție la vârsta adultă; (5) Formularea recomandărilor aplicative pentru îmbunătățirea practicilor educaționale și de orientare profesională, cu scopul de a facilita integrarea socială și profesională a tinerilor.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Cercetarea propune o abordare integrativă asupra relației dintre valorile de viață, aspirațiile profesionale și maturitatea socială în perioada de tranziție la vârsta adultă. Prin elaborarea și validarea empirică a unui model complex al maturității sociale, s-a demonstrat că valorile de viață și aspirațiile profesionale acționează ca predictori, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică – ca mediatori ai procesului de maturizare socială. Originalitatea cercetării constă în integrarea dimensiunii valoric-aspiraționale în explicația maturității sociale, oferind o perspectivă nouă asupra modului în care tinerii își articulează valorile, aspirațiile și identitatea profesională în procesul de formare personală și socială. Lucrarea se remarcă printr-o metodologie mixtă, care a permis surprinderea diferențelor de gen, vârstă și nivel educațional, evidențiind modul în care acești factori influențează constituirea identității profesionale și a maturității sociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și validat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, demonstrând eficiența intervențiilor educaționale în clarificarea valorilor, formarea identității profesionale și dezvoltarea maturității psihosociale. Prin ansamblul contribuțiilor teoretice, empirice și aplicative, cercetarea oferă un cadru științific coerent pentru studiul maturității sociale și deschide direcții inovatoare în psihologia dezvoltării și consilierea vocațională.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în conceptualizarea și validarea empirică a unui model integrativ al maturității sociale în etapa tranziției la vârsta adultă, model în care aspirațiile profesionale și valorile de viață acționează ca predictori, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică funcționează ca mediatori ai maturității sociale. Demonstrația empirică a modelului a permis clarificarea mecanismului valoric-aspirațional care susține formarea maturității sociale, evidențiind interacțiunea complexă dintre factorii motivaționali, axiologici și identitari și relevând totodată rolul variabilelor demografice – vârsta, nivelul educațional – în dinamica maturizării psihosociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și implementat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, destinat tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă. Acesta sprijină clarificarea valorilor și direcțiilor de carieră, dezvoltarea identității profesionale și creșterea nivelului de maturitate psihologică și socială, oferind un instrument validat de intervenție formativă. Ansamblul acestor contribuții oferă un cadru teoretic și praxiologic coerent, care poate ghida proiectarea curriculară, politicile educaționale și de tineret, precum și programele de consiliere psihologică, sprijinind tranziția eficientă și echilibrată a tinerilor către rolurile adulte.

Semnificația teoretică a cercetării. Cercetarea extinde cunoștințele despre maturitatea socială și evidențiază rolul valorilor de viață și al aspirațiilor profesionale în tranziția tinerilor la vârsta adultă. Maturitatea socială este definită ca un proces multidimensional, care implică responsabilitate, autoreglare, internalizarea valorilor și adaptarea la roluri sociale variate. Prin includerea valorilor de viață și a aspirațiilor profesionale, studiul evidențiază interdependența dintre maturitatea psihologică și cea socială, oferind un model teoretic integrativ care corelează dimensiunile psihologice (autoreglare, independență, autoactualizare) cu cele sociale (valori, aspirații, identitate profesională). Acest model oferă o viziune inovatoare asupra procesului de maturizare și direcții pentru cercetări viitoare. Analiza diferențelor de gen, nivel educațional și vârstă clarifică factorii care influențează maturizarea tinerilor, consolidând fundamentul teoretic al psihologiei dezvoltării și educației și sugerând strategii educaționale și psihosociale eficiente pentru susținerea acestui proces.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în utilizarea rezultatelor pentru optimizarea intervențiilor educaționale și sociale care sprijină tinerii în tranziția la vârsta adultă și integrarea profesională. Au fost traduse, adaptate și validate trei instrumente privind identitatea profesională, maturitatea psihologică și cea socială, oferind o bază metodologică durabilă pentru consiliere și evaluare vocațională. Cercetarea a condus la elaborarea și testarea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, eficient în clarificarea valorilor și planificarea carierei. Rezultatele fundamentează politici educaționale moderne și modernizarea consilierii vocaționale în școli și universități.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost prezentate și publicate în cadrul unor conferințe științifice naționale și internaționale, precum și în reviste de specialitate recunoscute. Rezultatele cercetării au fost diseminate în cadrul conferințelor organizate de Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), Conferinței Științifice Internaționale „Asistența psihologică la etapa contemporană” și Simpozionului Național Kreatikon, fiind publicate în volumele acestor conferințe. De asemenea, patru articole au fost publicate în reviste științifice de renume, cum ar fi „Akademios”, „Psihologie”, „Revista de pedagogie” și „EcoSoEn”, fapt ce atestă recunoașterea internațională a valorii rezultatelor. Includerea rezultatelor cercetării în activitățile didactice la modulul „Psihologia dezvoltării” (ULIM) confirmă aplicabilitatea rezultatelor în contextul educațional, contribuind la pregătirea și formarea viitoarelor generații de specialiști. Astfel, cercetarea își dovedește relevanța atât în plan academic, cât și în sfera educațională.

ANNOTATION

Popovici Adriana. Values and professional aspirations – a condition for social in the transition to adulthood. PhD Thesis in Psychology, Chisinau, 2025

Structure of the Thesis: Table of contents, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography comprising 200 titles, six appendices, 155 pages of main text, 33 figures, and 11 tables. The findings have been published in nine scientific works.

Keywords: professional aspirations, psychological maturity, social maturity, professional identity, youth, life meaning, life values.

Purpose of the Research: To investigate social maturity among young people in transition to adulthood by analyzing the relationship between life values and professional aspirations within the dynamics of the social maturation process, with the aim of developing educational and social interventions that facilitate adaptation and effective integration into adult roles.

Objectives of the Research: (1) Conduct a theoretical analysis of social maturity during the transition to adulthood, emphasizing the role of life values and professional aspirations as determining factors; (2) Empirically describe and investigate values, professional aspirations, existential orientations, professional identity, and levels of psychological and social maturity, according to sociodemographic variables (gender, age, educational level); (3) Develop and validate an integrative model of social maturity that captures the relationships among professional values/aspirations, psychological maturity, professional identity, and social maturity; (4) Design, implement, and evaluate the effectiveness of a psychosocial program focused on clarifying values and consolidating professional identity among young people in transition to adulthood; (5) Formulate applied recommendations for improving educational and career guidance practices, with the aim of facilitating the social and professional integration of young people.

Scientific Novelty and Originality: The research proposes an integrative approach to understanding the relationship between life values, professional aspirations, and social maturity during the transition to adulthood. By developing and empirically validating a comprehensive model of social maturity, it was demonstrated that life values and professional aspirations function as predictors, while professional identity and psychological maturity act as mediators of the social maturation process. The originality of the study lies in integrating the value-aspirational dimension into the conceptual explanation of social maturity, offering a novel perspective on how young people articulate their values, aspirations, and professional identity during personal and social development. The research employs a mixed-methods design, allowing the identification of gender, age, and educational level differences and highlighting how these factors influence the formation of professional identity and social maturity. At the applied level, the study led to the development and validation of the Psychosocial Program for Value Development and Consolidation of Professional Identity, which proved effective in clarifying values, fostering professional identity, and enhancing psychosocial maturity. Through its theoretical, empirical, and applied contributions, the research provides a coherent scientific framework for the study of social maturity and opens innovative directions in developmental psychology and vocational counseling.

Results and Contribution to Solving a Significant Scientific Problem: The results consist in the conceptualization and empirical validation of an integrative model of social maturity during the transition to adulthood. In this model, professional aspirations and life values act as predictors, while professional identity and psychological maturity function as mediators of social maturity. The empirical validation clarified the value-aspirational mechanisms underlying the formation of social maturity, highlighting the complex interaction between motivational, axiological, and identity factors, and demonstrating the influence of demographic variables—age and educational level—on psychosocial development dynamics.

At the applied level, the Psychosocial Program for Value Development and Consolidation of Professional Identity was designed and implemented for young people in transition to adulthood. This program supports the clarification of values and career directions, the development of professional identity, and the enhancement of psychological and social maturity, offering a validated framework for formative intervention. Collectively, these contributions provide a coherent theoretical and praxiological foundation that can guide curriculum design, educational and youth policies, and psychological counseling programs, promoting a balanced and effective transition to adult roles.

Theoretical Significance: The study expands knowledge on social maturity and emphasizes the role of life values and professional aspirations in the transition to adulthood. Social maturity is defined as a multidimensional process involving responsibility, self-regulation, internalization of values, and adaptation to diverse social roles. By integrating life values and professional aspirations, the research demonstrates the interdependence between psychological and social maturity, proposing an integrative theoretical model linking psychological dimensions (self-regulation, independence, self-actualization) with social dimensions (values, aspirations, professional identity). This model provides an innovative perspective on the maturation process and suggests directions for future research. Analysis of gender, educational level, and age differences clarifies factors influencing youth maturation, strengthening the theoretical foundation of developmental and educational psychology, and suggesting effective educational and psychosocial strategies to support this process.

Applied Value: The applied significance lies in the use of the results to optimize educational and social interventions that support young people in their transition to adulthood and professional integration. Three instruments assessing professional identity, psychological maturity, and social maturity were translated, culturally adapted, and validated, providing a sustainable methodological basis for counseling and vocational assessment. The research led to the development and testing of the Psychosocial Program for Value Development and Consolidation of Professional Identity, proven effective in clarifying personal values and career planning. The results provide a solid foundation for modern educational policies and the modernization of vocational counseling in schools and universities.

Approval and Implementation of Scientific Results: The scientific results were presented and published at national and international conferences and in recognized academic journals. The findings were disseminated through conferences organized by the Free International University of Moldova (FIUM), the International Scientific Conference “Psychological Assistance in the Contemporary Era,” and the National Symposium Kreatikon, being published in their respective proceedings. Four articles were published in reputable journals, including *Akados*, *Psihologie*, *Revista de Pedagogie*, and *EcoSoEn*, attesting to international recognition of the research’s value. Integration of the findings into the “Developmental Psychology” course at ULIM confirms their applicability in educational contexts, contributing to the preparation and training of future specialists. Thus, the research demonstrates relevance both academically and educationally.

LISTA ABREVIERILOR

OMS – Organizația Mondială a Sănătății

BNS - Biroul Național de Statistică

NEET – Not in Education, Employment, or Training (tineri care nu sunt încadrați în educație, muncă sau formare profesională).

RM – Republica Moldova

LC – Locus control

IP – Identitate Profesională

GE – Grup Experimental

GC – Grup de Control

MP – Maturitate psihologică

MS – Maturitate socială

ULIM – Universitatea Liberă Internațională din Moldova

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1.	Dimensiuni ale maturității în funcție de etapa de vârstă și perspectiva teoretică [contribuție proprie]	28-29
Tabelul 1.2.	Tabloul generalizator al gradului de cercetare a conceptului de maturitate socială: autori din Occident [contribuție proprie]	31
Tabelul 1.3.	Tabloul generalizator al gradului de cercetare a conceptului de maturitate socială: autori ruși [contribuție proprie]	32
Tabelul 1.4.	Indicatorii relației cu sine care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]	34-35
Tabelul 1.5.	Indicatorii relației cu ceilalți care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]	35
Tabelul 1.6.	Indicatorii relației cu societatea care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]	36-37
Tabelul 1.7.	Indicatorii relației cu profesia care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]	37-38
Tabelul 2.1.	Structura eșantionului selectat pentru realizarea cercetării de constatare	67
Tabelul 3.1.	Caracteristicile sociodemografice ai tinerilor din GE și GC	114
Tabelul 3.2.	Tematica și obiectivele Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale	125
Tabelul 3.3.	Rezultatele evaluării <i>Follow-up</i> prind impactul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale	151

LISTA FIGURILOR

Fig. 1.1.	Modelul conceptual al maturității sociale [contribuție proprie]	40
Fig. 1.2.	Modelul integrat al maturității sociale la tânărul adult [contribuție proprie]	49
Fig. 2.1.	Modelul de cercetare a valorilor de viață și aspirațiilor profesionale [contribuție proprie]	60
Fig. 2.2.	Modelul de cercetare a maturității tinerilor în tranziție [contribuție proprie]	61
Fig. 2.3.	Scoruri medii la orientările existențiale și de viață (aspirațiile profesionale), în funcție de gen	80
Fig. 2.4.	Scoruri medii la valorile de viață, pe ansamblu și pe gen	81
Fig. 2.5.	Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață, pe ansamblu și pe gen	82
Fig. 2.6.	Scoruri medii la identitatea profesională, pe ansamblu și pe gen	83
Fig. 2.7.	Scoruri medii la maturitatea psihologică, pe ansamblu și pe gen	84
Fig. 2.8.	Scoruri medii la maturitatea socială, pe ansamblu și pe gen	85
Fig. 2.9.	Scoruri medii la orientările existențiale și de viață (aspirațiile profesionale), pe ansamblu și pe nivele educaționale	87
Fig. 2.10.	Scoruri medii la valorile de viață, pe ansamblu și pe nivele educaționale	88
Fig. 2.11.	Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață, pe ansamblu și pe nivele educaționale	89
Fig. 2.12.	Scoruri medii la identitatea profesională, pe ansamblu și pe nivele educaționale	90
Fig. 2.13.	Scoruri medii la maturitatea psihologică, pe ansamblu și pe nivele educaționale	91
Fig. 2.14.	Scoruri medii la maturitatea socială, pe ansamblu și pe nivele educaționale	91
Fig. 2.15.	Scoruri medii la identitatea profesională pe grupuri de vârstă	93
Fig. 2.16.	Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pe grupuri de vârstă	95
Fig. 3.1.	Scoruri medii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale) pentru GE și GC– date test	121
Fig. 3.2.	Scoruri medii la valorile de viață pentru GE și GC– date test	121
Fig. 3.3.	Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață pentru GE și GC – date test	122
Fig. 3.4.	Scoruri medii la identitatea profesională pentru GE și GC– date test	122
Fig. 3.5.	Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pentru GE și GC – date test	123
Fig. 3.6.	Scoruri medii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale) pentru GE – date test-retest	134
Fig. 3.7.	Scoruri medii la valorile de viață pentru GE – date test-retest	135
Fig. 3.8.	Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață pentru GE – date test-retest	136
Fig. 3.9.	Scoruri medii la identitatea profesională pentru GE - date test-retest	137
Fig. 3.10.	Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pentru GE - date test-retest	138
Fig. 3.11.	Scoruri medii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale) pentru GC – date test-retest	140
Fig. 3.12.	Scoruri medii la valorile de viață pentru GC – date test-retest	141
Fig. 3.13.	Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață pentru GC – date test-retest	142
Fig. 3.14.	Scoruri medii la identitatea profesională pentru GC - date test-retest	143
Fig. 3.15.	Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pentru GC - date test-retest	144

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei. Maturitatea socială a tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă este un subiect de interes științific major, cu relevanță teoretică și empirică, dar și cu implicații directe pentru politicile educaționale și sociale. În contextul tranziției de la educația formală la piața muncii, într-un mediu socioeconomic volatil, studiul analizează relația dintre valorile, aspirațiile profesionale și maturizarea socială, urmărind identificarea factorilor care contribuie la formarea competențelor necesare integrării în societate. Deși Strategia națională „Moldova 2030”¹ vizează creșterea calității vieții și valorificarea potențialului fiecărui individ, cercetările indică faptul că o parte dintre tineri rămân insuficient pregătiți pentru asumarea rolurilor sociale, pe fondul curențelor formării timpurii și al întârzierilor în integrarea profesională. Nivelul de maturitate socială al absolvenților de liceu rămâne sub cerințele actuale ale pieței muncii, evidențiind decalajul între competențele dobândite și cele necesare pentru participarea socială activă².

Datele Biroului Național de Statistică³ al RM (2023) arată amplificarea fenomenului NEET. În anul 2023, circa 27,6 % dintre tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani nu erau antrenați în educație, muncă sau formare profesională. Majoritatea erau femei (aproximativ 63 %), iar principalele cauze identificate includ implicarea în îngrijirea familiei și a copiilor (42,9 %), ceea ce relevă un risc social semnificativ și un nivel redus de participare activă la viața socio-economică. La nivel internațional, studiile confirmă tendința de creștere a NEET, riscurile asociate șomajului de durată și excluziunii sociale⁴.

În acest context, valorile de viață și aspirațiile profesionale au un rol central în formarea maturității sociale necesare adaptării la cerințele societății și asumării rolurilor independente. Maturitatea socială presupune, în esență, adaptarea atitudinilor personale și interpersonale – exprimate prin valori și aspirații – la structurile și dinamica unei societăți complexe. În consecință, politicile și intervențiile educaționale trebuie să abordeze sistematic aceste dimensiuni pentru a susține tranziția eficientă a tinerilor la vârsta adultă.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Fenomenul maturității sociale și al tranziției la vârsta adultă este bine documentat în literatura de specialitate la nivel internațional și național, inclusiv în Republica Moldova. Diversitatea autorilor și a temelor reflectă complexitatea acestui proces și relevă

¹ GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Disponibil: <https://gov.md/ro/moldova2030>

² CRÎSMARU, M., GAGAUZ, O., BUCIUCEANU-VRABIE, M., *Incluziunea tinerilor aflați în afara sistemului de educație, formare și ocupație profesională (tineri NEET), studiu sociologic*. Chișinău: 2018, 102 p. ISBN 978-9975-89-085-4;

³ STATISTICA MOLDOVEI. Tinerii NEET în Republica Moldova în trimestrul I 2023. Disponibil: https://statistica.gov.md/index.php/ro/tinerii-neet-in-republica-moldova-in-trimestrul-i-2023-9430_60458.html

⁴ QUINTANO, C., MAZZOCCHI, P., ROCCA, A. *The determinants of Italian NEETs and the effects of the economic crisis*. In: *Genus*, 2018, 74(1), 5. <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0031-0>.

importanța contextului cultural, educațional și socioeconomic în formarea maturității și identității profesionale.

În spațiul occidental, cercetările lui Arnett J.J. au fundamentat conceptul de *emerging adulthood*, definind tranziția spre vârsta adultă ca o etapă distinctă, caracterizată de explorare și instabilitate. Într-o direcție similară, Blatterer H. și Bourdieu P. au analizat din perspectivă sociologică modul în care structurile sociale și capitalul cultural influențează integrarea tinerilor în societate. Totodată, contribuțiile unor autori clasici precum Fromm E., Erikson E., Rogers C., Maslow A., Adler A., Allport G. și Sullivan H. au consolidat cadrul teoretic privind dezvoltarea personalității, maturitatea psihosocială și autorealizarea. În planul cercetării valorilor, Rokeach M. și Shalom H. Schwartz au oferit modele operaționale fundamentale, iar studiile recente realizate de E. Deci și Ryan R., împreună cu Kasser R., Kim Y., Lee H. și Powell G., au analizat relația dintre aspirațiile profesionale, motivația intrinsecă/extrinsecă și maturitatea socială. În același registru, autori precum Rojewski J., Sewell W., Hoppe E., Gottfredson L., Ashby J., Schoon I., Cabrera A., La Nasa, Mau W. și Bikos L. au investigat factorii care modelează dezvoltarea aspirațiilor profesionale, iar Padilla-Walker L.M., Barry C.M., Carroll J.S., Madsen S.D. și Nelson L.J. au demonstrat legătura dintre formarea identității, aspirațiile individuale și procesul de tranziție la maturitate.

În spațiul rusesc, cercetările au pus accent pe relația dintre individ și contextul social, oferind o abordare sistemică a maturității. Ананьев Б.Г., Божович Л.И., Коган Л.Н., Кон И.С., Андреева Г.М., Анцыферова Л.И. și Каменева Е.Г. au investigat dimensiunile dezvoltării sociale, adaptarea și integrarea în rolurile adulte. Studiile lui Реан А.А., Браценко С.Л., Миронова М.Р., Мясичев В.Н., Овчарова Р.В., Деркач А.А., Бодалев А.А. și Зеер Е.Ф. au adus în discuție indicatorii psihosociali ai maturității, relațiile interpersonale și formarea competențelor sociale. Contribuții semnificative au fost aduse și de Леонтьев А.Н. și Леонтьев Д.А., care au dezvoltat concepte legate de activitate și sensul vieții, cu implicații directe asupra maturității sociale. În același timp, Сопов В. și Карпушина Л. au creat testul morfologic al valorilor de viață, devenit un instrument fundamental pentru studierea orientărilor axiologice.

În România, cercetările s-au concentrat asupra dimensiunilor educaționale și culturale ale maturității sociale. Moraru M., Pavelcu V., Cucos C. și Iluț P. au subliniat rolul valorilor, al tradițiilor culturale și al proceselor educaționale în formarea identității și integrarea tinerilor în viața socială și profesională. Contribuțiile lor evidențiază specificul românesc, unde educația și cultura sunt piloni esențiali în dezvoltarea personalității și în conturarea deciziilor valorice și profesionale.

În Republica Moldova, literatura de specialitate a abordat cu precădere dimensiunile socioeconomice ale tranziției la maturitate. Cercetători precum Bulgaru M., Oceretnîi A., Malcoci L., Spătaru T., Mocanu V., Cheianu-Andrei D., Gagauz O., Buciuceanu-Vrabie M. și Pantea L. au analizat

impactul migrației, al pieței muncii, al tranziției de la educație la muncă și al transformărilor sociale asupra procesului de maturizare socială. În plan complementar, Silistraru N. a evidențiat rolul educației și al valorilor morale în formarea personalității. Contribuțiile lui Rusnac S., Paladi O., Antoci D., Spătaru T. și Puzur E. au vizat analiza indicatorilor psihosociali ai maturității prin adaptarea unor instrumente internaționale la specificul local. Totodată, autori precum Caunenco I., Bulicanu M., Cozma T. și Șleahțișchi M. au aprofundat problematica valorilor și aspirațiilor profesionale, reliefând modul în care acestea se reflectă în comportamentele și deciziile tinerilor în prezent.

Cu toate acestea, fenomenul maturității sociale rămâne insuficient explorat, necesitând investigații suplimentare pentru o înțelegere mai profundă și o aplicare eficientă în practicile sociale și educaționale. În acest context, prezenta cercetare și-a propus să analizeze maturitatea socială în perioada tranziției de la educația formală la viața profesională, concentrându-se asupra modului în care valorile și aspirațiile profesionale influențează formarea identității sociale și profesionale a tinerilor.

Pentru a aborda această problemă, cercetarea a răspuns unor întrebări esențiale: în ce măsură valorile și aspirațiile profesionale influențează maturitatea socială a tinerilor în Republica Moldova; ce factori psihologici pot împiedica sau facilita procesul de tranziție de la educația formală la viața profesională; cum pot fi adaptate programele educaționale și de formare profesională în scopul sprijinirii dezvoltării unei maturități sociale optime.

Astfel, **problema cercetării** rezidă în necesitatea înțelegerii aprofundate și obținerii unor date specifice privind relația dintre valorile/aspirațiile profesionale și maturitatea socială a tinerilor din Republica Moldova, în special în contextul tranziției la viața adultă și al inserției profesionale, pentru implementarea unor intervenții educaționale și sociale care să faciliteze integrarea reușită a acestora în societatea contemporană.

Scopul cercetării: investigarea maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă, prin analiza relației dintre valorile de viață și aspirațiile profesionale în dinamica procesului de maturizare socială, în vederea elaborării unor intervenții educaționale și sociale care să favorizeze adaptarea și integrarea eficientă în rolurile adulte.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza teoretică a maturității sociale în procesul tranziției la vârsta adultă, cu evidențierea rolului valorilor și aspirațiilor profesionale ca factori determinanți.
2. Descrierea și investigarea empirică a valorilor, aspirațiilor profesionale, orientărilor existențiale, identității profesionale și nivelului maturității psihologice și sociale, în funcție de variabilele sociodemografice (gen, vârstă, nivel educațional).

3. Elaborarea și validarea unui model integrativ al maturității sociale, care să surprindă relațiile dintre valorile și aspirațiile profesionale, maturitatea psihologică, identitatea profesională și maturitatea socială.

4. Elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței programului psihosocial de clarificare a valorilor și de consolidare a identității profesionale la tinerii aflați în procesul tranziției la vârsta adultă.

5. Formularea recomandărilor pentru îmbunătățirea practicilor educaționale și de orientare profesională, în vederea facilitării integrării sociale și profesionale a tinerilor.

Ipoteza generală a cercetării. Se presupune că valorile de viață și aspirațiile profesionale ale tinerilor, în funcție de vârstă, gen și nivel educațional, corelează semnificativ cu nivelul maturității sociale și psihologice, precum și cu gradul de formare a identității profesionale, iar intervențiile psihosociale axate pe dezvoltarea valorică și consolidarea identității profesionale facilitează tranziția la viața adultă și contribuie la atingerea unui nivel optim de maturizare socială.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Metodologia cercetării a fost concepută pentru a asigura o abordare complexă și sistematică, îmbinând atât aspectele teoretice, cât și cele empirice, în vederea investigării maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă. Metodologia generală vizează explorarea aprofundată a maturității sociale, iar metodologia particulară se concentrează pe relațiile dintre valorile, aspirațiile profesionale și maturitatea socială a tinerilor.

Pe plan teoretic, cercetarea a inclus analiza și sinteza literaturii de specialitate privind maturitatea socială, dar și valorile de viață și aspirațiile profesionale ca factori determinanți ai acesteia. S-au examinat diverse abordări teoretice și modele conceptuale ale maturității sociale în perioada de tranziție la vârsta adultă, punându-se accent pe definirea rolului valorilor de viață și aspirațiilor profesionale în dezvoltarea acestei maturități. Abordarea ipotetico-deductivă a fost folosită pentru formularea ipotezelor și interpretarea rezultatelor în baza literaturii, oferind astfel o fundamentare științifică solidă.

Pe plan empiric, cercetarea a fost organizată în mai multe etape și a inclus utilizarea unor instrumente de evaluare validate, care au permis examinarea detaliată a variabilelor de interes. **Testul orientărilor existențiale și de viață**, elaborat de Леонтьев Д.А., a fost folosit pentru a evalua sistemul de valori și orientările existențiale ale participanților, oferind informații despre direcțiile motivaționale esențiale în perioada de tranziție. **Testul morfologic al valorilor de viață**, elaborat de Сопов В.Ф. și Карпушина Л.В., a fost aplicat pentru a identifica structurile valorice și prioritățile individuale în contextul formării maturității sociale. **Metoda de diagnosticare a stadiului identității profesionale**, propusă de Азбель А.А. și Грецов А.Г., a fost utilizată pentru a evalua nivelul de formare a identității profesionale și pentru a determina modul în care aceasta influențează maturitatea socială. Analiza fenomenului maturității psihologice și sociale a fost realizată prin următoarele metode: **metoda de**

diagnosticare a maturității psihologice, dezvoltată de Руженков В.А. și echipa sa, care a permis evaluarea nivelului de dezvoltare psihologică a tinerilor și relația acestora cu maturitatea socială; *scala de evaluare a maturității sociale a absolvenților*, elaborată de Кожевникова Т.Н., Штумбрис Н.А. și Сундукова Т.А., utilizată pentru măsurarea nivelului de integrare socială și adaptare la rolurile adulte.

Metode utilizate în calculul statistic. În cadrul analizei datelor empirice s-au aplicat diverse metode statistice pentru a testa ipotezele și a valida concluziile. Testul t-Student a fost folosit pentru compararea mediilor caracteristicilor între grupuri, pentru a identifica diferențele semnificative. Testul ANOVA cu corecția Bonferroni, care ajustează pragul de semnificație pentru a compara mai multe grupuri simultan, reducând riscul rezultatelor fals pozitive și asigurând interpretări statistice riguroase. Coeficientul de corelație Pearson a fost aplicat pentru evaluarea relațiilor dintre variabilele studiate, cu accent pe legătura dintre valorile/aspirațiile profesionale și maturitatea socială. Testele de comparare statistică non-parametrice, precum Mann-Whitney U și Wilcoxon, au fost utilizate în cadrul experimentului de control pentru a compara două grupuri independente (Mann-Whitney U) sau pentru a evalua diferențele între măsurătorile pereche (Wilcoxon).

Această abordare metodologică, care combină analiza teoretică cu cercetarea empirică, asigură o evaluare cuprinzătoare a maturității sociale și a factorilor care o influențează, facilitând elaborarea concluziilor și recomandărilor bazate pe dovezi.

Instituțiile și subiecții experimentali. Obiectivele cercetării au fost realizate prin desfășurarea unui experiment constatativ, care a implicat un eșantion de 437 de subiecți cu vârste cuprinse între 18 și 22 de ani, format din tinere și tineri aflați la diverse etape ale studiilor în licee (158 de elevi), colegii (130 de elevi) și instituții universitare (149 de studenți). Colectarea datelor s-a realizat prin metoda tradițională „creion-hârtie” în perioada 2020–2024. Participanții au completat individual probele, având posibilitatea de a beneficia de asistență în cazul unor dificultăți de înțelegere.

În cadrul cercetării de formare, eșantionul a fost constituit din două grupuri: grupul experimental (GE) și grupul de control (GC), fiecare format din câte 15 elevi aflați în ultimul an de colegiu sau liceu, care au participat și la cercetarea de constatare. Grupul experimental a parcurs Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, în timp ce grupul de control nu a beneficiat de intervenția specifică, pentru a se putea compara efectele programului asupra nivelului de maturitate socială.

În cadrul cercetării s-a realizat procesul de validare psihometrică a testelor în limba română. Pentru acest demers, experimentul a inclus și un grup suplimentar de 15 tineri cu vârste cuprinse între 18 și 20 de ani, studenți ai unei instituții de învățământ universitar, fapt ce a permis verificarea fiabilității și a validității instrumentelor în raport cu specificul lingvistic și cultural al populației investigate.

Sumarul capitolelor tezei. Lucrarea este structurată pe 156 de pagini text de bază, și include introducerea, 3 capitole, concluziile generale și recomandări, bibliografia din 200 titluri, adnotarea (în limba română și engleză) și 6 anexe. Textul lucrării este ilustrat prin intermediul a 33 figuri și 11 tabele

Introducerea prezintă actualitatea și importanța temei cercetate, gradul de studiere a temei de cercetare, problema de cercetare, scopul și obiectivele cercetării, ipotezele cercetării, sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese, noutatea și originalitatea științifică a lucrării, sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1 – Fundamentele teoretice ale maturității sociale și rolul valorilor și aspirațiilor profesionale în tranziția la vârsta adultă – oferă o analiză integrată a conceptului de maturitate socială în contextul tranziției de la adolescență la vârsta adultă. Capitolul pornește de la delimitarea conceptuală a tranziției, evidențiind transformările specifice acestei perioade – atât la nivel personal, cât și socio-profesional – și explorează implicațiile psihosociale asociate acestui proces. Sunt prezentate principalele teorii psihologice, sociologice și educaționale, care oferă o perspectivă multidimensională asupra formării maturității sociale, subliniind rolul factorilor individuali și contextuali.

Un accent important este acordat valorilor și aspirațiilor profesionale, analizate ca factori importanți în formarea identității sociale și profesionale a tinerilor. Studiile de specialitate prezentate reflectă specificul acestor dimensiuni în perioada tinereții, marcată de explorare, instabilitate și reconfigurare a obiectivelor de viață. De asemenea, sunt evidențiate tendințele contemporane legate de individualizarea traseelor de viață, emergența adultului tânăr și decalajele cronologice în asumarea rolurilor sociale tradiționale.

Capitolul se încheie cu o sinteză a aspectelor teoretice care stau la baza demersului empiric, conturând repere conceptuale esențiale pentru înțelegerea maturității sociale ca un proces dinamic, adaptativ și influențat în mod semnificativ de sistemul de valori, de aspirațiile personale și de contextul specific al tranziției individuale.

Capitolul 2 – Rolul valorilor de viață și aspirațiilor profesionale în formarea maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă: studiu de constatare – se concentrează pe investigarea empirică a influenței valorilor și aspirațiilor profesionale asupra dezvoltării maturității sociale în perioada de tranziție spre vârsta adultă.

Acest capitol include prezentarea detaliată a metodologiei de cercetare, descriind eșantionul studiat, instrumentele psihometrice aplicate și procedurile utilizate pentru colectarea și analiza datelor. Sunt menționate testele și chestionarele folosite pentru evaluarea aspirațiilor, valorilor profesionale și a maturității sociale a participanților.

Capitolul continuă cu analiza datelor experimentale, evidențiind corelațiile semnificative dintre valorile, aspirațiile profesionale și maturitatea socială a tinerilor. Prin metodele statistice aplicate, sunt

identificate diferențele și asemănările între grupuri demografice variate (gen, nivel educațional, mediu socioeconomic), oferind o înțelegere clară a modului în care aceste variabile influențează procesul de maturizare socială. Se analizează, de asemenea, impactul factorilor contextuali, cum ar fi influențele familiale, educaționale și profesionale asupra maturității sociale. Capitolul se încheie cu o discuție asupra implicațiilor practice ale rezultatelor și asupra nevoii de intervenții psihosociale structurate pentru sprijinirea tinerilor, pregătind astfel terenul pentru implementarea programului de intervenție descris în capitolul următor.

Capitolul 3 – Impactul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale asupra tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă – este prezentat programul de intervenție psihosocială destinat tinerilor.

Capitolul începe cu descrierea metodologiei elaborate pentru Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, fundamentat pe valorile și aspirațiile identificate ca factori esențiali ai maturității sociale. Sunt prezentate principiile teoretice care susțin programul și obiectivele sale principale, vizând sprijinirea tinerilor în conturarea identității profesionale și integrarea pe piața muncii. Sunt detaliate structura și conținutul programului, incluzând activități precum consilierea vocațională, atelierele de dezvoltare personală și sesiuni de autocunoaștere. Capitolul analizează impactul programului asupra maturității sociale a participanților, utilizând evaluări pre- și post-intervenție pentru a măsura schimbările produse. De asemenea, sunt abordate provocările întâmpinate în implementare și soluțiile adoptate, oferind o perspectivă practică asupra aplicabilității programului în diferite contexte educaționale. Capitolul se încheie cu recomandări pentru extinderea programului la nivel național și subliniază potențialul său de a contribui la politicile educaționale și sociale pentru sprijinirea tranziției tinerilor spre maturitate.

Concluziile generale și recomandările rezumă principalele rezultate științifice, integrându-le într-o prezentare coerentă a temei, ipotezelor, scopului și obiectivelor tezei. Sunt evidențiate contribuțiile personale la soluționarea problemei științifice și valoarea teoretică și practică a cercetării. De asemenea, sunt subliniate limitele studiului, iar recomandările oferite vizează aplicarea practică a rezultatelor în educația universitară și consilierea psihologică. Sunt propuse și direcții viitoare de cercetare pentru extinderea cunoașterii în domeniul maturității sociale și orientării profesionale a tinerilor.

1. FUNDAMENTELE TEORETICE ALE MATURITĂȚII SOCIALE ȘI ROLUL VALORILOR ȘI ASPIRAȚIILOR PROFESIONALE ÎN TRANZIȚIA LA VÂRSTA ADULTĂ

1.1. Tranziția la vârsta adultă: de la periodizările clasice la paradigma adultului emergent

Tranziția la vârsta adultă nu poate fi redusă la simpla indicare a unei vârste sau a unor repere demografice. Ea reprezintă un proces psihosocial complex, în care se reconfigurează identitatea, se consolidează rolurile sociale și se integrează valorile personale într-un proiect de viață coerent. Cercetarea contemporană a depășit perspectiva cronologică asupra trecerii de la adolescență la tinerețe și apoi la maturitatea propriu-zisă, deplasând accentul spre dinamica internă a maturizării – procese precum autoreglarea, reflexivitatea și asumarea valorică, și spre condiționările contextuale: formarea profesională și aspirațiile, integrarea pe piața muncii, confruntarea cu inegalitățile sociale și dezvoltarea capitalului social.

Din această abordare rezultă două axe interpretative majore în literatura de specialitate: 1) axa periodizărilor clasice, utile pentru delimitări conceptuale și pentru înțelegerea sarcinilor de dezvoltare; 2) axa modelelor contemporane, în special conceptul de adult emergent⁵, care descrie maturizarea ca un proces desincronizat, reversibil și profund contextualizat.

În acest cadru, valorile și aspirațiile profesionale încetează a fi simple preferințe individuale și se transformă în mecanisme structurante ale maturității sociale: ele orientează alegerile, conferă sens proiectului de viață și mediază trecerea de la apartenențe impuse la angajamente asumate.

Periodizările clasice: utilitate și limite. Delimitarea vârstelor asociate tranziției către viața adultă variază semnificativ în funcție de perspectiva teoretică adoptată. Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății (OMS)⁶, tranziția de la adolescență la viața adultă se înscrie în intervalul aproximativ 15–24 de ani. Totuși, cercetările psihologice contemporane depășesc această viziune preponderent biologică, analizând maturizarea ca un proces identitar, relațional și social complex, ce implică achiziții graduale de autonomie și responsabilitate.

În literatura de specialitate, se regăsesc diverse modele de periodizare care, deși diferă în privința limitelor cronologice, converg asupra ideii că această etapă este una de restructurare profundă a sinelui și de integrare în rețelele sociale și profesionale. Un exemplu fundamental este oferit de Erikson E.⁷, care, în cadrul teoriei dezvoltării psihosociale, plasează tranziția la vârsta adultă între adolescență (12–18/20 de ani) și tinerețea extinsă până la 30–35 de ani. Modelul său subliniază provocările identitare

⁵ ARNETT, J. J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. In: *American Psychologist*, 2000, v. 55(5), pp. 469-480.

⁶ WHO. *Mental health of adolescents*. 2021. https://www.who.int/southeastasia/health-topics/adolescent-health?utm_source

⁷ ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p., pp. 129-130. ISBN 978-0393-347-38-8

definitorii pentru această perioadă – obținerea unei identități stabile versus confuzia de rol, urmată de dilema intimității versus izolarea în relațiile adulte. Această perspectivă este esențială pentru că arată că maturizarea socială nu poate fi concepută fără integrarea dimensiunii afective și a angajamentului interpersonal.

Într-o tradiție clasică de mare influență, alți trei autori canonici oferă repere complementare asupra acestei treceri. Hall G.S. descrie adolescența ca o perioadă de „furtună și stres”, marcată de tensiuni între impulsuri, aspirații și cerințe sociale, Havighurst R.J. formulează teoria sarcinilor de dezvoltare, prin care maturizarea se realizează prin îndeplinirea unor obiective precum alegerea carierei, desprinderea de familia de origine și construirea relațiilor intime, iar Rousseau J.-J., într-o viziune premodernă, anticipează specificul acestei etape prin ideea „cele de-a doua nașteri”, subliniind sensibilitatea afectivă și maturizarea morală^{8, 9}. Aceste contribuții ilustrează continuitatea între dimensiunea biologică, morală și socială a procesului de maturizare.

Literatura recentă adaugă o viziune funcționalistă și extinsă asupra tranziției. Khudoyan S.A.¹⁰, plasează perioada de tranziție între 22 și 45 de ani, considerând-o o etapă de consolidare a identității sociale active, caracterizată prin afirmare profesională și angajament civic. Într-o orientare similară, АНАНЬЕВ Б.Г.¹¹ și Андреев В.И.¹² corelează intervalul 20–35 de ani cu apogeul dezvoltării psihice și sociale, marcând un echilibru între cerințele societății și resursele personale. Această viziune relevă faptul că maturitatea nu se atinge automat la o anumită vârstă, ci este rezultatul interacțiunii dinamice între individ și mediul social.

În literatura occidentală, Allport G. W.¹³ accentuează dimensiunea morală și axiologică a maturizării. Pentru el, această etapă este esențială în dezvoltarea sinelui autentic și în dobândirea autonomiei morale: tânărul adult își construiește nu doar cariera, ci și o direcție de viață coerentă, în acord cu valorile și scopurile proprii. Astfel, maturitatea devine un indicator al coerenței valorice și al responsabilității personale, nu doar al succesului social.

În spațiul românesc, Șchiopu U. și Verza E.¹⁴ propun o delimitare cronologică pe trei stadii: adolescența (14–18/20 de ani), adolescența prelungită (18/20–24/25 de ani) și tinerețea (24–35 de ani).

⁸ Apud CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. București: Credis. 2011. 380 p. ISBN 978-973-46-6008-7.

⁹ GOLU, F. *Manual de psihologia dezvoltării. O abordare psihodinamică*. Iași: Polirom. 2015. 344 p. ISBN 978-973-46-5627-1.

¹⁰ KHUDOYAN, S. *A functional classification of human developmental stages*. 2016. (Fără ISBN). Disponibil: https://www.academia.edu/30107781/A_Functional_Classification_of_Human_Developmental_Stages

¹¹ АНАНЬЕВ, Б. Г. *Человек как предмет познания*. СПб.: Питер, 2016. 288 p. ISBN 5-272-00315-2

¹² АНДРЕЕВ, В. И. *Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс*. Казань: Издательство Казанского университета, Т.2, 1998. 318 с. ISBN 5-93962-039-7

¹³ ALLPORT, G. W. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 578 p. (Fără ISBN)

¹⁴ SCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia varstelor: Cichurile vieții*. București: EDP, 1997, p. 206. ISBN 973-30-5798-3.

Autorii subliniază că tranziția la vârsta adultă este un proces gradual, nu un prag unic, fiind marcată de achiziții succesive de autonomie, responsabilitate și integrare socio-profesională. Ei insistă asupra ideii că maturitatea socială presupune nu doar adaptare externă la norme și roluri, ci și clarificarea identității personale și a direcției existențiale. Într-o viziune complementară, Albu E.¹⁵ propune o periodizare a dezvoltării mentale în patru faze: pubertatea (10–14 ani), adolescența (14–20 ani), adolescența prelungită (20–24 ani) și tinerețea (25–35 ani), oferind o structură coerentă ce reflectă paralel evoluția cognitivă și creșterea responsabilităților sociale.

Dincolo de diferențele de terminologie și periodizare, modelele analizate converg asupra ideii fundamentale că tranziția la vârsta adultă este un proces multidimensional și gradual, caracterizat prin acumulări succesive de autonomie, responsabilitate și clarificare a identității. Această diversitate de abordări conferă valoare explicativă perioadei de tranziție, oferind repere utile pentru analiza maturității sociale.

În același timp, aceste modele clasice relevă și anumite limite, întrucât tind să trateze maturizarea ca un proces normativ și linear, bazat pe succesiunea etapelor biologice și pe îndeplinirea unor sarcini standardizate. Realitățile contemporane – extinderea perioadei de formare profesională, precaritatea angajării, diversitatea modelelor de viață și fragmentarea traseelor biografice – solicită o reconceptualizare a maturizării ca proces non-liniar, reflexiv și contextualizat. Astfel, utilitatea acestor periodizări constă nu doar în precizarea cadrului temporal, ci și în fundamentarea conceptuală a modelelor contemporane care vor fi analizate ulterior, inclusiv a conceptului de adult emergent – ca expresie a maturizării desincronizate și personalizate în societatea actuală.

Modele psihologice ale tranziției. Una dintre perspectivele clasice asupra tranziției la viața adultă este oferită de Levinson D.¹⁶, care propune un model etapizat al dezvoltării adulte. În concepția sa, tranziția la „adultul timpuriu” reprezintă o etapă deosebit de importantă, în care individul își formulează o viziune coerentă asupra propriei vieți, își conturează identitatea personală și profesională, explorează aspirațiile, își stabilește obiective de viață, caută mentori și construiește relații interpersonale semnificative. Levinson D. subliniază că această tranziție presupune o combinație între separarea de modelele anterioare – în special cele familiale – și angajarea în noi roluri, cu accent pe consolidarea carierei și afirmarea socială. Perioada este văzută ca un moment favorabil pentru realizarea personală și pentru formarea unui stil de viață ale cărui trăsături esențiale influențează pe termen lung echilibrul fizic, psihologic și social al individului. În cadrul teoriei tranziției, maturizarea nu este un punct fix, ci un proces gradual, ce implică ajustări permanente la cerințele mediului și o reevaluare continuă a direcției

¹⁵ALBU, E. *Psihologia vârstelor*. Târgu-Mureș: Universitatea „Petru Maior”, 2007, p. 30-31. (Fără ISBN)

¹⁶ LEVINSON, D. J. A Conception of Adult Development. In: *American Psychologist*, 1986, 41(1), pp.3-13. ISSN 0003-066X, eISSN 1935-990X.

de viață. Astfel, modelul levinsonian oferă un cadru explicativ relevant pentru înțelegerea mecanismelor psihologice ale maturizării, integrând dimensiuni identitare, vocaționale și relaționale într-o structură coerentă și aplicabilă dezvoltării contemporane.

În linie cu această perspectivă, Paladi O.¹⁷ arată că conștiința de sine și sistemul de valori funcționează ca un mecanism autoreglator al alegerilor și angajamentelor: valorile ghidează selecția opțiunilor și standardele de comportament, iar congruența dintre imaginea de sine și Eu-ideal susține asumarea rolurilor adulte. Din această perspectivă, maturitatea socială rezultă din alinierea dintre identitate, valori și aspirațiile profesionale, care conferă coerență proiectului de viață și facilitează integrarea responsabilă în câmpul social și profesional.

În contrast cu teoriile clasice, care asociau trecerea la maturitate cu atingerea unor praguri clar definite – finalizarea studiilor, obținerea unui loc de muncă stabil, întemeierea unei familii, Beck U.¹⁸ introduce ideea identității reflexive, construită într-un context social marcat de incertitudine, pluralism și diversitate de traiectorii. Din această perspectivă, tranziția la vârsta adultă nu mai urmează un traseu liniar și prestabilit, ci devine un proces individualizat de autoexplorare și luare a deciziilor în absența reperelor tradiționale. În societatea contemporană, identitatea tinerilor nu mai este condiționată strict de factori precum clasa socială, statutul economic sau familia de origine, ci se conturează prin opțiuni personale, afinități, rețele sociale și proiecte individuale. Tânărul adult își construiește identitatea „din mers”, negociind continuu valori, scopuri și relații într-un mediu aflat într-o transformare accelerată. Identitatea reflexivă este, astfel, gândită, reevaluată și adaptată în funcție de contexte, constrângeri și oportunități.

Concepția lui Beck oferă un cadru teoretic deosebit de relevant pentru înțelegerea maturizării în societatea postmodernă, unde libertatea aparentă de alegere coexistă cu insecuritatea economică, instabilitatea pieței muncii și erodarea solidarităților tradiționale. În aceste condiții, maturizarea nu mai poate fi privită ca o etapă normativă, ci ca o construcție personalizată, flexibilă și fragmentată, rezultată din procese reflexive și decizionale continue. Analiza acestei perspective arată că maturitatea socială nu este un stadiu fix, ci un proces dinamic de adaptare la schimbările contextuale. Ea depinde de capacitatea tinerilor de a lua decizii responsabile, de autonomie valorică și de reziliență în fața incertitudinii. Din această viziune decurge nevoia unor intervenții educaționale și psihosociale menite să dezvolte flexibilitatea cognitivă, reflecția critică și competențele de autoreglare, ca premise ale integrării sociale autentice. În plan aplicativ, modelul lui Beck susține abordări multinivelare și contextualizate ale

¹⁷ PALADI, O. Conștiința de sine și valorile la vârsta adolescenței. In: *Univers Pedagogic*, 2011, nr. 4, pp. 34-40. ISSN 1811-5470.

¹⁸ BECK, U. *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage. 1992. 272 p. ISBN 978-020-3107-92-8

maturizării – de la strategiile individuale de construire a identității, până la politicile publice și comunitare care sprijină participarea activă și incluziunea socială a tinerilor.

Adultul emergent: cadrul-sinteză al maturizării contemporane. Un concept definitoriu pentru specificul perioadei tinereții, elaborat în lucrările lui Arnett J.^{19,20}, Blatterer H.²¹, Côté J.²², este cel de „adult emergent” (*emerging adulthood*). Acesta desemnează o etapă intermediară în care tinerii au depășit stadiul adolescenței, dar nu au atins încă pe deplin statutul de adult. Perioada se caracterizează prin conturarea identității, explorarea opțiunilor personale și profesionale și orientarea spre dezvoltarea individuală și construirea unui proiect de viață coerent. Noțiunea de adult emergent evidențiază caracterul fluid și desincronizat al trecerii spre maturitate, subliniind procesele de explorare identitară și de negociere a autonomiei prin care tinerii își definesc treptat poziția socială și direcțiile existențiale. Această perspectivă deplasează accentul de la vârsta cronologică spre diversitatea traseelor de viață, modelate de factori culturali, economici și educaționali. Într-o astfel de viziune, tinerețea devine o etapă distinctă și prelungită între adolescență și maturitate, caracterizată prin instabilitate, explorare și orientare valorică. Conceptul de adult emergent oferă, astfel, un cadru analitic integrator pentru înțelegerea procesului de maturizare contemporană, permițând analiza maturității sociale dintr-o perspectivă psihologică, relațională și instituțională.

După delimitarea acestei etape intermediare, cercetarea de specialitate subliniază necesitatea de a analiza modul în care maturizarea este interpretată în diverse paradigme teoretice. Modelele dezvoltate în psihologie, pedagogie și sociologie oferă o fundamentare solidă, integrând dimensiuni precum construcția identității, asumarea rolurilor sociale și profesionale, autonomia decizională și adaptarea la cerințele mediului socio-economic.

Teoriile contemporane despre adultul emergent propun, așadar, o viziune integrativă a maturizării, în care dezvoltarea personală este strâns corelată cu structurile și influențele sociale ce modelează traseele de viață. În acest sens, maturitatea nu mai reprezintă o stare statică, ci un proces de adaptare reflexivă, în care individul își negociază continuu identitatea și rolurile în funcție de oportunitățile și constrângerile contextului social.

Condiționări structurale și nelinearitatea tranziției. În continuitatea ideii de identitate reflexivă, literatura de specialitate propune o lectură critică asupra modului în care tinerii își asumă

¹⁹ ARNETT, J. J. Suffering, selfish, slackers? Myths and reality about emerging adults. In: *Journal of Youth and Adolescence*, 2007, v. 36, pp.23–29. ISSN 1572-6601.

²⁰ ARNETT, J. J. (2000), *op. cit.*

²¹ BLATTERER, H. Generations, Modernity and the Problem of Contemporary Adulthood. In: *Contemporary Adulthood: Calendars, Cartographies and Constructions*, J. Burnett (Ed.), UK: Palgrave Macmillan, 2010, pp. 10–23. E-book ISBN 978-023-0290-29-7.

²² CÔTÉ, J. *Arrested adulthood: the changing nature of maturity and identity*. New York: New York University Press, 2000. 224 p. ISBN 978-0814-737-79-8.

traseele de viață în contextul social contemporan. Deși discursul dominant promovează autonomia individuală și ideea unor oportunități nelimitate, parcursurile reale sunt frecvent constrânse de factori structurali adesea invizibili – inegalități economice, capital cultural moștenit, diferențe de acces la resurse educaționale și profesionale. Astfel, libertatea de alegere apare adesea mai curând aparentă decât efectivă. Tinerii proveniți din medii vulnerabile navighează într-un sistem social care le limitează opțiunile reale, în timp ce cei cu resurse socio-culturale solide beneficiază de un acces privilegiat la oportunități. Tranziția la viața adultă devine, prin urmare, nu doar un proces de afirmare individuală, ci și o traiectorie modelată de poziția socială de start. Această perspectivă, argumentată de Furlong A. și Cartmel F.²³, Skelton T.²⁴ și Worth N.²⁵, oferă un cadru explicativ pertinent pentru discrepanțele dintre aspirații și realizări, dar și pentru diferențele de ritm și profunzime în atingerea maturității sociale.

În completare, Wittmayer J. și colaboratorii²⁶ evidențiază caracterul nelinear, fragmentat și impredictibil al procesului de tranziție. Spre deosebire de modelele clasice, care presupuneau o succesiune ordonată de etape – educație, muncă, familie, cercetările contemporane arată că parcursurile biografice sunt adesea discontinue, temporare și reversibile. Tranziția la maturitate devine un proces deschis, puternic dependent de context, în care individul navighează între posibilități și constrângeri, ajustându-și constant direcția de viață în funcție de circumstanțe. Această viziune propune o redefinire a maturității ca proces adaptiv și contextualizat, în care flexibilitatea și capacitatea de reconstrucție devin trăsături definitorii. Impredictibilitatea traseului nu mai este percepută ca o abatere de la normă, ci ca o caracteristică structurală a condiției tinerilor contemporani. Prin urmare, maturizarea socială nu poate fi redusă la o listă de etape normative, ci trebuie înțeleasă ca o dinamică complexă de interacțiuni între factori personali, culturali și economici – un proces continuu de negociere, adaptare și integrare în spațiul social.

Teorii identitare și autoreglare. O direcție importantă de interpretare a tranziției către maturitate este reprezentată de teoriile identitare, care aprofundează dimensiunea psihologică și reflexivă a formării sinelui în această etapă. Autori precum Côté J.²⁷ și Arnett J.²⁸ și Schwartz S.²⁹ analizează

²³ FURLONG, A., CARTMEL, F. *Young People and Social Change: Individualization and Risk in Late Modernity*. Buckingham, UK: Open University Press, 1997. 141p. ISBN 978-0335-194-65-0

²⁴ SKELTON, T. Research on youth transitions: some critical interventions. In: *Young People in Risk Society: The Restructuring of Youth Identities and Transitions in Late Modernity*, Eds. M. Cieslik și G. Pollock. Aldershot, UK: Ashgate, 2002, pp. 100–116. ISBN 978-1138-730-28-1

²⁵ WORTH, N. Understanding Youth Transition as Becoming: Identity, Time and Futurity. In: *Geoforum*, 2009, 40, pp. 1050–1060. ISSN 0016-7185.

²⁶ WITTMAYER, J. M., AVELINO, F., VAN STEENBERGEN, F., LOORBACH, D. Actor roles in transition: Insights from sociological perspectives. In: *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 2017 (24). pp.45–56. ISSN 2210-4224

²⁷ CÔTÉ, J. op. cit..

²⁸ ARNETT, J. J. op. cit.

²⁹ SCHWARTZ, S. J., DONNELLAN, M. B., RAVERT, R. D. et al. Identity development, personality, and well-being in adolescence and emerging adulthood: Theory, research, and recent advances. In: R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks, J. Mistry,

tranziția nu ca pe o simplă dobândire de roluri sociale, ci ca pe un proces activ, autoreglator și constructiv de edificare a identității personale. Côté J. contestă perspectiva tradițională care descria adolescența ca o perioadă de criză și instabilitate, propunând în schimb o viziune pozitivă și dezvoltativă. El interpretează adolescența și tinerețea timpurie drept etape fertile de reconfigurare identitară și explorare creativă, în care individul nu doar internalizează norme sociale, ci creează semnificații personale și testează scenarii existențiale. Tinerii nu mai urmează modele impuse, ci sunt încurajați să-și construiască identitatea pe baza valorilor proprii, a reflexivității și a capacității de a gestiona incertitudinea și complexitatea lumii contemporane. Într-o perspectivă convergentă, Arnett J. – deși cunoscut pentru teoria adultului emergent – integrează în viziunea sa o componentă identitară esențială. El subliniază că tinerețea târzie constituie o perioadă de explorare activă a sinelui, de experimentare și testare a rolurilor, înaintea asumării angajamentelor definitive. Această etapă nu este doar o prelungire a adolescenței, ci o zonă de tranziție reflexivă, în care individul se definește prin încercări succesive, prin reconfigurarea continuă a identității în funcție de experiențe, contexte și valori emergente. Schwartz S. și colaboratorii aduc o contribuție complementară, concentrându-se asupra mecanismelor autoreglatoare care susțin procesul de construcție identitară. Aceștia identifică o serie de competențe psihologice-cheie pentru succesul tranziției: gândirea critică, planificarea strategică, asumarea responsabilității și integrarea coerentă a multiplelor roluri identitare. În viziunea lor, reușita maturizării nu depinde exclusiv de contextul socio-economic, ci și de capacitatea internă a tânărului de a menține coerența sinelui în fața pluralității și instabilității lumii moderne.

Prin urmare, teoriile identitare conturează maturizarea ca proces de construcție personală și reflexivă, în care dimensiunea interioară a valorilor și scopurilor se împletește cu presiunile și oportunitățile mediului social. Maturitatea nu mai este concepută ca aliniere la norme sau ca succesiune predictibilă de roluri, ci ca asumare activă a unui proiect de viață propriu, în care individul își definește reperele etice, culturale și comunitare. În acest cadru, autonomia nu mai înseamnă desprindere de context, ci integrarea selectivă și conștientă a influențelor sociale într-un sistem identitar coerent și valoric stabil. Identitatea devine, astfel, o construcție flexibilă și adaptativă, dar ancorată în principii interne solide – fundament al maturității sociale într-o lume caracterizată de pluralism și incertitudine.

Teoria rolurilor sociale și capitalului social ca factori ai maturizării. Un cadru explicativ esențial pentru înțelegerea procesului de tranziție către maturitate este oferit de teoria rolurilor sociale, dezvoltată de Eliason S., Mortimer J. și Vuolo M.³⁰. Acești autori analizează modul în care tinerii își

I. B. Weiner (Eds.). *Handbook of Psychology, Developmental Psychology*, New York: John Wiley and Sons Inc., 2012, pp. 339-364. ISBN 978-0470-768-86-0.

³⁰ELIASON, S. R., MORTIMER, J. T., VUOLO, M. The transition to adulthood: life course structures and subjective perceptions. In: *Social Psychology Quarterly*, 2015, 78(3), pp. 205–227. ISSN 0190-2725, eISSN 1939-8999.

asumă treptat rolurile profesionale, familiale și civice, într-un proces tot mai individualizat și lipsit de claritate cronologică. Spre deosebire de modelele tradiționale, care presupuneau o succesiune clară și predictibilă a etapelor vieții – studii, angajare, căsătorie, întemeierea unei familii, în prezent traseul biografic este fragmentat, reversibil și adesea temporar. Tinerii nu mai urmează un scenariu social standardizat, ci navighează printr-un spațiu marcat de incertitudine și adaptabilitate, unde rolurile se negociază și se reevaluează continuu. Fenomene precum întoarcerea temporară în locuința parentală, combinarea studiilor cu munca sau amânarea angajării stabile reflectă această desincronizare între așteptările sociale și realitățile biografice. În consecință, tranziția la maturitate nu mai este definită prin momente fixe sau vârste normative, ci printr-o flexibilitate contextuală, în care asumarea responsabilităților adulte are loc în ritm propriu, în funcție de resursele disponibile și de constrângerile sociale. Astfel, teoria rolurilor sociale completează în mod valoros teoriile identitare și cele privind adultul emergent, oferind un cadru macro-social pentru înțelegerea diversificării traseelor de maturizare. Asumarea rolurilor nu mai este un indicator exclusiv al maturității, ci un proces negociat, influențat de factori culturali, economici și instituționali.

În completarea acestei perspective, teoria capitalului social și a suportului social adaugă o dimensiune relațională esențială. Autori precum Bourdieu P.³¹, Coleman J.³², Putnam R.³³, Stone W. și colaboratorii³⁴, Helve H. și Bynner J.³⁵ disting între două tipuri fundamentale de resurse care modelează tranziția la viața adultă: capitalul social și suportul social. Capitalul social, în accepțiunea lui Bourdieu P. și Putnam R., se referă la rețelele sociale formale și informale în care este integrat individul – participarea în organizații civice, relațiile educaționale, conexiunile profesionale și apartenențele comunitare. Aceste rețele oferă sprijin simbolic și pragmatic, facilitează integrarea socială și mobilitatea profesională, contribuind la formarea identității sociale și a sentimentului de apartenență. Suportul social, analizat de Coleman J., Helve H. și Bynner J., Stone W., are o dimensiune mai apropiată, afectivă și familială. El se exprimă prin sprijin emoțional, validare interpersonală și stabilitate psihologică. În absența acestui suport, tinerii pot resimți nesiguranță, dezorientare și vulnerabilitate, ceea ce afectează capacitatea lor de a se adapta la cerințele maturității. Diferențele în rețelele de sprijin și capitalul social

³¹ BOURDIEU, P. The forms of capital. In: J. E. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood Press, 1986, pp. 241–258. ISBN 978-0313-235-29-0.

³² COLEMAN, J. S. How worksite schools and other school's reforms can generate social capital: an interview with James Coleman. In: *American Educator: The Professional Journal of the American Federation of Teachers*, 1990, 14 (2), pp. 35–45. ISSN: 0148-432X

³³ PUTNAM, R. D. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster. 2000. ISBN 978-0743-203-04-3

³⁴ STONE, W., GRAY, M., HUGHES, J. *Social Capital at Work: How Family, Friends and Civic Ties Relate to Labour Market Outcomes*. Melbourne: Australian Institute of Family Studies, 2003. 42 p. ISBN-10: 0642395012

³⁵ HELVE, H., BYNNER, J. (Eds.). *Youth and Social Capital*. London: Tufnell Press. 2007. 236 p. ISBN 13: 978-1872-767-82-6.

generează inegalități structurale semnificative în procesul de tranziție. Tinerii proveniți din medii dezavantajate, cu rețele slabe sau instabile, întâmpină dificultăți în construirea unui parcurs coerent spre maturitate, în timp ce cei susținuți de familii coezive și comunități active dispun de un cadru protector care facilitează dezvoltarea personală și profesională. În acest sens, investiția socială în formarea tinerilor devine o condiție esențială pentru maturizarea echilibrată a generațiilor tinere.

Completând această perspectivă, Briceag S.³⁶ subliniază caracterul formativ și preventiv al perioadei de tranziție, considerând adolescența și tinerețea timpurie etape critice pentru cristalizarea stilului de viață. Alegerile făcute în acest interval – legate de sănătate, relații, educație și comportamente cotidiene – nu au doar efecte imediate, ci determină traiectoria sănătății psihice și fizice pe termen lung.

Formarea unui stil de viață echilibrat nu este un rezultat automat al maturizării biologice, ci un proces activ de construcție și internalizare, susținut de factori de protecție (familie, educație, modele pozitive) și perturbat de factori de risc (instabilitate familială, marginalizare, lipsă de perspective). Studiile recente din psihologia dezvoltării confirmă că expunerea la contexte sociale favorabile stimulează comportamente prosociale, reziliența și coeziunea identitară, în timp ce precaritatea contextului conduce la trasee de maturizare fragile și incoerente.

Prin urmare, teoria rolurilor sociale, corelată cu cea a capitalului social, configurează o imagine integrată a maturizării ca proces multidimensional – în același timp individual, relațional și instituțional. Maturitatea nu este doar o realizare personală, ci și rezultatul convergenței dintre resursele interne și rețelele de sprijin care susțin adaptarea, integrarea și afirmarea tinerilor în societate.

Modelul sistemic al tranziției. Încheiem această construcție teoretică cu modelul sistemic al tranziției, propus de Rasaili T. și Titus C.³⁷, care oferă o sinteză coerentă a principalelor dimensiuni analizate până acum – individuală, relațională, instituțională și socială. Acest model conceptualizează maturizarea nu ca pe un proces individual izolat, ci ca pe un fenomen complex, relațional și interdependent, ce rezultă din interacțiunea continuă dintre actorii principali ai dezvoltării: individul, familia, profesioniștii din domeniul educațional și psihosocial (psihologi, asistenți sociali, educatori), precum și instituțiile comunitare și de protecție socială. În viziunea autorilor, tânărul nu este un beneficiar pasiv al influențelor sociale, ci un agent activ al propriei maturizări – capabil să modeleze mediul prin alegeri, inițiative și interacțiuni. Rolul celorlalți actori ai sistemului este de a crea condiții favorabile dezvoltării, prin sprijin coerent, intervenții personalizate, acces echitabil la resurse și

³⁶ BRICEAG, S., GHEREGA, N. Profilaxia comportamentului alimentar defectuos la adolescenți. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 1(72), pp. 143-149. ISSN 1857-0461.

³⁷ RASAILI, T. R., TITUS, C. M. *Reunification – 'a reality or an impossible dream? The perspectives of Swedish child care and foster family social workers.* 2007. Disponibil: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/4609/1/Complete%20final%20thesis%202.pdf>

continuitate a suportului. Accentul cade pe colaborarea funcțională între componentele sistemului, mai ales în cazul tinerilor din contexte vulnerabile, cum sunt cei care părăsesc sistemul de protecție socială sau provin din medii dezavantajate.

Unul dintre punctele forte ale modelului propus de Rasaili T. și Titus C. constă în integrarea dimensiunilor multiple ale maturizării:

- dimensiunea psihologică, ce vizează formarea sinelui, asumarea responsabilității și autoreglarea comportamentală;
- dimensiunea socială, centrată pe apartenență, roluri și participare comunitară;
- dimensiunea educațională, orientată spre dezvoltarea competențelor și a capitalului uman;
- dimensiunea instituțională, care privește sprijinul formal oferit de structurile educaționale și sociale.

Prin articularea acestor niveluri, modelul sistemic oferă un cadru analitic realist și flexibil, capabil să surprindă diversitatea traseelor, ritmurilor și nevoilor individuale din procesul de tranziție spre viața adultă. Astfel, maturizarea este interpretată ca un proces emergent de co-construcție între persoană și mediu, în care sprijinul social, capitalul cultural și autoreglarea psihologică se condiționează reciproc. În această perspectivă, maturitatea socială devine nu doar un rezultat al dezvoltării personale, ci și o performanță sistemică, dependentă de gradul de coeziune, cooperare și echitate existent în mediul social și instituțional.

Privind în perspectivă, tranziția la vârsta adultă se conturează, în literatura de specialitate, ca un proces complex și multidimensional, modelat de interacțiunea permanentă dintre transformările interne și condiționările externe. În plan psihologic, teoriile contemporane evidențiază rolul construcției identitare, al autoreglării și al autonomiei personale ca repere esențiale ale maturizării. În plan sociologic, accentul cade pe influența structurilor sociale, a rețelelor de sprijin și a contextului socio-economic, care orientează și, uneori, limitează posibilitățile de afirmare și integrare ale tinerilor.

Astfel, tranziția la viața adultă nu mai este percepută ca o succesiune liniară de etape, ci ca un proces deschis, adaptiv și contextualizat, în care individul își negociază continuu rolurile, valorile și sensul existenței. În cadrul acestui proces, autori precum Erikson E., Levinson D., Arnett J., Côté J., Beck U. și Rasaili T. converg asupra ideii de maturizare – înțeleasă ca rezultat al integrării armonioase a dimensiunilor personale, relaționale și sociale ale dezvoltării umane.

Pornind de la aceste fundamente teoretice, următorul subcapitol va aprofunda semnificațiile psihologice și sociale ale maturității, criteriile sale definitorii, structura sa funcțională și rolul pe care îl joacă în procesul de devenire a individului ca persoană responsabilă, autonomă și social integrată.

1.2. Maturitatea – dimensiune esențială în dezvoltarea umană

Definiții și distincții conceptuale. În continuarea demersului teoretic dedicat tranziției la viața adultă, se conturează tot mai clar noțiunea de maturitate, aceasta reprezentând una dintre dimensiunile definitorii ale dezvoltării umane și ale procesului de devenire personală. Dacă tranziția a fost descrisă drept un parcurs complex, marcat de explorări identitare, asumarea de roluri și adaptări continue la contexte sociale în schimbare, autori precum Erikson E.H.³⁸, Levinson D.J.³⁹, Arnett J.J.⁴⁰ și Côté J.⁴¹ subliniază că maturizarea nu poate fi redusă la îndeplinirea unor criterii cronologice sau la conformarea cu așteptări sociale prestabilite.

Dimpotrivă, maturitatea reprezintă un proces activ și conștient de integrare personală și socială, ce implică asumarea responsabilităților, formarea unei identități coerente și dezvoltarea capacității de funcționare autonomă și reflexivă în raport cu mediul. Cu alte cuvinte, ceea ce în plan descriptiv era definit drept tranziție, în plan psihologic și axiologic se concretizează în procesul de maturizare – o etapă de sinteză interioară, în care se articulează dimensiunile cognitive, afective, morale și relaționale ale personalității.

În literatura de specialitate, conceptul de maturitate este abordat dintr-o perspectivă multiplă, fiind privit fie ca etapă cronologică a ciclului vieții, fie ca stare de dezvoltare psihologică, socială și morală, construită treptat în timp. Se disting astfel două accepțiuni majore: 1) maturitatea ca perioadă a vieții, asociată vârstei adulte timpurii și medii; 2) maturitatea ca nivel de dezvoltare, definită prin capacitatea individului de a-și asuma responsabilități, de a se autoregla și de a contribui activ la viața comunității. Aceste dimensiuni sunt interdependente, configurând un proces de maturizare ce implică simultan transformări interne și adaptarea la cerințele mediului extern.

Pentru a evita confuziile conceptuale, este necesară distincția dintre **maturizare** și **maturitate**. Conform lui Frank L.K.⁴², **maturizarea** desemnează procesul continuu de transformare care conduce la atingerea unui stadiu funcțional stabil, în timp ce **maturitatea** reprezintă rezultatul acestui proces – o stare de echilibru psihologic și social. Într-o viziune contemporană, Johnson, S. B., Blum, R. W., și Giedd, J. N.⁴³ arată că maturizarea neuropsihologică continuă până la vârsta adultă tânără, iar nivelurile de maturitate se ating diferențiat, în funcție de contextul social și de dezvoltarea autoreglării. Literatura

³⁸ ERIKSON, E.H., *op. cit.*

³⁹ LEVINSON, D. J., *op. cit.*

⁴⁰ ARNETT, J. J., *op. cit.*

⁴¹ CÔTÉ, J., *op. cit.*

⁴² FRANK, L. K. *The Concept of Maturity*. În: *Child Development*, 1950, vol. 21, nr. 1, p. 21–24. ISSN 0009-3920. Disponibil: <https://doi.org/10.2307/1125914>

⁴³ JOHNSON, S. B., BLUM, R. W., GIEDD, J. N. *Adolescent maturity and the brain: The promise and pitfalls of neuroscience research in adolescent health policy*. În: *Journal of Adolescent Health*, 2009, vol. 45, nr. 3, p. 216–221. ISSN 1054-139X. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.05.016>

de limbă rusă face o distincție similară între *созревание* (maturizare) – procesul formării structurilor psihice și sociale, și *зрелость* (maturitate) – manifestarea funcțională a acestora într-un stadiu avansat al dezvoltării personale^{44, 45}.

Prin urmare, *maturizarea* poate fi înțeleasă ca traseu formativ, gradual și contextual, în timp ce **maturitatea** exprimă o etapă calitativ superioară, caracterizată prin stabilitate internă, autonomie, responsabilitate și integrare socială. Această diferențiere subliniază că maturizarea nu este o simplă acumulare de experiențe, ci un proces profund de transformare a personalității, prin care se consolidează trăsături stabile și recunoscute social.

Dimensiunile maturității. În continuare, conceptul de maturitate va fi analizat în dimensiunile sale biologice, psihologice și sociale, accentuând indicatorii teoretici și practici care reflectă gradul de dezvoltare personală și socială. Pentru o imagine comparativă, Tabelul 1.1 sintetizează principalele contribuții teoretice din literatura de specialitate.

Tabel 1.1. Dimensiuni ale maturității în funcție de etapa de vârstă și perspectiva teoretică
[contribuție proprie]

Perspectivă	Etapă de vârstă	Particularități	Provocări	Factori protectori	Reprezentanți
Biologică	14–19 ani	Maturizare sexuală, schimbări somatice	Ritm neuniform de dezvoltare	Nutriție, somn, sprijin familial	Cumming S ⁴⁶ ., Freitas A.S ⁴⁷ .
	20–35 ani	Apogeul maturității fizice și sexuale	Adaptare la muncă, ritm de viață crescut	Stil de viață sănătos, echilibru muncă–viață	
Psihologică	18–25 ani	Formarea identității, autonomie, căutarea sensului vieții	Nesiguranță, presiuni sociale	Reușite academice, suport emoțional	Erikson E ⁴⁸ . Levinson D ⁴⁹ ., Klimczuk A ⁵⁰ .
	26–45 ani	Autorealizare, stabilitate emoțională	Epuizare profesională, crize de sens	Stabilitate familială, încredere în sine	
	46–60+ ani	Reflecție, echilibru interior, înțelepciune	Sentimentul de stagnare, „cuibul gol”	Acceptare de sine, relații stabile	

⁴⁴ ЗЕЕР, Э. Ф., СЫМАНЮК, Э. Э. *Психология профессиональных деструкций: учебное пособие для вузов*. Москва: Академический Проект, 2020. 240 p. ISBN 978-5-8291-2723-7

⁴⁵ АБУЛЬХАНОВА-СЛАВСКАЯ, К.А. *Стратегия жизни. Как человек становится личностью*. Москва: Мысль, 1997. 335 с. ISBN 5-244-00839-6.

⁴⁶ CUMMING, S., STANDAGE, M., GILLISON, F., MALINA, R. M. Sex differences in exercise behavior during adolescence: is biological maturation a confounding factor? In: *Journal of Adolescent Health*, 2008, 42(5), p.480–485. ISSN 1879-1972.

⁴⁷ FREITAS, A. S., FIGUEIREDO, A. J., DE FREITAS, A. L., et al. Biological Maturation, Body Morphology and Physical Performance in 8-16 year-old obese girls from Montes Claros - MG. In: *Journal of Human Kinetics*, 2014, 43, p.169-176. E-ISSN: 1899-7562

⁴⁸ Apud PAPALIA, D.E., WENDKOS OLDS, S. *Dezvoltare umană*. București: Ed. Trei, 2016. 832 p. ISBN 978-9737-074-14-0

⁴⁹ LEVINSON, D. J., *op. cit.*

⁵⁰ KLIMCZUK, A. *Adulthood*. In: H.L. Miller (Ed.). *The SAGE Encyclopedia of Theory in Psychology*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2016, pp. 15-18. ISBN 978-1506-340-09-8.

Perspectivă	Etapă de vârstă	Particularități	Provocări	Factori protectori	Reprezentanți
Socială	20–35 ani	Integrare socială și profesională	Dificultăți de adaptare	Rețele sociale, implicare civică	Inkeles, A ⁵¹ . Parsons, T ⁵² .
	35–60 ani	Generativitate, mentorat, sprijin pentru tineri	Oboseală socială, stagnare	Recunoaștere socială, experiență acumulată	Erikson, E ⁵³

Tabelul oferă o viziune comparativă și integrativă asupra modului în care maturitatea este definită în plan biologic, psihologic și social. Pornind de la aceste repere, analiza următoare aprofundează dimensiunile psihologică și socială ale maturității – nucleul procesului de dezvoltare personală și de funcționare autonomă.

Un punct de referință fundamental îl constituie perspectiva psihanalitică, prin lucrările lui Freud S.⁵⁴, care consideră maturitatea drept stadiul dezvoltării în care individul este capabil să contribuie constructiv la societate și să manifeste grijă față de ceilalți – semn al unei personalități echilibrate și integrate.

Din perspectiva dezvoltării cognitive, Piaget J.⁵⁵ arată că maturitatea presupune atingerea stadiului operațiilor formale, caracterizat prin gândire abstractă, planificare și capacitatea de a gestiona multiple perspective – abilități esențiale pentru participarea socială eficientă.

Într-o abordare psihosocială, Erikson E.⁵⁶ definește maturitatea drept rezultatul integrării identitare și al medierii dintre sine și societate. Stadiile „Intimitate versus Izolare” și „Integritate versus Disperare” reflectă nevoia de echilibru între stabilitatea interioară și implicarea socială. Astfel, persoana matură nu este doar emoțional stabilă, ci și activ implicată în viața socială.

Complementar, Rogers C.⁵⁷ introduce ideea de autenticitate și congruență, considerând maturitatea o armonizare între valorile personale și experiențele trăite, care asigură echilibru și coerență internă.

În aceeași direcție, Пеан А. А. și Коломинский Я. Л.⁵⁸ definesc maturitatea psihologică drept aspirație spre autodezvoltare și auto-realizare, propunând patru criterii fundamentale: 1) responsabilitatea, ca asumare a consecințelor acțiunilor; 2) autodezvoltarea, ca proces continuu de perfecționare personală; 3) toleranța, ca deschidere față de diversitate; 4) gândirea pozitivă, ca atitudine

⁵¹ INKELES, A. Society, social structure and child socialization. In: J. A. Clausen (Ed.). *Socialization and society*. Boston: Little, Brown, 1968. Ch. 3, pp. 73-129. (fără ISBN).

⁵² PARSONS, T. *The Social System*. London: Routledge, 1991. 594 p. ISBN-10: 0710019319.

⁵³ Apud PAPALIA, D.E., WENDKOS OLDS, S., *op. cit.*

⁵⁴ FREUD, S. *Opere esențiale*. Vol. 5. București: Editura Trei, 2010. ISBN 594-848-921-0297.

⁵⁵ Apud PAPALIA, D.E., WENDKOS OLDS, S., *op. cit.*

⁵⁶ ERIKSON, E. H. *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton and Company, 1968. 336 p. ISBN 978-0-393-01069-5.

⁵⁷ РОДЖЕРС, К. *Взгляд на психотерапию. Становление человека*. Москва: Прогресс-Универс, 1994. 480 с.

⁵⁸ ПЕАН, А. А., КОЛОМИНСКИЙ, Я. Л. *Социальная педагогическая психология*. СПб.: Питер, 2000. 416 с. ISBN 5-88782-424-7.

integratoare și echilibrată față de viață. Aceste criterii descriu o personalitate capabilă de adaptare creativă, echilibru emoțional și relaționare autentică.

În completare, Абульханова-Славская К.А.⁵⁹ accentuează autonomia în planificarea și realizarea propriei vieți ca trăsătură definitorie a maturității, iar Леонтьев Д. А.⁶⁰ o descrie ca abilitatea de a menține o strategie personală de viață, susținută de o ierarhie stabilă a valorilor. Слободчиков В. И. și Исаев Е. И.⁶¹ adaugă dimensiunea valorică și socială, definind persoana matură prin orientări axiologice și stabilitate relațională, expresie a unei integrări armonioase între valorile personale și normele comunitare.

În ansamblu, concepțiile analizate converg spre ideea că maturitatea exprimă un echilibru între autodeterminare și responsabilitate socială, între individualitate și apartenență. Ea reflectă capacitatea persoanei de a se autoregla, de a acționa în acord cu propriile valori și de a contribui constructiv la viața socială.

În această perspectivă, putem distinge două dimensiuni complementare ale maturității: 1) maturitatea psihologică, care vizează integrarea internă a personalității, coerența identitară, autoreglarea emoțională și dezvoltarea valorilor personale; 2) maturitatea socială, care reflectă capacitatea individului de a funcționa eficient în spațiul comunitar, de a-și asuma roluri și responsabilități sociale, de a manifesta empatie, toleranță și implicare civică.

Maturitatea psihologică și maturitatea socială. Maturitatea psihologică, așa cum este descrisă în lucrările autorilor menționați mai sus, poate fi înțeleasă ca mecanism mediativ între dezvoltarea personală și cea socială. Prin responsabilitate, autodezvoltare și toleranță, individul își consolidează structura internă și sistemul de valori, transformându-le în atitudini și conduite sociale stabile. În acest sens, maturitatea psihologică devine o verigă esențială a integrării sociale, facilitând trecerea de la autoreglare personală la implicare conștientă în viața comunității. Analiza literaturii de specialitate relevă că maturitatea nu poate fi interpretată exclusiv prin prisma dimensiunii psihologice, ci trebuie înțeleasă în contextul interacțiunii dinamice dintre individ și mediul său social. Ea se manifestă ca echilibru între autonomia interioară și adaptarea la normele colective, exprimând capacitatea persoanei de a se autoregla intern și, simultan, de a contribui activ la viața comunitară.

Conceptul de „maturitate socială” prezintă o relevanță deosebită, fiind analizat în profunzime atât de specialiști occidentali, cât și de cercetători ruși, fiecare aducând contribuții valoroase și nuanțate în definirea și delimitarea acestuia. Printre autorii occidentali care au explorat și definit maturitatea

⁵⁹ Аруд ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Личностная зрелость как опосредование личностного роста. Культурно-историческая психология развития: материалы первых чтений памяти Л. С. Выготского*. Москва: 2001. С. 154–161.

⁶⁰ *Ibidem*

⁶¹ СЛОБОДЧИКОВ, В. И., ИСАЕВ, Е. И. *Психология человека. Учебное пособие для вузов*. Москва: Школа-Пресс, 1995. 384 с. ISBN 88527-08103.

personalității se numără Adler A., Rogers C., Maslow A., Erikson E., Raj M. și Allport G.⁶². În general autorii care au studiat conceptul de maturitate relevă faptul că acestea sunt cele mai importante dimensiuni în structura personalității (Tabelul 1.2)

Tabelul 1.2. Tabloul generalizator al gradului de cercetare a conceptului de maturitate socială: autori din Occident [contribuție proprie]

Autori	Descrierea conceptului de maturitatea socială.
Adler A. ⁶³	Consideră că esența unei personalități social mature este <i>simțul social</i> (spiritul comunității), aflat la baza relațiilor pozitive dintre indivizi. O persoană matură social se caracterizează printr-un interes social ridicat, manifestat prin tendința de a colabora cu ceilalți în vederea atingerii unor scopuri benefice pentru comunitate. Deși simțul social are rădăcini înnăscute, dezvoltarea sa deplină se realizează prin educație.
Rogers C. ⁶⁴	Definește maturitatea socială prin prezența unui nivel înalt de autoactualizare, deschidere către experiențe noi și o tendință constantă de reflecție. Un aspect central este dorința continuă de dezvoltare și de îmbunătățire personală, orientată și către relațiile sociale.
Maslow A. ⁶⁵	Consideră că persoana matură social este un individ autoactualizat, orientat spre satisfacerea unor trebuințe superioare. Aceasta se caracterizează prin autonomie, autogestiune și capacitatea de a-și defini propriile scopuri, adoptând o atitudine activă în rezolvarea problemelor.
Allport G. ⁶⁶	Propune o viziune multidimensională asupra maturității sociale, evidențiind mai multe obiective fundamentale: extinderea sferei personale a „eu-lui” prin implicarea în relații interpersonale profunde; dezvoltarea unei percepții realiste asupra lumii; construirea unor relații sănătoase, bazate pe intimitate și sensibilitate față de ceilalți; consolidarea securității emoționale prin acceptarea de sine și gestionarea emoțiilor; dezvoltarea competențelor individuale în contexte specifice; aprofundarea cunoașterii de sine, inclusiv a limitelor și posibilităților personale; adoptarea unei filozofii de viață coerente, care să asigure echilibru și reziliență în fața eșecurilor.
Raj M. ⁶⁷	Definește maturitatea socială ca <i>gradul de dezvoltare a abilităților sociale și al conștientizării atinse de individ</i> , în raport cu normele specifice grupei de vârstă din care face parte. Această perspectivă accentuează rolul contextului social și al adaptării comportamentului la așteptările societății.

Printre autorii de origine rusă care au explorat acest concept se numără Ананьев Б.Г., Божович Л.И., Коган Л.Н., Кон И.С., Андреева Г.М., Анциферова Л.И. și Каменева Е.Г. Potrivit lui Кон И.С., maturitatea socială a personalității reprezintă o stare stabilă a individului, caracterizată prin integritate, orientare socială, predictibilitate, percepție adecvată a sinelui și a mediului înconjurător. Acest concept reflectă unul dintre rezultatele fundamentale ale proceselor de învățare și educație⁶⁸.

⁶² Apud HJELLE, L., ZIEGLER, D. *Personality Theories: Basic Assumptions, Research, and Applications*. New York: McGraw-Hill, 1992. 624 p. ISBN: .03-1264-0071-978

⁶³ ADLER, A. *Understanding Human Nature*. Connecticut: Martino Fine Books, 2010. 300 p. ISBN: 978-1578-9898-43

⁶⁴ ROGERS, C. R. *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. San Francisco: HarperOne, 1995. 420 p. ISBN: 978-0395-7553-10.

⁶⁵ MASLOW, A. H. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 1954. 411 p. (Fără ISBN).

⁶⁶ ALLPORT, G. W., *op. cit.*

⁶⁷ RAJ, M. *Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi: Anmol Publications. 1996. 1840 p. ISBN-13: 978-935-41-0582-1

⁶⁸ КОН, И. С. *Психология ранней юности*. Москва: Просвещение. 1989. 256 p. (Fără ISBN).

Tabelul 1.3. Tabloul generalizator al gradului de cercetare a conceptului de maturitate socială: autori ruși [contribuție proprie]

Autori	Descrierea conceptului de maturitate socială
Андреева Г.М. ⁶⁹	Definește maturitatea socială a personalității ca fiind strâns legată de procesul de socializare, în cadrul căruia principalele dimensiuni ale dezvoltării sunt activitatea, comunicarea și conștiința de sine. Un aspect esențial îl reprezintă identitatea socială, care joacă un rol central în evoluția maturității sociale.
Анциферова Л.И. ⁷⁰	Consideră maturitatea socială un proces continuu de dezvoltare a dimensiunilor fizice, sociale și moral-psihologice, care reflectă gradul de integrare a „experienței sociale a acțiunilor”.
Каменева Е.Г. ⁷¹	Susține că maturitatea socială deplină este atinsă doar la finalul perioadei de dezvoltare fizică și psihică. Caracteristicile esențiale includ activitatea socială, responsabilitatea, reflecția, toleranța, orientarea spre valorile spirituale și creativitatea.
Ананьев Б.Г. ⁷²	Propune o viziune integrativă asupra maturității sociale, care cuprinde aspecte fizice, psihice, de muncă și civice, marcate de o dezvoltare inegală a schimbărilor funcționale și personale. El evidențiază trei criterii fundamentale: (1) poziția individului în societate, definită prin valori, atitudini, motive și obiective personale; (2) identitatea socială, înțeleasă ca proces de identificare cu grupurile și normele sociale, care include trei niveluri – apartenența la specia umană, la o comunitate și recunoașterea propriei unicități; (3) rolul social, asociat cu varietatea funcțiilor exercitate în societate. Capacitatea de a îndeplini o gamă largă de roluri este considerată esențială pentru adaptare și dezvoltare personală.
Коган Л.Н. ⁷³	Adaugă un al patrulea criteriu, identitatea profesională, care reflectă universalismul individului în activitatea profesională și capacitatea acestuia de a deveni lider, indiferent de responsabilitățile concrete. Formarea identității profesionale presupune trei etape: însușirea temeinică a profesiei, atingerea nivelului de expertiză și consolidarea abilităților corespunzătoare nivelului profesional atins.
Зееп Э.Ф., Сыманюк, Э. Э. ⁷⁴	Accentuează că, în contextul socio-economic actual și al competiției intense, un tânăr de succes trebuie să fie pregătit pentru dezvoltare continuă și pentru reflecție asupra propriului loc în plan social și profesional. Participarea activă la construirea identității profesionale este fundamentală pentru evoluția individului și a societății. Totodată, maturitatea socială presupune capacitatea de a interacționa cu lumea în mod conștient și orientat spre obiective, de a transforma realitatea externă și de a valorifica introspecția pentru descoperirea înclinațiilor, dezvoltarea competențelor și conturarea valorilor esențiale.

În urma analizei sintetizate în tabelele 1.2 și 1.3, se poate constata că maturitatea socială este tratată în literatura de specialitate ca un construct complex și multidimensional, aflat la intersecția dintre procesele psihologice interne și condițiile externe ale vieții sociale. Ea reflectă nu doar nivelul de integrare socială, ci și capacitatea individului de autoreglare, adaptare și influență activă asupra mediului. Astfel, maturitatea socială nu se reduce la conformarea la norme, ci exprimă abilitatea de a gestiona responsabil propria existență, de a lua decizii autonome și de a urmări obiective personale și profesionale

⁶⁹ АНДРЕЕВА, Г. М. *Социальная психология: Учебник высших учебных заведений*. Москва: Аспект пресс. 2014. 363 p. ISBN: 978-5-7567-0827-1.

⁷⁰ АНЦИФЕРОВА, Л. И. *Развитие личности и проблемы геронтопсихологии*. Москва: Институт психологии РАН. 2004. 413 p. ISBN 5-9270-0094-0.

⁷¹ КАМЕНЕВА, Е. Г. Развитие социальной зрелости студентов в педагогическом вузе. In: *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2004. pp. 72-76. eISSN 1814-6465. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitiie-sotsialnoy-zrelosti-studentov-v-pedagogicheskom-vuze>

⁷² АНАНЬЕВ, Б. Г., *op. cit.*

⁷³ КОГАН, Л.Н. *Всестороннее развитие личности и культура*. Москва: Издательство Знание, 1981. 63 с. (Fără ISBN).

⁷⁴ ЗЕЕП, Э. Ф., СЫМАНИЮК, Э. Э., *op. cit.*

în acord cu valorile comunitare. Persoana matură social nu este doar adaptată, ci și capabilă să transforme contextul social prin implicare civică, inițiativă și contribuție conștientă la binele colectiv.

Prin urmare, **maturitatea socială** poate fi înțeleasă ca o sinteză între competențele de funcționare eficientă în domeniile familial, profesional și comunitar și dezvoltarea trăsăturilor interne precum autonomia, responsabilitatea, gândirea critică, reziliența și autorealizarea. Această dublă dimensiune – socială și psihologică – face din maturitatea socială un indicator al echilibrului între integrarea comunitară și afirmarea individuală, definind-o drept o condiție esențială a dezvoltării umane în societatea contemporană.

Pornind de la această definiție, în subcapitolul următor vom analiza structura internă a maturității sociale, identificând criteriile definitorii și domeniile sale principale de manifestare, care permit evaluarea gradului de dezvoltare socială a personalității.

1.3. Structura maturității sociale: criterii definitorii și domenii de manifestare

Maturitatea socială constituie o dimensiune fundamentală a dezvoltării personalității, reflectând capacitatea individului de a se poziționa în mod conștient, responsabil și adaptativ în raport cu mediul social. Analiza literaturii de specialitate și revizuirea cercetărilor existente permit identificarea unor indicatori specifici ai maturității sociale, distribuiți în mai multe arii ale vieții individului: relația cu sine, relațiile interpersonale, integrarea socială și implicarea profesională. Acești indicatori oferă un cadru conceptual util pentru evaluarea nivelului de maturitate socială, evidențiind atât stabilitatea internă a persoanei, cât și capacitatea sa de adaptare flexibilă la provocările și oportunitățile mediului extern.

Relația cu sine – fundamentul maturității sociale. În cadrul acestei structuri, relația cu sine reprezintă punctul de plecare al maturității sociale, deoarece echilibrul interior, claritatea identitară și capacitatea de autoreglare constituie premisele oricărei funcționări sociale eficiente. Astfel, analiza următoare vizează principalele trăsături și mecanisme care definesc această dimensiune a maturității.

În analiza conținută în Tabelul 1.4, se evidențiază faptul că relația matură cu sine constituie premisa fundamentală a maturității sociale, întrucât implică asumarea responsabilității, dezvoltarea autonomiei, claritatea identitară și orientarea constantă spre autodezvoltare. Acești indicatori reflectă un nivel avansat de integrare intrapersonală, prin care individul își cunoaște și își asumă valorile, își stabilește direcții de dezvoltare coerente și acționează în mod consecvent în raport cu propriile principii.

Prin responsabilitate și autoacceptare, persoana matură dezvoltă o stabilitate emoțională care îi permite să gestioneze conflictele interne și să facă față provocărilor fără a-și pierde coerența identitară. În același timp, autonomia și autoactualizarea definesc capacitatea de autoreglare conștientă și adaptativă, favorizând creșterea personală continuă și flexibilitatea în fața schimbării. Astfel, relația cu sine devine nucleul maturității sociale, întrucât echilibrul interior se reflectă în comportamentele și

atitudinile sociale. O relație autentică și reflexivă cu sine constituie premisa formării unor relații interpersonale bazate pe empatie, respect reciproc și cooperare, contribuind la o participare socială responsabilă și armonioasă.

În consecință, maturitatea raportată la propria persoană nu este un scop în sine, ci baza maturității relaționale și sociale, reprezentând punctul de tranziție de la autoreglare internă la interacțiune conștientă cu ceilalți. În continuare, analiza se va concentra asupra dimensiunii interpersonale a maturității sociale, unde relațiile cu ceilalți devin spațiul concret de manifestare a echilibrului interior dobândit.

Tabelul 1.4. Indicatorii relației cu sine care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]

	Indicatorii	Autori	Definiție
Relația cu sine	Responsabilitatea	РееА А.А. ⁷⁵ Fromm E. ⁷⁶ Erikson E. ⁷⁷	Definesc responsabilitatea ca trăsătură centrală a unei personalități mature, reflectând capacitatea de a-și asuma consecințele propriilor acțiuni și de a răspunde cerințelor vieții.
	Autoînțelegerea, independența conștientă, integritatea și congruența	Rogers C. ⁷⁸	Evidențiază importanța acestor aspecte în atingerea unui echilibru între aspirațiile și valorile personale, contribuind la formarea unei identități stabile.
	Nevoia de autoactualizare	Maslow A. ⁷⁹	Consideră autoactualizarea un element central al maturității, definită ca tendința de a realiza potențialul maxim al individului în toate aspectele vieții.
	Orientarea spre autodezvoltare și deschiderea către schimbări	Rogers C. ⁸⁰ , РееА А. ⁸¹	Subliniază necesitatea unei atitudini proactive în dezvoltarea personală, ce presupune adaptabilitate și deschidere spre experiențe noi.
	Autoacceptarea și respectul de sine	Allport G. ⁸²	Arată că acceptarea propriei persoane și a limitelor sale este esențială pentru o personalitate matură, contribuind la securitatea emoțională și la stabilitatea personală.
	Autonomia	Perls F. ⁸³	Accentuează independența și autosuportul, considerând abilitatea de a se baza pe sine însuși un indicator fundamental al maturității.
	Capacitatea de a stabili obiective reale și ideale	Братусь Б.С. ⁸⁴	Subliniază importanța dezvoltării unei perspective clare asupra propriilor obiective și idealuri.

⁷⁵ РЕЕА, А.А. Личностная зрелость и социальная практика. В: *Теоретические и прикладные вопросы психологии*. Вып. 1. СПб., С.Петербург. гос. ун-т: 1995, сс. 34-40. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/lichnostnaya-zrelost-podhody-k-opredeleniyu>

⁷⁶ FROMM, E. *The Art of Loving*. New York: Harper Perennial Modern Classics, 2006. 180 p. ISBN: .35-1297-0061-978

⁷⁷ ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p. ISBN 978-0393-347-38-8

⁷⁸ ROGERS, C. R. *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. San Francisco: HarperOne, 1995. 420 p. ISBN: 978-0395-7553-10.

⁷⁹ MASLOW, A. H. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 1954. 411 p. (Fără ISBN).

⁸⁰ ROGERS, C. R. *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. San Francisco: HarperOne, 1995. 420 p. ISBN: 978-0395-7553-10.

⁸¹ РЕЕА, А.А. Личностная зрелость и социальная практика. В: *Теоретические и прикладные вопросы психологии*. Вып. 1. СПб., С.Петербург. гос. ун-т: 1995, сс. 34-40. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/lichnostnaya-zrelost-podhody-k-opredeleniyu>

⁸² ALLPORT, G. W., *op. cit.*

⁸³ PERLS, F. *Gestalt Therapy: Excitement and Growth in the Human Personality*. New York: The Gestalt Journal Press, 1951. 514 p. (Fără ISBN).

⁸⁴ БРАТУСЬ, Б.С. *Психологические аспекты нравственного развития личности*. М.: Знание, 1977. 64 с. (Fără ISBN).

	Indicatorii	Autori	Definiție
	Integritatea ego-identității și identitatea socială	Erikson E. ⁸⁵	Susține că maturitatea presupune dezvoltarea unei identități coerente, atât la nivel personal, cât și social.
	Toleranța	Деркач А.А. ⁸⁶ Бодалев А. ⁸⁷	Definesc toleranța ca dimensiune esențială în relația cu sine și cu ceilalți, reflectând deschiderea către diversitate și acceptarea diferențelor.

Indicatorii relaționali ai maturității sociale. Maturitatea socială se exprimă, în relația cu ceilalți, printr-un ansamblu de trăsături și competențe interpersonale care susțin formarea unor relații sănătoase, stabile și eficiente. Aceste capacități reflectă nu doar adaptarea la mediul social, ci și profunzimea integrării valorilor umane fundamentale – empatia, respectul, deschiderea emoțională și responsabilitatea față de ceilalți. Tabelul 1.5 sintetizează principalii indicatori relaționali care contribuie la formarea maturității sociale, evidențiind rolul acestora în consolidarea coeziunii și echilibrului psihosocial al individului.

Tabelul 1.5. Indicatorii relației cu ceilalți care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]

	Indicatori	Autori	Definiții
Relația cu ceilalți	Capacitatea de a construi relații interpersonale	Sullivan H. ⁸⁸ Мясищев В. Н. ⁸⁹	Subliniază importanța dezvoltării și menținerii unor relații interpersonale autentice, bazate pe încredere, respect și cooperare, aspect esențial pentru integrarea și funcționarea eficientă în diverse grupuri sociale.
	Căldura în relațiile cu alții	Allport G. ⁹⁰	Evidențiază că manifestarea căldurii și a deschiderii emoționale în interacțiunile sociale constituie indicatori importanți ai maturității, permițând construirea unor relații profunde și durabile, cu impact pozitiv asupra celor din jur.
	Capacitatea de a iubi și de a avea grijă	Fromm E. ⁹¹	Subliniază că maturitatea socială presupune dezvoltarea capacității de a iubi necondiționat și de a arăta grijă autentică față de ceilalți, trăsături ce reflectă empatie și responsabilitate socială și contribuie la bunăstarea emoțională a celor apropiați.
	Respectul și empatia față de alți oameni	Fromm E. ⁹² Rogers C. ⁹³	Consideră respectul și empatia drept componente fundamentale ale maturității sociale, care facilitează interacțiuni constructive și armonioase. Capacitatea de a înțelege și de a răspunde nevoilor emoționale ale celorlalți este esențială pentru dezvoltarea unor relații echilibrate și satisfăcătoare.

⁸⁵ ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p., pp. 129-130. ISBN 978-0393-347-38-8

⁸⁶ ДЕРКАЧ, А.А. *Акмеологические основы развития профессионала*. М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «Модек», 2004. 750 с. ISBN: 5-89502-498-X.

⁸⁷ БОДАЛЕВ А.А. *Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения*. М.: Флинта: Наука, 1998. 168 с. ISBN 5-89349-105-x; ISBN 5-02-008278-3.

⁸⁸ SULLIVAN, H.S. *The Interpersonal Theory of Psychiatry*. New York: W.W. Norton & Company, 1968. 412 p. ISBN: 978-0393-0013-89.

⁸⁹ МЯСИЩЕВ, В. Н. *Основные проблемы и современное состояние психологии отношений*. В: Психологическая наука в СССР. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960, Т. II, с. 110-125.

⁹⁰ ALLPORT, G. W., op. cit.

⁹¹ FROMM, E., op.cit.

⁹² FROMM, E., op.cit.

⁹³ ROGERS, C. R. *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. San Francisco: HarperOne, 1995. 420 p. ISBN: 978-0395-7553-10.

Analiza conținutului Tabelului 1.5 arată că abilitățile interpersonale reprezintă o dimensiune centrală a maturității sociale, întrucât ele permit adaptarea eficientă la cerințele mediului, menținerea echilibrului emoțional și construirea unor relații bazate pe încredere și respect reciproc. Empatia, compasiunea, căldura și capacitatea de a iubi sunt expresii ale funcționării mature a personalității, deoarece implică o înțelegere profundă a celuilalt și disponibilitatea de a răspunde nevoilor sale într-un mod echilibrat. Aceste trăsături nu se reduc la simple conduite sociale, ci reflectă integrarea valorilor morale și afective în structura personalității. Astfel, relațiile interpersonale devin un spațiu de manifestare a maturității sociale, oferind individului posibilitatea de a-și confirma autonomia interioară prin cooperare și implicare autentică în viața comunitară. Prin urmare, relațiile directe cu ceilalți nu constituie doar un indicator al maturității sociale, ci și o etapă intermediară în procesul de integrare socială și consolidare a identității personale și sociale.

Relația cu societatea și profesia – spații de afirmare a maturității sociale. Indicatorii maturității sociale în relația cu societatea (Tabelul 1.6) evidențiază faptul că persoana matură social nu se limitează la conformarea față de norme, ci interiorizează valorile comunității și dezvoltă o atitudine critică și responsabilă față de realitate. Această dimensiune reflectă nu doar integrarea armonioasă în mediul social, ci și capacitatea de implicare activă în procesele colective, prin acțiuni și decizii fundamentate moral.

Tabelul 1.6. Indicatorii relației cu societatea care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]

	Dimensiuni	Autori	Definiții
Relația cu societatea	Orientările valorice, normele sociale și morale, convingerile și atitudinile	Rogers C. ⁹⁴ .	Consideră că maturitatea socială presupune alinierea comportamentului cu valorile și normele societății, nu doar prin respectarea regulilor, ci și prin dezvoltarea unor atitudini și convingeri personale solide, care să reflecte principiile etice și morale ale comunității.
	Capacitatea de a rezista presiunii sociale și evaluărilor externe	Fromm E. ⁹⁵	Reflectă abilitatea individului de a menține independența în luarea deciziilor și de a aborda relațiile sociale cu maturitate, fără a se lăsa dominat de influențe externe.
	Percepția conștientă și realistă a lumii	Allport G. ⁹⁶	Subliniază că maturitatea socială implică o percepție obiectivă și realistă a realității, prin care individul evaluează critic situațiile sociale, distinge între percepții subiective și fapte concrete și adoptă decizii informate, favorizând o funcționare socială eficientă.
	Identitatea socială	Erikson E. ⁹⁷	Susține că maturitatea socială include formarea unei identități sociale clare și stabile, manifestată prin apartenența la diferite grupuri și asumarea rolurilor sociale, esențială pentru integrarea individului și pentru definirea sensului existenței sale în raport cu ceilalți.

⁹⁴ ROGERS, C. R., *op. cit.*

⁹⁵ FROMM, E., *op.cit.*

⁹⁶ ALLPORT, G. W., *op. cit.*

⁹⁷ ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p., pp. 129-130. ISBN 978-0393-347-38-8

	Dimensiuni	Autori	Definiții
	Orientarea socială a comportamentului	Деркач А.А. ⁹⁸ Бодалев А.А. ⁹⁹	Consideră comportamentul orientat social un indicator al maturității, reflectând implicarea activă a individului în viața comunității și contribuția la bunăstarea acesteia. Această orientare demonstrează o adaptare conștientă la cerințele și așteptările societății.
	Conștiința morală	Kohlberg L. ¹⁰⁰	Arată că maturitatea socială presupune dezvoltarea conștiinței morale prin trecerea prin diferite stadii ale gândirii etice. Ea implică nu doar respectarea normelor, ci și capacitatea de a reflecta asupra propriilor principii morale, de a evalua dileme și de a lua decizii în acord cu standardele morale acceptate.

Prin urmare, maturitatea socială capătă sensul unei sinteze dinamice între integrare și autonomie morală: individul matur nu doar se adaptează societății, ci contribuie la transformarea ei prin reflecție, inițiativă și comportament etic.

Orientarea valorică și morală constituie baza pentru o altă componentă esențială a maturității sociale – relația cu profesia, domeniu în care implicarea socială se materializează prin acțiune responsabilă și prin autorealizare personală. În sfera profesională, maturitatea socială se exprimă printr-un ansamblu de competențe și atitudini care reflectă interacțiunea complexă dintre individ și mediul de muncă. Profesia devine, astfel, un spațiu de manifestare concretă a valorilor morale, a responsabilității și a conștiinței civice, contribuind la consolidarea identității personale și sociale.

Analiza literaturii de specialitate relevă că relația cu profesia presupune nu doar formarea unei identități profesionale coerente, ci și integrarea valorilor sociale și a normelor etice în activitatea cotidiană. În acest sens, maturitatea socială implică echilibrul dintre aspirațiile individuale și cerințele comunității profesionale, precum și capacitatea de a armoniza dezvoltarea personală cu responsabilitatea socială.

Tabelul 1.7. Indicatorii relației cu profesia care contribuie la formarea maturității sociale a personalității [contribuție proprie]

	Dimensiuni	Autori	Definiție
Relația cu profesia	Identitatea individuală	Cardoso I., Batista P., Graça A. ¹⁰¹	Subliniază rolul identității individuale în contextul profesional, arătând că aceasta nu se referă doar la competențele și calificările unei persoane, ci și la valorile, motivațiile și trăsăturile de personalitate care influențează percepția și implicarea în activitatea profesională. O identitate individuală stabilă contribuie la autocunoaștere și la clarificarea direcțiilor de carieră.
	Identitatea socială stabilă	Owens T. J., Robinson D.	Consideră această dimensiune esențială pentru profesie, întrucât implică recunoașterea și asumarea apartenenței la un grup profesional, integrarea normelor și valorilor domeniului,

⁹⁸ ДЕРКАЧ, А.А. Акмеологические основы развития профессионала. М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «Модек», 2004. 750 с. ISBN: 5-89502-498-X.

⁹⁹ БОДАЛЕВ А.А. *Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения*. М.: Флинта; Наука, 1998. 168 с. ISBN 5-89349-105-х; ISBN 5-02-008278-3.

¹⁰⁰ KOHLBERG, L. *The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice*. San Francisco: Harper & Row, 1981. 441 p. ISBN: 978-0060-6476-05

¹⁰¹ CARDOSO, I., BATISTA, P., GRAÇA, A. Professional Identity in Analysis: A Systematic Review of the Literature. In: *The Open Sports Science Journal*, 2014, v.7, pp. 83-97. e-ISSN 1875-399X.

	Dimensiuni	Autori	Definiție
		T. și Smith-Lovin L. ¹⁰²	consolidarea imaginii profesionale și coeziunea în mediul de muncă.
	Identitatea profesională	Зеер Э.Ф., СЫМАНЮК, Э. Э. ¹⁰³	Evidențiază faptul că identitatea profesională se formează prin internalizarea valorilor și standardelor unei profesii și se reflectă în modul în care persoana își percepe și își îndeplinește rolurile profesionale. Ea este strâns legată de angajament, responsabilitate și dorința de autoperfecționare, constituind un proces dinamic influențat de experiențe, interacțiuni și oportunități de dezvoltare continuă.
	Valorile sociale	Смирнов С. Д. ¹⁰⁴	Subliniază că valorile sociale influențează comportamentele și deciziile profesionale, oferind un cadru etic care ghidează acțiunile și atitudinile individului în raport cu colegii, superiorii și beneficiarii serviciilor.
	Capacitatea de a integra și armoniza cerințele profesionale cu aspirațiile personale	Зеер Э.Ф. ¹⁰⁵ Коган Л. Н. ¹⁰⁶	Arată importanța capacității de a îmbina cerințele și responsabilitățile profesionale cu obiectivele și valorile personale. Această dimensiune este esențială pentru echilibrul dintre viața profesională și cea personală, satisfacția în muncă și bunăstarea generală.

Tabelul 1.7 sintetizează principalele dimensiuni ale relației cu profesia, evidențiind modul în care identitatea profesională, valorile sociale și capacitatea de autoreglare influențează nivelul de maturitate socială a individului. Aceste aspecte definesc gradul de integrare în mediul profesional, dar și nivelul de coerență între conduita personală și principiile morale asumate.

Criteriile definitorii ale maturității sociale. Pe baza analizei anterioare, identificarea criteriilor definitorii și a indicatorilor esențiali ai maturității sociale reprezintă un demers fundamental pentru înțelegerea modului în care individul își formează competențele sociale, personale și profesionale, necesare unei integrări eficiente în societate și realizării depline a potențialului său. Aceste criterii conturează un sistem interdependent, prin care se reflectă echilibrul dintre autonomia personală și responsabilitatea socială.

1. *Formarea orientării profesionale* – acest criteriu presupune dezvoltarea motivației pentru educația profesională și acumularea de cunoștințe despre profesia aleasă. Include evaluarea opțiunilor alternative de carieră și identificarea principalelor motive care determină alegerea unei instituții de învățământ. Formarea orientării profesionale este influențată de caracteristicile specifice vârstei și nevoile individuale ale tinerilor, implicând stabilirea unor interese profesionale bine definite, auto-

¹⁰² OWENS, T. J., ROBINSON, D. T., SMITH-LOVIN, L. Three faces of identity. In: *Annual Review of Sociology*, 2010, 36, pp. 477-499. ISSN 0360-0572.

¹⁰³ ЗЕЕР, Э. Ф., СЫМАНЮК, Э. Э., *op. cit.*

¹⁰⁴ СМІРНОВ, С. Д. *Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования*. Москва: Издательский центр „Академия”. 2014. ISBN 5-7695-0793-4

¹⁰⁵ ЗЕЕР, Э.Ф. Психологические особенности прогнозирования профессионального будущего молодежи. В: *Актуальные проблемы психологического знания*, 2015, 3(36), с. 16-26. ISSN: 2073-8544

¹⁰⁶ КОГАН, Л. Н., *op. cit.*

identificarea ca specialist într-un anumit domeniu și poziționarea clară în cadrul profesional ales. Aceasta presupune o selecție responsabilă și informată a parcursului profesional, bazată pe evaluarea intereselor, preferințelor și tendințelor personale, fiind un proces esențial pentru autoactualizare și realizare personală.

2. *Activitatea socială* – nivelul de implicare în activități sociale este un criteriu important în definirea maturității sociale, reflectând capacitatea individului de a dezvolta relații interpersonale și de a participa activ la viața grupurilor și comunității. Activitatea socială implică implicarea autonomă a tinerilor în activități care aduc beneficii societății, contribuind la progresul și bunăstarea generală. Prin participarea activă la activități cu impact social, elevii își pot dezvolta abilitățile în domenii social-utile și profesionale, perfecționându-se atât pe plan individual, cât și ca membri activi ai societății, fiind astfel capabili să contribuie în mod semnificativ la comunitate.

3. *Autoreglarea personală* – dezvoltarea autoreglării presupune cultivarea calităților volitive, cum ar fi autonomia și determinarea în depășirea dificultăților în drumul spre atingerea obiectivelor. Autoreglarea implică analiza atentă și gestionarea conștientă a propriei persoane și comportamentului, având la bază un plan de dezvoltare personală adaptat nevoilor specifice. Aceasta contribuie la procesul de auto-perfecționare, în care tinerii își dezvoltă capacitatea de a-și stabili priorități, de a face alegeri corecte și de a-și menține motivația.

4. *Sistemul de orientări valorice* – nivelul de dezvoltare a valorilor și a semnificațiilor vieții influențează în mod direct maturitatea socială a individului. Valorile vieții transmise de adulți, odată integrate, devin componente semnificative la nivel personal, ghidând comportamentele și motivațiile pentru activitate și comunicare. Pe măsură ce tânărul crește, interacțiunea sa cu mediul extern și asumarea unor roluri sociale noi îl conduc spre un nivel mai avansat de dezvoltare personală și socială, influențând în mod semnificativ identitatea, desfășurarea activităților și dinamica relațiilor interpersonale^{107 108}. Instituțiile sociale fundamentale, cum ar fi familia, școala și comunitatea, joacă un rol esențial în formarea și consolidarea acestor valori.

5. *Sistemul de roluri sociale* – maturitatea socială include conștientizarea de sine ca purtător al rolurilor sociale, cum ar fi cetățean, profesionist sau membru al familiei. Asumarea acestor roluri contribuie la dezvoltarea identității sociale și la integrarea individului în diverse contexte sociale.

¹⁰⁷ КАУНЕНКО, И., РОШКА, Т. Ценностная сфера старших школьников и студенческой молодежи в транзитивном обществе. In: *Știință, educație, cultură*, Ed. 2023, 13 februarie 2023, Comrat. Comrat: Universitatea de Stat din Comrat, 2023, Vol. 2, pp. 611-614. ISBN 978-9975-83-254-0. 978-9975-83-256-4.

¹⁰⁸ КАУНЕНКО, И., РОШКА, Т. Ценности старших школьников молдаван в Италии и Республике Молдова: кросс-культурный аспект. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 1, pp. 65-73. ISSN 2587-344X.

Diversitatea rolurilor sociale asumate reflectă capacitatea individului de a naviga cu succes prin diferite cerințe ale vieții sociale și de a se adapta la așteptările variate ale societății.

6. *Responsabilitatea pentru propriile acțiuni* și angajamente asumate – responsabilitatea personală este un indicator central al maturității sociale, evidențiind capacitatea individului de a-și asuma consecințele deciziilor și de a răspunde în mod adecvat cerințelor și așteptărilor sociale. Aceasta presupune un grad ridicat de conștiință și maturitate în gestionarea angajamentelor, atât pe plan personal, cât și profesional.

În ansamblu, aceste criterii evidențiază caracterul complex și multidimensional al maturității sociale, care implică formarea competențelor cognitive, emoționale și morale necesare unei funcționări eficiente și echilibrate în societate.

Modelul conceptual al maturității sociale. Analiza literaturii de specialitate a permis elaborarea unui model conceptual al maturității sociale, care reflectă interacțiunea complexă dintre factorii individuali, educaționali și socioculturali.

Maturitatea este definită ca atingerea unui nivel superior de dezvoltare fizică, psihică și socială, marcând o etapă esențială în evoluția personalității. Aceasta este determinată de factori interni (biologici și psihologici) și externi (sociali, educaționali și culturali) care, împreună, modelează procesele de adaptare și integrare socială.

Maturitatea psihologică reprezintă dimensiunea internă a dezvoltării, fiind asociată cu stabilizarea identității personale, autonomia decizională și congruența dintre valorile personale și comportamentele manifestate. Ea exprimă capacitatea individului de autorefecție, de gestionare a emoțiilor și de asumare conștientă a propriilor alegeri.

Maturitatea socială, în schimb, are o natură relațională și contextuală, exprimând capacitatea individului de a acționa responsabil și independent în raport cu societatea. Ea nu se reduce la adaptare pasivă, ci implică participare activă, inițiativă și contribuție la dezvoltarea mediului social și profesional.

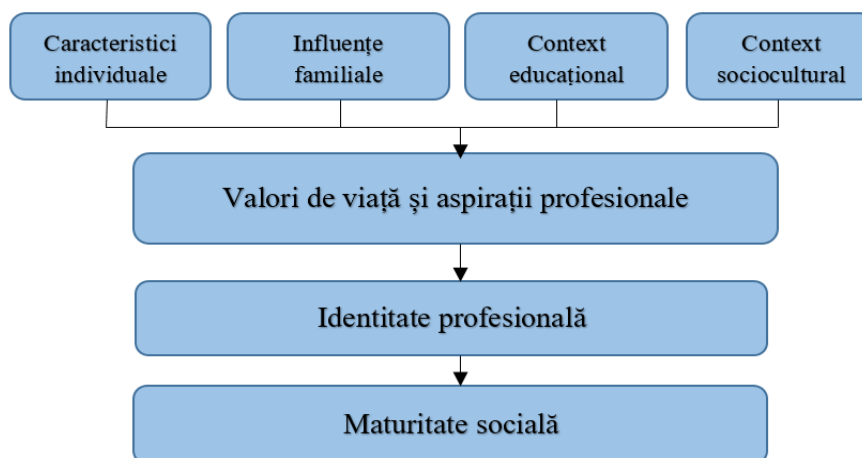

Fig. 1.1. Modelul conceptual al maturității sociale [contribuție proprie]

Pentru a atinge un nivel optim de maturitate socială, tânărul adult trebuie să dezvolte competențe complexe – planificare, autoreglare emoțională, comunicare eficientă și adaptabilitate – cultivate în familie, în mediul educațional și prin experiențe sociale directe. Aceste procese converg către formarea identității profesionale, etapă care mediază trecerea de la valorile de viață la o participare socială matură și responsabilă.

Modelul ilustrat în Figura 1.1 sintetizează relațiile dintre principalii factori determinanți ai maturității sociale – caracteristicile individuale, influențele familiale, contextul educațional și cel sociocultural – și evidențiază modul în care aceștia, prin intermediul valorilor de viață și aspirațiilor profesionale, conduc la formarea identității profesionale și, în final, la dezvoltarea maturității sociale a tinerilor.

1.4. Valorile și aspirațiile profesionale – factori ai maturizării sociale în etapa tranziției la vârsta adultă

Tranziția de la adolescență la vârsta adultă reprezintă un proces complex și profund, marcat de transformări semnificative¹⁰⁹, în care tinerii își cristalizează valorile de viață și își schițează aspirațiile profesionale. Deși distincte conceptual, cele două dimensiuni funcționează într-o relație interdependentă și evolutivă.

Rolul valorilor de viață în formarea maturității sociale și profesionale. Așa cum subliniază Arnett J.¹¹⁰, perioada adultului emergent este marcată de explorarea activă a identității, iar alegerea carierei devine una dintre provocările dezvoltării cu impact major asupra statutului economic și social, stilului de viață și stării de bine emoționale. În acest context, valorile de viață joacă un rol central în structurarea aspirațiilor profesionale, influențând nu doar direcția alegerii profesiei, ci și motivația, perseverența și satisfacția în muncă¹¹¹. Pentru a înțelege interdependența și influența reciprocă dintre aceste dimensiuni, este necesară clarificarea noțiunilor.

Termenul „valoare” a cunoscut o evoluție semnificativă în literatura științifică, fiind definit în moduri diverse în funcție de cadrul teoretic și de autor. În accepțiune generală^{112,113}, conceptul de „valoare” trimite la „importanță, preț, merit” – adică însușirea unor fapte, idei sau fenomene raportate la un ideal social, conferind demnitate și stimă; ceea ce face un lucru să fie apreciat, ceea ce este considerat

¹⁰⁹ ANTOCI, D., BULICANU, M. Valorile adolescenților prin prisma manifestărilor comportamentale. In: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective*, 2019, 2, pp. 16-20. ISBN 978-9975-76-285-4

¹¹⁰ ARNETT, J. J. (2000), *op. cit.*

¹¹¹ ARIELI, S., SAGIV, L., ROCCAS, S. Values at work: The impact of personal values in organisations. In: *Applied Psychology: An International Review*, 2020, 69(2), pp. 230–275. ISSN: 1464-0597

¹¹² PÂSLARU, V. Valoare și educație axiologică: definiție și structurare. In: *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 2006, 1(35), pp. 5-10. ISSN 1810-6455.

¹¹³ PALADI, O. *Orientările valorice și adaptarea psiho-socială la vârsta adolescenței: abordări teoretice*. Monografie, Chișinău, 2021. 261 p. ISBN 978-9975-48-190-8

adevărat, bun, frumos. În psihologie, termenul este polisemantic și variază în funcție de școala de gândire și de nivelul de analiză (cognitiv, afectiv, comportamental, motivațional)^{114,115}.

Din punct de vedere cognitiv, valorile sunt reprezentări mentale stabile, convingeri de bază despre ceea ce este dezirabil sau util^{116,117}. Ele funcționează ca repere interne pentru interpretarea realității sociale și selecția informației relevante. Rokeach M.¹¹⁸ le consideră „credețe de durată că un anumit mod de comportament sau o stare finală de existență este personal sau social preferabil(ă) unui mod opus”, distingând între valori terminale (scopuri ultime ale vieții, precum fericirea sau securitatea) și valori instrumentale (mijloacele de atingere a acestor scopuri, precum autodisciplina sau onestitatea). Astfel, valorile sunt scheme cognitive ce orientează gândirea și deciziile tânărului, oferindu-i un cadru stabil de evaluare a evenimentelor și alegerilor de viață.

Din perspectivă afectivă, valorile capătă un sens profund personal, fiind încărcate emoțional în funcție de experiențele de viață și atașamentele subiective. Emoțiile asociate idealurilor conferă valorilor o dimensiune motivațională suplimentară. În acest sens, Schwartz S.N.¹¹⁹ extinde viziunea lui Rokeach M. printr-un model circumplex al valorilor, definindu-le ca scopuri motivaționale abstracte care ghidează deciziile și acțiunile în multiple contexte – element esențial al identității și al maturizării sociale. Ele oferă un cadru intern de referință prin care individul evaluează realitatea, propriile opțiuni și alegeri¹²⁰.

Importanța valorilor în luarea deciziilor profesionale este susținută de cercetări care arată că alegerea unei cariere congruente cu valorile personale se asociază cu satisfacție profesională și performanță sporită^{121,122}. Persoanele care prioritizează auto-transcendența sau deschiderea către schimbare aleg mai frecvent domenii sociale ori creative, în timp ce valorizarea autopromovării orientează spre domenii economice sau administrative¹²³.

¹¹⁴ LAROUSSE. *Marele dicționar de psihologie*. București: Ed. Trei., 2006. 1360 p. ISBN 978-973-7070-99-9

¹¹⁵ SILLAMY, N., LAROUSSE. *Dicționar de psihologie*. București: Univers Enciclopedic, 2000. 351 p. ISBN 978-6069-215-95-1.

¹¹⁶ ILUȚ, P. *Structurile axiologice din perspectiva psihosocială*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1995. 157p. ISBN 973-30-4892-5

¹¹⁷ ILUȚ, P. *Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie*. Iași: Polirom. 2004. 256 p. ISBN 973-681-763-6.

¹¹⁸ ROKEACH, M. *Understanding Human Value. Individual and societal*. New York: The Free Press, 1979. 288 p. ISBN: 08-2676-0029-978

¹¹⁹ SCHWARTZ, S. H. *Les valeurs de base de la personne: théorie, mesures et applications*. In: *Revue française de sociologie*, 2006, Vol. 4(47), pp. 929-269. ISSN 0035-2969.

¹²⁰ SAGIV, L., SCHWARTZ, S. H. Personal values across cultures. In : *Annual Review of Psychology*, 2022, 73, pp. 517–546. eISSN: 1545-2085

¹²¹ ARIELI, S., GRANT, A. M., SAGIV, L. Convincing yourself to care about others: An intervention for enhancing benevolence values. In: *Journal of Personality*, 2014, 82(1), pp. 15–24. ISSN:1467-6494

¹²² SAGIV, L., SCHWARTZ, S. H. Value priorities and readiness for out-group social contact. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1995, 69(3), pp. 437–448. eISSN: 1939-1315

¹²³ GANDAL, N., ROCCAS, S., SAGIV, L., WRZESNIEWSKI, A. Personal value priorities of economists. In: *Human Relations*, 2005, 58(10), pp. 1227–1252. ISSN: 1741-282X

Pentru a explica diferențele de orientare profesională prin prisma motivației, este relevant modelul valorilor fundamentale elaborat de Schwartz S.¹²⁴ – probabil cel mai influent cadru teoretic în domeniu. Teoria identifică zece valori de bază, organizate pe două dimensiuni ortogonale: deschidere către schimbare vs. conservatorism și autopromovare vs. auto-transcendență. Studiile empirice au validat modelul în multiple contexte culturale^{125,126}, confirmând rolul valorilor în orientarea comportamentelor sociale și profesionale. În deciziile de carieră, însă, valorile nu acționează izolat, ci în configurații individuale, influențând flexibilitatea, nivelul de aspirație și disponibilitatea la compromis¹²⁷. În acest sens, aspirațiile pot fi înțelese ca expresii concrete ale valorilor internalizate, reflectând proiecțiile de viitor ale tânărului în raport cu idealurile sale.

Înțelegerea formării și consolidării aspirațiilor beneficiază de perspectiva lui Nurmi J.¹²⁸, care abordează planificarea viitorului ca dimensiune a dezvoltării personalității adolescentului. Analizele sale arată că un nivel scăzut de investiție în planurile de viitor se asociază cu probabilitate crescută de comportamente problematice (delincvență, dificultăți școlare, lipsa motivației profesionale, abuz de substanțe). Complementar, Wyman P. și colaboratorii¹²⁹ au constatat că aspirațiile de viitor sprijină adaptarea la stres în rândul elevilor și reprezintă o componentă esențială a conceptului de sine, organizând personalitatea în raport cu modul de interacțiune cu lumea.

Aspirațiile profesionale ca expresii ale valorilor interiorizate. Conceptul de „aspirație” își are originea în psihologia socială, fiind dezvoltat inițial în cadrul școlii din Wisconsin, conform lucrărilor lui Rojewski J.¹³⁰ și ale altor autori, precum Sewell W. și echipa¹³¹. Aspirația este definită ca încercarea de a atinge un anumit obiectiv, reprezentând un atribut fundamental al societății contemporane. Aspirațiile, fiind strâns legate de ego, transformă succesul într-o sursă de satisfacție, fericire și

¹²⁴ SCHWARTZ, S. H. Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In: M. P. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology*. Cambridge: Academic Press, 1992, vol. 25, pp. 1–65. ISBN: 978-0-12-015225-4

¹²⁵ HITLIN, S., PILIAVIN J. A. Values: Reviving a Dormant Concept. In: *Annual Review of Sociology*, 2004, 30, pp. 359–393. eISSN: 1545-2115

¹²⁶ SCHWARTZ, S.H. An overview of the Schwartz theory of basic values. In: *Online Readings in Psychology and Culture*, 2012, 2(1), pp.1–20. ISBN: 978-0-9845627-0-1.

¹²⁷ BARDI, A., SCHWARTZ, S. H. Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2003, 29(10), pp. 1207–1220. <https://doi.org/10.1177/0146167203254602>

¹²⁸ NURMI, J. Development of orientation to the future during early adolescence: a four-year longitudinal study and two cross-sectional comparisons. In: *International Journal of Psychology*, 1989, nr. 24, p.195–214. ISSN 0020-7594; NURMI, J.E. *How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning*. In: *Developmental Review*, 1991, nr. 11(1), pp. 1–59. ISSN: 0273-2297.

¹²⁹ WYMAN, P.A., COWEN, E.L., WORK, W.C., KERLEY, J.H. *The role of children's future expectations in self-system functioning and adjustment to life stress: a prospective study of urban at-risk children*. In: *Development and Psychopathology*, 1993, nr. 5, pp. 649–661. ISSN: 0954-5794 e-ISSN 1469-2198

¹³⁰ ROJEWSKI, J.W. Occupational aspirations: Constructs, meanings, and application. In: S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.). *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. Hoboken, NJ: John Wiley. 2005, pp.131-154. ISBN 978-1-118-26097-5.

¹³¹ SEWELL, W.H., HAUSER, R.M. *Education, occupation, and earnings: achievement in early career*. New York, Academic Press, 1975. 237 p. ISBN-13: 978-0126-378-50-4

consolidare a stimei de sine, în timp ce eșecul poate genera sentimente de jenă, remușcări și inadecvare. Nivelul la care o persoană își fixează aspirațiile constituie un factor decisiv în formarea și evoluția acestora. Odată cu procesul de maturizare, aceste tendințe se concretizează în domenii specifice ale vieții, reflectându-se în special în planul educațional și profesional, unde aspirațiile devin indicatori importanți ai dezvoltării personale și sociale. Acestea pot fi clasificate în funcție de dimensiuni precum educația, ocupația, profesia sau cariera, fiecare reflectând aspecte distincte ale progresului individual într-un context social și psihologic. Clarificarea acestor tipuri de aspirații este esențială pentru înțelegerea modului în care ele influențează formarea identității și direcțiile de viață ale tinerilor.

Analiza aspirațiilor profesionale evidențiază două abordări principale.

1. *Abordarea externă: influențele sociale și economice.* Această perspectivă se concentrează pe studierea aspirațiilor profesionale în relație cu factori externi, precum alegerea profesiei, traiectoria profesională, nivelul salarial și prestigiul asociat unei cariere. Studiile realizate de Rojewski J.W.¹³², Dazinger N.¹³³, Patton W. și Creed P.¹³⁴ arată că aspirațiile profesionale pot fi clasificate în funcție de aceste criterii, sugerând că o persoană poate aspira la o anumită profesie nu doar pentru a-și satisface interesele personale, ci și pentru a obține un venit ridicat și recunoaștere socială.

Astfel de aspirații sunt determinate de dorința de statut, prestigiu și respect în cadrul societății. În acest context, teoria circumscripției și compromisului elaborată de Gottfredson L.¹³⁵ aduce o contribuție semnificativă la explicarea modului în care tinerii își restrâng alegerile profesionale ca răspuns la presiuni sociale, norme economice și așteptări familiale. În procesul de circumscripție, indivizii elimină din start opțiunile profesionale care nu corespund cu imaginea socială sau de gen acceptabilă, iar ulterior, prin compromis, își ajustează aspirațiile pentru a se adapta constrângerilor realității externe.

2. *Abordarea internă: motivația intrinsecă și valorile personale.* A doua abordare definește aspirațiile profesionale ca expresii ale motivației intrinseci, aliniate cu valorile de viață, interesele și scopurile individuale. În această viziune, aspirațiile reflectă ambiții interioare care ghidează comportamentul tânărului în direcția unei cariere percepute ca fiind congruentă cu propria identitate și cu idealurile personale. Astfel, aspirațiile profesionale nu sunt simple reacții la cerințele mediului extern,

¹³² Apud ANGHEL, O. Professional aspirations among students with technical talent. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, v. 191, pp.1881-1885. ISSN: 1877-0428

¹³³ DANZIGER, N., YORAM, E. Gender-Related Differences in the Occupational Aspirations and Career-Style Preferences of Accounting Students. A Cross-Sectional Comparison Between Academic School Years. In: *Career Development International*, 2007, nr.12(2), pp.129-149. ISSN: 1362-0436; eISSN: 1362-0436.

¹³⁴ PATTON, W., CREED P. Occupational Aspirations and Expectations of Australian Adolescents. In: *Australian Journal of Career Development*, 2007, nr. 16(1), pp. 46-59. eISSN: 2206974; ISSN: 10384162.

¹³⁵ GOTTFREDSON, L.S. Gottfredson's theory of circumscription, compromise and self-creation. In: D. Brown & Associates (Eds.), *Career choice and development*. San Francisco: Jossey Bass. 2002, pp. 85-148. ISBN-13: 978-078795741

ci manifestări ale unei dinamici psihologice profunde, prin care individul caută să-și armonizeze potențialul intern cu oportunitățile de afirmare oferite de societate. În acest sens, aspirațiile reprezintă o proiecție a sinelui ideal, strâns legate de sistemul de valori interiorizate, care fundamentează motivația intrinsecă și orientează alegerile profesionale spre direcții percepute ca autentice și relevante pentru dezvoltarea personală.

Valorile devin, așadar, un filtru prin care individul evaluează oportunitățile și decide care traseu profesional corespunde propriului sens existențial. Cu cât congruența dintre valorile de viață și scopurile de carieră este mai mare, cu atât crește nivelul de satisfacție, angajament și stabilitate profesională.

Această perspectivă asupra motivației intrinseci și a valorilor de viață este susținută de mai multe teorii contemporane ale dezvoltării profesionale, care evidențiază rolul factorilor interni în configurarea direcțiilor de viață.

*Teoria ancorei de carieră (Järlström M., Ituma A.)*¹³⁶. Autorii subliniază că aspirațiile reflectă o structură de convingeri și nevoi stabilizate în timp, precum dorința de securitate, nevoia de autonomie, aspirația spre creativitate sau dorința de contribuție socială. Aceste „ancore” funcționează ca repere interne de stabilitate în deciziile vocaționale și explică de ce unii indivizi aleg cariere care nu sunt neapărat cele mai bine remunerate, dar sunt percepute ca fiind în armonie cu valorile lor esențiale.

*Teoria dezvoltării vocaționale (Super D.E.)*¹³⁷. Potrivit teoriei lui Super D. E., pe măsură ce individul avansează în maturizarea sa profesională, aspirațiile devin tot mai congruente cu identitatea personală, reflectând sinteza dintre cine este și ce își dorește să devină. Acest proces presupune integrarea valorilor de viață cu imaginea de sine profesională și conduce la formarea unei identități profesionale stabile, care susține adaptarea și satisfacția în muncă.

Pe lângă structurile stabile ale valorilor și motivației, factorii dinamici ai personalității – precum nivelul de autoeficacitate și stima de sine – joacă un rol decisiv în modelarea aspirațiilor profesionale. Studiile realizate de Dazinger N., Yoram E.¹³⁸ și Patton W., Creed P.¹³⁹ arată că persoanele cu o încredere ridicată în propriile capacități tind să își stabilească obiective mai înalte, să manifeste perseverență și să interpreteze obstacolele ca provocări, nu ca bariere. În acest caz, aspirațiile nu reflectă doar dorința de reușită, ci devin expresia unei motivații profunde de autoactualizare, prin care individul își confirmă valoarea personală și își consolidează imaginea de sine. Relația dintre valorile interiorizate, motivația intrinsecă și nivelul de autoeficacitate conturează profilul tânărului care își dezvoltă aspirațiile profesionale într-un mod coerent, realist și adaptativ.

¹³⁶ Apud ANGHEL, O., *op. cit.*

¹³⁷ SUPER, D. E. A life-span, life-space approach to career development. In: *Journal of Vocational Behavior*, 1980, 16 (3), pp. 282-296. ISSN 0001-879

¹³⁸ DANZIGER, N., YORAM, E., *op. cit.*

¹³⁹ PATTON, W., CREED P., *op. cit.*

Această integrare a componentelor cognitive, afective și motivaționale permite individului să-și construiască un traseu profesional bazat pe sens personal, autonomie și congruență valorică – factori definitorii ai maturității sociale și ai stabilității identitare în perioada tranziției la vârsta adultă. Congruența dintre valorile de viață, aspirațiile profesionale și identitatea formată devine, astfel, un indicator esențial al maturizării sociale. Aspirațiile profesionale și valorile de viață joacă un rol central în dezvoltarea maturității sociale, mai ales în perioada de tranziție la vârsta adultă, când acestea sunt puse la încercare prin confruntarea cu realitatea.

Cele două dimensiuni sunt profund interconectate, constituind fundamentul unui parcurs profesional stabil și etic. Valorile de viață reprezintă principiile directoare ce definesc identitatea personală și influențează deciziile, acțiunile și cultura promovată în grupuri sociale și organizații. Aspirațiile, pe de altă parte, întruchipează ambiția și forța motrice care determină tinerii să-și stabilească obiective și să urmărească excelența. Atunci când valorile și aspirațiile sunt sincronizate, acestea generează o sinergie puternică, favorizând realizările semnificative și durabile. Totuși, pentru ca acest echilibru să fie atins, aspirațiile trebuie să fie aliniate cu valorile de viață ale individului, astfel încât urmărirea succesului să rămână în armonie cu principiile etice – condiție esențială a maturității sociale și profesionale.

Motivația intrinsecă și autodeterminarea aspirațiilor profesionale. În continuarea perspectivei asupra congruenței dintre valori, aspirații și identitate profesională, teoriile motivaționale contemporane aduc o contribuție esențială la înțelegerea mecanismelor prin care individul își orientează comportamentele și scopurile de viață.

Teoria autodeterminării, dezvoltată de Deci E. și Ryan R.¹⁴⁰, explică în profunzime legătura dintre aspirațiile individuale și valorile de viață, diferențiind între aspirațiile intrinseci și cele extrinseci. Potrivit studiilor lui Kasser R. și Ryan E.¹⁴¹, aspirațiile intrinseci – precum autodezvoltarea, autoacceptarea și afilierea socială – sunt ancorate în valorile interne ale individului și reflectă căutarea unui sens profund în viață. Acestea se corelează pozitiv cu bunăstarea psihologică, autorealizarea și sănătatea fizică. În schimb, aspirațiile extrinseci – cum ar fi succesul financiar și recunoașterea socială – sunt orientate către recompense externe și se corelează mai slab cu bunăstarea de durată.

Studiul clasic realizat de Kasser și Ryan (1993)¹⁴², a demonstrat că o orientare pronunțată spre obiective extrinseci este asociată cu un nivel mai redus de satisfacție psihologică și echilibru emoțional.

¹⁴⁰ RYAN, R. M., DECI, E. L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. In: *American Psychologist*, 2000, nr. 55, pp. 68-78. e-ISSN 0003-066X.

¹⁴¹ KASSER, R., RYAN, R. M. Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1996, 22(3), pp. 280-287. eISSN: 15527433; ISSN: 01461672.

¹⁴² KASSER, T., RYAN, R. M. A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1993, nr. 65, pp. 410-422. ISSN 0022-3514, e-ISSN 1939-1315

Când succesul material devine prioritar în fața dezvoltării personale, individul riscă să experimenteze sentimente de insatisfacție și vid existențial. În contrast, aspirațiile intrinseci favorizează vitalitatea, implicarea și satisfacția personală.

Cercetările ulterioare ale lui Ryan R. și Deci E.¹⁴³ au arătat că motivația autodeterminată și structura aspirațiilor sunt influențate de contextul cultural, întrucât diversitatea valorilor sociale modelează modul în care indivizii definesc succesul și împlinirea personală. Astfel, cultura și mediul socio-economic pot determina atât semnificația, cât și impactul aceluiași tip de obiectiv.

În acest sens, Grouzet F. și colaboratorii¹⁴⁴ au evidențiat că aspirația spre succes financiar, de exemplu, are valențe diferite pentru o persoană dintr-o societate prosperă comparativ cu cineva dintr-un context economic defavorizat. Aceste rezultate confirmă faptul că aspirațiile nu pot fi analizate izolat de contextul cultural și social în care individul se dezvoltă, iar înțelegerea lor presupune integrarea dimensiunilor valorice, motivaționale și culturale.

Congruența valorilor și aspirațiilor – indicator al maturității sociale.

Congruența dintre valorile de viață și aspirațiile profesionale reprezintă un indicator esențial al maturității sociale, exprimând echilibrul dintre dimensiunea internă a motivației și adaptarea la cerințele mediului socio-cultural. Analiza dezvoltării personale în diferite contexte economice și culturale relevă importanța mecanismelor care susțin formarea și menținerea acestor aspirații. Înțelegerea acestor procese contribuie la gestionarea „crizei valorilor” observate în rândul tinerelor generații și oferă premise pentru intervenții educaționale și psihologice orientate spre armonizarea valorilor personale cu așteptările societății contemporane¹⁴⁵.

În acest context, Padilla-Walker L. și colaboratorii¹⁴⁶ subliniază că tranziția la vârsta adultă constituie o etapă decisivă pentru definirea identității și a aspirațiilor, în timp ce Arnett J.J.¹⁴⁷ evidențiază această perioadă ca un spațiu de explorare intensă a valorilor, scopurilor și relațiilor. Adultul emergent își conturează treptat direcția existențială, transformând aspirațiile în roluri sociale congruente cu identitatea personală. Cercetările lui Ferriman K. și colaboratorii¹⁴⁸ completează această perspectivă, arătând că mediile educaționale și ocupaționale influențează direct formarea valorilor și aspirațiilor

¹⁴³ RYAN, R. M., DECI, E. L., Ibidem.

¹⁴⁴ GROUZET, F. M., KASSER, T., AHUVIA, A. et al. The structure of goals across 15 cultures. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 2005, v. 89, pp. 800-816. ISSN 0022-3514, e-ISSN: 1939-1315

¹⁴⁵ FRIMER, J. A., WALKER, L. J. *Reconciling the self and morality: An empirical model of moral centrality development*. In: *Developmental Psychology*, 2009, 45(6), pp. 1669–1681. ISSN: 0012-1649; eISSN: 1939-0599.

¹⁴⁶ PADILLA-WALKER, L. M., BARRY, C. M. et al. Looking on the bright side: The role of identity and gender on emerging adults' positive orientations. In: *Journal of Adolescence*, 2008, 31, pp. 451-467. ISSN:1095-9254

¹⁴⁷ ARNETT, J. J. (2000), *op. cit.*

¹⁴⁸ FERRIMAN, K., LUBINSKI, D., BENBOW, C. P. Work preferences, life values, and personal views of top math/science graduate students and the profoundly gifted: Developmental changes and sex differences during young adulthood and parenthood. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 2009, nr. 97, pp. 517-532. ISSN 0022-3514, e-ISSN 1939-1315.

profesionale. Instituțiile de formare profesională devin, astfel, un cadru de reflecție asupra sensului profesional, iar experiențele de muncă oferă tinerilor posibilitatea de a testa congruența dintre valorile interne și cerințele mediului profesional.

În această logică, modelul existențial elaborat de ЛЕОНТЬЕВ Д. А.^{149,150}, bazat pe teoria sensului vieții, oferă un cadru conceptual solid pentru analiza congruenței dintre valori și aspirațiile profesionale. Potrivit autorului, sensul vieții reprezintă o formă de integrare a valorilor personale în sistemul motivațional al individului, orientând comportamentul spre scopuri conștiente și interiorizate. Testul orientărilor existențiale, adaptat și dezvoltat pe baza scalei „Purpose in Life” lui Crumbaugh J. C. Și Maholick L. T.¹⁵¹, măsoară structura sensului personal prin dimensiuni precum *Sensul vieții*, *Scopurile vieții*, *Procesul vieții*, *Rezultatul vieții* și *Locusul controlului (Sine și Viață)* — toate reflectând modul în care individul își proiectează viitorul, își asumă responsabilitatea și își evaluează libertatea interioară.

Prin urmare, aplicarea concepției lui ЛЕОНТЬЕВ Д. А. în studiul aspirațiilor profesionale este justificată prin faptul că aceste dimensiuni reflectă direcțiile axiologice și intenționale ale personalității, transpunând sistemul de valori în scopuri concrete de viață și carieră. Aspirațiile profesionale, privite ca expresii ale valorilor interiorizate și proiecții ale sinelui ideal, indică gradul de coerență între motivația internă, identitatea profesională și integrarea socială. Măsurarea lor prin testul lui ЛЕОНТЬЕВ Д. А. permite evaluarea maturității valoric-aspiraționale, ca fundament al maturității sociale, evidențiind modul în care tinerii armonizează sensul personal, valorile și planurile profesionale în procesul de autorealizare.

Astfel, maturitatea socială poate fi înțeleasă drept capacitatea individului de a-și alinia valorile, motivațiile și scopurile cu realitățile sociale, păstrându-și autonomia și coerența identitară. Această congruență între dimensiunea internă și cea externă a aspirațiilor constituie fundamentul unei dezvoltări personale armonioase și al unei integrări sociale responsabile.

Modelul integrat al maturității sociale a tânărului adult. Analiza teoretică a conceptului de maturitate socială, realizată în corelație cu valorile de viață, aspirațiile profesionale, identitatea profesională și maturitatea psihologică, a permis formularea unui model integrat al maturității sociale la tânărul adult. Acest model sintetizează rezultatele cercetării teoretice și evidențiază interdependențele dintre principalele dimensiuni care definesc procesul de maturizare personală și socială în perioada de tranziție la vârsta adultă.

¹⁴⁹ ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Тест смысловых ориентаций (СЖО)*. Москва: Смысл, 2000. 18 с. ISBN: 5-89357-088-X.

¹⁵⁰ ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. М.: Смысл, 2003. 487 с. ISBN: 5-89357-082-0.

¹⁵¹ CRUMBAUGH, J. C., MAHOLICK, L. T. An Experimental Study in Existentialism: The Psychosomatic Approach to Frankl's Concept of Noogenic Neurosis. In: *Journal of Clinical Psychology*, 1964, nr. 20, pp. 200-207. ISSN:0021-9762

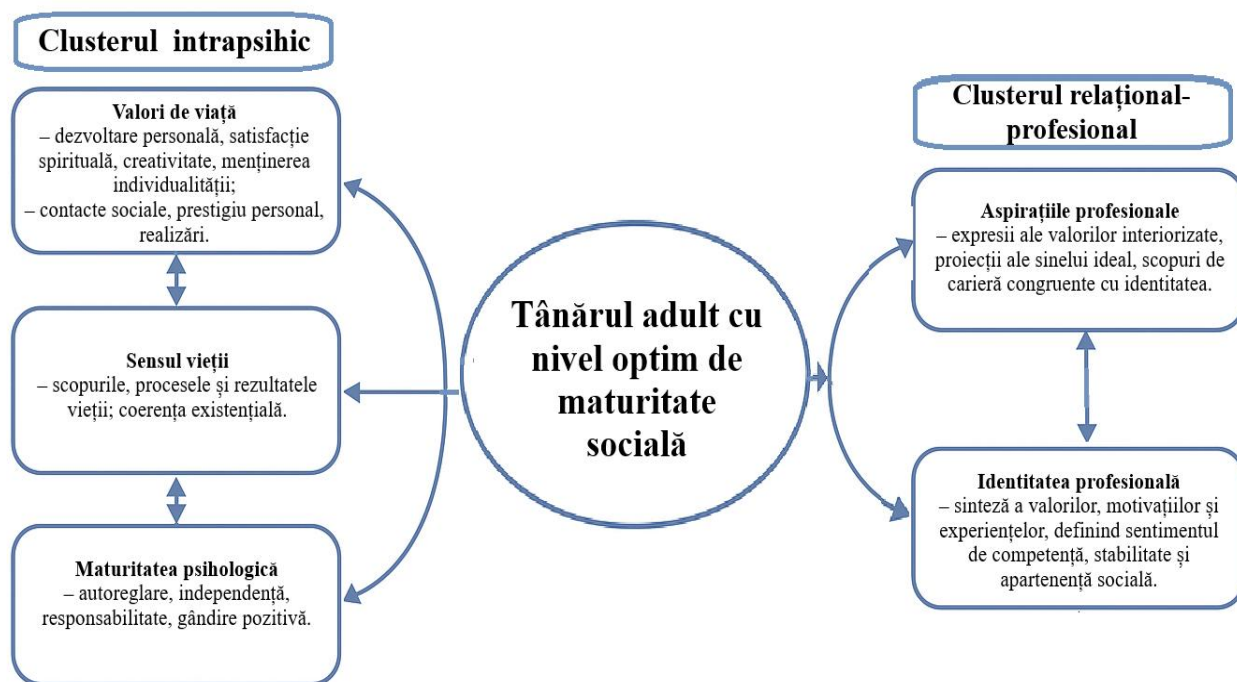

Fig. 1.2. Modelul integrat al maturității sociale la tânărul adult [contribuție proprie]

Maturitatea socială este concepută ca un construct multidimensional și dinamic, rezultat al interacțiunii dintre resursele intrapsihice (valori, motivații, autoreglare), experiențele de viață (educaționale, profesionale, relaționale) și contextul socio-cultural. În centrul acestui model se află tânărul adult cu un nivel optim de maturitate socială, caracterizat prin integrarea armonioasă a următoarelor dimensiuni.

- *Valori de viață* – reflectă sistemul axiologic al individului, orientat spre dezvoltare personală, satisfacție spirituală, creativitate, menținerea propriei individualități, dar și spre contacte sociale active, prestigiu personal, bunăstare materială și realizări.
- *Sensul vieții* – oferă direcție și semnificație existenței prin articularea scopurilor, proceselor și rezultatelor vieții, contribuind la clarificarea orientărilor valorice și la coerența identității personale.
- *Maturitatea psihologică* – exprimă nivelul de autoreglare, responsabilitate, independență, autoactualizare și gândire pozitivă, care asigură stabilitatea internă și capacitatea de adaptare la provocările mediului.
- *Aspirațiile profesionale* – reprezintă expresia valorilor interiorizate și a sensului vieții în plan vocațional, orientând tânărul spre obiective de carieră congruente cu identitatea personală și cu nevoia de realizare.
- *Identitatea profesională* – funcționează ca dimensiune-cheie de integrare, mediere și coerență între valorile personale, aspirațiile profesionale și maturitatea psihologică. Ea conferă sentimentul de stabilitate, competență și apartenență socială.

Aceste dimensiuni se organizează în două clustere funcționale interdependente.

Clusterul intrapsihic – include valorile de viață, sensul vieții și maturitatea psihologică, care formează fundamentul autoreglării, al stabilității interne și al motivației intrinseci;

Clusterul relațional-profesional – integrează identitatea profesională și aspirațiile profesionale, care asigură concretizarea valorilor și a sensului vieții în comportamente sociale, angajamente și roluri profesionale.

Prin interacțiunea acestor clustere, tânărul adult dobândește autonomie decizională, coerență valorică, responsabilitate socială și capacitatea de autorealizare, ceea ce definește maturitatea socială ca stare de echilibru între sine și societate.

Modelul integrat al maturității sociale la tânărul adult, prezentat în Figura 1.2, exprimă o viziune sistemică asupra dezvoltării personalității, în care interacțiunea dintre dimensiunile intrapsihice și cele relațional-profesionale asigură coerența identității și adaptarea socială funcțională. Valorile de viață oferă nucleul axiologic, sensul vieții definește direcția existențială, iar maturitatea psihologică garantează stabilitatea internă. Pe acest fundament se construiește dimensiunea relațional-profesională, în care aspirațiile și identitatea profesională transformă potențialul personal în acțiune și contribuție socială.

Astfel, maturitatea socială nu este doar o stare atinsă, ci un proces evolutiv, de echilibrare permanentă între sine și lume, între idealuri și realități, între autonomie și apartenență. Acest model oferă un cadru conceptual pentru analiza empirică a modului în care tinerii, în contextul socio-cultural actual, reușesc să integreze valorile, motivațiile și identitatea profesională într-un sistem coerent de funcționare psihosocială.

1.5. Factorii de risc și provocările pentru maturitatea socială în perioada de tranziție a tinerilor la vârsta adultă

Contextul tranziției la vârsta adultă. Perioada de tranziție la vârsta adultă reprezintă o etapă complexă de transformări identitare, relaționale și profesionale, în care tinerii își redefinesc rolurile sociale și își asumă treptat responsabilitățile specifice vieții mature. Nu este doar o trecere cronologică, ci un proces profund de reconfigurare a valorilor, aspirațiilor și competențelor personale, determinat de interacțiunea dintre factori individuali și condiții socioeconomice. În această etapă, tinerii se confruntă cu multiple provocări legate de adaptarea la cerințele societății contemporane, incertitudinea privind viitorul și nevoia de autonomie, ceea ce poate influența dezvoltarea maturității sociale. Înțelegerea acestor procese este esențială pentru a identifica factorii de risc și pentru a sprijini integrarea armonioasă a tinerilor în viața adultă.

Studiile lui Macek P. și colaboratorii¹⁵², Sirsch U. și colaboratorii¹⁵³, Nelson L. și al.¹⁵⁴ și Petrogiannis K.¹⁵⁵ arată că tranziția la vârsta adultă are adesea un caracter ambiguu și prelungit, în care granițele dintre adolescență și maturitate devin tot mai difuze. Responsabilitățile sunt doar parțial asumate, iar sentimentul apartenenței depline la statutul de adult rămâne adesea nedefinit sau instabil. Această ambiguitate se manifestă prin decalaje între aspirații și resurse, prin amânarea luării deciziilor majore de viață și prin nelinearități ale parcursului educațional și profesional.

Un element esențial al acestei tranziții este schimbarea criteriilor de maturitate. Dacă în trecut indicatorii externi precum statutul profesional, căsătoria sau paternitatea erau considerați markeri clari ai maturității, astăzi se acordă o mai mare importanță criteriilor interne. Maturitatea este definită tot mai mult prin capacitatea de a lua decizii independente, asumarea responsabilităților și atingerea unei autonomii financiare. În acest context, dezvoltarea interioară și dobândirea unor competențe sociale și emoționale devin factori centrali în percepția maturității.

Studiile despre „adultul emergent” subliniază că această etapă este caracterizată de instabilitate și explorare intensă a identității și autonomiei, dar fără integrarea completă în rolurile adulte. Tinerii explorează diferite aspecte ale vieții lor, cum ar fi cariera, relațiile și convingerile personale, dar această explorare este adesea asociată cu sentimentul de incertitudine și nesiguranță. De asemenea, factorii socioeconomiici și culturali joacă un rol semnificativ în modul în care tinerii navighează această tranziție, influențând atât oportunitățile disponibile, cât și criteriile percepute pentru atingerea maturității.

Provocările socioeconomice ale tranziției. Provocările întâmpinate în această perioadă includ nu doar dificultăți în găsirea unui echilibru între aspirațiile personale și așteptările sociale, dar și presiunea de a se adapta la schimbările rapide din mediul socio-cultural. Gestionarea acestor factori de risc necesită abilități de reziliență și strategii de coping eficiente, pentru a facilita dezvoltarea unei identități adulte stabile și bine integrate.

În Republica Moldova, studiile evidențiază provocările cu care se confruntă tinerii în procesul de autodeterminare personală, socială și profesională. Cercetările realizate de Bulgaru M. și Oceretnii

¹⁵² MACEK, P., BEJČEK, J., VANÍČKOVÁ, J. Contemporary Czech Emerging Adults, Generation Growing Up. In: *The Period of Social Changes, Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 22 (5), pp. 444- 475. ISSN 0743-5584

¹⁵³ SIRSCH, U., DREHER, E., MAYR, E., WILLINGER U. What Does It Take to Be an Adult in Austria? Adulthood in Austrian Adolescent, Emerging Adults and Adults. In: *Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 24 (3), pp. 275-292. ISSN: 0743-5584; eISSN: 1552-6895.

¹⁵⁴ NELSON L., J., BADGER, S., WU, B. The Influence of Culture in Emerging Adulthood: Perspectives of Chinese College Students. In: *International Journal of Behavioral Development*, 2004. nr. 28 (1), pp. 26-35. ISSN: 1464-0651; NELSON, L. J. An Examination of emerging adulthood in Romanian college students. In: *International Journal of Behavioral Development*, 2009, 33 (5), pp. 402-411. ISSN 1464-0651

¹⁵⁵ PETROGIANNIS, K. Conceptions of The Transition to Adulthood. A Sample Of Greek High Education Students. In: *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 2011, Nr. 11, pp.121-137. ISSN 1577-7057.

A.¹⁵⁶, Malcoci L., și Mocanu V.¹⁵⁷, precum și de Gagauz O. și Crîșmaru M.¹⁵⁸, Gagauz O., Crîșmaru M. și Buciuceanu-Vrabie M.¹⁵⁹ și alții, au evidențiat dificultățile întâmpinate de tineri în tranziția de la educație la piața muncii, influențele politicilor de angajare și comportamentele reproductive în schimbare. Aceste cercetări subliniază unicitatea acestei perioade de tranziție în contextul schimbărilor demografice recente. Teoria perioadei de tranziție confirmă faptul că, pentru tinerii din Republica Moldova, această etapă reprezintă o fază distinctă a vieții, marcată de schimbări demografice semnificative în ultimele decenii. Aceste schimbări se manifestă în diverse forme, influențând formarea familiei, continuarea educației și accesul pe piața muncii.

Deși tematica tranziției tinerilor la vârsta adultă a fost intens studiată, majoritatea cercetărilor s-au concentrat asupra determinantilor sociali și economici ai acestui proces, evidențiind impactul factorilor structurali asupra oportunităților de integrare socială și profesională. În acest context, la nivel internațional, revista privind factorii de risc pentru tinerii contemporani, realizată de Rahmani H. și Groot W.¹⁶⁰, subliniază contribuția factorilor socioeconomici la dezvoltarea fenomenului NEET, menționând influența educației, pieței muncii, sănătății, dependențelor, familiei și mediului social.

Pentru Republica Moldova, principalele provocări sunt:

a) influența socioeconomică: sărăcia afectează în mod disproporționat zonele rurale comparativ cu cele urbane, crescând riscul de excludere socială pentru tinerii din mediul rural. Aceasta limitează accesul la resurse și oportunități, menținând un ciclu al sărăciei¹⁶¹;

b) educația și conexiunea cu piața muncii: sistemul educațional, chiar și după reforme, nu reușește să pregătească adecvat tinerii pentru cerințele pieței muncii. Absolvenții nu dispun întotdeauna de competențele necesare pentru a se integra eficient, problema fiind mai acută în învățământul profesional și etnic¹⁶²;

¹⁵⁶ BULGARU, M., OCERETNÎI, A. Tineretul studios: dimensiuni ale identității sociale. Chișinău: CEP USM, 2012, 212 p. ISBN 978-9975-71-068-8.

¹⁵⁷ MALCOCI, L., MOCANU, V. Structura socială a populației în funcție de statutul ocupațional. In: *Coeziunea socială în Republica Moldova: dimensiuni și manifestări în condiții de urgență*, 25 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău: F.E.-P. "Tipografia Centrală", 2021, pp. 107-116. ISBN 978-9975-157-01-8.

¹⁵⁸ GAGAUZ, O., CRÎȘMARU, M. Factorii de risc pentru plasarea tinerilor în categoria neet: cazul Republicii Moldova. In: *Calitatea Vieții*, 2024, vol. 35, pp. 1-19. ISSN: 1844-5292

¹⁵⁹ CRÎȘMARU (MAȘCĂUȚEANU), M., GAGAUZ, O., BUCIUCEANU-VRABIE, M. *Incluziunea tinerilor aflați în afara sistemului de educație, formare și ocupație profesională (tineri NEET)*: Chișinău: 2018. 102 p. ISBN 978-9975-89-085-4

¹⁶⁰ RAHMANI, H., GROOT, W. Risk Factors of Being a Youth Not in Education, Employment or Training (NEET): A Scoping Review. In: *International Journal of Educational Research*, 2023 (120). e-ISSN 1873-538X. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035523000629>

¹⁶¹ CRÎȘMARU (MAȘCĂUȚEANU), M. Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării*, Ed. 17, Volumul 3, 12-13 octombrie 2023, Chișinău. Chișinău, Moldova: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2023, Ediția 17, Volumul III, pp. 185-196. ISBN 978-9975-167-19-2.

¹⁶² GAGAUZ, O., CRÎȘMARU M., *op. cit.*

c) migrația forței de muncă: lipsa oportunităților locale determină mulți tineri să caute alternative în străinătate, ducând la o scădere a capitalului uman necesar dezvoltării naționale și afectând dinamica socială și familială¹⁶³;

d) piața muncii rigidă și sectorul informal: dominată de locuri de muncă necalificate și un sector informal extins, piața muncii generează condiții de instabilitate, ceea ce descurajează tinerii să se angajeze pe termen lung¹⁶⁴;

e) responsabilitățile familiale: femeile tinere întâmpină bariere suplimentare legate de îngrijirea copiilor, ceea ce le restrânge accesul la piața muncii, amplificând inegalitățile de gen^{165 166};

f) impactul inegalităților educaționale: nivelul scăzut de educație, în special printre cei care nu finalizează ciclul gimnazial sau primar, crește riscul de a rămâne în afara educației și pieței muncii, perpetuând disparitățile și limitând accesul la oportunități¹⁶⁷.

Factorii psihologici ai vulnerabilității maturității sociale. Analiza literaturii internaționale scoate în evidență faptul că factorii psihologici joacă un rol crucial în dezvoltarea maturității sociale a tinerilor, în special în perioada tranziției la vârsta adultă. Printre factorii importanți se numără:

1) sănătatea mintală: problemele de sănătate mintală, cum ar fi depresia, anxietatea și tulburările psihice (inclusiv tulburările psihotice), sunt frecvent asociate cu riscul de a deveni NEET (Not in Education, Employment, or Training). Tinerii cu astfel de probleme au șanse mai mari să abandoneze școala și să evite activitățile de muncă sau formare profesională, afectându-le astfel dezvoltarea maturității sociale;

2) stima de sine și încrederea în sine: nivelurile scăzute de stimă de sine și încredere în sine cresc riscul ca tinerii să ajungă în situația NEET, deoarece aceștia se simt mai descurajați să își urmeze educația sau să își găsească un loc de muncă. Lipsa încrederii în propriile capacități poate afecta negativ aspirațiile și motivația lor;

3) autonomia: deficiențele în dezvoltarea autonomiei și dificultățile în luarea deciziilor independente sunt mai evidente în rândul tinerilor de sex masculin, ceea ce poate crește probabilitatea de a se regăsi în situații de excluziune social;

¹⁶³ GAGAUZ, O., CRÎȘMARU M., *op. cit.*

¹⁶⁴ Consiliul Uniunii Europene. 2022. *Raportul comun privind ocuparea forței de muncă din 2022*, 14 martie. Bruxelles. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7252-2022-INIT/ro/pdf>.

¹⁶⁵ Eurofound. 2012. *NEETs: Young people not in employment, education and training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2806/41578>

¹⁶⁶ Eurofound. 2016. *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1602en.pdf

¹⁶⁷ CRÎȘMARU (MAȘCĂUȚEANU), M., GAGAUZ, O., BUCIUCEANU-VRABIE, M., *op. cit.*

4) comportamente riscante și agresivitate: implicarea în comportamente riscante, cum ar fi consumul de substanțe, violența și izolarea socială, contribuie la dificultăți în dezvoltarea maturității sociale¹⁶⁸;

5) percepția riscului: studiile realizate de Herrman J.W. și LaRue D.E.¹⁶⁹ indică faptul că stresul experimentat de adolescenți este adesea subestimat de către adulți. Stresorii întâlniți frecvent de tineri, precum presiunea academică, problemele financiare și conflictele familiale, pot influența comportamentele de asumare a riscurilor și deciziile legate de viață. O percepție deficitară a riscului poate favoriza comportamentele periculoase, afectând astfel dezvoltarea maturității psihologice și sociale;

6) strategii de coping: capacitatea adolescenților de a face față stresului este strâns legată de strategiile de coping utilizate. Teoria tranzațională a lui Lazarus R. și Folkman S.¹⁷⁰ subliniază importanța evaluării resurselor disponibile pentru gestionarea stresului și alegerea unor strategii adecvate. Strategiile adaptative, cum ar fi căutarea de suport social sau reevaluarea pozitivă, sunt asociate cu o mai bună reglare emoțională și o adaptare mai eficientă. În contrast, strategiile maladaptative, cum ar fi evitarea și suprimarea emoțiilor, pot duce la probleme de sănătate mintală și comportamente riscante^{171,172}.

Milas G. și colaboratorii¹⁷³ au investigat impactul stresului și strategiilor de coping asupra satisfacției de viață în rândul adolescenților într-un studiu național. Ei au constatat că stresul afectează în mod direct satisfacția de viață, dar și indirect, prin comportamentele de retragere, cum ar fi evitarea problemelor sau recurgerea la consumul de alcool și droguri. Aceste comportamente maladaptative transferă o parte semnificativă a efectului stresului asupra satisfacției de viață, subliniind rolul important al adoptării unor strategii de coping adaptative pentru gestionarea eficientă a stresului.

Reglarea emoțională deficitară reprezintă un alt factor critic care împiedică dezvoltarea maturității sociale. Conform lui Gross J.J.¹⁷⁴, dificultățile în gestionarea emoțiilor pot contribui la apariția problemelor de sănătate mentală, cum ar fi anxietatea și depresia. Adolescenții care nu reușesc

¹⁶⁸ RIHMANI, H., GROOT, W. Risk Factors of Being a Youth Not in Education, Employment or Training (NEET): A Scoping Review, In: *International Journal of Educational Research*, 2023 (120), art. 102198.). e-ISSN 1873-538X.

¹⁶⁹ HERRMAN, J.W., LARUE, D.E. Adolescent stress through the eyes of high-risk teens. In: *Pediatric Nursing*, 2008, 34 (5), pp.375-380. ISSN 0097-9805.

¹⁷⁰ LAZARUS, R. S., FOLKMAN, S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer Publishing Company, 1984. 460 p. ISBN 08261-4191-9.

¹⁷¹ BECK, A. T. *Cognitive Therapy and the Emotional Disorders*. Penguin, 1979. 368 p. ISBN-13: .88-0092-0452-978

¹⁷² VÍSLÁ, A., FLÜCKIGER, C., GROSSE HOLTFOORTH, M., DAVID, D. Irrational Beliefs and Psychological Distress: A Meta-Analysis. In: *Psychotherapy and Psychosomatics*, 2016, nr.85(1), pp. 8-15. ISSN 0033-0348.

¹⁷³ MILAS G., KLARIĆ I. M., MALNAR A., SAFTIĆ V., ŠUPE-DOMIĆ D., SLAVICH G. M. The impact of stress and coping strategies on life satisfaction in a national sample of adolescents: A structural equation modelling approach. In: *Stress Health*, 2021, nr.37(5), pp.1026–1034. ISSN 1532-3005, e-ISSN 1532-2998.

¹⁷⁴ GROSS, J. J. Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. In: *Psychophysiology*, 2002, 39(3), pp.281-291. ISSN 1469-8986

să regleze eficient emoțiile negative tind să recurgă la comportamente dăunătoare pentru a face față stresului, ceea ce le afectează adaptarea psihosocială.

Anxietatea socială este o problemă des întâlnită la adolescenți, caracterizată prin frică intensă în situațiile sociale. Aceasta poate împiedica dezvoltarea relațiilor interpersonale sănătoase și poate limita participarea la activități ce ar putea contribui la creșterea personală și maturizarea socială^{175 176}.

Experiențele adverse din copilărie au efecte de lungă durată asupra sănătății psihologice, afectând dezvoltarea abilităților de coping și crescând riscul de tulburări mintale în perioada adolescenței. Astfel de experiențe pot influența negativ capacitatea tinerilor de a face față provocărilor și de a-și forma o identitate personală stabilă^{177 178}.

Factorii sociali și psihologici contribuie la dificultăți semnificative în tranziția tinerilor către o viață de adult independentă și productivă, susținând rata ridicată a fenomenului NEET. Acești tineri, care nu sunt implicați în educație, formare profesională sau ocuparea forței de muncă, se confruntă cu riscuri mari de excluziune socială și economică.

Pentru a sprijini tinerii în gestionarea acestor provocări, este esențială intervenția timpurie, care să vizeze dezvoltarea unor strategii de coping eficiente și o percepție mai personalizată a riscurilor. Astfel de programe pot facilita maturizarea socială și psihologică, ajutând tinerii să navigheze cu succes tranziția spre o viață adultă echilibrată și responsabilă.

Perspective integrative asupra maturității sociale în contextul tranziției tinerilor. Perioada de tranziție spre vârsta adultă este marcată de multiple provocări ce pot împiedica dezvoltarea unei maturități sociale solide și coerente. Această etapă este caracterizată de un proces intens de explorare și auto-descoperire, în care tinerii se confruntă cu nesiguranțe și obstacole ce le pot influența traiectoria de viață. Studiile au evidențiat că dezvoltarea unei identități personale și profesionale stabile este adesea împiedicată de presiunile sociale și economice, precum și de dificultățile de adaptare la schimbările rapide din societate. În același timp, factorii psihologici, precum sănătatea mintală și strategiile de coping, au un rol crucial în facilitarea sau, dimpotrivă, în complicarea acestui proces.

Cercetările arată că integrarea eficientă a unor intervenții timpurii, care vizează sănătatea mintală, abilitățile de adaptare și suportul social, poate reduce riscul de excluziune și poate contribui

¹⁷⁵ STEIN, M. B., STEIN, D. J. Social anxiety disorder. In: *The Lancet*, 2008, v.371(9618), pp.1115-1125. ISSN 0140-6736.

¹⁷⁶ HOFMANN, S. G., OTTO, M. W. *Cognitive-behavior therapy for social anxiety disorder: Evidence-based and disorder-specific treatment techniques*. Routledge/Taylor & Francis Group, 2008. ISBN 978-0415-954-03-7.

¹⁷⁷ EDWARDS, V. J., HOLDEN, G. W., FELITTI, V. J., ANDA, R. F. Relationship between multiple forms of childhood maltreatment and adult mental health in community respondents: Results from the Adverse Childhood Experiences study. In: *The American Journal of Psychiatry*, 2003, v. 160(8), pp. 1453-1460. e-ISSN 0002-953X.

¹⁷⁸ ANDA, R. F., FELITTI, V. J., BREMNER, J. D. et al. The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(3), 2006, pp. 174-186. ISSN 0940-1334, e-ISSN 1433-8491

semnificativ la dezvoltarea maturității sociale. Un aspect esențial îl reprezintă elaborarea de programe și politici care să sprijine tinerii în gestionarea factorilor de risc, promovând totodată reziliența și adaptabilitatea acestora. Măsurile care vizează reducerea inegalităților socioeconomice, îmbunătățirea accesului la educație și creșterea oportunităților pe piața muncii trebuie corelate cu intervenții psihologice care să dezvolte abilități de autoreglare emoțională și coping eficient.

Prin urmare, o abordare integrativă a factorilor de risc și a provocărilor din perioada tranziției către maturitatea socială este esențială pentru a sprijini dezvoltarea armonioasă a tinerilor. Înțelegerea profundă a dinamicii sociale și psihologice permite formularea unor strategii și intervenții coerente care să faciliteze adaptarea și integrarea tinerilor în viața adultă, contribuind la consolidarea unei societăți echilibrate, responsabile și incluzive.

În acest context, **problema cercetării** rezidă în necesitatea unei înțelegeri aprofundate și a obținerii unor date specifice privind relația dintre valorile și aspirațiile profesionale și maturitatea socială a tinerilor din Republica Moldova, în special în contextul tranziției la viața adultă și al inserției profesionale, pentru implementarea unor intervenții educaționale și sociale care să faciliteze integrarea reușită a acestora în societatea contemporană.

1.6. Concluzii la capitolul 1

Analiza teoretică a maturității sociale a tinerilor în perioada de tranziție la vârsta adultă evidențiază caracterul său multidimensional, dinamic și contextual, conturat prin interacțiunea complexă dintre valori de viață, aspirații profesionale, identitate personală și profesională, maturitate psihologică și factori socio-culturali. Principalele concluzii ale capitolului sunt următoarele.

1. Tranziția la vârsta adultă reprezintă un proces complex de adaptare la noile cerințe sociale, educaționale și profesionale, marcat de instabilitate și căutări identitare. Aceasta nu se reduce la o schimbare cronologică, ci presupune o restructurare profundă a sistemului de roluri, valori și responsabilități, prin care tinerii își definesc identitatea și își consolidează autonomia personală și socială.

2. Maturitatea socială nu este o etapă fixă, ci un proces continuu și dinamic, influențat de factori biologici, psihologici și culturali, care se manifestă prin capacitatea de a stabili relații interpersonale sănătoase, de a răspunde adecvat cerințelor sociale și de a construi un sistem de valori solid și coerent. Indicatorii precum responsabilitatea, independența și autorealizarea susțin adaptarea eficientă a tinerilor în contexte sociale și profesionale diverse. În esență, maturitatea socială trebuie înțeleasă ca un rezultat integrativ al interacțiunii dintre dimensiunile intrapsihice și cele socio-profesionale, exprimându-se prin coerență valorică, autonomie decizională, competență relațională și responsabilitate socială.

3. Formarea și consolidarea sistemului de valori în perioada de tranziție la vârsta adultă sunt influențate de mediul familial, experiențele educaționale și contextul socio-economic, care modelează orientările axiologice și comportamentele tinerilor. Valorile de viață reflectă atât dimensiunea personală – dezvoltarea individuală, satisfacția spirituală, creativitatea, menținerea propriei identități – cât și dimensiunea socială, exprimată prin nevoia de contacte sociale active, prestigiu personal, realizări și bunăstare materială. Aceste valori devin repere fundamentale pentru procesele de autodeterminare și luare a deciziilor, orientând tinerii spre comportamente responsabile și prosoziale, consolidând coerența interioară și echilibrul între aspirațiile individuale și exigențele mediului social.

4. Aspirațiile profesionale reflectă interacțiunea dintre motivațiile interne ale individului și presiunile externe ale contextului socio-economic și cultural. Ele constituie expresia valorilor interiorizate și a sensului atribuit propriei dezvoltări, orientând tânărul către obiective de carieră congruente cu identitatea personală și profesională. Echilibrul dintre aspirațiile intrinseci – centrate pe dezvoltare personală, autoactualizare, contribuție socială și sens existențial – și cele extrinseci – axate pe recunoaștere, statut și bunăstare materială – determină nivelul de satisfacție personală și profesională. Această armonizare între motivația interioară și recompensele externe susține formarea unei identități coerente, facilitează adaptarea la rolurile sociale și contribuie direct la consolidarea maturității sociale a tânărului adult

5. Congruența dintre valori și aspirații profesionale constituie un indicator major al maturității sociale. Această aliniere asigură coerența identității profesionale, sprijinind dezvoltarea unei personalități autonome, responsabile și capabile să integreze valorile în viața profesională și socială.

6. Factorii psihologici – precum sănătatea mintală, stima de sine, autonomia, autoreglarea emoțională și strategiile de coping – au o influență determinantă asupra maturizării sociale. Dezechilibrele emoționale și strategiile maladaptative pot frâna dezvoltarea psihosocială, evidențiind nevoia unor programe de intervenție și suport care să promoveze reziliența și echilibrul interior.

2. ROLUL VALORILOR DE VIAȚĂ ȘI ASPIRAȚIILOR PROFESIONALE ÎN FORMAREA MATURITĂȚII SOCIALE LA TINERII AFLAȚI ÎN TRANZIȚIE LA VÂRSTA ADULTĂ: STUDIU DE CONSTATARE

2.1. *Design-ul și metodologia cercetării de constatare*

Cercetarea de față abordează într-o manieră integrată procesul de formare a maturității sociale la tinerii din Republica Moldova, concentrându-se asupra relației dintre valorile de viață, aspirațiile profesionale și dezvoltarea identității vocaționale. Într-un context socio-economic marcat de instabilitate, migrație accentuată și transformări rapide ale pieței muncii, procesul de maturizare psihosocială a tinerilor capătă o complexitate deosebită. În acest cadru, analiza acestor dimensiuni devine esențială pentru înțelegerea modului în care tinerii își definesc identitatea personală și profesională și se adaptează la cerințele vieții adulte.

Demersul științific urmărește, în primul rând, identificarea modului în care valorile de viață și aspirațiile profesionale contribuie la formarea maturității sociale. Acestea funcționează atât ca repere axiologice, cât și ca expresii ale identității personale și profesionale, orientând deciziile, comportamentele și planificarea viitorului. În perioada de tranziție, tinerii sunt provocați să-și clarifice sistemul de valori, să-și definească prioritățile și direcțiile de carieră și să-și asume responsabilități sociale și personale.

O altă direcție centrală a cercetării o constituie analiza relației dintre valorile de viață și aspirațiile profesionale – conceptualizate în lucrare prin orientările existențiale și de viață¹⁷⁹, și nivelul de maturizare socială atins în procesul de tranziție către viața adultă. Alegerea acestei conceptualizări derivă din faptul că orientările existențiale exprimă structura motivațională profundă a individului, reflectând sensul și direcția acțiunilor sale profesionale și sociale.

În contextul specific al Republicii Moldova, marcat de migrația părinților, insecuritatea economică, schimbările demografice și decalajul dintre educație și piața muncii, tinerii își dezvoltă aspirațiile profesionale într-un climat de incertitudine și de presiune adaptativă. Prin urmare, cercetarea examinează impactul acestor factori externi asupra procesului intern de maturizare socială și de constituire a identității profesionale, având ca scop identificarea condițiilor care facilitează integrarea socială și profesională eficientă.

¹⁷⁹ În prezenta cercetare, aspirațiile profesionale sunt conceptualizate prin prisma *Testului orientărilor existențiale și de viață* (Leontiev D. A.), care evaluează sistemul de scopuri, procese și rezultate ale vieții, precum și percepția controlului intern și extern asupra propriului parcurs. Această abordare permite interpretarea aspirațiilor profesionale ca expresie a sensului existenței și a orientărilor axiologice ale individului.

Relevanța direcției de studiu este confirmată de cercetările anterioare. Astfel, Caunenco I. și Gașper L. (2020)¹⁸⁰ au evidențiat că tinerii din Republica Moldova valorizează în principal siguranța familiei, sănătatea și respectul pentru părinți, alături de aspirații moderne precum autonomia și succesul personal. Această coexistență a valorilor tradiționale și moderne indică un proces de negociere între orientarea colectivistă și tendințele individualiste, specifică perioadei de tranziție la maturitate socială.

Totodată, proporția ridicată a tinerilor care nu sunt implicați în educație, formare sau muncă (NEET) evidențiază necesitatea analizării factorilor psihosociali ce determină implicarea activă în viața socială. În această cercetare, se pornește de la ipoteza că valorile de viață, orientările existențiale și de viață care semnifică aspirațiile profesionale interiorizate, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială constituie variabile interdependente, a căror interacțiune conturează profilul tânărului capabil de integrare socioprofesională și autonomie socială.

Designul cercetării de constatare

În continuare sunt prezentate două modele conceptual-operaționale care structurează cercetarea. Figura 2.1 ilustrează cadrul de analiză a valorilor de viață și a aspirațiilor profesionale ale tinerilor în perioada de tranziție către vârsta adultă, evidențiind interdependența dintre dimensiunea valorică și cea aspirațională. Modelul integrează factorii psihosociali (gen, vârstă, nivel educațional) care influențează formarea valorilor, orientările existențiale și sensul vieții, oferind o bază pentru evaluarea profilurilor axiologice și aspiraționale prin metode psihodiagnostice validate.

Dimensiunea valorilor de viață este investigată prin *Testul morfologic al valorilor de viață* (Сопов В.Ф., Карпушина Л.В.), care permite identificarea priorităților axiologice dominante – dezvoltarea personală, satisfacția spirituală, creativitatea, contactele sociale active, prestigiul personal, bunăstarea materială, realizările și menținerea individualității. Aceste valori reprezintă repere interne ce ghidează comportamentele, aspirațiile și alegerile tinerilor în procesul maturizării sociale și profesionale, servind drept bază pentru conturarea sensului și direcției existențiale.

Așa cum s-a menționat anterior, în cadrul acestei cercetări aspirațiile profesionale sunt conceptualizate prin prisma orientărilor existențiale și de viață, întrucât acestea surprind structura motivațională profundă a personalității – ansamblul scopurilor, valorilor și semnificațiilor atribuite propriei activități profesionale și existențiale. Această alegere metodologică se bazează pe concepția teoretică a lui Леонтьев Д. А.^{181,182}, potrivit căreia orientările existențiale constituie nucleul dinamic al

¹⁸⁰ CAUNENCO, I., GAȘPER, L. Socio-cultural potential of contemporary youth: a psychological approach. În: *EcoSoEn. Scientific Journal. Economics, Social and Engineering Sciences*, 2020, vol. 3, nr. 3-4, p. 171-180.

¹⁸¹ ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. М.: Смысл, 2003. 487 с. ISBN: 5-89357-082-0.

¹⁸² ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Тест смысловых ориентаций (СЖО)*. Москва: Смысл, 2000. 18 с. ISBN: 5-89357-088-X.

sistemului motivațional, reflectând modul în care individul percepe și organizează sensul vieții, stabilește scopuri, evaluează rezultatele și exercită control asupra propriei existențe. În acest sens, aspirațiile profesionale sunt considerate o manifestare aplicată a orientărilor existențiale, întrucât domeniul profesional reprezintă una dintre principalele sfere prin care individul își realizează valorile și sensul personal al vieții.

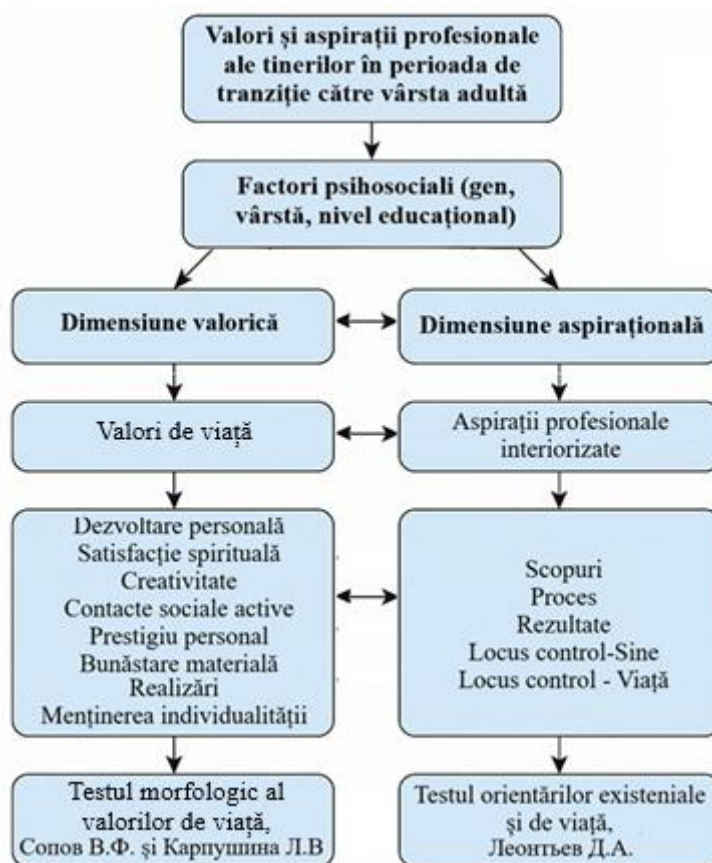

Fig. 2.1. Modelul de cercetare a valorilor de viață și aspirațiilor profesionale [contribuție proprie]

Astfel, Testul orientărilor existențiale și de viață a fost selectat pentru că permite o evaluare complexă a motivației de autorealizare și a sensului atribuit muncii și viitorului profesional, prin cinci dimensiuni intercorelate:

- *Scopul vieții* – relevă claritatea și orientarea intențională a obiectivelor personale și profesionale;
- *Procesul vieții* – măsoară gradul de implicare emoțională și satisfacția resimțită în activitățile cotidiene;
- *Rezultatul vieții* – reflectă nivelul de satisfacție față de realizările obținute;
- *Locus of Control – Sine* și *Locus of Control – Viața* – indică percepția autonomiei și a controlului personal asupra evenimentelor propriei existențe.

Prin această abordare, valorile de viață sunt înțelese ca sistemul axiologic de referință, iar aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale, sunt expresia operațională a acestor valori în planul realizării de sine și al dezvoltării profesionale. Cu alte cuvinte, structura aspirațională nu este analizată doar ca orientare de carieră, ci ca expresie a unei viziuni existențiale coerente asupra vieții și a propriei deveniri profesionale.

Prin urmare, conceptualizarea aspirațiilor profesionale prin Testul orientărilor existențiale și de viață oferă o ancoră teoretică solidă și un cadru operațional unitar pentru investigarea raportului dintre valorile de viață, motivația profesională și procesul de maturizare socială, aspecte care vor fi detaliate în secțiunea dedicată metodelor și instrumentelor utilizate în cercetare.

Figura 2.2 sintetizează trei dimensiuni intercorelate – identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială – alături de instrumentele și indicatorii utilizați pentru analiza acestora. Modelul evidențiază mecanismele psihosociale implicate în tranziția tinerilor către viața adultă, integrând componentele cognitive, motivaționale și valorice care determină gradul de autonomie și responsabilitate socială..

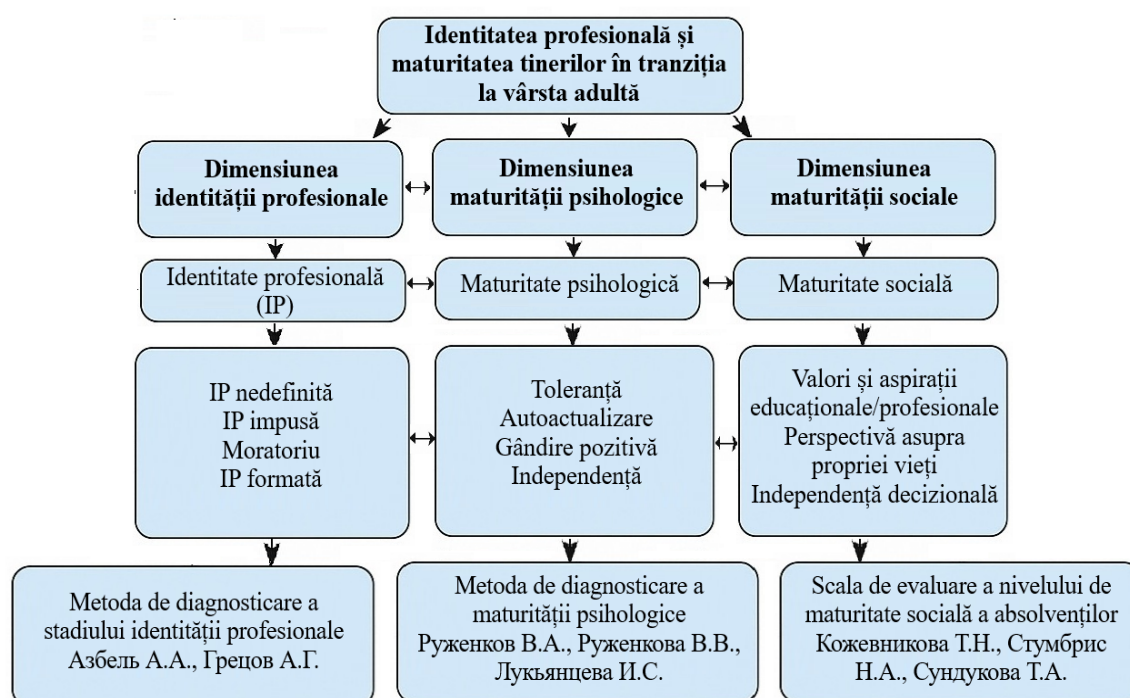

Fig. 2.2. Modelul de cercetare a maturității tinerilor în tranziție [contribuție proprie]

Evaluarea a fost structurată pe trei direcții principale:

- identitatea profesională – investigată prin Metoda de diagnosticare a stadiului identității profesionale (A. A. Azbeľ, A. G. Grečov), care distinge patru statusuri evolutive: identitate difuză (nedefinită), impusă, moratoriu și formată (realizată);

- maturitatea psihologică – determinată prin Metoda de diagnosticare a maturității psihologice (B. A. Руженков, В. В. Руженкова, И. С. Лукьянцева), conform indicatorilor de toleranță, autoactualizare, gândire pozitivă și independență;

- maturitatea socială – evaluată prin Scala de apreciere a nivelului de maturitate socială a absolvenților (Т. Н. Кожевникова, Н. А. Стумбрис, Т. А. Сундукова), care vizează dimensiunile valorice și aspiraționale educaționale/profesionale, perspectiva asupra propriei vieți și independența decizională.

Aceste dimensiuni reflectă procesul de trecere de la autoexplorare la autoafirmare, de la formarea scopurilor personale la asumarea rolurilor sociale și profesionale. Analizele empirice aferente modelului includ compararea grupurilor (în funcție de vârstă, gen, nivel educațional) și examinarea corelațiilor dintre indicatorii psihosociali, pentru a identifica regularitățile care definesc traseul maturizării sociale.

Împreună, modelele conceptuale prezentate în figurile 2.1 și 2.2 oferă un cadru explicativ unitar pentru înțelegerea procesului de maturizare socială a tinerilor. Figura 2.1 reflectă nivelul motivațional și axiologic, exprimat prin sistemul de valori și orientările existențiale care fundamentează aspirațiile profesionale. Figura 2.2 transpune aceste dimensiuni în nivelul operațional al dezvoltării identității profesionale, maturității psihologice și sociale.

Astfel, tranziția la viața adultă este concepută ca un proces dinamic și contextual, rezultat al interacțiunii dintre factori interni (motivaționali, cognitivi, emoționali) și externi (sociali, educaționali, culturali). Datele obținute permit o viziune integrată asupra modului în care tinerii din Republica Moldova își construiesc sistemul de valori, își formulează aspirațiile profesionale și își dezvoltă o identitate socială matură – proces esențial pentru integrarea lor eficientă și responsabilă în viața adultă.

Metodologia cercetării de constatare

Scopul cercetării. Studiul constatativ a avut ca scop investigarea procesului de constituire a maturității sociale la tinerii aflați în tranziția la vârsta adultă, cu accent pe rolul valorilor și aspirațiilor profesionale în atingerea unui nivel optim de maturitate, în vederea fundamentării unor intervenții educaționale.

Obiectivele cercetării au fost stabilite în conformitate cu scopul propus.

- Identificarea conținutului și particularităților manifestării valorilor și aspirațiilor profesionale la tinerii aflați în tranziția la vârsta adultă.
- Determinarea influenței valorilor și aspirațiilor profesionale asupra nivelului maturității psihologice și sociale, în analiză comparativă pe gen și nivel educațional.
- Investigarea relației dintre stadiile identității profesionale și maturitatea socială, în conexiune cu valorile de viață și aspirațiile formulate.

- Elaborarea unui profil psihosocial al tinerilor cu dezvoltare socială și profesională coezivă, prin evidențierea trăsăturilor esențiale ale maturității sociale.

Ipoteza cercetării. Se presupune că valorile de viață și aspirațiile profesionale (conceptualizate prin orientările existențiale și de viață) ale tinerilor, raportate la vârstă, gen și nivel educațional, corelează semnificativ cu nivelul maturității sociale și psihologice, precum și cu gradul de formare a identității profesionale.

Ipotezele de lucru

H1. Se presupune că tinerele vor obține scoruri mai ridicate decât tinerii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale), preferințele valorice, stadiile identității profesionale, precum și la maturitatea psihologică și socială.

H2. Se anticipează că studenții vor manifesta niveluri mai înalte decât elevii de liceu și colegiu la orientările existențiale (aspirațiile profesionale), percepția controlului asupra vieții, autodezvoltare, implicare profesională, identitate profesională și maturitate psihologică și socială.

H3. Se presupune că vârsta exercită un efect semnificativ asupra dezvoltării: pe măsură ce înaintează în vârstă, tinerii tind să atingă stadiul de identitate profesională formată, concomitent cu scăderea frecvenței stadiilor nedefinit și impus, și să manifeste niveluri mai ridicate ale maturității psihologice și sociale.

H4. Se anticipează că între orientările existențiale (aspirațiile profesionale), valorile de viață, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială vor exista corelații semnificative, care confirmă interdependența dintre dimensiunile motivaționale, valorice și sociale ale dezvoltării personale.

Etapele cercetării. Cercetarea a fost realizată în trei etape interconectate (2020–2024), fiecare având un rol distinct în obținerea rezultatelor finale.

1. Etapa metodologică a constituit fundamentul științific al demersului, vizând configurarea unui cadru riguros pentru investigarea relației dintre valorile personale, aspirațiile profesionale și nivelul maturității sociale la tinerii aflați în tranziția la vârsta adultă. Principalele direcții metodologice au fost:

- a) formularea scopului general și definirea obiectivelor care au ghidat investigația;
- b) stabilirea ipotezei generale și a ipotezelor de lucru, fundamentate pe literatura de specialitate și observațiile inițiale;
- c) delimitarea variabilelor:
 - variabile explicative (predictori): *valori de viață* (dezvoltare personală, satisfacție spirituală, creativitate, contacte sociale active, prestigiu personal, bunăstare materială, realizări, menținerea individualității), *orientări existențiale și de viață* care prezintă aspirațiile profesionale (scopuri de viață, proces, rezultate, LC–Sine, LC–Viață);

- variabilă criterială principală (rezultat): *maturitatea socială*;
- variabile mediatore (în H4): *identitatea profesională, maturitatea psihologică*;
- variabile independente de grupare / moderatoare / de control (în H1–H3): *gen, vârstă, nivel educational*;
- variabilă independentă experimentală (numai pentru etapa III – intervențională): *participarea la program*.

d) definirea eșantionului și a criteriilor de selecție (vârstă, nivel educațional, alte caracteristici relevante pentru validitatea externă);

e) alegerea metodelor și instrumentelor psihodiagnostice, adaptate cultural și validate pentru contextul cercetării, asigurând o evaluare multidimensională a constructelor;

f) testarea preliminară a chestionarelor și a procedurilor de aplicare (claritatea itemilor, consistența internă, fezabilitatea administrării în populația-țintă).

2. **Etapa de constatare** a reprezentat componenta empirică principală a studiului constatativ, având ca scop analiza relației dintre valorile personale, orientările existențiale – aspirațiile profesionale, și nivelul maturității sociale la tinerii din Republica Moldova, precum și examinarea diferențelor în funcție de vârstă, gen și nivel educațional.

Activitățile derulate au inclus:

a) aplicarea instrumentelor psihodiagnostice participanților selectați, în condiții organizatorice standardizate și cu respectarea principiilor etice și a confidențialității;

b) evaluarea variabilelor pe baza răspunsurilor obținute, utilizând instrumentele selectate și descrise în cadrul metodologic (cf. modele operaționalizate în Fig. 2.1 și Fig. 2.2);

c) interpretarea rezultatelor în raport cu ipotezele, cu accent pe diferențele intergrup (vârstă, gen, nivel educațional), pe claritatea valorilor/aspirațiilor și pe nivelurile maturității psihologice și sociale;

d) elaborarea unui profil psihosocial al tinerilor cu nivel ridicat de maturitate socială, integrând datele într-o imagine coerentă a trăsăturilor, valorilor și aspirațiilor care facilitează tranziția la viața adultă și inserția profesională.

3. **Etapa de formare și control** a reprezentat componenta aplicativă a cercetării experimentale, având ca obiect elaborarea, implementarea și validarea unui program de intervenție psihosocială destinat dezvoltării maturității sociale a tinerilor în tranziția la vârsta adultă. Scopul a vizat atât testarea eficienței intervenției, cât și compararea rezultatelor grupului experimental cu cele ale grupului de control, pentru a evidenția impactul specific al programului asupra indicatorilor psihosociali analizați.

Activități principale:

a) conceperea programului (*Program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale*), structurat pe module tematice axate pe:

- clarificarea valorilor de viață;
- formularea unor aspirații profesionale realiste și congruente cu potențialul individual;
- exersarea luării deciziilor autonome și a asumării rolurilor sociale;

b) implementarea programului în cadrul grupului experimental, pe o durată prestabilită, în sesiuni regulate coordonate de autor; fiecare sesiune a inclus activități interactive, reflecții ghidate și exerciții de autoexplorare;

c) evaluare test–retest a ambelor grupuri (experimental și de control), utilizând aceleași instrumente psihodiagnostice ca în etapa de constatare, în condiții standardizate și cu respectarea principiilor etice și a confidențialității;

d) analiza statistică a diferențelor test-retest și a efectelor între grupuri, urmărind modificările semnificative ale scorurilor la maturitate socială, maturitate psihologică, valori personale, aspirații profesionale și identitate profesională (cu accent pe interacțiunea grup $\times$ timp);

e) interpretarea impactului intervenției și validarea ipotezei experimentale, demonstrând efecte pozitive semnificative asupra maturității sociale și consolidării identității profesionale, cu robustețe față de variabilele de grupare (gen, vârstă, nivel educațional);

f) formularea concluziilor și recomandărilor privind replicarea și extinderea programului în contexte educaționale și comunitare variate, în sprijinul tranziției tinerilor către rolurile adulte.

Metodologia și metodele utilizate au permis obținerea unor date relevante pentru înțelegerea relației dintre valorile vieții, aspirațiile profesionale conceptualizate prin orientări existențiale și de viață și maturitatea socială a tinerilor din Republica Moldova. Rezultatele vor fi analizate în detaliu în secțiunile următoare, pentru validarea ipotezelor și clarificarea mecanismelor care susțin procesul de maturizare socială în contextul tranziției la vârsta adultă.

Metode de cercetare

Pentru realizarea obiectivelor formulate în cadrul studiului experimental (de constatare, formativ și de control) și pentru testarea ipotezelor de lucru propuse, au fost selectate și aplicate o serie de instrumente psihometrice validate științific. Aceste metode de evaluare au fost alese în funcție de specificul fiecărei variabile analizate și au permis o explorare complexă a dimensiunilor vizate – de la orientările valorice și aspirațiile profesionale, până la identitatea profesională, maturitatea psihologică și socială. Utilizarea acestor instrumente a asigurat atât relevanța teoretică, cât și acuratețea empirică a datelor obținute, oferind un suport obiectiv în interpretarea rezultatelor și în confirmarea relațiilor dintre variabilele psihosociale investigate.

A. Metode psihometrice:

1) *Testul orientărilor existențiale și de viață*, elaborat de Леонтьев Д.А., măsoară cinci dimensiuni: scopul vieții, procesul vieții, rezultatul vieții, LC-Sine, LC-Viața;

2) *Testul morfologic al valorilor vieții*, creat de *Conov B.Ф.* și *Карпушина Л.В.*, evaluează opt domenii de valori: dezvoltarea personală, satisfacția spirituală, creativitatea, contactele sociale active, prestigiul personal, bunăstarea materială, realizările, menținerea propriei individualități;

3) *Metoda de diagnosticare a stadiului identității profesionale*, dezvoltată de *Азбель А.А.* și *Грецов А.Г.*, evaluează patru etape ale identității profesionale: identitate profesională nedefinită, identitate profesională impusă, moratoriu (criză) a identității profesionale, identitate profesională formată;

4) *Metoda de diagnosticare a maturității psihologice*, creată de *Руженков В.А.*, *Руженкова В.В.* și *Лукьянцева И.С.*, măsoară responsabilitatea, toleranța, auto-actualizarea, gândirea pozitivă, independența;

5) *Scala de evaluare a nivelului de maturitate socială a absolvenților*, elaborată de *Кожевникова Т.Н.*, *Стумбрус Н.А.* și *Сундукова Т.А.*, măsoară valorile educaționale și profesionale, aspirațiile educaționale și profesionale, perspectiva asupra propriei vieți, independența în luarea deciziilor, poziția față de fenomenele sociale, culturale și economice.

B. Metode statistice. Prelucrarea statistică a datelor a constituit o etapă esențială pentru validarea ipotezelor și fundamentarea concluziilor. Au fost aplicate metode cantitative care au permis atât descrierea fenomenelor investigate, cât și testarea diferențelor intergrup și examinarea relațiilor dintre variabile:

1) *măsurile descriptive (medii și procente)* – pentru conturarea distribuțiilor valorilor vieții, aspirațiilor profesionale și nivelurilor de maturitate socială;

2) *testul t pentru eșantioane independente (Equality of Means)* – pentru verificarea diferențelor semnificative între grupuri la indicatorii valorici și aspiraționali;

3) *comparații multiple (corecția Bonferroni)* – pentru controlul erorii de tip I în analizele post-hoc aferente diferențelor intergrup;

4) *coeficientul de corelație Pearson* – pentru estimarea relațiilor liniare dintre valorile vieții, aspirațiile profesionale și maturitatea socială;

5) *teste neparametrice Mann–Whitney U și Wilcoxon (signed-rank)* – utilizate în etapa de formare și control pentru comparații intergrup (experimental vs. control) și intragrup (pre–post), în evaluarea eficienței intervenției asupra indicatorilor vizați.

Eșantionul în etapa de constatare. Studiul a inclus N = 437 elevi și studenți din instituții de învățământ preuniversitar și universitar din Republica Moldova. Repartiția pe gen indică o ușoară predominanță a fetelor (51,7%), băieții reprezentând 48,3%. Vârsta participanților a variat între 18–22 de ani; majoritatea aveau 18 ani (62,5%), urmați de cei de 19 ani (17,4%) și 20 de ani (13,3%); procentele pentru 21 și 22 de ani au fost de 6,2%, respectiv 0,7%.

Din perspectiva structurii familiale, 64,8% provin din familii complete; 16,7% au experimentat dezorganizare temporară din cauza migrației unuia sau ambilor părinți; 18,5% provin din familii dezorganizate prin divorț sau decesul unui părinte. În ceea ce privește asigurarea material-economică, 84,4% se situează la un nivel mediu, 1,4% la un nivel ridicat, iar 14,2% raportează dificultăți semnificative.

Pe niveluri educaționale și instituții: 36,2% (n = 158) sunt elevi ai Liceului Teoretic „Boris Dânga” (Criuleni) și Liceului Teoretic „Grățiești”; 29,7% (n = 130) provin de la Colegiul Tehnic al UTM, Colegiul Național de Comerț al ASEM și Centrul de excelență în Transport; 34,1% (n = 149) sunt studenți ai Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” și ai Universității Libere Internaționale din Moldova (ULIM).

Tabelul 2.1. Structura eșantionului selectat pentru realizarea cercetării de constatare

În funcție de Instituția de Învățământ	NR total	NR de tineri participanți la studiu	%
Liceul Teoretic „Boris Dânga” or. Criuleni	158 el.	90	20,6%
Liceul Teoretic „Grățiești” s. Grățiești	(36,2%)	68	15,6%
Colegiul Tehnic al UTM	130 el.	40	9,2%
Colegiul Național de Comerț al ASEM	(29,7%)	40	9,2%
Centrul de excelență în transport		50	11,4%
Academia de Poliție a RM „Ștefan cel Mare”	149 st.	90	20,6%
ULIM	(34,1%),	59	13,5%
în funcție de apartenența sexuală	NR total	NR de tineri participanți la studiu	%
Băieți	437	211	48,3%
Fete		226	51,7%
în funcție de vârstă	NR total	NR de tineri participanți la studiu	%
18 ani	437	273	62,5%
19 ani		76	17,4%
20 ani		58	13,3%
21 ani		27	6,2%
22 ani		3	0,7%
In funcție de structura familială	NR total	NR de tineri participanți la studiu	%
Familie completă	437	283	(64,8%)
Familie temporar dezorganizată prin migrația unuia din părinte sau a ambilor părinți pentru muncă peste hotare		73	(16,7%)
familie dezorganizată prin decesul unui părinte sau respective divorț		81	(5%)
în funcție de asigurarea material economică	NR total	NR de tineri participanți la studiu	%
înalt	437	6	1,4%
mediu		369	84,4%
jos		62	14,2%

Această structură a asigurat un eșantion heterogen, cu acoperire geografică, socială și educațională, adecvat analizelor comparative după gen, vârstă și nivel educațional în etapa de constatare.

Respectarea principiilor etice. Cercetarea de constatare s-a desfășurat în conformitate cu principiile etice în cercetare (respect pentru persoane, beneficiență/non-maleficiență, dreptate) și cu legislația privind protecția datelor. Toți participanții (18–22 ani) au oferit consimțământ informat, participarea a fost voluntară, cu dreptul de retragere în orice moment fără consecințe. S-a garantat confidențialitatea și anonimizarea datelor, stocarea s-a realizat în medii securizate, cu acces limitat, exclusiv în scopuri academice. Instrumentele utilizate nu au implicat riscuri psihologice sau intervenții invazive; participanții au putut omite itemi percepuți ca intruzivi. La final, aceștia au primit informații de debriefing și date de contact pentru clarificări. Protocolul de cercetare a fost avizat de conducătorul și consultanții științifici din cadrul școlii doctorale, iar procedurile au fost implementate uniform în toate locațiile, cu respectarea standardelor etice și a confidențialității.

2.2. Procedura de adaptare și testare a instrumentelor de evaluare

Prima etapă a cercetării a implicat traducerea și validarea lingvistică a instrumentelor utilizate în cadrul experimentului, pentru a asigura relevanța și echivalența lor în contextul specific al Republicii Moldova. Această etapă a fost realizată conform recomandărilor MAPI Research Trust¹⁸³, garantând că instrumentele sunt conceptual echivalente cu originalele, comparabile între diferite limbi și cultural relevante pentru țara vizată. În plus, validarea a avut ca scop asigurarea că chestionarele sunt ușor de înțeles de către subiecți.

Pentru a asigura acuratețea și validitatea metodologică, procesul de traducere a urmat pașii standard în adaptarea instrumentelor psihometrice.

Prima traducere și traducerea inversă. Instrumentele au fost inițial traduse din limba original (rusă) în limba română de către traducători certificați, specializați în domeniul psihologic. După aceasta, traducerea inversă a fost realizată de un alt traducător, care nu a avut acces la versiunea originală, pentru a verifica coerența și echivalența cu originalul.

Evaluarea profesională și ajustarea. O echipă de psihologi a analizat și evaluat traducerile, identificând discrepanțe sau ambiguități care ar putea afecta validitatea culturală și conceptuală a instrumentelor. Această etapă a dus la ajustarea versiunii traduse, asigurându-se că chestionarele sunt adecvate și accesibile pentru populația țintă.

Testarea pilot. După ajustare, versiunea finală a chestionarelor a fost testată pe un grup de 15 participanți (6 tineri și 9 tinere) printr-un interviu pilot. Acest pas a vizat identificarea eventualelor

¹⁸³ *Linguistic Validation Guidance of a Clinical Outcome Assessment (COA)*. Published by Mapi Research Trust 2018, Mapi Language Group; 2018. Disponibil: <https://www.mapi-trust.org/services/translation-linguistic-validation>.

probleme legate de înțelegerea și claritatea itemilor. Participanții au fost încurajați să ofere feedback privind formularea întrebărilor și să propună reformulări, acolo unde au întâmpinat dificultăți.

Rezultatele procesului de validare. Feedback-ul obținut în urma sondajelor cognitive a demonstrat că instrumentele traduse au fost bine înțelese de participanți și nu au existat comentarii negative majore. Instrumentele au fost validate prin coeficienți Cronbach's Alpha, obținând valori ce indică o consistență internă de la bună la foarte bună pentru fiecare instrument în parte.

Coeficienții Cronbach's Alpha și importanța lor. Coeficienții Cronbach's Alpha calculați au variat în funcție de instrumentul de evaluare, oferind garanția că chestionarele folosite au măsurat variabilele studiate cu un grad ridicat de fiabilitate. Astfel, toate instrumentele traduse și adaptate au fost considerate adecvate pentru colectarea ulterioară a datelor în cadrul cercetării experimentale.

În concluzie, traducerea și validarea testelor au fost realizate cu rigurozitate, asigurând acuratețea și validitatea culturală a instrumentelor utilizate în această cercetare. Validarea prin Cronbach's Alpha a confirmat consistența internă și fiabilitatea acestor instrumente, oferind un fundament solid pentru colectarea și analiza datelor (Anexa 1).

Testul orientărilor existențiale și de viață, elaborat de Леонтьев Д.А.¹⁸⁴ (Anexa 1.1), este format din 20 de itemi grupați în cinci indicatori principali: Scopul vieții, Procesul vieții, Rezultatul vieții, LC-Sine și LC-Viața. Fiecare item este gradat pe o scară de la 1 la 7, oferind participanților opțiunea de a marca cât de siguri sunt de alegerea lor, cu valorile cuprinse între 1 și 3, sau 0 dacă ambele afirmații sunt considerate la fel de adevărate.

Scorarea și interpretarea: Răspunsurile la itemii formulați pozitiv se însumează direct. În cazul itemilor formulați invers (negativ), scorurile se recodează conform schemei: **1 → 7, 2 → 6, 3 → 5, 4 → 4, 5 → 3, 6 → 2, 7 → 1**, pentru a asigura omogenitatea interpretării. După recodificare, se calculează scorurile pe fiecare scală și indicele general.

Subscala *Sensul vieții* (itemii 3, 9, 17, 19) măsoară dacă individul are obiective personale clare care dau sens vieții sale. Scorurile mari indică existența unor obiective bine definite, în timp ce scorurile mici semnalează o lipsă de direcție.

Subscala *Procesul vieții* (itemii 2, 4, 6, 15) evaluează cât de interesantă și emoțional captivantă este viața subiectului. Scorurile ridicate denotă o viață plină de sens, în timp ce scorurile scăzute sugerează o posibilă lipsă de satisfacție cotidiană.

¹⁸⁴ Тест смысловых ориентаций. В: *Энциклопедия психодиагностики Psylab.info*. Disponibil: https://psylab.info/Тест_смысловых_ориентаций

Subscala *Rezultatele vieții* (itemii 8, 10, 12, 18) reflectă gradul de satisfacție cu realizările personale de-a lungul vieții. Scorurile mari indică o apreciere pozitivă a vieții, în timp ce scorurile mici reflectă nemulțumiri.

Subscala *Locus control –Sine (LC-Sine)* (itemii 1, 11, 13, 20) măsoară percepția controlului asupra propriei vieți, cu scoruri mari indicând autonomie și capacitatea de a influența evenimentele, iar scorurile mici sugerând un sentiment de neputință.

Subscala *Locus Control-Viața (LC-Viața)* (itemii 5, 7, 14, 16) evaluează convingerea că individul controlează evenimentele din viața sa, scorurile ridicate reflectând o percepție de control personal, iar scorurile scăzute sugerând fatalism.

- ≥ 100 puncte – nivel înalt al orientării existențiale: viața este percepută ca având sens, scopuri clare și coerență internă;
- 70–99 puncte – nivel mediu: orientare relativă spre sens, dar cu posibile contradicții între planuri și resurse;
- ≤ 69 puncte – nivel scăzut: dificultăți în stabilirea obiectivelor, locus de control extern și lipsă de direcție existențială.

Fiabilitatea testului de orientare semnificativă a vieții a fost evaluată utilizând coeficientul Cronbach's Alpha, care a obținut o valoare de 0,887 pentru cele 6 dimensiuni analizate (Scopul vieții, Procesul vieții, Rezultatul vieții, LC-Sine, LC-Viața). Această valoare indică o consistență internă foarte ridicată, ceea ce sugerează că testul este fiabil și rezultatele obținute sunt coerente între itemi (Anexa 1.1).

Un coeficient Alpha mai mare de 0,8 este considerat excelent în cercetările psihologice, ceea ce arată că itemii testului măsoară constructele teoretice propuse în mod adecvat. Astfel, acest rezultat susține validitatea testului în măsurarea corectă a dimensiunilor legate de sensul vieții și alte aspecte relevante.

Pentru a evalua validitatea convergentă a testului, s-au calculat corelațiile Pearson între cele cinci dimensiuni principale ale testului: Scopul vieții, Procesul vieții, Rezultatul vieții, LC-Sine și LC-Viața. Toate corelațiile au fost semnificative la nivelul 0,01, confirmând legăturile puternice dintre variabilele studiate (Anexa 1.1).

Sensul vieții a avut corelații foarte puternice cu toate celelalte dimensiuni, cea mai ridicată fiind cu Procesul vieții ($r = 0,894$) și Rezultatul vieții ($r = 0,881$). Aceste corelații indică o relație puternică între percepția sensului vieții și modul în care individul își evaluează procesul vieții și rezultatele obținute. Scopurile în viață au avut o corelație semnificativă ridicată cu LC-Sine ($r = 0,805$) și Sensul vieții ($r = 0,877$), ceea ce sugerează că persoanele cu scopuri clare în viață tind să aibă și un sentiment crescut de control personal asupra propriei existențe. Procesul vieții a corelat foarte bine cu Sensul vieții

($r = 0,894$) și cu Rezultatul vieții ($r = 0,821$), indicând că percepția unei vieți pline de sens este strâns legată de cum persoana își percepe satisfacția cu parcursul vieții. LC-Sine a avut corelații ridicate cu Scopurile în viață ($r = 0,805$) și cu LC-Viața ($r = 0,710$), ceea ce reflectă legătura dintre controlul perceput asupra propriei vieți și sentimentul de direcție și scop în viață.

Aceste rezultate demonstrează o validitate convergentă puternică între dimensiunile testului, confirmând faptul că testul este bine structurat și măsoară constructele propuse în mod corect.

Utilizarea Testului orientărilor existențiale și de viață în cadrul cercetării nu are doar o valoare diagnostică, ci și una explicativă, contribuind la înțelegerea profundă a aspirațiilor profesionale ca expresie a sistemului valoric și a procesului de maturizare socială. Testul oferă o bază psihologică solidă pentru analiza modului în care tinerii își definesc sensul existenței, își proiectează scopurile profesionale și își evaluează propriile resurse de autorealizare.

Astfel, dimensiunile instrumentului – Scopul vieții, Procesul vieții, Rezultatele vieții, Locus Control–Sine și Locus Control–Viața – pot fi interpretate în contextul aspirațiilor profesionale drept componente ale unei dinamici interne complexe. *Scopul vieții* reflectă claritatea obiectivelor personale și profesionale, relevând nivelul de direcționare și coerență valorică. *Procesul vieții* surprinde gradul de implicare și satisfacție trăită în activitatea cotidiană, ilustrând motivația intrinsecă în raport cu munca și formarea profesională. *Rezultatele vieții* exprimă percepția asupra succesului obținut și sentimentul de împlinire personală, legat de evaluarea realizărilor profesionale. *Locus Control–Sine* descrie măsura în care tinerii percep controlul intern asupra propriilor decizii, responsabilitatea și autonomia în construirea carierei. *Locus Control–Viața* reflectă gradul de influență atribuit factorilor externi (circumstanțe, oportunități sociale) în raport cu propriile reușite.

Prin urmare, metoda lui Leontiev permite conceptualizarea aspirațiilor profesionale ca parte integrantă a sistemului motivațional și axiologic al individului, ilustrând legătura dintre sensul vieții, valorile asumate și orientările profesionale. În contextul prezentului studiu, rezultatele obținute prin această metodă oferă repere esențiale pentru înțelegerea dinamicii maturizării sociale, evidențiind modul în care aspirațiile profesionale funcționează ca mecanisme de autoreglare și orientare existențială în tranziția către vârsta adultă.

Testul morfologic al valorilor de viață creat de Сонов В.Ф. și Карпушина Л.В.¹⁸⁵ (Anexa 1.2) este un instrument complex, format din 112 itemi, meniți să evalueze un spectru larg de valori personale și sociale. Testul acoperă domenii esențiale ale vieții, inclusiv dezvoltarea personală, satisfacția spirituală, creativitatea, contactele sociale active, prestigiul personal, bunăstarea materială,

¹⁸⁵ СОПОВ В.Ф. *Морфологический тест жизненных ценностей: руководство по применению*. Самара: СамИКИП, 2002; СОПОВ, В.Ф., КАРПУШИНА, Л.В. *Морфологический тест жизненных ценностей: руководство по применению*. Самара: Самарский институт космического приборостроения, 2002. 56 с. ISBN 5-945940-03-8.

realizările și menținerea propriei individualități. Răspunsurile sunt colectate pe o scară de la 1 la 5 puncte, unde 1 indică o relevanță foarte scăzută, iar 5 o importanță extrem de mare a valorilor evaluate pentru subiect. Acest test permite o evaluare profundă a structurii valorilor unui individ, abordând aspecte precum:

- *dezvoltarea personală*: măsoară angajamentul față de auto-cunoaștere și îmbunătățirea personală;
- *satisfacția spirituală*: reflectă prioritatea valorilor morale și etice față de cele materiale;
- *creativitatea*: evaluează capacitatea de inovație și de schimbare a mediului înconjurător;
- *contactele sociale active*: urmărește abilitatea de a stabili și menține relații interpersonale;
- *prestigiul personal*: exprimă dorința de recunoaștere socială;
- *bunăstarea materială*: indică importanța acumulării de resurse materiale;
- *realizările*: măsoară atingerea obiectivelor personale;
- *menținerea propriei individualități*: arată gradul de independență și fidelitate față de propriile convingeri.

Interpretarea testului¹⁸⁶ se realizează etapizat, pentru a obține atât o imagine numerică, cât și una narativă coerentă a profilului valoric:

1) Calculul scorurilor brute

- Se verifică completitudinea răspunsurilor și se calculează, pentru fiecare scală, suma punctelor obținute de subiect (1–5) conform cheii testului.
- Dacă se utilizează și nivelul „sferelor de viață” (profesie, educație, familie, viață socială, interese, activitate fizică), se agregă itemii corespunzători fiecărei sfere, rezultând scoruri brute paralele cu scalile de valori.
- Se notează indicii de răspuns social-dezirabil (dacă protocolul prevede), pentru a calibra prudența interpretării.

2) Transformarea scorurilor brute în STEN (Standard Ten)¹⁸⁷

- Pentru fiecare scală, scorul brut este transpus pe o scală standardizată cu **10 trepte** (1–10), utilizând tabelele normative adecvate **sexului și vârstei**.
- Rezultatul obținut (STEN) facilitează comparația cu populația de referință și permite utilizarea unei legende unitare: – STEN 1–2 = foarte scăzut; 3–4 = scăzut; 5–6 = mediu; 7–8 = ridicat; 9–10 = foarte ridicat.

¹⁸⁶ SOPOV V. F, KARPUSHINA L. V. *Testul morfologic al valorilor vieții: ghid de aplicare*. Samara: Editura SamIKP – Centrul Științific al Academiei Ruse, 2002. 56 p. ISBN 5-94594-003-8.

¹⁸⁷ CANFIELD A.A. The "Sten" scale—a modified C-Scale. *Educational and Psychological Measurement*, 1951, vol. 11, p. 295–297. <https://doi.org/10.1177/001316445101100213>

3) Construirea profilului valoric și al sferelor de viață

- Se reprezintă grafic sau tabelar scorurile STEN pentru **fiecare valoare**, marcând dominantele (≥ 7) și ariile deficitare (≤ 4).

- Dacă sunt calculate, **sferelor de viață** li se asociază aceleași trepte STEN, pentru a identifica unde se manifestă mai pregnant valorile dominante (ex.: creativitatea este mai pronunțată în zona hobby/interese decât în profesie).

- Se descriu **patternuri „valoare-sferă”** (de tipul „valoarea X este ridicată și se exprimă preponderent în sfera Y”), care conferă finețe diagnostică și utilitate practică.

Un profil în ansamblu foarte scăzut indică *difuzie valorică*; unul foarte înalt, dar eterogen/contradictoriu, poate semnală *tensiuni motivaționale* ce necesită clarificare contextuală.

Consistența internă a chestionarului este foarte ridicată, cu un coeficient α Cronbach de 0,940, ceea ce sugerează o fiabilitate excelentă a instrumentului (Anexa 1.2). Aceasta confirmă că itemii sunt bine corelați și că testul măsoară coerent constructul valoric vizat.

Rezultatele corelațiilor Pearson demonstrează relații semnificative între diferitele domenii de valori. Dezvoltarea personală corelează puternic cu satisfacția spirituală ($r = 0,763^{**}$), creativitatea ($r = 0,692^{**}$), contactele sociale ($r = 0,724^{**}$) și realizările ($r = 0,700^{**}$), ceea ce sugerează că persoanele orientate spre dezvoltare personală tind să valorizeze și alte domenii esențiale ale vieții. Satisfacția spirituală este strâns legată de creativitate ($r = 0,693^{**}$), prestigiul personal ($r = 0,583^{**}$) și realizări ($r = 0,717^{**}$), reflectând faptul că persoanele care acordă importanță spiritualității tind să fie, de asemenea, orientate spre obținerea prestigiului și realizări semnificative. Creativitatea corelează de asemenea semnificativ cu contactele sociale ($r = 0,729^{**}$) și realizările ($r = 0,653^{**}$), indicând o relație între capacitatea creativă și succesul în atingerea obiectivelor și construirea de relații sociale.

Aceste corelații reflectă o imagine coerentă a modului în care diferitele valori personale și sociale sunt interconectate, sugerând că indivizii care dezvoltă anumite valori tind să manifeste o gamă largă de atitudini și comportamente pozitive în alte domenii (Anexa 1.2).

Testul morfologic al valorilor de viață oferă o perspectivă solidă asupra structurii valorilor și poate fi un instrument valoros în evaluarea psihologică și socială a tinerilor din Republica Moldova.

Metoda de diagnosticare a stadiului identității profesionale, elaborată de Азбелъ А.А. și Грецов А.Г.¹⁸⁸ (Anexa 1.3). Testul pentru determinarea identității profesionale conține 20 de itemi, fiecare oferind patru variante de răspuns (a, b, c, d). Fiecare răspuns selectat de către participant reflectă

¹⁸⁸ АЗБЕЛЬ А.А., ГРЕЦОВ А.Г. Методика изучения статусов профессиональной идентичности. В: Сунцова Я.С. (сост.). *Диагностика профессионального самоопределения. Учебно-методическое пособие*. Ижевск: Издательство «Удмуртский университет», 2009. 112 с. (сс. 4-11) (Fără ISBN). Disponibil: <http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/3888/2009152.pdf>

un stadiu diferit în procesul de autoidentificare profesională, ceea ce permite evaluarea detaliată a nivelului de maturitate profesională a indivizilor. Ulterior, se numără răspunsurile la fiecare categorie (a/b/c/d). Se obțin patru scoruri, câte unul pentru fiecare statut. Indicatorii utilizați în acest test includ patru trepte ale identității profesionale:

- *identitate profesională nedefinită (IP nedefinită)*: această categorie indică absența unei direcții clare în ceea ce privește cariera și poate reflecta lipsa de idei concrete sau de interes pentru planificarea profesională;

- *identitate profesională impusă (IP impusă)*: acest stadiu se caracterizează prin adoptarea unei viziuni profesionale care nu este rezultatul unei alegeri personale, ci este influențată sau impusă de factori externi, cum ar fi familia sau presiuni sociale;

- *moratoriu (criză) a identității profesionale*: reprezintă o perioadă de incertitudine și explorare activă, în care individul este conștient de necesitatea de a face o alegere profesională, dar încă nu a ajuns la o decizie fermă;

- *identitate profesională formată (IP formată)*: acest stadiu reflectă o viziune clară și bine definită asupra carierei, obținută printr-o alegere independentă și rațională.

Nu am realizat evaluarea fiabilității testului prin calculul coeficientului Cronbach's Alpha din două motive principale. Caracterul multidimensional al testului: testul de diagnosticare a stadiului identității profesionale, elaborat de Азбель și Грецов, măsoară patru dimensiuni distincte ale identității profesionale: *identitate nedefinită*, *identitate impusă*, *criza identității profesionale* și *identitate formată*. Fiecare dimensiune reprezintă o etapă specifică și independentă în formarea identității profesionale a individului. Fiabilitatea măsurată prin Cronbach's Alpha este potrivită pentru scalele unidimensionale, unde toate itemii contribuie la măsurarea aceluiași construct. Întrucât fiecare dimensiune a acestui test măsoară un aspect specific și diferit al identității profesionale, un calcul global al fiabilității ar fi inadecvat și ar putea oferi informații distorsionate. Lipsa unei consistențe interne uniforme între dimensiuni: cele patru dimensiuni ale identității profesionale nu sunt destinate să măsoare un construct unitar, ci reprezintă aspecte distincte care arată stadii opuse sau independente ale dezvoltării identității profesionale. De exemplu, identitatea profesională nedefinită și identitatea profesională formată sunt polar opuse, iar o fiabilitate calculată pentru întreaga scală ar reflecta mai degrabă discrepanțele între dimensiuni decât coerența lor internă. Astfel, din cauza caracterului multidimensional și a independenței fiecărei scale, calculul coeficientului Cronbach's Alpha pentru întregul test nu ar fi relevant și nu ar oferi informații valide despre fiabilitatea fiecărei dimensiuni în parte.

Pentru a evalua validitatea chestionarului tradus și adaptat, s-a realizat o analiză a corelațiilor între scalele care măsoară aceste dimensiuni ale identității profesionale. Această analiză a evidențiat

relațiile dintre dimensiunile respective și a permis evaluarea coerenței interne a testului. Identitatea profesională nedefinită și identitatea profesională impusă au prezentat o corelație pozitivă moderată ($r = 0,270$, $p < 0,01$), sugerând că acei indivizi care nu au o identitate profesională bine definită pot resimți o presiune externă în conturarea acesteia. Această legătură poate reflecta o influență socială sau familială puternică asupra tinerilor în procesul de definire a carierei. Identitatea profesională nedefinită și identitatea profesională întârziată au avut o corelație negativă semnificativă ($r = -0,410$, $p < 0,01$), ceea ce indică faptul că indivizii cu o identitate nedefinită tind să întâmpine dificultăți în clarificarea și formarea unei identități profesionale clare. Identitatea profesională nedefinită și identitatea profesională formată au prezentat o corelație negativă puternică ($r = -0,524$, $p < 0,01$). Această corelație subliniază faptul că, pe măsură ce identitatea profesională devine bine definită, incertitudinea și lipsa de claritate scad. Identitatea profesională impusă și identitatea profesională întârziată au prezentat o corelație negativă semnificativă ($r = -0,501$, $p < 0,01$), sugerând că presiunea externă percepută poate accelera formarea unei identități profesionale sau, dimpotrivă, întârzierile în formarea identității pot diminua această presiune. Identitatea profesională impusă și identitatea profesională formată au demonstrat o corelație negativă semnificativă ($r = -0,380$, $p < 0,01$), indicând că, pe măsură ce identitatea profesională devine mai bine definită, presiunea externă tinde să scadă. Identitatea profesională întârziată și identitatea profesională formată au avut, de asemenea, o corelație negativă ($r = -0,273$, $p < 0,01$), ceea ce indică o relație invers proporțională între întârzierea în procesul de formare a identității și o identitate profesională clar definită.

Rezultatele prezentate susțin validitatea convergentă și discriminantă a testului tradus și adaptat. Corelațiile negative între identitatea profesională nedefinită și identitatea profesională formată sunt logice, având în vedere că aceste scale măsoară aspecte opuse ale aceluiași construct general. De asemenea, corelațiile moderate și semnificative între celelalte dimensiuni sugerează că acestea sunt distincte, dar totuși interconectate.

Astfel, testul demonstrează o valabilitate adecvată în măsurarea diferitelor stadii ale identității profesionale, fiind potrivit pentru utilizarea în cercetări ulterioare. În plus, caracterul multidimensional al acestui chestionar face dificilă calcularea unui singur coeficient de fiabilitate (Alpha Cronbach) pentru întreaga scală, dar corelațiile obținute validează structura sa conceptuală.

Metoda de diagnosticare a maturității psihologice, elaborată de autorii Руженков В.А., Руженкова В.В. și Лукьянцева И.С.¹⁸⁹ (Anexa 1.4), constă dintr-un chestionar cu 50 de itemi care evaluează cinci factori esențiali: responsabilitate, toleranță, auto-actualizare (dezvoltarea sinelui),

¹⁸⁹ РУЖЕНКОВ В.А., РУЖЕНКОВА В.В., ЛУКЬЯНЦЕВА, И.С. Методика диагностики личностной зрелости. В: *Научные ведомости. Серия Медицина. Фармация*, 2016, 26 (247), сс. 65-70.. ISSN: 2075-4728. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-dagnostiki-lichnostnoy-zrelosti>.

gândire pozitivă și independență. Fiecare întrebare are patru opțiuni de răspuns: „niciodată,” „rar,” „des,” și „mereu,” fiecare dintre acestea fiind atribuită unui număr de puncte corespunzător. Pentru indicele global al maturității psihologice se însumează toate cele 50 de răspunsuri (interval posibil: 0–150 puncte). Indicatorii specifici analizați sunt:

a) *responsabilitate* – (itemii 3, 11, 23, 36, 42, 50 (directe) și 6, 17, 29, 45 (inverse)) reflectă capacitatea persoanei de a recunoaște și a-și asuma consecințele propriilor acțiuni. O valoare ridicată în acest indicator sugerează un grad înalt de maturitate, caracterizat printr-o tendință de a exercita control asupra vieții personale și de a evita blamarea factorilor externi;

b) *toleranță* – (itemii 2, 9, 15, 28, 34, 49 (directe) și 18, 24, 37, 44 (inverse)) termenul rusesc „терпимость” este tradus ca „toleranță” pentru a surprinde mai bine nuanțele conceptului, indicând capacitatea individului de a accepta diferențele și libertățile celorlalți. Autorii identifică două forme distincte ale toleranței: senzorială (rezistență la influențele externe negative) și dispozițională (acceptarea comportamentelor și opiniilor diferite);

c) *auto-actualizare* – (itemii 1, 7, 20, 32, 39, 48 (directe) și 4, 13, 26, 43 (inverse)) reprezintă dorința și capacitatea de autodezvoltare continuă, indicând nivelul de conștientizare și atingerea potențialului maxim personal;

d) *gândire pozitivă* – itemii 5, 12, 21, 30, 40, 46 (directe) și 8, 16, 25, 41 (inverse)) - reflectă abilitatea de a observa și de a se concentra asupra aspectelor pozitive ale vieții, contribuind astfel la o abordare optimistă și constructivă a situațiilor dificile;

e) *independență* – (itemii 10, 14, 22, 33, 38, 47 (directe) și 19, 27, 31, 35 (inverse)) măsoară gradul de autonomie al persoanei, adică abilitatea de a lua decizii și de a acționa fără influențe externe.

Astfel:

- **Nivel înalt** se oferă 21–30 puncte pe fiecare scală și 101–150 puncte total → indică o maturitate psihologică ridicată, cu echilibru emoțional, adaptare socială și integrare eficientă.
- **Nivel mediu** se oferă 11–20 puncte pe fiecare scală și 51–100 puncte total → reflectă o maturitate moderată, cu o dezvoltare relativ bună, dar și cu zone ce necesită consolidare.
- **Nivel scăzut** 0–10 puncte pe fiecare scală și 0–50 puncte total → semnalează o maturitate insuficientă, asociată cu dificultăți emoționale și de integrare socială.

Fiabilitatea metodei a fost evaluată prin coeficientul α Cronbach, obținându-se un scor de 0,765, care indică o consistență internă bună. Acest rezultat sugerează că itemii chestionarului sunt corelați în mod adecvat între ei, oferind astfel fiabilitate și relevanță măsurătorilor obținute pentru cercetare.

Validitatea convergentă a testului a fost evaluată prin analiza corelațiilor dintre indicatori. Rezultatele arată corelații pozitive și semnificative între toți cei cinci factori principali și nivelul general de maturitate psihologică. Responsabilitatea are o corelație semnificativă cu nivelul general de

maturitate psihologică ($r = 0,768$, $p < 0,01$), indicând că asumarea responsabilităților este un factor critic al maturității. Toleranța prezintă o corelație pozitivă moderată cu nivelul de maturitate psihologică ($r = 0,398$, $p < 0,01$), sugerând importanța acceptării și respectării celorlalți. Auto-actualizarea este strâns corelată cu nivelul de maturitate psihologică ($r = 0,723$, $p < 0,01$), reflectând faptul că persoanele care se implică activ în autodezvoltare au o maturitate mai ridicată. Gândirea pozitivă are o corelație semnificativă cu nivelul de maturitate psihologică ($r = 0,709$, $p < 0,01$), indicând că o perspectivă pozitivă este un indicator esențial al maturității. Independența este corelată semnificativ cu nivelul de maturitate psihologică ($r = 0,674$, $p < 0,01$), subliniind că autonomia și capacitatea de a lua decizii fără influențe externe sunt componente critice ale maturității.

Aceste corelații arată că testul are o validitate convergentă adecvată, fiecare indicator contribuind în mod semnificativ la nivelul general de maturitate psihologică. Astfel, metoda de diagnosticare a maturității psihologice reprezintă un instrument fiabil și valid, adecvat pentru evaluări ulterioare.

Scala de evaluare a nivelului de maturitate socială a absolvenților, elaborată de Кожевникова Т.Н., Стумбрис Н.А. și Сундукова Т.А. (Anexa 1.5), este un instrument destinat măsurării unei singure variabile, și anume maturitatea socială. Testul este alcătuit din 12 itemi, fiecare dintre acestea oferind între 5 și 13 variante de răspuns, evaluate cu un număr corespunzător de puncte. Scopul său este de a evalua gradul de pregătire a indivizilor de a funcționa eficient și independent în cadrul societății¹⁹⁰.

Indicatorii principali evaluați de chestionar sunt: a) valorile în domeniul educației și profesional – măsoară importanța acordată realizărilor educaționale și profesionale; b) aspirația educațională și profesională – indică dorința de continuare a dezvoltării personale și profesionale; c) perspectiva asupra propriei vieți – oferă o imagine a clarității și realismului planurilor personale; d) independența în luarea deciziilor – măsoară capacitatea de a lua decizii autonom; e) poziția față de fenomenele sociale, culturale și economice – indică nivelul de conștientizare și atitudine față de problemele sociale. Pe scurt, scorarea maturității sociale se face astfel:

- 54–72 puncte – nivel optim: orientări clare, autonomie decizională, pregătire pentru viață adultă.
- 36–53 puncte – nivel acceptabil: motivație axată pe prestigiu, dar cu incertitudini și influențe externe.
- 0–35 puncte – nivel critic: lipsă de interes pentru educație și viitor, dificultăți de asumare independenței.

¹⁹⁰ Методика выявления уровня социальной зрелости выпускников. (Кожевникова Т.Н., Стумбрис Н.А., Сундукова Т.А.). Disponibil: <https://www.slutskmedkol.by/dokumenty/Deyat%20SPPS/мой%20права%20и%20обязанности/методика%20выявления%20социальной%20зрелости%20выпускников.pdf>

Pentru a evalua validitatea scalei de măsurare a maturității sociale, am realizat corelații între scorurile obținute la această scală și dimensiunile maturității psihologice măsurate prin Metoda de diagnosticare a maturității psihologice, elaborată de V.A. Rujenkov, V.V. Rujenkova și I.S. Lukianțeva.

Corelarea între nivelul maturității sociale și dimensiunile maturității psihologice a fost utilizată pentru a evalua validitatea convergentă a scalei. Această abordare a fost necesară deoarece scala de maturitate socială măsoară o variabilă generală complexă și multidimensională, iar aplicarea coeficientului Alpha Cronbach nu a fost recomandată pentru evaluarea fiabilității, din cauza lipsei de omogenitate între itemii chestionarului. Responsabilitatea și nivelul maturității sociale prezintă o corelație pozitivă moderată ($r = 0,343$, $p < 0,01$), indicând o asociere între capacitatea de asumare a consecințelor și maturitatea socială. Toleranța și maturitatea socială au o corelație pozitivă semnificativă, dar slabă ($r = 0,123$, $p < 0,05$), ceea ce sugerează o relație pozitivă între aceste dimensiuni, dar nu una foarte puternică. Autodezvoltarea se corelează moderat cu maturitatea socială ($r = 0,395$, $p < 0,01$), sugerând că persoanele concentrate pe autodezvoltare prezintă un nivel mai ridicat de maturitate socială. Gândirea pozitivă și maturitatea socială au o corelație pozitivă moderată ($r = 0,282$, $p < 0,01$), indicând o relație între abordarea optimistă și maturitatea socială. Independența prezintă o corelație pozitivă moderată ($r = 0,291$, $p < 0,01$), sugerând că persoanele mai autonome au un nivel mai ridicat de maturitate socială. Nivelul general de maturitate psihologică are cea mai puternică corelație cu maturitatea socială ($r = 0,427$, $p < 0,01$), susținând validitatea convergentă a scalei. Scala de evaluare a nivelului de maturitate socială prezintă validitate convergentă adecvată, reflectată prin corelațiile pozitive semnificative între maturitatea socială și dimensiunile maturității psihologice, cum ar fi responsabilitatea, autodezvoltarea și independența. Rezultatele obținute sugerează că scala măsoară un construct legat de maturitatea psihologică, ceea ce confirmă utilizarea sa în evaluări și cercetări ulterioare.

Concluzionând, procedura de traducere și validare lingvistică a instrumentelor psihometrice a fost realizată cu rigoare metodologică, asigurând acuratețea și validitatea culturală a chestionarelor utilizate. Consistența internă adecvată, măsurată prin coeficienții Cronbach's Alpha, a confirmat fiabilitatea și relevanța instrumentelor pentru utilizarea ulterioară în colectarea și analiza datelor experimentale. Aceste rezultate sprijină validitatea și echivalența instrumentelor utilizate, oferind un fundament solid pentru desfășurarea cercetării.

2.3. Prezentarea și interpretarea rezultatelor studiului de constatare

2.3.1. Analiza diferențelor privind valorile, aspirațiile și indicatorii maturității sociale în funcție de variabilele socio-demografice

Acest subcapitol se concentrează pe verificarea ipotezelor de lucru, pentru a evidenția cum valorile de viață, aspirațiile profesionale și identitatea profesională se manifestă și influențează maturitatea socială la tinerii aflați în tranziția la vârsta adultă. Analiza conturează un profil diferențiat al participanților în funcție de gen, vârstă și nivel educațional, ținând seama de particularitățile fiecărei dimensiuni psihosociale investigate.

Pe baza datelor colectate, sunt testate trei ipoteze de lucru, fiecare vizând relația variabilelor socio-demografice asupra proceselor de dezvoltare personală și maturizare socială. În continuare, sunt prezentate rezultatele aferente fiecărei ipoteze, cu evidențierea diferențelor semnificative și a corelațiilor identificate.

Ipoteza H1 pornește de la presupunerea că tinerele vor obține scoruri mai ridicate decât tinerii la orientările existențiale (concepute aici ca expresii ale aspirațiilor profesionale), la valorile de viață, identitatea profesională și maturitatea psihologică și socială. Această direcție de analiză urmărește să verifice dacă, în perioada de tranziție la vârsta adultă, tinerele manifestă un nivel mai înalt de coerență motivațională, claritate identitară și orientare spre autorealizare.

Pentru testarea H1 au fost analizate următoarele variabile:

- aspirațiile profesionale conceptualizate prin orientări existențiale și ale vieții: *scopuri, proces, rezultate, LC-Sine, LC-Viața*;
- valorile de viață (preferințe valorice) și domenii de viață prioritare;
- identitatea profesională: *difuză (nedefinită), impusă, moratoriu, realizată (formată)*;
- maturitatea psihologică: *responsabilitate, toleranță, gândire pozitivă, independență, autoactualizare*;
- maturitatea socială: *adaptare, asumarea rolurilor, integrare socială*.

Rezultatele pentru fiecare variabilă sunt prezentate în subsecțiunile următoare, cu indicarea diferențelor semnificative și a mărimii efectelor, acolo unde este cazul.

Figura 2.3 prezintă rezultatele obținute pentru subdimensiunile orientărilor existențiale – *scopurile vieții, procesul vieții, rezultatele vieții, Locus of Control–Sine* și *Locus of Control–Viața* – considerate indicatori ai structurii aspiraționale a personalității.

Rezultatele indică o convergență de gen pe majoritatea subdimensiunilor: mediile pentru sensul global al vieții, scopuri, proces, rezultate și LC-Sine sunt aproape identice, iar testele t arată diferențe

nesemnificative (Anexa 2, Tabelul 2.1). Acest profil sugerează că, la nivel global, structura motivațională și aspirațională este similară la ambele genuri, ceea ce infirmă ipoteza.

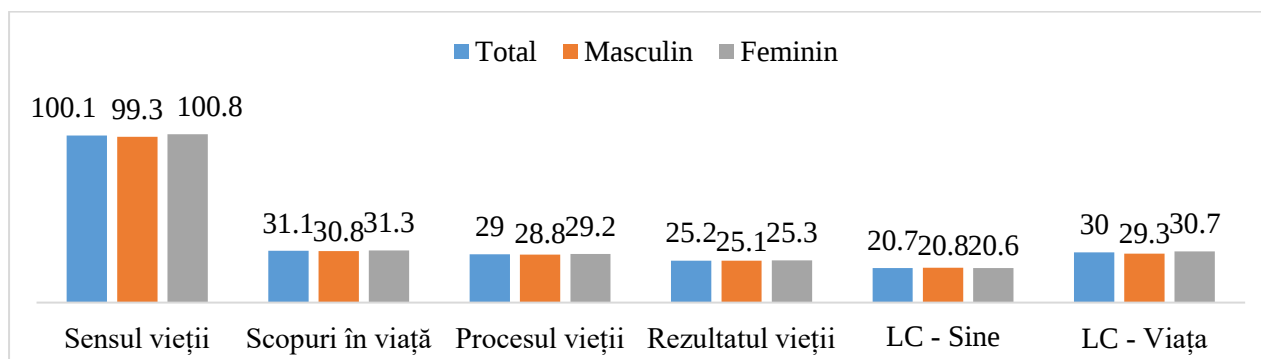

Fig. 2.3. Scoruri medii la orientările existențiale și de viață (aspirațiile profesionale), în funcție de gen

Singura diferență semnificativă statistic apare la LC-Viața (29,3 la tineri vs. 30,7 la tinere; $t = 2,237$, $p = 0,026$), ceea ce indică faptul că tinerele percep un control mai ridicat asupra contextului general al vieții. Din perspectivă psihologică, această diferență nu se referă la sentimentul de agenție internă (LC-Sine), ci la modul în care este percepută controlabilitatea mediului – posibil prin planificare, anticiparea consecințelor și utilizarea rețelelor de suport social.

Această trăsătură aspirativă – un LC-Viața mai ridicat – reflectă o atitudine mai proactivă și orientată spre realizare, susținând persistența în obiective, clarificarea traseului profesional și integrarea valorilor personale în planurile de viață. Astfel, poate fi considerată o componentă funcțională a aspirațiilor profesionale, relevând tendința spre autonomie și autoeficacitate.

La nivelul scopurilor în viață, mediile sunt ușor diferite (31,1 pentru tineri și 30,8 pentru tinere), dar aceste variații sunt minore și nu au relevanță statistică ($t = 0,691$, $p = 0,490$). Rezultatele indică o orientare echilibrată între genuri în ceea ce privește stabilirea unor scopuri personale clare, reflectând similitudini în direcționarea și definirea obiectivelor de viață.

Pentru dimensiunea procesului vieții, scorurile sunt foarte apropiate între cele două grupuri (28,8 pentru tineri și 29,2 pentru tinere), iar testul statistic nu relevă diferențe semnificative ($t = 0,616$, $p = 0,538$). Aceasta sugerează o percepție uniformă a importanței acordate calității și semnificației experiențelor zilnice de viață.

La indicatorul rezultatelor vieții, rezultatele obținute (25,1 pentru tineri și 25,3 pentru tinere) nu indică diferențe semnificative între genuri ($t = 0,271$, $p = 0,786$). Aceasta reflectă o evaluare similară a realizărilor personale și a satisfacției legate de acestea, indiferent de gen.

Diferențele observate la LC-Sine (20,8 pentru tineri și 20,6 pentru tinere) sunt nesemnificative ($t = 0,409$, $p = 0,682$), sugerând o percepție comună asupra controlului personal asupra evenimentelor

din viață. Aceasta indică faptul că ambele categorii consideră că au o capacitate similară de a-și influența direct viața.

În concluzie, datele din Figura 2.3 confirmă doar parțial ipoteza H1: deși nu se constată diferențe de gen la nivelul sensului general al vieții, tinerele manifestă o percepție mai activă a controlului asupra vieții, ceea ce poate constitui un avantaj adaptativ în procesul de formare a identității profesionale și de maturizare socială.

A doua componentă a ipotezei H1 vizează valorile și domeniile de viață pe care tinerii le consideră esențiale pentru dezvoltarea personală și profesională.

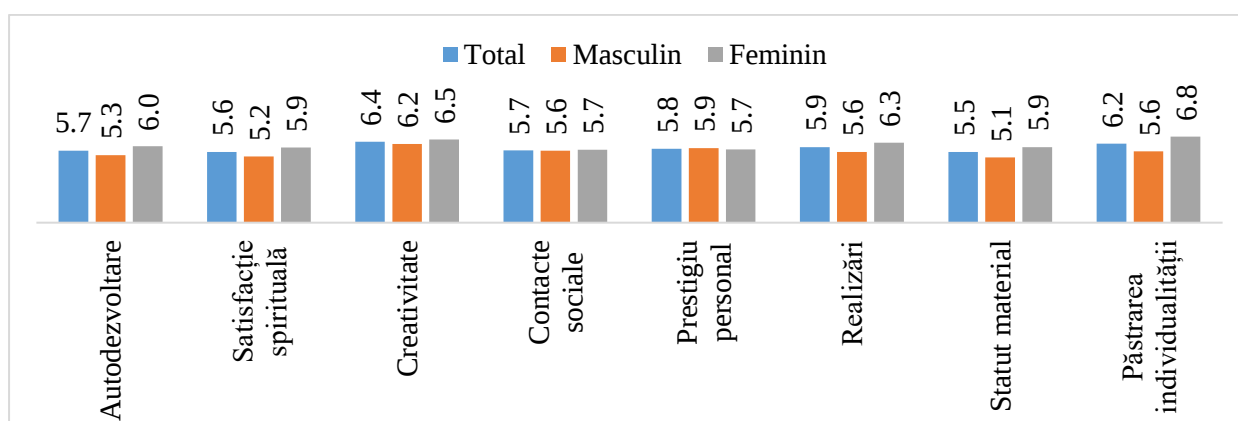

Fig. 2.4. Scoruri medii la valorile de viață, pe ansamblu și pe gen¹⁹¹

Analiza comparativă a mediilor, confirmată prin testul t pentru eșantioane independente (Figura 2.4, Anexa 2, Tabelul 2.3), arată că:

- la autodezvoltare, media tinerelor a fost 6,0, superioară celei a tinerilor (5,3); diferența este semnificativă statistic ($t = -3,36, p = 0,001$);
- la satisfacție spirituală, tinerele au înregistrat o medie de 5,9, iar tinerii 5,2; diferența este semnificativă ($t = -3,32, p = 0,001$);
- la realizări, media tinerelor a fost 6,3, comparativ cu 5,6 la tineri; diferența este semnificativă ($t = -3,25, p = 0,001$);
- la statut material, tinerele au obținut 5,9, iar tinerii 5,1; diferența este semnificativă ($t = -3,94, p < 0,001$);
- la păstrarea individualității, media tinerelor a fost 6,8, față de 5,6 la tineri; diferența este semnificativă ($t = -5,75, p < 0,001$);
- pentru creativitate, contacte sociale și prestigiu personal, diferențele între genuri nu au atins semnificația statistică ($p > 0,10$).

¹⁹¹Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

Profilul valoric al tinerelor este mai pronunțat pe dimensiuni intrinseci (autodezvoltare, satisfacție spirituală), pe autenticitate (păstrarea individualității) și pe finalizare (realizări), concomitent cu o sensibilitate pragmatică față de statutul material. În rândul tinerilor nu se conturează avantaje semnificative pe niciuna dintre valorile analizate, ceea ce sugerează un tipar diferențiat de priorități valorice în funcție de gen.

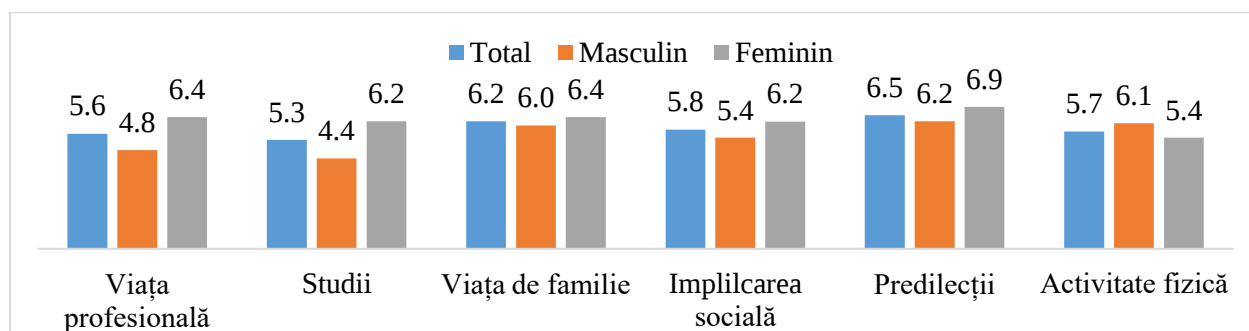

Fig. 2.5. Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață, pe ansamblu și pe gen¹⁹²

Rezultatele pentru domeniile prioritare (Figura 2.5, Anexa 2, Tabelul 2.4) arată, în ansamblu, un profil diferențiat pe gen. La viața profesională, media tinerelor (6,4) o depășește net pe cea a tinerilor (4,8), diferență confirmată statistic ($t = -6,53$; $p < 0,001$). Aceeași tendință se observă la studii, unde tinerele obțin o medie de 6,4 față de 4,4 la tineri ($t = -8,44$; $p < 0,001$). De asemenea, implicarea socială este mai ridicată la tinere (6,2 vs. 5,4; $t = -3,43$; $p = 0,001$), la fel și predilecțiile/interesele (6,9 vs. 6,2; $t = -3,46$; $p = 0,001$). În schimb, la viața de familie nu se înregistrează o diferență semnificativă statistic ($t = -1,85$; $p = 0,066$). Singurul domeniu în care tinerii depășesc tinerele este activitatea fizică, cu o medie de 6,1 comparativ cu 5,4 la tinere ($t = 3,59$; $p < 0,001$).

Tinerele acordă prioritate dimensiunilor formative și relaționale – educație, carieră, implicare socială – conturând o orientare consolidată spre dezvoltare academică și profesională, respectiv spre participare comunitară. Tinerii se disting în mod clar doar prin accentul pus pe componenta somatică a bunăstării (activitatea fizică). Per ansamblu, tiparul susține parțial H1 și sugerează că intervențiile educaționale și de consiliere pot fi calibrate diferențiat: întărirea traseelor academico-profesionale și a implicării sociale în rândul tinerilor, respectiv valorificarea resurselor motivaționale legate de activitatea fizică în rândul tinerilor pentru a dinamiza și alte domenii ale dezvoltării.

A treia variabilă analizată în H1 este identitatea profesională, evaluată pe patru stadii: nedefinită (difuză), impusă, moratoriu (criză de identitate) și formată (realizată). Variabila indică gradul de claritate vocațională și stabilitate decizională în tranziția la viața adultă.

¹⁹² Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

Rezultatele (Figura 2.6, Anexa 2, Tabelul 2.7) arată că stadiul de moratoriu este mai pronunțat la tinere, care obțin scoruri medii superioare (12,2) comparativ cu tinerii (8,6). Diferența este semnificativă statistic ($t = -8,708$; $p < 0,001$) și sugerează o explorare activă a opțiunilor profesionale – o „criză” constructivă în sensul teoriei identității, asociată cu căutarea informațiilor, testarea alternativelor și amânarea deliberată a angajamentului până la o decizie mai bine fundamentată. Acest profil indică, la nivel atitudinal, o investiție crescută în procesul de clarificare a direcției vocaționale.

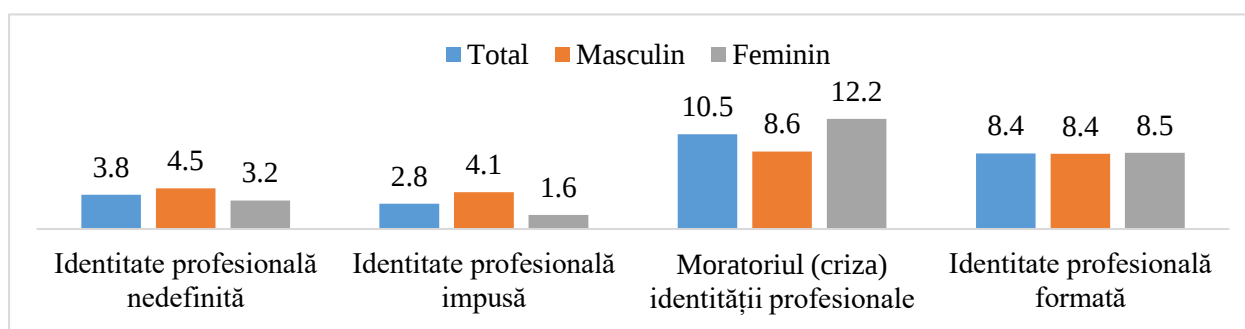

Fig. 2.6. Scoruri medii la identitatea profesională, pe ansamblu și pe gen

În oglindă, stadiile nedefinit (difuz) și impus sunt mai frecvente la tineri. Media pentru identitatea nedefinită este mai ridicată la băieți (4,5) decât la fete (3,2), diferență semnificativă ($t = 4,590$; $p < 0,001$). Similar, la identitatea impusă, tinerii înregistrează un scor mai mare (4,1) față de tinere (1,6), cu o diferență semnificativă ($t = 8,512$; $p < 0,001$). Aceste rezultate trimit la două mecanisme posibile: (a) indeterminare vocațională mai accentuată (difuz), cu explorare redusă și lipsă de angajamente stabile; (b) asumare prematură sub influențe externe (impus), când opțiunea profesională reflectă mai curând așteptări familiale sau norme contextuale decât o decizie rezultată din explorare personală.

În ceea ce privește identitatea profesională formată (realizată), mediile sunt practic egale (8,5 la tinere; 8,4 la tineri), iar diferența nu este semnificativă ($t = -0,219$; $p = 0,827$). Această convergență indică faptul că, odată depășite fazele de indecizie sau obligativitate, ambele grupuri ating niveluri comparabile de claritate profesională.

Sintetic, datele descriu două traiectorii parțial distincte: la tinere predomină explorarea reflexivă (moratoriu), în timp ce la tineri se observă mai frecvent fie indeterminarea (difuz), fie angajarea neexplorată (impus). Din perspectivă aplicativă, aceste tipare justifică intervenții diferențiate: pentru tineri – programe de consiliere vocațională centrate pe explorare ghidată și pe decizii autonome informate; pentru tinere – măsuri de canalizare a explorării către angajamente clare, prin integrarea informațiilor despre piața muncii, mentorat și exerciții decizionale structurate. În ansamblu, rezultatele susțin parțial H1, evidențiind că diferențele de gen se manifestă mai ales în modul de ajungere la identitatea formată, nu în nivelul final al acesteia.

A patra variabilă analizată în cadrul H1 surprinde nivelul de dezvoltare personală prin cinci componente – responsabilitate, toleranță, autodezvoltare, gândire pozitivă și independență – și un scor global. Evaluarea (Anexa 2, Tabelul 2.10; Fig. 2.7) indică, consecvent, medii mai ridicate la tinere decât la tineri pentru toate dimensiunile.

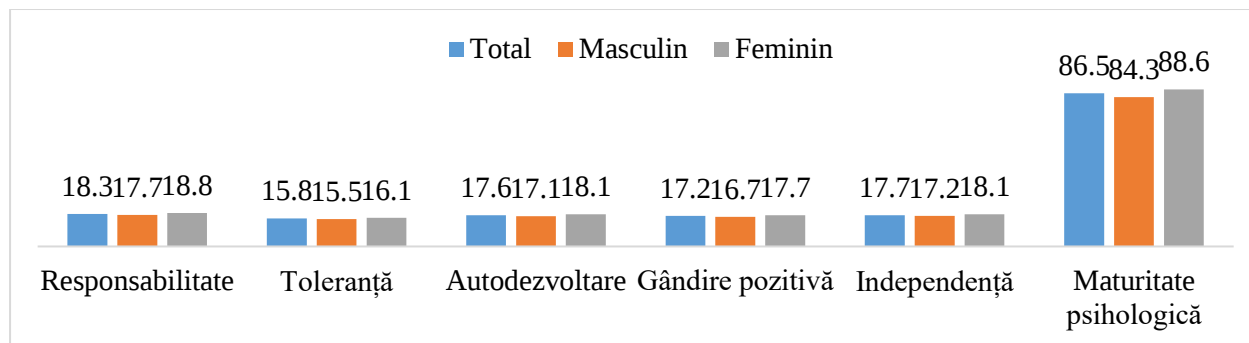

Fig. 2.7. Scoruri medii la maturitatea psihologică, pe ansamblu și pe gen

La responsabilitate, media este de 18,8 la tinere și 17,7 la tineri ($t = -3,312$; $p = 0,001$), ceea ce sugerează o capacitate sporită de asumare a consecințelor și de organizare a conduitei în raport cu obiectivele personale. La toleranță, tinerele obțin 16,1 față de 15,5 la tineri ($t = -2,701$; $p = 0,007$), indicând o deschidere mai mare către diferențe și perspective alternative.

Diferențele se mențin și la autodezvoltare (tinere 18,1; tineri 17,1; $t = -2,965$; $p = 0,003$), ceea ce reflectă un angajament mai pronunțat pentru învățare, progres și valorificarea potențialului. Pentru gândirea pozitivă, mediile sunt 17,7 (tinere) și 16,7 (tineri), cu o diferență semnificativă ($t = -2,608$; $p = 0,009$), sugerând o orientare mai stabilă către interpretări optimiste și strategii de coping constructive. La independență, tinerele înregistrează 18,1 comparativ cu 17,2 la tineri ($t = -2,744$; $p = 0,006$), ceea ce indică o capacitate sporită de decizie autonomă și auto-direcționare.

Prin agregare, scorul global al maturității psihologice confirmă același tipar: 88,6 la tinere și 84,3 la tineri ($t = -4,132$; $p < 0,001$).

Profilul maturității psihologice la tinere este caracterizat de autoreglare mai fermă (responsabilitate și independență), disponibilitate reflexivă pentru creștere (autodezvoltare), toleranță relațională și dispoziții cognitive pozitive. Aceste trăsături pot susține comportamente proactive în plan academic și profesional, precum și o integrare socială mai eficientă. În consecință, pentru această variabilă, H1 este confirmată: tinerele manifestă un nivel mai ridicat al maturității psihologice decât tinerii.

A cincea variabilă din H1 vizează nivelul de adaptare, asumare a rolurilor și implicare civico-profesională în tranziția spre viața adultă. Fig. 2.8 prezintă mediile pe ansamblu și pe gen: 52,4 (total), 49,2 (tineri) și 55,3 (tinere). Deși media tinerelor este mai ridicată, testul t pentru eșantioane

independente nu indică o diferență semnificativă statistic între genuri, $t(435) = -0,871$, $p = 0,384$ (Anexa 2, Tabelul 2.12).

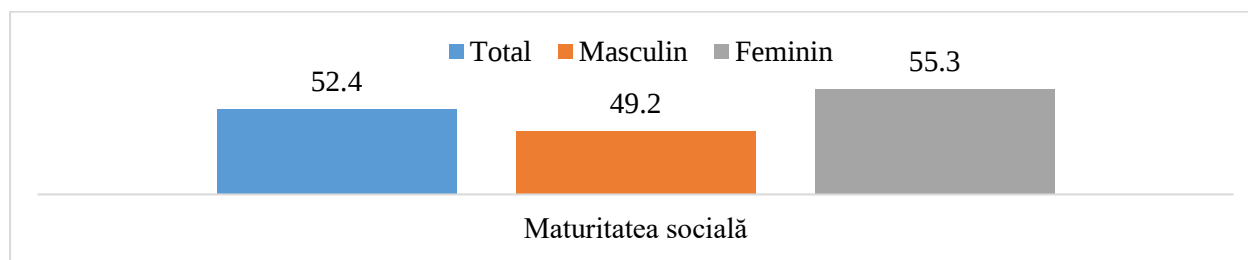

Fig. 2.8. Scoruri medii la maturitatea socială, pe ansamblu și pe gen

Rezultatul sugerează o suprapunere substanțială a distribuțiilor pe gen și, implicit, absența unui efect robust al genului asupra maturității sociale globale în acest eșantion. Diferența descriptivă în favoarea tinerelor pare a fi insuficientă în raport cu variabilitatea intra-grup pentru a atinge semnificația statistică. În consecință, pentru dimensiunea globală a maturității sociale, H1 nu este confirmată. Este probabil ca variația maturității sociale să fie mai bine explicată de alți predictorii (vârsta, nivelul educațional, identitatea profesională, maturitatea psihologică) sau de interacțiuni între aceștia – aspecte care justifică analize multivariate suplimentare (de ex., modele de regresie și mediere).

Verificarea ipotezei H1

Ipoteza H1 a anticipat existența unor diferențe semnificative de gen, în sensul că tinerele ar obține scoruri mai ridicate la aspirațiile profesionale, conceptuate prin orientările existențiale și de viață, preferințele valorice, stadiile identității profesionale, precum și la maturitatea psihologică și socială. Analiza comparativă realizată pe cele cinci variabile incluse în model conduce la o confirmare parțială a ipotezei, cu intensități și direcții distincte în funcție de dimensiunea examinată.

În ceea ce privește preferințele valorice și domeniile de viață, datele susțin cu consecvență o diferențiere în favoarea tinerelor. Acestea acordă o importanță semnificativ mai mare autodezvoltării, satisfacției spirituale, realizărilor și păstrării individualității, iar la nivelul ariilor de viață prioritizează studiile, cariera, implicarea socială și interesele personale. Rezultatele relevă un profil axiologic cu accent intrinsec-formativ și relațional, compatibil cu o orientare activă spre proiecte educaționale și profesionale. Prin urmare, pentru acest bloc de variabile, ipoteza H1 este clar susținută.

Pentru orientările existențiale (aspirațiile profesionale), diferențele între genuri sunt selective. Deși nivelurile globale ale sensului vieții și subdimensiunile „scopuri”, „proces” și „rezultate” sunt comparabile între tineri și tinere, componenta „locus controlului – viața” este semnificativ mai ridicată la tinere, sugerând o percepție mai accentuată a controlabilității contextului și a posibilității de a influența traiectoria propriei vieți. Confirmarea este, așadar, parțială, fiind circumscrisă acestei subdimensiuni.

În privința identității profesionale, se conturează diferențe de traseu mai degrabă decât de rezultat final. Tinerii se regăsesc mai frecvent în moratoriu, adică într-o fază de explorare intensă și deliberare, asociată teoretic cu o „criză” constructivă de clarificare vocațională. Tinerii, dimpotrivă, punctează mai sus la stadiile nedefinit (difuz) sau impus, semnalând fie indeterminare, fie angajare prematură sub presiuni externe. La identitatea formată, diferențele dispar, ceea ce indică o convergență între genuri odată încheiat procesul de clarificare. În consecință, susținerea ipotezei este parțială: genul diferențiază căile de ajungere la identitatea realizată, nu și nivelul ei final.

Pentru maturitatea psihologică, ipoteza este confirmată integral. Tinerii obțin scoruri semnificativ mai ridicate la toate subdimensiunile (responsabilitate, toleranță, autodezvoltare, gândire pozitivă, independență) și la scorul global, ceea ce indică o autoreglare mai fermă, disponibilitate crescută pentru creștere și capacitate superioară de decizie autonomă. Acest profil psihologic este congruent cu preferințele valorice descrise mai sus și constituie, probabil, un mecanism proximal al diferențelor observate în sfera academică și vocațională.

În sfârșit, pentru maturitatea socială, deși mediile descriptive sunt ușor mai mari la tineri, diferențele nu ating semnificația statistică. Se poate vorbi, deci, despre o suprapunere substanțială a distribuțiilor pe gen și despre un efect al genului modest sau nul la nivelul agregat al indicatorului, posibil mascat de influența altor variabile (vârsta, nivelul educațional, identitatea profesională, maturitatea psihologică) și/sau de interacțiuni între acestea.

În ansamblu, H1 se confirmă parțial: este ferm susținută pentru maturitatea psihologică și bine susținută de profilul valoric și de prioritățile de viață; este confirmată selectiv pentru o componentă a profilului aspirațional (doar pentru „LC– viața”) și pentru identitatea profesională (diferențe în traseul de formare, nu în rezultatul final); nu este confirmată pentru maturitatea socială globală. Rezultatele indică faptul că genul influențează mai pregnant componentele interne ale maturizării (axiologice și psihologice) și modul de parcurgere a clarificării vocaționale, în timp ce integrarea socială măsurată global este mai puternic condiționată de alți predictorii.

Rezultatele obținute în verificarea ipotezei H1 arată că procesul de maturizare socială nu poate fi explicat exclusiv prin diferențe de gen. Se impune extinderea analizei către alți determinanți relevanți ai dezvoltării în tranziția la vârsta adultă, între care nivelul educațional ocupă un loc central, deoarece structurează oportunitățile de învățare, socializare și angajare profesională.

În această direcție, ipoteza de lucru H2 formulează următoarea așteptare: *studenții vor manifesta niveluri mai înalte decât elevii de liceu și colegiu la orientările existențiale (aspirațiile profesionale), percepția controlului asupra vieții, autodezvoltare, implicare profesională, identitate profesională și maturitate psihologică și socială.*

Pentru testarea H2, designul analitic a inclus:

- variabila de grupare: nivel educațional (liceu, colegiu, universitate);
- orientările existențiale prin care am urmărit aspirațiile profesionale prin subdimensiunile *scopuri, procesul vieții, rezultate, LC-Sine, LC-Viața*;
- componenta valorică, surprinsă prin *autodezvoltare și implicare în viața profesională*;
- identitatea profesională cu cele 4 stadii: *nedefinită, impusă, moratoriu, formată*;
- maturitatea psihologică, evaluată prin *responsabilitate, toleranță, independență, gândire pozitivă și autoactualizare*;
- maturitatea socială, definită prin *adaptare, asumarea rolurilor sociale și integrare în societate*.

Această structură permite compararea sistematică a nivelurilor educaționale și oferă un cadru adecvat pentru a surprinde modul în care traseele școlare diferite se asociază cu dezvoltarea personală și integrarea socio-profesională în perioada de tranziție la vârsta adultă.

Analiza datelor din Figura 2.9 și din Anexa 2, Tabelul 2.2 (comparări Bonferroni) evidențiază un gradient educațional consistent pentru majoritatea subdimensiunilor orientărilor existențiale, care prezintă aspirațiile profesionale interiorizate. În ansamblu, studenții (mediul universitar) înregistrează medii mai ridicate decât elevii de liceu și colegiu, iar diferențele sunt adesea semnificative statistic.

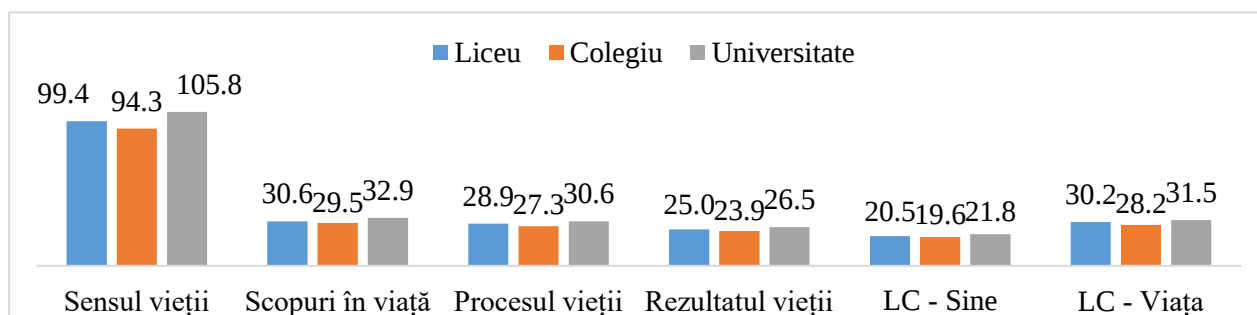

Fig. 2.9. Scoruri medii la orientările existențiale și de viață (aspirațiile profesionale), pe ansamblu și pe nivele educaționale

La scorul compozit al *sensului vieții*, media grupului universitar este net superioară ($M=105,8$) față de liceu ($M=99,4$) și colegiu ($M=94,3$), diferențele fiind semnificative statistic atât în raport cu liceul ($p = 0,013$), cât și cu colegiul ($p < 0,001$), în timp ce cea liceu–colegiu nu se diferențiază semnificativ ($p = 0,079$). Același profil se menține și pentru *scopurile în viață*: studenții ($M=32,9$) depășesc semnificativ grupul de liceu ($p = 0,020$) și pe cel de colegiu ($p < 0,001$), ceea ce sugerează o structurare mai clară a direcțiilor personale la nivel universitar.

Pentru *procesul vieții* (M -universitate= $30,6$; M -liceu= $28,9$; M -colegiu= $27,3$), diferența este pronunțată între universitate și colegiu ($p = 0,001$), în timp ce perechile liceu–colegiu și liceu–universitate rămân nesemnificative ($p = 0,193$, respectiv $p = 0,134$). La *rezultatul vieții* (M -universitate = $26,5$; M -liceu = $25,0$; M -colegiu = $23,9$), studenții se poziționează din nou superior colegiului ($p <$

0,001), diferența față de liceu fiind la limită ($p = 0,064$). Dimensiunile *LC* întăresc aceeași tendință: pentru *LC-Sine*, tinerii din universitate ($M=21,8$) depășesc semnificativ scorurile pentru bcei din liceul ($p = 0,049$) și colegi ($p = 0,001$), iar pentru *LC-Viața* se observă un avantaj al celor din liceu față de colegiu ($p = 0,032$) și al celor din universitate față de colegiu ($p < 0,001$); diferența liceu–universitate nu este semnificativă ($p = 0,271$).

În plan interpretativ, aceste rezultate conturează o maturizare existențială progresivă odată cu trecerea spre nivelul universitar: sensul vieții este mai bine structurat scopurile sunt mai clar definite, iar percepția controlului personal este mai puternică. Absența unor efecte uniforme în toate perechile (de pildă, liceu–universitate la *proces* și *LC-Viața*) sugerează că această maturizare este eterogenă și depinde de combinarea experiențelor academice, a oportunităților de explorare vocațională și a exigențelor contextuale. Nivelul colegiu se profilează constant la valori inferioare, posibil pe fondul orientării mai pragmatic-instrumentale a traseului și al unei perioade de tranziție încă marcate de incertitudini privind direcția de viață; în schimb, mediul universitar pare să ofere condiții mai favorabile pentru clarificarea scopurilor și consolidarea *LC-Sine*. În ansamblu, datele susțin H2 pentru orientările existențiale, cu cele mai evidente diferențe între lotul universitar și colegiu, iar liceul ocupând o poziție intermediară.

Figurile 2.10 și 2.11 prezintă mediile calculate pentru variabila 2, preferințele valorice și prioritățile domeniilor de viață în funcție de nivelul educațional (liceu, colegiu, universitate).

Mediile (Fig. 2.10) arată un profil valoric mai pronunțat la studenți pentru dimensiunile orientate intrinsec.

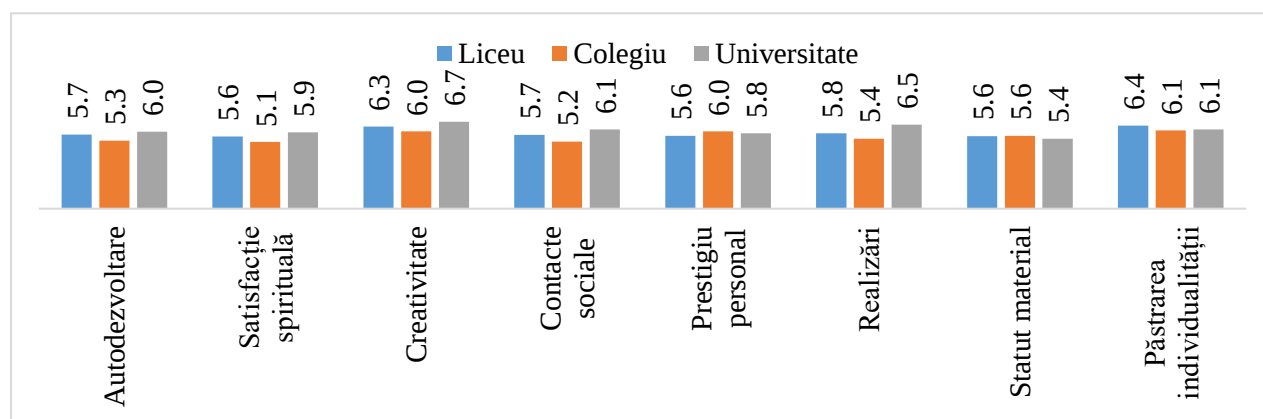

Fig. 2.10. Scoruri medii la valorile de viață, pe ansamblu și pe nivele educaționale¹⁹³

Astfel, la autodezvoltare studenții obțin cele mai mari scoruri ($M = 6,0$), diferența față de colegiu fiind semnificativă după corecția Bonferroni ($\Delta = 0,706$; $p = 0,023$). O situație similară se observă pentru creativitate ($M = 6,7$ la universitate; Δ față de colegiu = $0,748$; $p = 0,017$) și satisfacție spirituală ($M =$

¹⁹³ Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

5,9 la universitate; Δ față de colegiu = 0,760; $p = 0,016$). În schimb, pentru contacte sociale nu apar diferențe între liceu și celelalte niveluri, însă studenții depășesc semnificativ colegiul ($\Delta = 0,944$; $p = 0,003$). Pentru prestigiu personal și statut material diferențele între niveluri nu ating pragul de semnificație statistică. La realizări, studenții se situează semnificativ peste liceu ($\Delta = 0,661$; $p = 0,035$) și peste colegiu ($\Delta = 1,089$; $p < 0,001$) (Anexa 2, Tabelul 2.5). Pentru păstrarea individualității mediile sunt apropiate, fără diferențe semnificative. În ansamblu, nivelul universitar se asociază cu o orientare valorică intrinsecă mai puternică (autodezvoltare, creativitate, realizări, spiritualitate), în timp ce liceul și colegiul mențin un profil mai echilibrat, cu accent ușor mai mare pe relațional (contacte) și pe dimensiuni extrinseci, dar fără avantaje statistice consistente.

Distribuția mediilor în Figura 2.11 sugerează că studenții acordă o importanță mai mare vieții profesionale ($M = 5,8$) și activităților preferate/predilecțiilor ($M = 6,4$), indicând o orientare mai clară spre construcția carierei și autoexpresie. Liceenii punctează ceva mai sus la viața de familie ($M = 6,2$) și la implicarea socială ($M = 5,7$), ceea ce indică la o prioritizare a coeziunii relaționale și a participării comunitare în această etapă. Conform comparațiilor multiple (Bonferroni), diferențele în favoarea nivelului universitar sunt semnificative pentru carieră și predilecții ($p < 0,05$), în timp ce cele în favoarea liceului la familie și implicare socială sunt modeste și nu consecvent semnificative (Anexa 2, Tabelul 2.6).

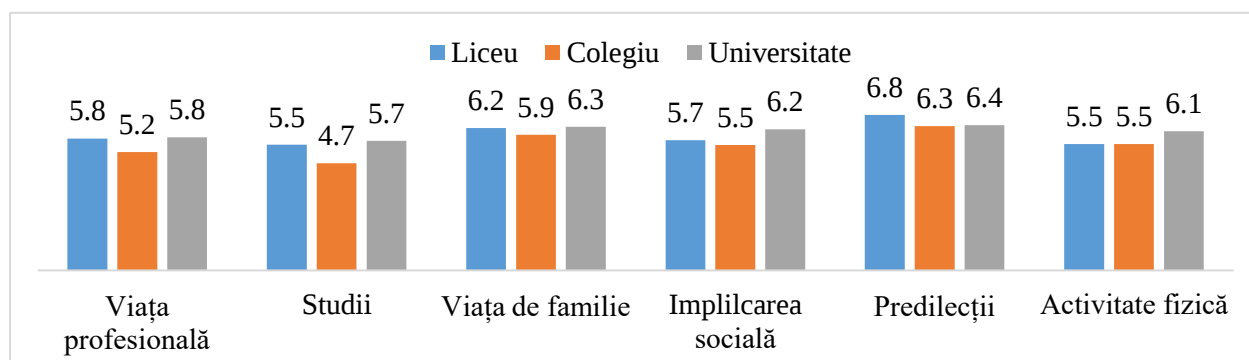

Fig. 2.11. Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață, pe ansamblu și pe nivele educaționale¹⁹⁴

Rezultatele susțin componenta centrală a ipotezei H2: nivelul educațional se asociază cu profiluri valorice și cu priorități de viață diferite, studenții orientându-se mai ferm către valori și domenii legate de dezvoltare personală și realizare profesională, în timp ce liceul/colegiul păstrează un accent relativ mai mare pe relațional și stabilitate cotidiană.

Analiza mediilor prezentate în Figura 2.12 evidențiază un profil diferențiat al identității profesionale în funcție de nivelul educațional. Pentru identitatea nedefinită, mediile sunt mai ridicate la

¹⁹⁴ Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

liceu (3,8) și colegiu (4,5) decât la universitate (3,3), sugerând că incertitudinea vocațională este mai pronunțată în etapele preuniversitare. În cazul identității impuse, mediile se situează la niveluri reduse și apropiate (liceu 2,6; colegiu 3,3; universitate 2,6), indicând o influență externă relativ scăzută în asumarea direcției profesionale în toate cele trei contexte educaționale. La polul opus, moratoriul (criza) identității înregistrează cele mai mari valori la liceu (11,7), urmat de colegiu (10,3) și universitate (9,3), ceea ce reflectă o etapă intensă de explorare la sfârșitul școlarității generale. În fine, identitatea profesională formată este net mai pronunțată la universitate (10,7), spre deosebire de liceu și colegiu (ambele 7,2), ceea ce indică o clarificare superioară a proiectului profesional în rândul studenților.

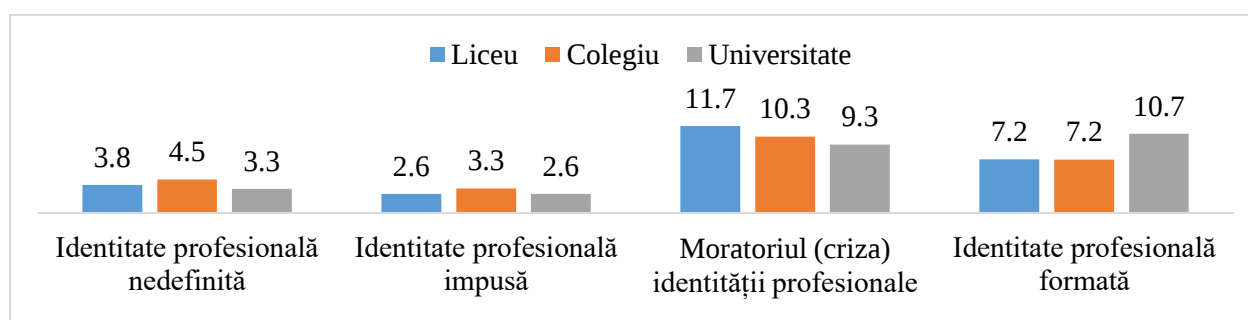

Fig. 2.12. Scoruri medii la identitatea profesională, pe ansamblu și pe nivele educaționale

Comparațiile Bonferroni (Anexa 2, Tabelul 2.9) confirmă statistic aceste tendințe. La identitatea nedefinită, studenții de la universitate obțin scoruri semnificativ mai mici decât cei de la colegiu ($p = 0,002$), în timp ce diferențele față de liceu nu ating semnificația. Pentru identitatea impusă nu se constată diferențe semnificative între niveluri, ceea ce susține concluzia unei presiuni externe scăzute, relativ uniforme, în conturarea opțiunilor. În schimb, la moratoriu, elevii de liceu înregistrează scoruri semnificativ mai mari decât colegiul ($p = 0,030$) și universitatea ($p < 0,001$), indicând o probabilitate sporită de a traversa o „criză constructivă” de explorare. La identitatea formată, universitatea depășește semnificativ atât liceul, cât și colegiul ($p = 0,002$ pentru ambele comparații), în timp ce liceul și colegiul nu diferă semnificativ.

În ansamblu, rezultatele susțin ipoteza unei maturizări vocaționale graduale pe parcursul traseului educațional: de la niveluri mai mari de incertitudine și explorare la liceu, trecând prin reducerea treptată a crizei la colegiu, până la consolidarea identității profesionale la universitate. Acest pattern este coerent cu modelele dezvoltării identitare, în care experiențele academice și de practică, expunerea la roluri profesionale și clarificarea valorilor personale favorizează tranziția de la explorare la angajament.

Datele din Fig. 2.13 și din comparațiile multiple Bonferroni (Anexa 2, Tabelul 2.11) indică un efect selectiv al nivelului educațional asupra componentelor maturității psihologice.

Mediile descriu un profil ușor superior la studenții universitari pentru mai multe dimensiuni: responsabilitate (universitate 19,0; liceu 18,1; colegiu 17,6), toleranță (16,2; 15,7; 15,4), autodezvoltare

(17,8; 17,9; 17,1), gândire pozitivă (17,5; 17,3; 16,8) și independență ($\approx 17,7$ pentru toate cele trei grupuri). La nivel compozit, maturitatea psihologică globală este cea mai ridicată la tinerii din universitate (88,2), urmată de cei din liceu (86,8) și colegiu (84,2).

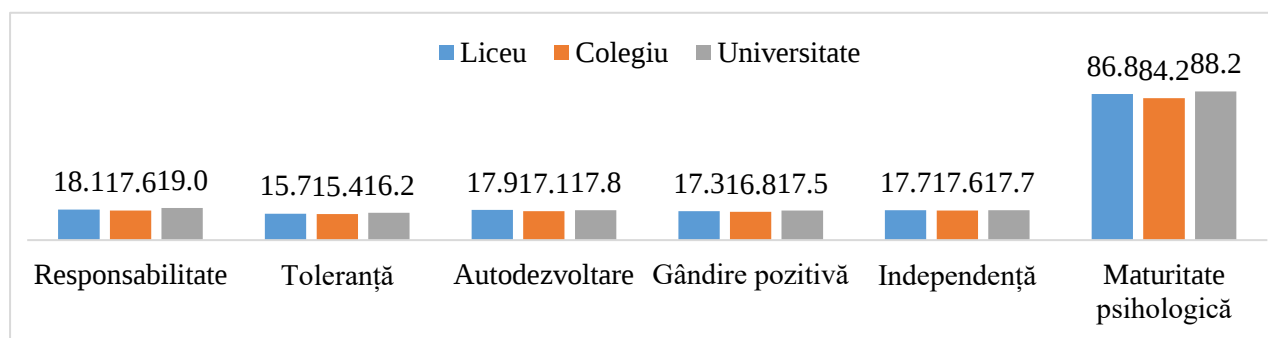

Fig. 2.13. Scoruri medii la maturitatea psihologică, pe ansamblu și pe nivele educaționale

Testele Bonferroni arată diferențe semnificative între colegiu și universitate:

- la responsabilitate, studenții universitari depășesc semnificativ colegiul ($\Delta = 1,419$; $p = ,002$), fără diferență față de liceu ($p = 0,077$);

- la toleranță, scorurile sunt mai mari pentru tinerii din universitatea față de cei din colegiu ($\Delta = 0,791$; $p = 0,045$), în timp ce celelalte comparații nu sunt semnificative;

- maturitatea psihologică globală este mai mare la universitate decât la colegiu ($\Delta = 4,029$; $p = 0,008$), fără diferențe față de liceu.

Pentru autodezvoltare, gândire pozitivă și independență nu se constată diferențe semnificative între niveluri ($p > 0,05$), deși mediile tind să fie mai ridicate la universitate. În ansamblu, rezultatele sugerează că trecerea la nivelul universitar este asociată cu o consolidare a responsabilității și toleranței și cu un salt moderat al maturității psihologice globale, în timp ce alte componente (autodezvoltarea, gândirea pozitivă, independența) par să se stabilizeze relativ devreme, fără variații statistice între niveluri.

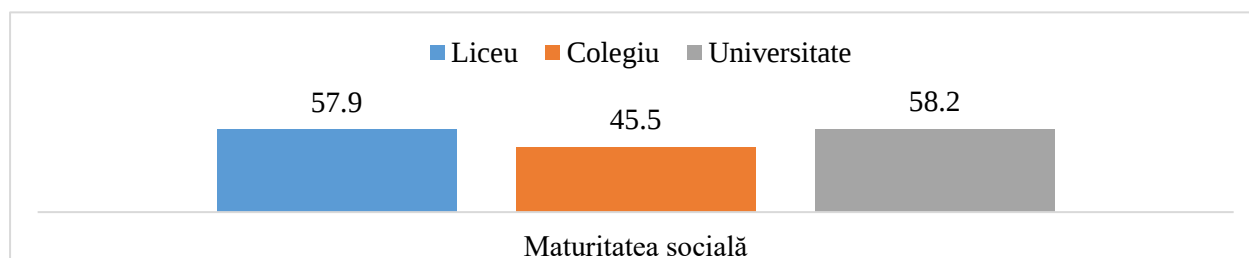

Fig. 2.14. Scoruri medii la maturitatea socială, pe ansamblu și pe nivele educaționale

Maturitatea socială este înțeleasă ca ansamblul capacităților de integrare activă, asumare a responsabilităților și adaptare la normele vieții adulte. Mediile arată un profil clar diferențiat: liceu $M = 57,9$, colegiu $M = 45,5$, universitate $M = 58,2$. Testele Bonferroni (Anexa 2, Tabelul 2.13) confirmă

statistic acest tablou: liceu – scoruri mai înalte decât la colegiu (dif. medie = 12,41; $p < 0,001$) și universitate – scoruri mai înalte decât la colegiu (dif. medie = 12,74; $p < 0,001$), în timp ce tinerii din liceu și universitate nu denotă diferențe (dif. medie = -0,33; $p = 1,000$).

Interpretativ, maturitatea socială pare mai ridicată la capetele traseului educațional și atenuată în etapa colegiului. Modelul sugerează o evoluție neliniară pe parcursul formării: la colegiu, pot interveni presiuni tranzitorii (schimbarea mediului, incertitudini vocaționale, sarcini noi) care reduc temporar nivelul de integrare socială; ulterior, la universitate, maturitatea socială se reface și se consolidează. În raport cu H2, rezultatele susțin parțial ipoteza: studenții de la universitate depășesc semnificativ colegiul, dar nu și liceul.

Verificarea ipotezei H2

Ipoteza H2 a anticipat că nivelul educațional diferențiază semnificativ dezvoltarea tinerilor, studenții obținând scoruri mai mari decât elevii de liceu/colegiu la aspirațiile profesionale (conceptualizate prin orientări existențiale), valorile de viață, stadiile identității profesionale și maturitatea psihologică și socială.

Datele arată un avantaj constant al studenților față de colegiu pe toate componentele motivațional-aspiraționale, cu diferențe semnificative după corecția Bonferroni. Comparativ cu liceul, avantajul studenților este vizibil, dar nu uniform: diferențe semnificative apar la „Sensul vieții” și „Scopuri”, precum și la „LC-Sine”, în timp ce pentru „Proces”, „Rezultate” și „LC-Viață” diferențele nu ating semnificația. Concluzie: H2 este susținută puternic pentru contrastul universitate–colegiu și parțial pentru universitate–liceu.

La variabila care prezintă valorile de viață, studenții se remarcă prin scoruri mai ridicate la autodezvoltare, creativitate și realizări, ceea ce indică o orientare intrinsecă și profesională mai accentuată. În privința „vieții profesionale”, tinerii de la universitate au acumulat scoruri aproape egale cu ale celor din liceu, dar mai înalte decât pentru cei din colegiu. Așadar, ipoteza despre avantajele universității față de liceu nu se confirmă aici, dar se menține avantajul net față de colegiu, indicând la o susținere parțială a H2 pentru această variabilă.

Următoarea variabilă verificată în cadrul acestei ipoteze: identitatea profesională. Structura stadiilor confirmă un progres asociat nivelului studiilor: studenții au mai puține profile nedefinite (vs. colegiu) și mai multe identități profesionale formate (vs. liceu și colegiu), în timp ce liceenii se află mai frecvent în moratoriu, fază de explorare activă. Concluzie: H2 este susținută pentru „identitate profesională formată” și pentru reducerea indeciziei profesionale, cu mențiunea firească a moratoriului mai prezent la liceu.

Scorul global al maturității psihologice este mai mare la universitate decât la colegiu, iar pe componente apar avantaje pentru responsabilitate și toleranță. Diferențele față de liceu nu sunt

sistematice. Concluzie: susținere parțială – efectul nivelului educațional este clar între colegiu și universitate, dar nu și între liceu și universitate.

Pentru variabila „maturitate socială” modelul este neliniar: tinerii de la liceu și universitate acumulând scoruri aproximativ egale, dar mai înalte față de cele ale elevilor din colegiu, cu stabilirea unor diferențe semnificative. Concluzie: H2 se confirmă față de colegiu, dar nu și față de liceu.

Per ansamblu, H2 este confirmată parțial. Nivelul educațional contează, însă efectul este asimetric: trecerea de la colegiu la universitate aduce cele mai consistente câștiguri (sens al vieții mai clar, control personal mai ridicat, identitate profesională mai formată, maturitate psihologică mai mare și maturitate socială superioară). În schimb, diferențele dintre liceu și universitate sunt moderate: liceul menține valori comparabile la maturitatea socială și implicarea profesională, dar se caracterizează printr-o prevalență a moratoriului, specifică explorării identitare.

Acest profil sugerează că dezvoltarea nu urmează o linie crescătoare simplă, ci un traseu în „U” pe componenta socială, cu o zonă de vulnerabilitate în colegiu (probabil legată de tranziții instituționale, incertitudine vocațională și oportunități mai reduse de rol social consolidat). Implicațional, intervențiile educaționale ar trebui concentrate prioritar în etapa colegiului, vizând clarificarea scopurilor, întărirea autoreglării și sprijinul în formarea identității profesionale, concomitent cu menținerea la universitate a programelor care capitalizează orientarea intrinsecă deja prezentă.

Ipoteza H3 prezumă că vârsta exercită un efect semnificativ asupra dezvoltării: pe măsură ce înaintează în vârstă, tinerii tind să se încadreze mai frecvent în stadiul de identitate profesională formată, cu diminuarea probabilității stadiilor nedefinit și impus (moratoriul având caracter tranzitoriu), iar concomitent înregistrează niveluri mai ridicate ale maturității psihologice și ale maturității sociale.

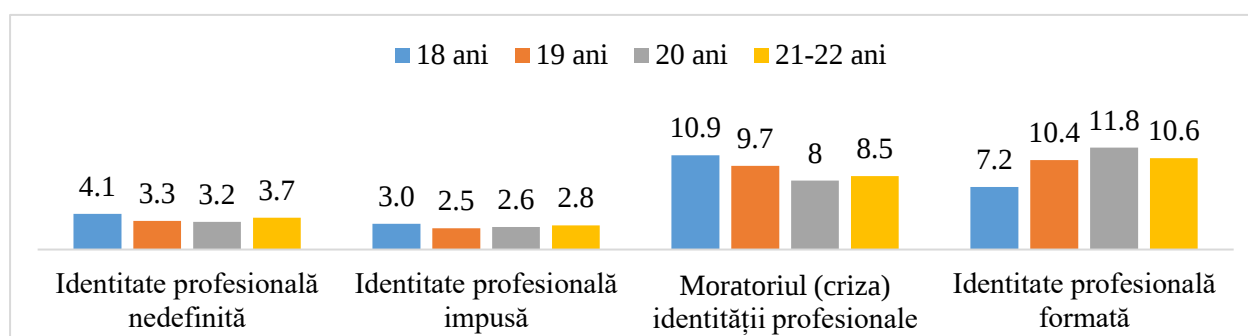

Fig. 2.15. Scoruri medii la identitatea profesională pe grupuri de vârstă

Figura 2.15 prezintă evoluția celor patru stadii ale identității profesionale pe grupe de vârstă (18; 19; 20; 21–22 de ani). Profilul descriptiv conturează un parcurs previzibil de la explorare către angajament: la 18 ani predomină căutarea intensă și ezitarea specifică moratoriului, iar pe măsură ce tinerii înaintează în vârstă se observă o creștere constantă a ponderii identității profesionale formate.

Spre 20 de ani, această tendință devine evidentă, iar la 21–22 de ani mediile se stabilizează ușor, sugerând consolidarea opțiunilor și confirmarea deciziilor vocaționale.

Analizele inferențiale din Tabelul 2.8 (Anexa 2) susțin această lectură. Moratoriul scade semnificativ de la 18 la 20 de ani și de la 19 la 20 de ani (ambele diferențe semnificative, $p < 0,001$), iar scăderea rămâne vizibilă și la comparația 18 ani cu 21–22 de ani ($p = 0,040$) și 19 ani cu 21–22 de ani ($p = 0,020$). În oglindă, identitatea formată crește semnificativ de la 18 la 19 ani ($p = 0,009$), de la 18 la 20 ani ($p < 0,001$) și de la 18 la 21–22 ani ($p = 0,002$), precum și de la 19 la 20 ani ($p = 0,011$). Diferențele dintre 19 și 21–22 de ani, respectiv dintre 20 și 21–22 de ani, nu ating pragul de semnificație, ceea ce sugerează că după intrarea în intervalul 19–20 de ani procesul de cristalizare intră într-o fază de stabilizare.

Pentru stadiile nedefinit și impus nu apar diferențe semnificative între grupe (toate $p > 0,18$). Practic, odată cu apropierea de vârsta adultă timpurie, aceste poziționări rămân la un nivel redus și relativ constant, ceea ce indică atât diminuarea indeciziei generalizate, cât și scăderea conformismului față de așteptări externe în definirea traseului profesional.

Din punct de vedere psihologic, dinamica observată este congruentă cu modelul statusurilor identitare (Marcia J.E.¹⁹⁵): adolescența târzie este marcată de explorări intense și încercări succesive (moratoriu), urmată de o tranziție către angajamente reflectate, odată ce tinerii acumulează experiențe educaționale și profesionale relevante. Intrarea în mediul universitar și contactul cu contexte curriculare și extracurriculare diverse accelerează procesul de testare a opțiunilor, iar asumarea rolurilor academice și sociale contribuie la consolidarea identității profesionale. Stabilizarea relativă din grupa 21–22 de ani poate fi interpretată ca efect al confirmării deciziilor anterioare și al integrării treptate a competențelor dobândite în proiecte personale mai coerente.

În plan aplicativ, rezultatele indică faptul că intervențiile de orientare și consiliere profesională ar fi deosebit de eficiente în intervalul 18–19 ani, când moratoriul este încă pronunțat și deschiderea către explorare este maximă. În această etapă, ghidarea structurată (atelieri vocaționale, stagii scurte, mentorat) poate transforma explorarea difuză într-un angajament mai clar și mai realist. După 20 de ani, accentul ar trebui să se deplaseze spre consolidare și validare a alegerilor (portofolii de competențe, practici extinse, proiecte ancorate în piața muncii).

Sunt necesare două precizări metodologice. În primul rând, grupul 21–22 de ani este numeric mai redus; de aceea, deși direcția tendințelor este coerentă, prudența interpretativă rămâne justificată. În al doilea rând, absența diferențelor la stadiile nedefinit și impus nu invalidează ipoteza, ci indică faptul

¹⁹⁵ MARCIA, J. E. Development and validation of ego-identity status. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1966, 3(5), p. 551–558. ISSN: 0022-3514.

că efectul vârstei se manifestă cu precădere prin tranziția de la moratoriu la identitatea formată, nu prin variații mari ale indeciziei sau conformismului.

În concluzie, datele susțin componenta identitară a ipotezei H3: vârsta are un efect semnificativ asupra structurării identității profesionale, evidențiat prin diminuarea crizei de explorare și creșterea angajamentului clar asumat odată cu înaintarea în vârstă. În secțiunea următoare vom examina dacă această evoluție este însoțită și de o creștere a maturității psihologice și a maturității sociale, așa cum anticipează ipoteza.

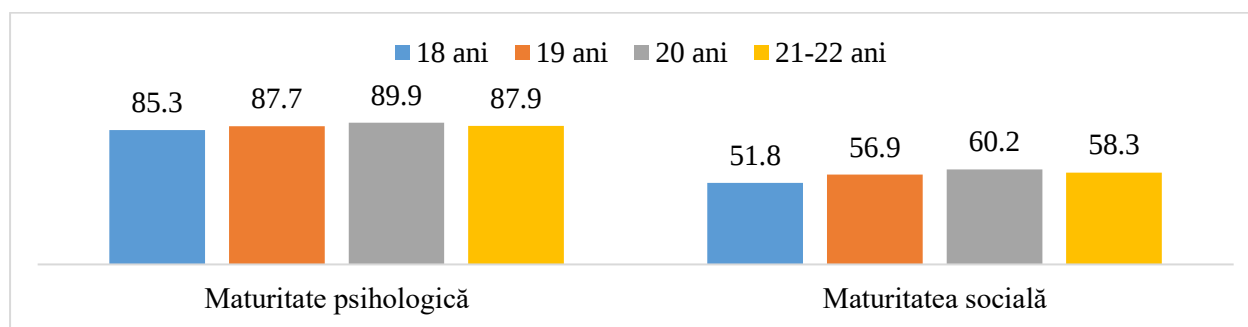

Fig. 2.16. Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pe grupuri de vârstă

Figura 2.16 sintetizează mediile pe grupe de vârstă pentru maturitatea psihologică și cea socială. Tendința descriptivă este clară: valorile cresc de la 18 ani (maturitate psihologică: 85,3; maturitate socială: 51,8) către 20 de ani (respectiv 89,9 și 60,2), urmate de o ușoară stabilizare la 21–22 de ani (psihologică 87,9; socială 58,3).

Analizele cu corecție Bonferroni (Anexa 2, Tabelul 2.14) confirmă statistic o parte din această evoluție.

Pentru nivelul de maturitate psihologică diferența dintre 18 și 20 de ani este semnificativă (dif. medie = 4,54, $p = 0,030$), indicând un salt net al competențelor de autoreglare, responsabilitate și autonomie în intervalul de la 18 la 20 de ani. Celelalte comparații nu ating pragul de semnificație (toate $p > 0,05$), ceea ce sugerează o stabilizare după 20 de ani, cu variații minore între 19, 20 și 21–22 de ani.

Pentru nivelul de maturitate socială se evidențiază o creștere substanțială de la 18 la 20 ani (dif. medie = 8,40, $p = 0,001$). Între 18 și 19 ani apare o tendință apropiată de semnificație ($p = 0,063$), compatibilă cu o accelerare a integrării sociale în anii imediat următori finalizării liceului. Diferențele care implică grupa 21–22 de ani nu sunt semnificative ($p > 0,15$), probabil și pe fondul dimensiunii reduse a acestui lot de cercetare.

În termeni substanțiali, rezultatele indică faptul că pragul de 20 de ani coincide cu o consolidare vizibilă atât a maturității psihologice, cât și a celei sociale: tinerii raportează mai multă autonomie, coerență decizională și implicare în roluri sociale. Ulterior, valorile se stabilizează, ceea ce poate reflecta

fixarea strategiilor de funcționare dobândite anterior și integrarea treptată a experiențelor educaționale și profesionale.

În raport cu ipoteza H3, aceste date susțin parțial efectul vârstei: creșterea este clară și semnificativă de la 18 la 20 de ani pentru ambele variabile, însă diferențele dintre grupele 19, 20 și 21–22 de ani nu mai sunt statistic robuste. Asociate cu rezultatele privind identitatea profesională (diminuarea moratorului și creșterea identității formate odată cu înaintarea în vârstă), constatările conturează o imagine coerentă: între 18 și 20 de ani are loc tranziția critică de la explorare la angajament, însoțită de avans pe dimensiunile de maturitate psihologică și socială.

Metodologic, interpretarea pentru 21–22 de ani rămâne prudentă, dată fiind mărimea mai mică a lotului; direcția descriptivă este însă convergentă cu evoluția generală.

Verificarea ipotezei H3

Rezultatele susțin ipoteza conform căreia vârsta exercită un efect semnificativ asupra dezvoltării:

- identitatea profesională – tranziția de la 18 la 20 ani se caracterizează prin diminuarea crizei de explorare (moratoriu) și creșterea identității profesionale formate;

- maturitatea psihologică – saltul semnificativ între 18 și 20 ani reflectă consolidarea autoreglării, a toleranței și a autonomiei decizionale;

- maturitatea socială – diferența semnificativă între 18 și 20 ani evidențiază un progres clar în adaptarea la cerințele vieții adulte; valorile rămân ridicate și la 21–22 ani, chiar dacă nu depășesc pragul de semnificație statistică în toate comparațiile.

În ansamblu, datele arată că vârsta 20 ani reprezintă un prag sensibil: odată atins, nivelurile principalelor indicatori de maturitate se apropie de optim și se mențin relativ stabile în anii următori. Această concluzie recomandă focalizarea programelor de intervenție pe intervalul 18–20 ani, când tinerii sunt simultan receptivi la explorare și vulnerabili la indecizie, iar impactul sprijinului educațional și de consiliere poate fi maxim.

2.3.2. Analiza relațiilor dintre valorile de viață, orientările existențiale (aspirațiile profesionale) și maturitatea socială, și a rolului mediator al identității profesionale și maturității psihologice

În cadrul ipotezei de lucru H4, identitatea profesională și maturitatea psihologică nu reprezintă simple trăsături individuale, ci funcționează ca variabile mediatore în relația dintre aspirațiile profesionale, valorile de viață ale tinerilor și nivelul maturității sociale.

Se presupune că tinerii care și-au conturat o identitate profesională clară și prezintă un nivel înalt al maturității psihologice sunt mai capabili să convertească valorile și aspirațiile proprii în comportamente social mature, ceea ce favorizează o integrare mai eficientă în rolurile adulte.

Acest demers analitic permite explorarea legăturilor complexe, oferind o perspectivă amplă asupra modului în care valorile, aspirațiile și identitatea profesională contribuie la constituirea maturității sociale. Rezultatele vizează conturarea portretului tânărului cu maturitate socială optimă, prin evidențierea trăsăturilor esențiale și a factorilor determinanți ai acestei dezvoltări.

Analiza se bazează pe datele unui eșantion de 437 de tineri și utilizează coeficientul de corelație Pearson pentru a estima intensitatea și direcția relațiilor dintre variabile. Această abordare oferă o înțelegere mai clară a modului în care aspirațiile profesionale interiorizate și sistemul valorilor de viață stabil susțin maturitatea socială, reliefând concomitent rolul mediului educațional și al stadiului identității profesionale în acest proces.

Prima axă de cercetare examinează relațiile corelaționale dintre aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale și de viață, și maturitatea socială. Analiza prezentată în Tabelul 3.1 (Anexa 3) evidențiază conexiunile semnificative dintre dimensiunile orientărilor existențiale – care reflectă direcțiile motivaționale și proiecțiile de dezvoltare profesională – și indicatorii maturității psihologice și sociale. Unul dintre cei mai importanți predictorii ai maturității psihologice, responsabilitatea, se corelează pozitiv și semnificativ la nivelul de 0,01 cu variabilele: sensul vieții ($r = 0,353, p < 0,001$), scopurile în viață ($r = 0,308, p < 0,001$), procesul vieții ($r = 0,241, p < 0,001$), rezultatul vieții ($r = 0,238, p < 0,001$), controlul intern asupra sinelui (LC–Sine; $r = 0,388, p < 0,001$) și controlul intern asupra vieții (LC–Viață; $r = 0,283, p < 0,001$). Aceste rezultate confirmă că tinerii cu un nivel ridicat de responsabilitate manifestă aspirații profesionale mai clare, orientate către sens și autoeficacitate, își formulează scopuri bine definite și percep o influență personală crescută asupra propriei dezvoltări și a contextului social. În consecință, responsabilitatea apare ca un factor-cheie în transformarea aspirațiilor profesionale în comportamente mature, congruente cu valorile de viață și cu procesul de integrare socială.

Toleranța nu a evidențiat corelații semnificative cu dimensiunile analizate ale orientărilor existențiale (toate $p > 0,05$), fiind prezente doar asocieri slabe și nesemnificative statistic. Aceasta arată că, în eșantionul studiat, toleranța nu se conturează ca un predictor major în configurarea valorilor și a aspirațiilor profesionale ale tinerilor, care se formează preponderent în jurul altor resurse psihologice – autodezvoltarea, gândirea pozitivă și independența.

Dimensiunea autodezvoltării prezintă corelații puternice și semnificative cu majoritatea variabilelor orientărilor existențiale: sensul vieții ($r = 0,444, p < 0,001$), scopurile în viață ($r = 0,419, p < 0,001$), procesul vieții ($r = 0,394, p < 0,001$), rezultatul vieții ($r = 0,338, p < 0,001$), LC–Sine ($r = 0,443, p < 0,001$) și LC–Viață ($r = 0,336, p < 0,001$). Aceste corelații arată că tinerii care prioritizează creșterea personală și profesională tind să manifeste o viziune clară asupra direcției de viață, un

sentiment stabil al controlului intern și o motivație intrinsecă puternică pentru realizare – componente esențiale ale aspirațiilor profesionale mature.

Gândirea pozitivă corelează, de asemenea, pozitiv și semnificativ cu toate dimensiunile orientărilor existențiale (r între 0,356 și 0,478, $p < 0,001$), sugerând că o atitudine optimistă susține formularea unor obiective profesionale coerente, implicarea activă în procesul de autoafirmare și menținerea unui sentiment stabil al controlului asupra propriei cariere.

În ceea ce privește independența, corelațiile semnificative (r între 0,156 și 0,241, toate $p < 0,001$) indică faptul că tinerii care valorizează autonomia sunt mai capabili să-și definească și să-și mențină propriile scopuri profesionale, demonstrând o capacitate crescută de auto-direcționare în luarea deciziilor de viață și de carieră.

Maturitatea psihologică globală corelează pozitiv și semnificativ cu toate dimensiunile sensului vieții (r între 0,370 și 0,473, toate $p < 0,001$), ceea ce sugerează că formarea unui nucleu existențial coerent – definit prin claritatea scopurilor, motivația de autorealizare și percepția controlului intern – susține dezvoltarea aspirațiilor profesionale orientate spre sens și autoeficacitate. În mod similar, maturitatea socială corelează pozitiv, deși mai moderat, cu aceleași dimensiuni (r între 0,270 și 0,317, toate $p < 0,001$), ceea ce confirmă că integrarea socială și profesională este strâns legată de consistența sistemului de sens și de valorile personale.

În ansamblu, modelul corelațional evidențiază că aspirațiile profesionale, înțelese ca expresii ale orientărilor existențiale, se află în centrul procesului de maturizare psihologică și socială. Tinerii care manifestă o claritate a scopurilor, un sens bine conturat al propriei vieți și o percepție internă de control tind să-și proiecteze cariera într-o manieră mai autonomă, responsabilă și congruentă cu valorile lor fundamentale.

A doua axă de cercetare examinează relațiile dintre valorile de viață și dimensiunile maturității psihologice și sociale. Analiza corelațională (Anexa 3, Tabelul 3.2) evidențiază un profil coerent al factorilor care susțin formarea maturității, conturând acele valori care favorizează responsabilitatea, autodezvoltarea, gândirea pozitivă, independența și nivelurile globale de echilibru psihosocial.

Responsabilitatea corelează pozitiv cu valorile dezvoltării personale ($r = 0,280$, $p < 0,01$), satisfacției spirituale ($r = 0,319$, $p < 0,01$), creativității ($r = 0,241$, $p < 0,01$) și contactelor sociale ($r = 0,210$, $p < 0,01$), dar și cu valorile orientate spre realizări ($r = 0,362$, $p < 0,01$), prestigiu personal ($r = 0,120$, $p < 0,05$), bunăstare materială ($r = 0,159$, $p < 0,01$) și menținerea individualității ($r = 0,202$, $p < 0,01$). Rezultatele sugerează că tinerii care își asumă responsabilitățile tind să fie motivați de valori legate de dezvoltare, împlinire și recunoaștere, manifestând o orientare activă spre realizarea scopurilor personale și profesionale.

Autodezvoltarea, ca indicator al maturității psihologice, prezintă corelații semnificative cu valorile dezvoltării personale ($r = 0,372, p < 0,01$), satisfacției spirituale ($r = 0,431, p < 0,01$), creativității ($r = 0,349, p < 0,01$), contactelor sociale ($r = 0,367, p < 0,01$), realizărilor ($r = 0,403, p < 0,01$) și menținerii individualității ($r = 0,242, p < 0,01$). Acest profil indică integrarea dimensiunilor cognitive, motivaționale și sociale ale creșterii personale, în care realizarea de sine și relațiile armonioase susțin dezvoltarea internă.

Gândirea pozitivă se corelează cu satisfacția spirituală ($r = 0,266, p < 0,01$), realizările ($r = 0,278, p < 0,01$), creativitatea ($r = 0,175, p < 0,01$), contactele sociale ($r = 0,150, p < 0,01$) și menținerea individualității ($r = 0,197, p < 0,01$), ceea ce sugerează că o atitudine optimistă favorizează perceperea vieții ca plină de sens și posibilitatea autoafirmării autentice în mediul social.

Independența corelează pozitiv cu satisfacția spirituală ($r = 0,253, p < 0,01$), creativitatea ($r = 0,188, p < 0,01$), realizările ($r = 0,252, p < 0,01$) și menținerea individualității ($r = 0,261, p < 0,01$), reflectând o orientare spre autonomie, autoeficacitate și inițiativă personală, trăsături definitorii pentru integrarea matură în viața socială.

La nivel global, maturitatea psihologică corelează cu valorile dezvoltării personale ($r = 0,361, p < 0,01$), satisfacției spirituale ($r = 0,408, p < 0,01$), creativității ($r = 0,305, p < 0,01$), contactelor sociale ($r = 0,272, p < 0,01$), realizărilor ($r = 0,411, p < 0,01$) și menținerii individualității ($r = 0,282, p < 0,01$).

Aceste asocieri indică faptul că maturitatea internă și socială se construiesc pe interacțiunea dintre valori intrinseci – autodezvoltare, spiritualitate, creativitate – și valori extrinseci, precum succesul, recunoașterea și stabilitatea socială.

Maturitatea socială prezintă asocieri pozitive și semnificative cu valorile dezvoltării personale ($r = 0,261, p < 0,01$), satisfacției spirituale ($r = 0,261, p < 0,01$), creativității ($r = 0,264, p < 0,01$), contactelor sociale ($r = 0,214, p < 0,01$), prestigiului personal ($r = 0,132, p < 0,01$), realizărilor ($r = 0,287, p < 0,01$), statutului material ($r = 0,126, p < 0,01$) și menținerii individualității ($r = 0,258, p < 0,01$). Se conturează, astfel, un profil în care valorile intrinseci (autodezvoltare, împlinire spirituală, creativitate) și valorile orientate spre performanță și recunoaștere (realizări, prestigiu, statut material) converg în susținerea integrației sociale, asumării de roluri și funcționării sociale eficiente.

Aceste corelații sugerează că tinerii care valorizează creșterea personală, sensul interior și exprimarea creativă tind să manifeste un nivel mai înalt de maturitate socială, reușind să transpună reperele axiologice în comportamente sociale responsabile și în relații echilibrate. În același timp, orientarea către realizări, recunoaștere și autonomie confirmă internalizarea unui sistem de valori care stimulează implicarea activă și responsabilitatea în mediul social.

Prin urmare, valorile de viață – atât cele cu semnificație interioară (autodezvoltare, spiritualitate, creativitate), cât și cele cu finalitate externă (realizări, prestigiu, bunăstare) – contribuie la consolidarea

maturității psihologice (responsabilitate, gândire pozitivă, independență) și a celei sociale (adaptare, asumare, integrare). Acest model arată că maturitatea nu se sprijină exclusiv pe succesul extern, ci pe echilibrul dintre împlinirea interioară și performanța socială, între autenticitate și adaptare.

În interpretarea rezultatelor, se disting două direcții axiologice:

- valorile intrinseci, orientate spre satisfacție interioară, dezvoltare personală și sens, prezintă legături mai puternice și mai consistente cu indicatorii maturității;
- valorile extrinseci, legate de succesul vizibil și recunoașterea socială, au o influență complementară, dar mai moderată.

Această distribuție sugerează că tinerii cu nivel ridicat de maturitate psihologică și socială își ancorează motivația în domenii care oferă semnificație și coerență existențială, nu doar recompense materiale sau statut.

În ansamblu, se confirmă ipoteza conform căreia valorile de viață funcționează ca factori predictivi ai maturizării sociale, prin medierea proceselor de autoreglare, responsabilizare și orientare constructivă spre viitor.

Analiza corelațiilor dintre domeniile de viață și maturitatea psihologică și socială (Tabelul 3.3, Anexa 3) conturează profilul tinerilor aflați în tranziția spre maturitate și evidențiază rolul valorilor de viață în configurarea responsabilității, autodezvoltării, gândirii pozitive și independenței.

Responsabilitatea corelează semnificativ și pozitiv cu valorile legate de viața profesională ($r = 0,387$, $p < 0,01$) și studiile ($r = 0,382$, $p < 0,01$), indicând orientarea tinerilor către dezvoltare educațională și carieră. De asemenea, apar corelații pozitive cu implicarea socială ($r = 0,260$, $p < 0,01$) și viața de familie ($r = 0,217$, $p < 0,01$), sugerând o integrare mai pronunțată în relațiile comunitare și familiale. Lipsa asocierii cu activitatea fizică ($r = 0,033$, $p = 0,497$) denotă o prioritate mai redusă acordată acestui domeniu în ierarhia valorilor tinerilor cu nivel ridicat de responsabilitate.

Autodezvoltarea prezintă relații puternice și consecvente cu toate ariile vieții: viața profesională ($r = 0,437$, $p < 0,01$), studiile ($r = 0,393$, $p < 0,01$), viața de familie ($r = 0,255$, $p < 0,01$), implicarea socială ($r = 0,341$, $p < 0,01$), predilecțiile personale ($r = 0,214$, $p < 0,01$) și activitatea fizică ($r = 0,201$, $p < 0,01$). Acest profil indică o abordare echilibrată a dezvoltării personale, în care investiția în educație și carieră este armonizată cu relațiile sociale, activitățile recreative și grija pentru echilibrul interior.

Gândirea pozitivă corelează, la rândul ei, cu viața profesională ($r = 0,281$, $p < 0,01$), studiile ($r = 0,279$, $p < 0,01$), viața de familie ($r = 0,164$, $p < 0,01$), implicarea socială ($r = 0,197$, $p < 0,01$) și predilecțiile personale ($r = 0,218$, $p < 0,01$), ceea ce reflectă o atitudine constructivă și orientată spre viitor, capabilă să susțină performanța, coeziunea relațională și adaptarea la schimbare.

Independența se asociază semnificativ cu viața profesională ($r = 0,364$, $p < 0,01$), studiile ($r = 0,315$, $p < 0,01$), implicarea socială ($r = 0,185$, $p < 0,01$) și predilecțiile personale ($r = 0,197$, $p < 0,01$),

ceea ce indică o orientare autonomă în plan decizional și participativ. Absența corelațiilor cu viața de familie ($r = -0,023$, $p = 0,635$) și activitatea fizică ($r = -0,071$, $p = 0,138$) poate fi interpretată ca o delimitare conștientă între sfera independenței personale și cea relațională.

Maturitatea psihologică globală are cele mai puternice legături cu viața profesională ($r = 0,480$, $p < 0,01$) și studiile ($r = 0,440$, $p < 0,01$), dar și cu implicarea socială ($r = 0,306$, $p < 0,01$), predilecțiile ($r = 0,251$, $p < 0,01$) și viața de familie ($r = 0,195$, $p < 0,01$), sugerând un echilibru între dezvoltarea vocațională, relațională și personală.

Maturitatea socială corelează semnificativ cu toate ariile analizate – mai ales cu studiile ($r = 0,363$, $p < 0,01$) și viața profesională ($r = 0,348$, $p < 0,01$), dar și cu implicarea socială ($r = 0,293$, $p < 0,01$), predilecțiile ($r = 0,243$, $p < 0,01$) și viața de familie ($r = 0,138$, $p < 0,01$). Asocierea cu activitatea fizică este nesemnificativă ($r = 0,037$, $p = 0,438$).

În ansamblu, rezultatele arată că valorile de viață centrate pe dezvoltare, implicare și echilibru sprijină formarea responsabilității, a maturității psihologice și a integrării sociale. Responsabilitatea, autodezvoltarea și maturitatea psihologică apar drept determinante centrale ale priorităților de viață, orientând tinerii spre domenii cu valoare formativă – educație, carieră și participare socială. Toleranța și independența au un profil de influență mai selectiv, completând tabloul maturității prin dimensiuni de autonomie și acceptare a diversității.

Rezultatele confirmă că valorile de viață funcționează ca repere stabile ale maturizării psihosociale, direcționând tinerii spre domenii de viață care susțin adaptarea, responsabilitatea și integrarea în societate.

A treia axă de analiză examinează relațiile corelaționale dintre dimensiunile identității profesionale și orientările existențiale și de viață, conceptualizate în această cercetare drept expresia aspirațiilor profesionale. Rezultatele (Tabelul 3.4, Anexa 3) arată că structura identității profesionale se corelează sistematic cu felul în care tinerii conferă sens existenței, își formulează scopurile și percep controlul asupra parcursului lor – adică cu nucleul aspirațional care ghidează opțiunile de carieră.

Identitatea profesională nedefinită corelează negativ și semnificativ ($p < 0,01$) cu toate componentele aspiraționale (sens: $r = -0,359$; scopuri: $r = -0,373$; proces: $r = -0,300$; rezultat: $r = -0,329$; LC–Sine: $r = -0,296$; LC–Viață: $r = -0,327$), sugerând aspirații difuze, obiective slab conturate și un sentiment redus de control asupra traiectoriei personale și profesionale.

Identitatea profesională impusă prezintă, la rândul ei, asocieri negative (sens: $r = -0,213$; scopuri: $r = -0,169$; proces: $r = -0,177$; LC–Viață: $r = -0,247$; LC–Sine: $r = -0,100$, $p = 0,036$), indicând heteronomie decizională și aspirații modelate mai mult de constrângeri externe decât de alegeri autonome.

Moratoriul identitar nu se corelează semnificativ cu dimensiunile aspiraționale (toate $p > 0,05$), ceea ce este tipic unei faze de explorare încă neintegrate axiologic, tranzitorie spre o structurare mai stabilă a aspirațiilor.

Identitatea profesională formată (realizată) corelează pozitiv și semnificativ ($p < 0,01$) cu toate componentele aspiraționale (sens: $r = 0,442$; scopuri: $r = 0,471$; proces: $r = 0,340$; rezultat: $r = 0,334$; LC–Sine: $r = 0,433$; LC–Viață: $r = 0,390$), indicând coerență teleologică, claritate a obiectivelor și control intern consolidat – trăsături ale unui profil aspirațional matur care susține o identitate vocațională stabilă.

Gradientul de la identitate nedefinită/impusă la identitate formată este însoțit de trecerea de la aspirații difuze/extern dirijate la aspirații coerente și autonom formulate. Corelațiile confirmă că maturizarea identității profesionale este strâns legată de organizarea aspirațiilor profesionale (sens, scopuri, control intern), ceea ce facilitează adaptarea la rolurile adulte și angajarea profesională conștientă.

A patra axă a cercetării examinează relațiile dintre dimensiunile identității profesionale și valorile de viață, așa cum sunt evaluate prin Testul morfologic al valorilor de viață (Сопов, Карпушина). Tabelul 3.5 (Anexa 3) arată modul în care cele patru stadii ale identității profesionale – nedefinită, impusă, moratoriu (criză) și formată – corelează cu principalele valori: autodezvoltare, satisfacție spirituală, creativitate, contacte sociale, prestigiu personal, realizări, statut material și menținerea individualității.

Identitatea profesională nedefinită prezintă corelații negative și semnificative cu majoritatea valorilor: autodezvoltare ($r = -0,209$, $p < 0,01$), satisfacție spirituală ($r = -0,338$, $p < 0,01$), creativitate ($r = -0,176$, $p < 0,01$), contacte sociale ($r = -0,209$, $p < 0,01$), realizări ($r = -0,326$, $p < 0,01$), statut material ($r = -0,113$, $p < 0,05$) și menținerea individualității ($r = -0,182$, $p < 0,01$). Aceste rezultate sugerează că indefinirea identitară este asociată cu un sistem valoric slab consolidat, cu dificultăți de stabilire a priorităților personale și sociale și cu o coerență scăzută între valorile declarate și comportamentele efective.

Identitatea profesională impusă corelează, de asemenea, negativ cu valorile centrale ale autorealizării: autodezvoltare ($r = -0,167$, $p < 0,01$), satisfacție spirituală ($r = -0,208$, $p < 0,01$), realizări ($r = -0,212$, $p < 0,01$) și menținerea individualității ($r = -0,222$, $p < 0,01$). Acest profil reflectă dependența de presiuni externe și orientarea conformistă, în care valorile sunt mai degrabă adoptate decât internalizate, reducând autenticitatea și implicarea personală în activitatea profesională.

Moratoriul identitar (etapa de criză și explorare) prezintă corelații pozitive moderate cu satisfacția spirituală ($r = 0,197$, $p < 0,01$), realizările ($r = 0,204$, $p < 0,01$), statutul material ($r = 0,232$, $p < 0,01$) și menținerea individualității ($r = 0,261$, $p < 0,01$), în timp ce creativitatea nu atinge semnificația

statistică ($r = 0,062$, $p > 0,05$). Aceste asocieri sugerează o reevaluare axiologică activă, orientată spre reconstrucția sistemului de valori și spre afirmarea autonomiei personale.

Identitatea profesională formată (realizată) corelează pozitiv și semnificativ cu autodezvoltarea ($r = 0,178$, $p < 0,01$), satisfacția spirituală ($r = 0,230$, $p < 0,01$), creativitatea ($r = 0,130$, $p < 0,01$), contactele sociale ($r = 0,133$, $p < 0,01$) și realizările ($r = 0,246$, $p < 0,01$). Corelațiile cu statutul material ($r = 0,022$, $p = 0,641$) și menținerea individualității ($r = 0,080$, $p = 0,097$) nu sunt semnificative statistic, ceea ce sugerează o orientare spre performanță și integrare socială, mai degrabă decât spre recompense materiale sau diferențiere accentuată.

În ansamblu, gradientul de la identitatea nedefinită și impusă către identitatea formată reflectă trecerea de la un sistem valoric difuz la unul internalizat și integrat, în care predomină autodezvoltarea, realizarea personală și relaționarea prosocială. Moratoriul apare ca etapă tranzitorie funcțională, care facilitează reorganizarea sistemului de valori și consolidarea coerenței identitare.

Tabelul 3.6 (Anexa 3) evidențiază relațiile dintre dimensiunile identității profesionale și principalele domenii ale vieții, oferind o perspectivă integrată asupra modului în care formarea identității vocaționale se reflectă în alegerile educaționale, profesionale și socio-relaționale ale tinerilor.

Identitatea profesională nedefinită corelează negativ și semnificativ cu majoritatea domeniilor analizate: viața profesională ($r = -0,347$, $p < 0,01$), studiile ($r = -0,375$, $p < 0,01$), implicarea socială ($r = -0,298$, $p < 0,01$), viața de familie ($r = -0,183$, $p < 0,01$) și predilecțiile/interesele ($r = -0,118$, $p < 0,05$). Acest tipar indică o dificultate de orientare în carieră, o implicare academică limitată și o participare socială scăzută, însoțite de o reducere a diversității intereselor personale. În termeni psihosociali, lipsa clarității identitare pare asociată cu un nivel redus al coerenței interne și cu o integrare slabă a scopurilor educaționale și profesionale.

Identitatea profesională impusă, caracterizată prin preluarea rolurilor sub presiuni externe, se asociază, la rândul său, negativ cu viața profesională ($r = -0,326$, $p < 0,01$), studiile ($r = -0,322$, $p < 0,01$), implicarea socială ($r = -0,185$, $p < 0,01$) și predilecțiile ($r = -0,114$, $p < 0,05$). Acest profil denotă o angajare slab internalizată în activitățile educaționale și profesionale și o participare comunitară limitată, ceea ce reflectă o conformare la așteptări externe mai degrabă decât o alegere autonomă și autentică.

Moratoriul identitar (criza de explorare) se corelează pozitiv cu viața profesională ($r = 0,300$, $p < 0,01$), studiile ($r = 0,337$, $p < 0,01$), implicarea socială ($r = 0,189$, $p < 0,01$) și predilecțiile ($r = 0,246$, $p < 0,01$). Aceste rezultate indică o etapă activă de explorare și redefinire a intereselor, în care tinerii manifestă curiozitate și angajament crescute în domeniile educațional și profesional, concomitent cu o deschidere mai mare spre relațiile sociale și activitățile extracurriculare. Criza identitară pare, așadar, a fi un proces constructiv, care susține reorganizarea și integrarea treptată a valorilor și obiectivelor.

Identitatea profesională formată (realizată) se corelează pozitiv și semnificativ cu viața profesională ($r = 0,257, p < 0,01$), studiile ($r = 0,238, p < 0,01$) și implicarea socială ($r = 0,197, p < 0,01$). Aceste corelații reflectă o integrare matură a dimensiunilor educaționale și profesionale, alături de participare socială activă și orientare prosocială stabilă. Corelația nesemnificativă cu activitatea fizică ($r = 0,030, p > 0,05$) sugerează că acest domeniu rămâne relativ autonom față de construcția identității vocaționale, nefiind direct implicat în procesul de definire a sinelui profesional.

În ansamblu, trecerea de la identitatea profesională nedefinită și impusă către cea formată reflectă o evoluție de la indecizie și dependență la autonomie și implicare activă în domeniile vieții academice, profesionale și sociale. Moratoriul identitar se conturează drept o etapă funcțională de explorare, în care reevaluarea valorilor și testarea alternativelor profesionale contribuie la formarea unei identități coerente.

Din perspectivă aplicativă, rezultatele susțin necesitatea programelor de consiliere și orientare profesională axate pe dezvoltarea valorilor intrinseci – precum autodezvoltarea, sensul vieții și creativitatea, explorarea informată a intereselor și dezvoltarea capacității de luare a deciziilor autonome privind cariera și integrarea socială, pentru a sprijini autonomia decizională și formarea unei identități profesionale mature.

A cincea axă de cercetare explorează relațiile dintre dimensiunile identității profesionale și componentele maturității psihologice și sociale, oferind o imagine asupra modului în care procesul de configurare a identității vocaționale se reflectă în asumarea responsabilității, motivația pentru autodezvoltare, atitudinea optimistă, independența decizională și nivelul global al maturității. Tabelul 3.7 (Anexa 3) prezintă corelațiile Pearson relevante pentru această analiză.

Identitatea profesională nedefinită corelează negativ și semnificativ cu majoritatea dimensiunilor maturității: responsabilitate ($r = -0,365, p < 0,01$), autodezvoltare ($r = -0,337, p < 0,01$), gândire pozitivă ($r = -0,256, p < 0,01$) și independență ($r = -0,273, p < 0,01$). De asemenea, se observă corelații negative cu indicii globali de maturitate psihologică ($r = -0,388, p < 0,01$) și maturitate socială ($r = -0,329, p < 0,01$). Aceste rezultate indică faptul că lipsa unei identități vocaționale clare se asociază cu o slăbire a coerenței interne, a motivației pentru progres personal și a capacității de autoreglare și integrare socială.

Identitatea profesională impusă prezintă, la rândul ei, corelații negative semnificative cu responsabilitatea ($r = -0,342, p < 0,01$), autodezvoltarea ($r = -0,240, p < 0,01$), gândirea pozitivă ($r = -0,276, p < 0,01$) și independența ($r = -0,372, p < 0,01$), precum și cu maturitatea psihologică ($r = -0,411, p < 0,01$) și socială ($r = -0,272, p < 0,01$). Acest profil reflectă o orientare heteronomă, în care alegerile profesionale determinate de presiuni externe limitează autonomia personală, motivația intrinsecă și capacitatea de adaptare socială, conducând la o implicare redusă în planul dezvoltării personale și profesionale.

Moratoriul identitar (criza exploratorie) prezintă corelații pozitive moderate, dar semnificative, cu responsabilitatea ($r = 0,180$, $p < 0,01$), autodezvoltarea ($r = 0,128$, $p < 0,01$), gândirea pozitivă ($r = 0,156$, $p < 0,01$) și independența ($r = 0,231$, $p < 0,01$), precum și cu maturitatea psihologică ($r = 0,216$, $p < 0,01$) și maturitatea socială ($r = 0,234$, $p < 0,01$). Aceste corelații susțin interpretarea moratoriului ca etapă funcțională de explorare, care activează resursele de reflecție, stimulează responsabilizarea și favorizează recalibrarea valorilor și obiectivelor personale – proces esențial pentru cristalizarea ulterioară a identității profesionale.

Identitatea profesională formată corelează pozitiv și semnificativ cu toate componentele maturității psihologice: responsabilitate ($r = 0,371$, $p < 0,01$), autodezvoltare ($r = 0,335$, $p < 0,01$), gândire pozitivă ($r = 0,257$, $p < 0,01$) și independență ($r = 0,291$, $p < 0,01$), precum și cu indicii globali de maturitate psihologică ($r = 0,406$, $p < 0,01$) și socială ($r = 0,254$, $p < 0,01$). Aceste asocieri relevă un profil de echilibru și integrare, în care claritatea identitară se convertește în responsabilitate consolidată, motivație pentru autoperfecționare, orientare optimistă și autonomie decizională, susținând totodată adaptarea socială matură și asumarea eficientă a rolurilor adulte.

În ansamblu, traseul de la identitatea profesională nedefinită sau impusă către identitatea formată reflectă o evoluție de la vulnerabilitate psihosocială la consolidarea resurselor interne și externe. Moratoriul funcționează ca etapă tranzitorie esențială, favorizând explorarea activă, reevaluarea valorilor și conturarea unui sens personal coerent al carierei.

Acest cadru empiric susține intervențiile de consiliere și dezvoltare vocațională orientate spre clarificarea valorilor, stimularea autoexplorării și întărirea autonomiei decizionale ca fundament al maturizării psihologice și sociale.

Verificarea ipotezei H4

Ipoteza H4 a presupus existența unor corelații semnificative între orientările existențiale (care exprimă aspirațiile profesionale), valorile de viață, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială, reflectând interdependența dintre dimensiunile motivaționale, valorice și sociale ale dezvoltării personale.

Pentru testarea ipotezei a fost construit un model conceptual structurat astfel:

- predictorii – orientările existențiale care prezintă aspirațiile profesionale (sensul vieții, scopurile, procesul vieții, rezultatele vieții, LC–Sine, LC–Viață) și valorile de viață (autodezvoltare, satisfacție spirituală, creativitate, contacte sociale, realizări, prestigiu personal, statut material, păstrarea individualității);

- mediatorii – maturitatea psihologică (indice global și componente: responsabilitate, autodezvoltare, gândire pozitivă, independență) și identitatea profesională (stadiile: nedefinită, impusă, moratoriu, formată);

- criteriu (rezultat) – maturitatea socială.

La nivel corelațional, datele confirmă succesiunea ipotezată.

Predictorii se asociază pozitiv cu rezultatul: orientările existențiale (ca expresie a aspirațiilor profesionale) corelează semnificativ cu maturitatea socială (Tabelul 3.1), iar valorile de viață – cu aceleași indicatori ai integrării sociale (Tabelul 3.2).

Predictorii se leagă de mediatori: orientările existențiale corelează moderat–puternic cu maturitatea psihologică globală (Tabelul 3.1) și, simultan, negativ cu identitatea profesională nedefinită/impusă și pozitiv cu identitatea formată (Tabelul 3.4). Un tipar similar se observă și în cazul valorilor de viață, care prezintă legături pozitive cu identitatea profesională matură și maturitatea psihologică (Tabelul 3.2 și 3.5).

Mediatorii corelează cu criteriul: atât identitatea profesională formată, cât și maturitatea psihologică globală se asociază consistent cu maturitatea socială (Tabelul 3.7), ceea ce susține rolul lor de verigi intermediare în procesul de consolidare a autonomiei și responsabilității sociale.

Prin urmare, rezultatele susțin ipoteza H4, demonstrând că valorile de viață și aspirațiile profesionale acționează ca factori motivaționali de bază care, prin medierea maturității psihologice și a identității profesionale, determină nivelul de maturitate socială. Cu alte cuvinte, un sens coerent al vieții, obiective clare și un nucleu axiologic orientat spre autodezvoltare și realizări favorizează formarea unei identități profesionale stabile, concomitent cu dezvoltarea unui profil psihologic matur, ceea ce facilitează integrarea socială activă și responsabilă a tinerilor.

Pentru a valorifica concluziile obținute în verificarea ipotezei H4 și în analizele corelaționale, încheiem acest subcapitol printr-o sinteză interpretativă – conturarea portretului socio-psihologic al tinerilor care manifestă un nivel înalt de maturitate socială. Această trecere de la relațiile statistice la descrierea explicativă permite integrarea rezultatelor empirice într-o perspectivă comprehensivă asupra trăsăturilor și factorilor care susțin procesul de maturizare socială.

Portretul socio-psihologic al tinerilor cu un nivel ridicat de maturitate socială: trăsături esențiale și factori determinanți

Maturitatea socială, înțeleasă ca nivel de integrare conștientă și responsabilă în viața comunitară și profesională, exprimă capacitatea de adaptare la cerințele societății, asumarea rolurilor adulte și articularea valorilor personale cu cele colective. Profilul rezultat evidențiază un ansamblu de trăsături și resurse interioare ce favorizează o tranziție armonioasă la vârsta adultă.

Responsabilitatea. Este trăsătura centrală a tinerilor maturi social, exprimând conștientizarea și asumarea consecințelor propriilor decizii. Responsabilitatea se reflectă în raportarea echilibrată la muncă, familie și comunitate, susținând perseverența în atingerea obiectivelor personale și profesionale.

Autodezvoltarea. Reprezintă motorul intern al progresului personal și profesional. Tinerii cu maturitate socială ridicată manifestă o orientare constantă spre perfecționare, valorizând cunoașterea de sine, competențele și creativitatea. Această dimensiune susține flexibilitatea cognitivă și emoțională, necesare adaptării la schimbările sociale.

Gândirea pozitivă. Atitudinea optimistă și constructivă facilitează gestionarea dificultăților, consolidarea rezilienței și menținerea unei perspective echilibrate asupra vieții. Gândirea pozitivă sprijină relațiile sociale armonioase și favorizează orientarea către soluții și oportunități.

Independența. Capacitatea de a lua decizii autonome, în acord cu propriile valori, este un indicator major al maturității sociale. Ea se asociază cu inițiativă, autoeficacitate și adaptabilitate, permițând tinerilor să își construiască parcursul de viață și carieră într-un mod autentic și responsabil.

Maturitatea psihologică. Tinerii cu maturitate socială ridicată manifestă o imagine de sine stabilă, claritate identitară și echilibru emoțional. Această structură internă le permite să gestioneze coerent rolurile sociale și profesionale și să se implice activ în viața comunității.

Factori determinanți ai maturității sociale

Sensul vieții și stabilirea scopurilor. Claritatea scopurilor și perceperea unui sens coerent al propriei existențe constituie baza motivațională a aspirațiilor profesionale. Aceste dimensiuni susțin motivația pentru reușită, planificarea realistă a acțiunilor și orientarea spre dezvoltare personală și profesională, asigurând continuitatea dintre valorile de viață și proiecțiile vocaționale.

Controlul intern (LC-Viața). Convingerea că viața este determinată de propriile acțiuni reprezintă un mecanism psihologic esențial al maturității. Un locus intern pronunțat favorizează asumarea responsabilității, autonomia decizională și coerența identitară, consolidând astfel integrarea socială și profesională.

Valorile de viață. Setul axiologic orientat spre autodezvoltare, satisfacție spirituală, creativitate și relaționare pozitivă oferă cadrul în care se definesc scopurile și se construiesc aspirațiile profesionale. Ele ghidează comportamentele prosociale și contribuie la echilibrul între dimensiunea individuală și cea comunitară a maturizării.

Sinteză

Tinerii cu un nivel ridicat de maturitate socială se caracterizează prin responsabilitate, autodezvoltare, gândire pozitivă și independență, susținute de un sistem valoric stabil și de aspirații profesionale coerente. Ei dețin o identitate profesională clar conturată, un sens al vieții bine definit și o percepție internă a controlului asupra propriei existențe. Valorile de viață și aspirațiile profesionale acționează sinergic, oferind direcție, motivație și sens, în timp ce maturitatea psihologică și socială le permit integrarea eficientă în mediul profesional și comunitar.

Prin urmare, maturitatea socială se constituie ca expresie a echilibrului dintre dimensiunile valorice, motivaționale și identitare ale personalității, facilitând o tranziție armonioasă și responsabilă către viața adultă.

2.4. Concluzii la capitolul 2

Capitolul 2 a avut ca obiectiv stabilirea cadrului metodologic al cercetării și analiza empirică a relațiilor dintre orientările existențiale (aspirațiile profesionale), valorile de viață, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială la tinerii aflați în tranziția către viața adultă.

În prima parte a capitolului a fost construită o arhitectură metodologică solidă: au fost definite clar scopul, obiectivele și ipotezele de lucru; au fost precizate variabilele psihosociale vizate – valorile de viață, aspirațiile profesionale (conceptualizate prin orientările existențiale), identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială; s-a stabilit un eșantion reprezentativ pentru populația-țintă (tineri cu vârste între 18 și 22 de ani, proveniți din medii educaționale și socio-culturale diverse); au fost selectate instrumente psihometrice validate și adaptate cultural.

Prelucrarea statistică a datelor, realizată prin metode cantitative (testul *t* pentru diferențe de medii, corecția Bonferroni pentru comparații multiple, corelația Pearson), a asigurat validitatea și consistența rezultatelor, permițând testarea ipotezelor și evidențierea conexiunilor dintre variabilele psihosociale. Acest cadru metodologic a oferit baza pentru interpretarea relațiilor complexe dintre orientările existențiale (aspirațiile profesionale), valorile de viață, identitatea profesională și nivelul maturității sociale.

1. Datele empirice relevă un spectru variat de orientări existențiale, prin care au fost conceptualizate aspirațiile profesionale, și de valori de viață, care definesc modul în care tinerii își structurează identitatea profesională și maturitatea socială. Valorile dominante se centrează pe autorealizare, dezvoltare personală, stabilitate emoțională, relații interpersonale semnificative, echilibru între viața profesională și cea personală, precum și pe succesul obținut prin efort propriu. Aspirațiile profesionale indică orientări către domenii care oferă sens, statut și autonomie, dar și posibilitatea de contribuție socială. Diferențele de gen și nivel educațional influențează ierarhia valorilor: tinerele pun accent pe dimensiunea relațională și echilibrul interior, în timp ce tinerii privilegiază performanța și stabilitatea financiară. Aceste constatări confirmă rolul aspirațiilor profesionale și al valorilor de viață ca repere identitare și direcționale în procesul de formare a maturității sociale.

2. Analiza corelațională arată că tinerii care acordă importanță dezvoltării personale, responsabilității și autoactualizării ating niveluri mai ridicate de maturitate psihologică și socială. Ei manifestă autonomie decizională, toleranță, responsabilitate și capacitate de integrare comunitară. Dimensiunile aspirațiilor profesionale – sensul vieții, scopurile și percepția controlului intern –

funcționează ca factori motivaționali care orientează comportamentele adaptative și facilitează echilibrul între planurile personale și sociale. Diferențele în funcție de gen și nivel educațional confirmă influența formării academice și a experienței socio-emoționale în consolidarea acestor competențe maturizatoare.

3. Rezultatele evidențiază o relație consistentă între stadiile identității profesionale și nivelul maturității sociale, relație modelată de orientările existențiale (aspirațiile profesionale) și valorile de viață. Tinerii aflați în stadii avansate ale identității profesionale – moratoriu activ și identitate formată – manifestă niveluri ridicate de maturitate psihologică și socială, asumare a responsabilităților și claritate în definirea scopurilor profesionale. Aceasta confirmă funcția de mediator structural a identității profesionale, care leagă nucleul valoric și motivațional de integrarea socială, facilitând coerența internă și adaptarea la rolurile adulte. Valorile orientate spre autodezvoltare, creativitate și realizări sprijină tranziția de la explorare la asumarea unei identități vocaționale stabile.

4. Analiza integrată a variabilelor – valorile de viață, aspirațiile profesionale, stadiile identității profesionale, maturitatea psihologică și socială – a permis conturarea unui profil coeziv al tinerilor cu dezvoltare socială și profesională echilibrată. Aceștia se disting prin orientare valorică spre autodezvoltare și creativitate, aspirații congruente cu potențialul propriu, identitate profesională consolidată și o maturitate psihologică exprimată prin responsabilitate, gândire pozitivă și autonomie. Ei manifestă capacitate de adaptare, asumare de roluri și implicare activă în comunitate, ceea ce confirmă interdependența dintre structurile axiologice, motivaționale și psihosociale în procesul de maturizare socială.

Prin urmare, capitolul 2 confirmă ipotezele formulate și evidențiază interconexiunile complexe dintre orientările existențiale (aspirațiile profesionale), valorile de viață și nivelurile maturității psihologice și sociale.

Rezultatele obținute subliniază importanța dezvoltării unei identități profesionale clare și a unor strategii educaționale personalizate, menite să susțină echilibrul între valorile personale, aspirațiile profesionale și integrarea socială. Această perspectivă integrativă contribuie la formarea unui adult responsabil, autonom și reflexiv, capabil să gestioneze complexitatea contextelor sociale contemporane și să participe activ la bunăstarea comunității.

3. IMPACTUL PROGRAMULUI PSIHOSOCIAL DE DEZVOLTARE VALORICĂ ȘI CONSOLIDARE A IDENTITĂȚII PROFESIONALE ASUPRA TINERILOR AFLAȚI ÎN TRANZIȚIA LA VÂRSTA ADULTĂ

3.1. Fundamente metodologice ale experimentului formativ

Etapa de tranziție către vârsta adultă este marcată de o serie de provocări psihosociale care influențează semnificativ procesul de formare a identității personale, profesionale și sociale. Tinerii se confruntă cu incertitudine privind alegerile educaționale și profesionale, presiunea de a lua decizii rapide, dificultăți de adaptare la noi contexte și, adesea, cu tensiuni între aspirațiile personale și cerințele sociale.

Literatura de specialitate (Erikson E.¹⁹⁶, Super D.E.¹⁹⁷) evidențiază faptul că tranziția de la adolescență la vârsta adultă presupune nu doar asumarea de noi responsabilități, ci și conturarea unei perspective coerente asupra propriei persoane și a rolului social. În această perioadă, accentul se mută de la explorarea identitară la cristalizarea direcțiilor de dezvoltare, iar integrarea valorilor personale în proiectul de viață devine esențială.

În acest context, suportul educațional și consilierea orientată spre *clarificarea valorilor personale și formarea aspirațiilor profesionale realiste* joacă un rol crucial. Potrivit lui Savickas M. L.¹⁹⁸, orientarea profesională bazată pe valorizarea resurselor interne și explorarea identității personale contribuie semnificativ la consolidarea identității vocaționale și la integrarea eficientă în mediul social și profesional. De asemenea, Marcia J. E.¹⁹⁹ subliniază că dezvoltarea unei identități profesionale clare facilitează o tranziție echilibrată către viața adultă, prin asumarea autonomă a deciziilor și responsabilităților.

Metodologia experimentului formativ se fundamentează pe principii validate științific și pe cercetări anterioare care evidențiază eficiența intervențiilor centrate pe dezvoltarea valorică și profesională a tinerilor (Eccles J.S.²⁰⁰, Lent R. W., Brown S. D. și Hackett, G.²⁰¹). În acord cu aceste direcții, programul psihosocial propus urmărește nu formarea de noi valori, ci conștientizarea,

¹⁹⁶ ERIKSON, E.H., *op. cit.*

¹⁹⁷ SUPER, D. E., *op. cit.*

¹⁹⁸ SAVICKAS, M. L. The theory and practice of career construction. In: S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.). *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. New Jersey: Wiley, 2020, pp. 42-70. ISBN-13: -1119-978.55-5803

¹⁹⁹ MARCIA, J. E. Development and validation of ego-identity status. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1966, 3(5), p. 551-558. ISSN: 0022-3514.

²⁰⁰ ECCLES, J. S. School and family effects on the ontogeny of children's interests, self-perceptions, and activity choices. In: J. E. Jacobs (Ed.). *Developmental perspectives on motivation*. Nebraska: University of Nebraska Press, 1993, pp. 145-208. ISBN-13:-978 0803-2757-68.

²⁰¹ LENT, R. W., BROWN, S. D., HACKETT, G. Social cognitive career theory. In: D. Brown (Ed.). *Career choice and development*. New York: Jossey-Bass, 2002, pp. 255-311. ISBN-13: 978-0787-9574-14.

actualizarea și integrarea valorilor deja cristalizate în structura personalității, precum și dezvoltarea aspirațiilor profesionale – înțelese ca expresii aplicate ale sistemului motivațional și axiologic.

Scopul central al experimentului a fost dublu:

- 1) testarea eficienței programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale;
- 2) elaborarea unei structuri metodologice coerente, fundamentate teoretic și adaptate particularităților tinerilor din Republica Moldova.

În consecință, subcapitolul dat descrie fundamentele teoretice și metodologice ale experimentului, prezentând principiile care au ghidat conceperea și implementarea programului, structura și organizarea intervenției, precum și modul în care aceasta contribuie la atingerea obiectivelor privind dezvoltarea personală, profesională și socială a tinerilor aflați în tranziția la viața adultă.

Scopul experimentului formativ a fost elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței unui program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, destinat tinerilor aflați în perioada de tranziție către vârsta adultă.

Acest scop s-a fundamentat pe ideea că intervențiile psihosociale centrate pe conștientizarea și actualizarea valorilor personale, pe clarificarea aspirațiilor profesionale și pe dezvoltarea resurselor interne de autoreglare pot facilita procesul de consolidare a identității profesionale și de maturizare socială. În acest sens, experimentul formativ a urmărit identificarea modalităților eficiente de sprijin și ghidare a tinerilor în depășirea dificultăților specifice acestei etape de tranziție, prin activități structurale și reflexive care să contribuie la integrarea lor armonioasă în mediul educațional, social și profesional.

Abordarea propusă s-a distins de metodele tradiționale de orientare și formare prin caracterul său experiențial, reflexiv și personalizat, adaptat nevoilor reale ale tinerilor și focalizat pe dezvoltarea conștientă a sistemului valoric și aspirațional, precum și pe clarificarea identității profesionale în contextul socio-cultural actual.

Obiectivele experimentului formativ. Programul a fost conceput și implementat în baza unei structuri logice, etapizate, care a inclus următoarele obiective.

1. Identificarea resurselor și dificultăților întâmpinate de tineri în perioada de tranziție – realizată printr-un program-pilot implementat la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM). Etapa pilot a avut rol explorator, vizând colectarea de date calitative privind resursele personale, obstacolele percepute și nevoile de dezvoltare ale tinerilor.

2. Elaborarea și validarea unui Program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale – bazată pe rezultatele cercetării teoretice și constatative din lucrarea de doctorat. Programul a fost proiectat în jurul următoarelor direcții:

- conștientizarea și actualizarea valorilor de viață;

- clarificarea aspirațiilor profesionale prin valorificarea orientărilor existențiale;
- explorarea și consolidarea identității profesionale și sociale prin procese de auto-reflecție și autoreglare;

- dezvoltarea competențelor emoționale și a autoeficacității;
- educația pentru carieră și luarea deciziilor în acord cu valorile și interesele personale.

3. Implementarea programului psihosocial – desfășurată pe un eșantion experimental, cu includerea unui grup de control pentru validarea rezultatelor. Intervențiile au vizat activarea conștientă a resurselor interne, clarificarea valorilor și a aspirațiilor profesionale, precum și stimularea coerenței identitare.

4. Evaluarea eficienței programului – realizată prin comparația rezultatelor obținute în grupul experimental și în cel de control, utilizând metode cantitative (analiza statistică a variațiilor pre-test/post-test) și calitative (observație, reflecții scrise, interviuri de grup).

5. Formularea de recomandări pentru intervenții viitoare, menite să optimizeze programele educaționale și psihosociale destinate tinerilor, în vederea facilitării tranziției lor către maturitate personală și profesională.

Ipoteza experimentului formativ. Se presupune că participarea tinerilor la Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale va determina o dinamică pozitivă în direcția: 1) creșterii nivelului de conștientizare și integrare a valorilor personale; 2) clarificării aspirațiilor profesionale și a direcției de dezvoltare vocațională; 3) consolidării identității profesionale; 4) și, implicit, a maturității sociale. Astfel, se anticipează că intervenția va contribui la optimizarea procesului de tranziție la vârsta adultă, favorizând formarea unei personalități autonome, responsabile și capabile de integrare activă în viața socială și profesională.

Design-ul experimentului: descrierea grupurilor, selecția participanților și criteriile de includere/excludere

Pentru a evalua impactul *Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale*, cercetarea a fost organizată pe baza unui design experimental care a inclus două grupuri: un grup experimental (GE) și un grup de control (GC).

Selecția participanților s-a bazat pe criterii clar definite de incluziune și excludere, asigurându-se omogenitatea și comparabilitatea celor două grupuri implicate. Au fost implicați tineri aflați în ultimul an de liceu și colegiu, având vârste cuprinse între 18 și 20 de ani, provenind din medii sociale similare și cu experiențe educaționale comparabile.

Criteriile de includere:

- vârsta cuprinsă între 18 și 20 de ani;
- statutul de elev în ultimul an de liceu sau în ultimul an de colegiu;

- disponibilitatea și dorința de a participa activ la întregul program de consiliere și la activitățile de evaluare aferente;
- consimțământul informat al participanților.

Criteriile de excludere:

- dificultăți semnificative de învățare sau dizabilități care ar putea limita participarea la activitățile de consiliere în grup;
- absența disponibilității de a participa la toate sesiunile programului sau de a finaliza evaluările planificate;
- lipsa consimțământului informat.

Descrierea grupurilor experimentale și de control

Grupul experimental (GE) a fost constituit din 15 tineri selectați în baza participării lor anterioare la cercetarea exploratorie. Dintre aceștia, 6 erau elevi în clasa a XII-a de la Liceul Teoretic „Grățiești” și 9 erau studenți din anul IV la Colegiul Tehnic al Universității Tehnice din Moldova. GE a fost implicat în 12 ședințe de consiliere de grup, în cadrul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale.

Grupul de control (GC) a fost constituit din alți 15 tineri cu caracteristici similare, toți participanți anteriori la cercetarea exploratorie, dar care nu au luat parte la programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale. Acest grup a inclus 7 elevi de liceu și 8 studenți de colegiu. Obiectivul principal al includerii GC a fost să ofere un cadru comparativ pentru evaluarea impactului programului psihosocial asupra tinerilor.

Caracteristicile sociodemografice și omogenitatea grupurilor

Grupurile au fost omogene din punct de vedere al distribuției demografice, oferind astfel un cadru comparativ adecvat. GE și GC au prezentat un echilibru între sexele participanților și o distribuție similară în ceea ce privește vârsta și situația materială a familiilor. Majoritatea tinerilor provin din familii complete, iar nivelul economic a fost predominant mediu, cu o distribuție relativ echilibrată în privința statutului economic ridicat sau scăzut. Omogenitatea celor două grupuri în ceea ce privește variabilele sociodemografice a fost esențială pentru a asigura o interpretare corectă și echitabilă a rezultatelor experimentului formativ. Aceasta a fost evaluată statistic înainte de implementarea programului, utilizând teste de comparație a mediilor și analize de omogenitate.

Prezentarea detaliată a caracteristicilor sociodemografice ale GE și GC poate fi găsită în Tabelul 3.1, asigurând astfel o bază solidă pentru interpretarea și compararea rezultatelor obținute în urma programului psihosocial implementat.

Tabelul 3.1. Caracteristicile sociodemografice ai tinerilor din GE și GC

În funcție de Instituția de Învățământ	GE	GC
Liceul Teoretic „Grătiești” s. Grătiești	6	7
Colegiul Tehnic al UTM	9	8
în funcție de apartenența sexuală	GE	GC
Femei	6	5
Bărbați	9	10
în funcție de vârstă		
18 ani	5	5
19 ani	9	8
20 ani	1	2
În funcție de situați materială	GE	GC
Familie intactă	10	9
Familie temporar dezorganizată prin migrația unuia din părinte sau a ambilor părinți pentru muncă peste hotare	5	6
în funcție de asigurarea material economică	GE	GC
Înalt	4	5
Mediu	11	14

Etapele realizării experimentului formativ

Etapă 1: Identificarea resurselor și dificultăților întâmpinate în tranziția la vârsta adultă a tinerilor din Republica Moldova. Perioada: septembrie 2022 - decembrie 2022.

În această primă etapă, s-a desfășurat un program-pilot cu studenții Facultății de Științe Sociale și ale Educației de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), având scopul de a identifica principalele resurse și dificultăți cu care se confruntă tinerii în procesul de tranziție către viața adultă. Activitățile-pilot au fost concepute în baza rezultatelor cercetării exploratorii din capitolul 2 și au vizat aspecte precum: incertitudinea profesională, presiunile decizionale, adaptarea la medii educaționale noi și gestionarea conflictelor dintre aspirațiile personale și cerințele sociale.

Această etapă a avut două obiective principale:

- dezvoltarea competențelor esențiale pentru autodeterminare personală și profesională;
- obținerea feedback-ului calitativ al participanților privind relevanța activităților și identificarea nevoilor suplimentare de sprijin.

Pe baza rezultatelor și a feedback-ului colectat, programul a fost revizuit și optimizat, asigurând o mai bună adecvare la nevoile reale ale tinerilor și o fundamentare metodologică solidă a intervenției ulterioare.

Etapă 2. Elaborarea programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale. Perioada: ianuarie 2023 – februarie 2023

În această etapă, au fost analizate datele obținute în faza-pilot și integrate cu concluziile cercetării teoretice și empirice. Pe baza acestora, a fost elaborată versiunea finală a Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, descrisă detaliat în Anexa 4.

Programul a fost conceput pentru a stimula:

- conștientizarea și actualizarea valorilor personale,
- clarificarea și formularea realistă a aspirațiilor profesionale,
- consolidarea identității profesionale și sociale prin procese de reflecție, explorare și autoeficacitate.

Această etapă a marcat tranziția de la diagnoză la intervenție, printr-o abordare integrativă centrată pe dezvoltarea conștientă a sistemului valoric și aspirațional.

Etapă 3. Implementarea programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale. Perioada: martie 2023 – iulie 2023

În prima lună, s-a stabilit componența grupurilor experimental și de control, în baza datelor cercetării de constatare. Participanților le-au fost prezentate obiectivele, principiile și structura programului, fiind obținut consimțământul informat.

Programul a fost implementat pe parcursul a 14 ședințe săptămânale, desfășurate în cadrul grupului experimental. Activitățile au inclus exerciții de reflecție asupra valorilor personale, explorarea direcțiilor profesionale, consolidarea autoeficacității și a abilităților de luare a deciziilor. Ultima ședință a fost destinată evaluării experienței participanților și integrării învățării personale.

Etapă 4. Evaluarea rezultatelor experimentului formative. Perioada: august 2023 – februarie 2024

Această etapă, denumită și cercetare de control, a vizat măsurarea eficienței și durabilității efectelor programului. Au fost realizate două tipuri de evaluare.

- Evaluarea imediată (post-intervenție): aplicarea instrumentelor psihometrice utilizate și în etapa de constatare, în grupurile experimental și de control, pentru a identifica modificările survenite în nivelul conștientizării valorilor, clarificării aspirațiilor profesionale, consolidării identității profesionale și maturității sociale.

- Studiul follow-up (6 luni post-intervenție): evaluarea sustenabilității efectelor pozitive, a transferului comportamental și a integrării schimbărilor în plan personal, educațional și profesional.

Această structură etapizată a permis implementarea și monitorizarea unui proces de intervenție complex, cu feedback continuu, oferind o bază solidă pentru analiza impactului programului asupra actualizării valorilor, clarificării aspirațiilor profesionale și consolidării identității profesionale la tinerii aflați în tranziția spre viața adultă.

Identificarea resurselor și dificultăților întâmpinate de tinerii din Republica Moldova în perioada de tranziție la vârsta adultă a fost realizată prin implementarea unui program-pilot desfășurat cu studenții Facultății de Științe Sociale și ale Educației de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM). Programul-pilot a fost structurat în 10 ședințe, abordând tematici esențiale într-o ordine progresivă, de la dezvoltarea personală și explorarea valorilor, până la aspecte

legate de carieră și strategii concrete pentru autodeterminare și planificarea viitorului profesional. Pe parcursul programului, feedback-ul participanților a subliniat necesitatea ajustării activităților în funcție de dinamica grupului și de nevoile emergente. În urma acestui feedback, programul a fost îmbunătățit prin următoarele acțiuni:

1. *Reconfigurarea tematicilor în funcție de nevoile reale ale participanților*: în urma evaluărilor și feedback-ului, tematicile abordate au fost reorganizate într-o progresie logică și coerentă. Accentul a fost mutat către explorarea valorilor și dezvoltarea abilităților de autoanaliză, înainte de a trece la planificarea carierei și stabilirea obiectivelor.

2. *Personalizarea activităților în funcție de profilul grupului*: programul-pilot a evidențiat diversitatea nevoilor și dinamicii grupurilor de participanți. Activitățile au fost personalizate pentru a răspunde specificităților fiecărui grup. De exemplu, în cazul grupurilor cu un nivel mai scăzut de coeziune și încredere, au fost introduse mai multe exerciții de team building și de dezvoltare a relațiilor interpersonale.

3. *Adaptarea tehnicilor la stilurile de învățare ale participanților*: s-a observat că unii participanți răspundeau mai bine la activități practice și vizuale, în timp ce alții preferau abordările analitice și teoretice. Ca urmare, s-au diversificat metodele utilizate, integrând elemente vizuale (desen, imagerie ghidată) alături de exerciții cognitive și de auto-reflecție.

4. *Flexibilizarea duratei ședințelor pentru anumite teme*: anumite teme necesitau un timp suplimentar pentru a fi explorate în profunzime, ceea ce a determinat extinderea ședințelor sau abordarea tematicilor în mai multe sesiuni. Astfel, s-a permis o implicare activă și o explorare detaliată.

5. *Integrarea unei evaluări intermediare*: înainte de finalizarea programului, s-a introdus o evaluare intermediară pentru a monitoriza progresul fiecărui participant și a identifica eventualele dificultăți întâmpinate. Acest proces a permis ajustarea programului în timp real, oferind un feedback constant și adaptat.

6. *Accentuarea tematicilor legate de sănătatea mintală și gestionarea stresului*: în timpul programului, s-a observat necesitatea unui focus mai mare pe sănătatea mintală, gestionarea stresului și echilibrul emoțional. Astfel, au fost adăugate sesiuni specifice pentru tehnici de coping și strategii de gestionare a anxietății și emoțiilor intense.

7. *Introducerea unui ghid post-program*: o îmbunătățire semnificativă a fost elaborarea unui ghid post-program, care conținea resurse și sugestii pentru continuarea dezvoltării personale și profesionale după încheierea ședințelor. Acest ghid oferă participanților o bază solidă pentru menținerea progresului și continuarea muncii la obiectivele stabilite.

Aceste îmbunătățiri au transformat programul inițial într-un proces mai dinamic, interactiv și adaptabil, facilitând o mai bună aliniere la nevoile și așteptările participanților.

3.2. Metodologia și design-ul Programului Psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale.

Metodologia reprezintă fundamentul oricărui demers științific, asigurând coerența și validitatea cercetării. În cadrul experimentului formativ, implementarea unui program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale a urmărit să abordeze provocările specifice tinerilor în tranziția la maturitate. *Design-ul* cercetării, bazat pe împărțirea în grupuri experimentale și de control, a permis evaluarea obiectivă a impactului intervenției asupra conștientizării valorilor și definirii unei identități profesionale coerente. Această secțiune va prezenta principalele etape metodologice și raționamentele care au ghidat structura și desfășurarea intervenției.

Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale a fost conceput ca o intervenție esențială pentru sprijinirea tinerilor aflați în perioada de tranziție către maturitatea socială și profesională. Acest program s-a desfășurat în semestrul 2 al anului școlar 2022-2023, înscrierea fiind voluntară pentru tinerii care au participat la cercetarea exploratorie. Studenții au fost împărțiți în două grupuri: unul experimental, care a beneficiat de intervenția programului, și un grup de control, care nu a participat la program.

Scopul principal al programului este de a încuraja tinerii să își exploreze și să își consolideze identitatea profesională, facilitând astfel un traseu coerent către dezvoltarea carierei. Prin conștientizarea valorilor personale și clarificarea aspirațiilor profesionale, programul urmărește să ofere tinerilor un cadru de auto-reflecție și dezvoltare personală.

Obiectivele programului includ:

- *identificarea și explorarea valorilor de viață* – oferirea de oportunități tinerilor de a reflecta asupra propriilor valori, pentru a le integra în obiectivele profesionale și personale;
- *dezvoltarea atitudinilor pozitive față de sine și propria identitate* – stimularea unei perspective constructive asupra propriei persoane, promovând încrederea în sine și reziliența în fața provocărilor;
- *îmbunătățirea capacității de luare a deciziilor* – crearea unui cadru sigur pentru discutarea și explorarea opțiunilor profesionale, oferindu-le tinerilor instrumente pentru a lua decizii informate legate de carieră;
- *consolidarea motivației pentru dezvoltare personală și profesională* – încurajarea tinerilor să se implice activ în propriul proces de auto-îmbunătățire, prin stabilirea unor obiective personale și profesionale clare.

Aceste obiective oferă direcția generală pentru implementarea temelor abordate în cadrul programului, fiecare temă fiind structurată pentru a contribui la atingerea scopurilor generale ale intervenției.

Metode de evaluare și intervenție utilizate în cadrul programului psihosocial

Pentru verificarea eficienței *Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale* au fost utilizate o serie de instrumente psihologice validate, menite să evalueze schimbările survenite în variabilele-cheie vizate de intervenție. Aceste instrumente au fost aplicate atât în etapa de constatare, cât și în cadrul cercetării experimentale.

Instrumentele de evaluare au inclus: *Testul orientărilor existențiale și de viață*, cum ar fi scopurile, procesul și rezultatele vieții, având ca scop identificarea modificărilor în percepția direcției și semnificației personale a aspirațiilor profesionale ale participanților; *Testul morfologic al valorilor de viață* destinat monitorizării preferințelor valorice, fiind utilizat pentru a observa evoluția valorilor fundamentale, precum autodezvoltarea și creativitatea, în urma intervenției; *Metoda de diagnosticare a stadiului identității profesionale* folosită pentru a evalua nivelul de formare a identității profesionale, având scopul de a identifica progresul în stabilirea unei identități coerente și orientate profesional; *Metoda de diagnosticare a maturității psihologice* aplicată pentru a evalua capacitatea de autoreglare și gestionare emoțională, corelată cu obiectivele programului în direcția dezvoltării personale și profesionale; *Scala de evaluare a maturității sociale a absolvenților* utilizată pentru măsurarea nivelului de adaptare socială și asumare a responsabilităților, esențiale pentru tranziția la vârsta adultă.

Pentru analiza omogenității grupurilor experimentale și de control înainte de intervenție, precum și pentru măsurarea eficienței programului, s-au folosit testele statistice Mann-Whitney U și Wilcoxon. Aceste metode non-parametrice au fost alese având în vedere caracteristicile datelor, permițând evaluarea diferențelor între grupuri și a schimbărilor interne la nivel de grup.

Scopul metodelor utilizate a fost de a verifica ipotezele cercetării prin măsurarea schimbărilor în valorile personale, identitatea profesională și maturitatea socială și psihologică, oferind astfel o bază obiectivă pentru evaluarea eficienței intervenției psihosociale.

Pentru realizarea *Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale*, au fost aplicate metode și tehnici psihosociale cu scopul de a sprijini tinerii în auto-explorare, dezvoltarea personală și profesională, și gestionarea eficientă a tranziției la vârsta adultă. Principalele metode utilizate includ:

- *lucrul în diade și grupuri mici* a facilitat dezvoltarea abilităților de comunicare și cooperare între participanți, promovând reflecția asupra experiențelor proprii și schimbul de perspective;

- *metodele proiective* au fost folosite pentru a ajuta participanții să exploreze aspecte subconștiente ale valorilor și identității personale, permițând o introspecție profundă și descoperirea resurselor interne;

- *imageria ghidată* a sprijinit procesul de vizualizare a obiectivelor și aspirațiilor profesionale, contribuind la clarificarea direcției personale și la creșterea motivației;

- *auto-reflecțiile și tehnicile de auto-analiză* au fost aplicate pentru a încuraja participanții să își exploreze valorile, aspirațiile și atitudinile, dezvoltând astfel o mai bună înțelegere de sine;

- *jocurile de rol și simulările* au fost folosite pentru a exersa abilitățile de luare a deciziilor și de gestionare a situațiilor complexe, promovând dezvoltarea competențelor necesare în viața profesională;

- *studiul de caz* a permis analizarea unor situații concrete legate de tranziția profesională, facilitând identificarea soluțiilor eficiente și dezvoltarea gândirii critice;

- *modelarea și simularea situațiilor* au fost aplicate pentru a sprijini participanții în dezvoltarea unor strategii eficiente de adaptare la noi contexte sociale și profesionale.

Aceste metode au fost selectate și adaptate pentru a răspunde nevoilor și dinamicii grupurilor, contribuind la dezvoltarea unei identități profesionale solide și la integrarea valorilor personale în deciziile legate de carieră.

Principii organizatorice și etice ale programului

Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale a fost conceput și implementat în conformitate cu principii organizatorice și etice, menite să asigure atât eficiența intervenției, cât și protecția și respectul pentru toți participanții.

Principii organizatorice:

- *ascultare activă și empatică*: abordarea se concentrează pe ascultarea activă a participanților, acordând atenție detaliilor verbale și nonverbale, și exprimând empatie și respect pentru experiențele și emoțiile lor.

- *implicare responsabilă*: promovarea utilizării afirmațiilor de tip „eu” în cadrul sesiunilor, pentru a încuraja clarificarea intențiilor și asumarea responsabilității.

- *abordare diferențiată*: aplicarea strategiilor de consiliere non-directive, colaborative sau directive în funcție de nevoile și situația fiecărui participant.

Principii etice:

- *Confidențialitatea și anonimatul*: datele și informațiile personale ale participanților au fost protejate cu strictețe. Anonimatul a fost asigurat prin codificarea datelor și utilizarea acestora doar în scopuri de cercetare și evaluare.

- *Consimțământ informat*: participanților li s-a oferit informații clare și detaliate despre scopul, structura și beneficiile programului, solicitându-se consimțământul voluntar înainte de includerea în studiu.
- *Respectarea autonomiei*: fiecare participant a avut dreptul de a-și exprima opiniile, de a lua decizii și de a se retrage din program în orice moment, fără consecințe negative.
- *Minimizarea riscurilor*: programul a fost conceput astfel încât să prevină riscurile emoționale sau psihologice pentru participanți. În cazul în care au fost identificate dificultăți sau stări emoționale negative, s-a oferit suport suplimentar și resurse externe pentru consiliere.
- *Transparență și onestitate*: toate activitățile și evaluările au fost desfășurate cu transparență deplină, informându-i pe participanți cu privire la fiecare pas și menținând onestitatea în raportarea rezultatelor.

Aceste principii au ghidat implementarea și desfășurarea programului, asigurând atât protecția participanților, cât și un cadru metodologic etic și solid.

Durata și perioada de realizare a programului

Programul psihosocial s-a desfășurat pe parcursul a 14 ședințe de grup, structurate după cum urmează: o ședință inițială de evaluare, o ședință introductivă, 10 ședințe de bază, o ședință de evaluare intermediară și o ședință finală de follow-up. Fiecare întâlnire a avut o durată cuprinsă între 90 și 120 de minute, asigurând suficient timp pentru activități de explorare și consolidare a cunoștințelor și abilităților.

Programul s-a desfășurat pe o perioadă de șase luni, în anul universitar 2022-2023, între lunile martie și iulie 2023, cu o frecvență săptămânală a ședințelor, exceptând perioada vacanței. O ședință de follow-up a fost organizată la șase luni de la finalizarea programului, în februarie 2024, cu scopul de a valida și de a consolida experiențele și cunoștințele acumulate de participanți pe parcursul programului. Această ședință finală a permis o reevaluare a progresului și o ajustare a strategiilor personale și profesionale ale participanților, contribuind la dezvoltarea lor continuă.

Analiza comparativă a omogenității grupurilor experimental și de control

Pentru a evalua omogenitatea grupurilor experimental (GE) și de control (GC) înainte de implementarea programului psihosocial, s-a utilizat testul statistic Mann-Whitney U, un test non-parametric adecvat pentru comparația grupurilor independente atunci când distribuția variabilelor nu respectă criteriile de normalitate și acestea sunt exprimate pe scale ordinale sau de interval.

Figura 3.1 prezintă comparația dintre grupurile experimental și de control în ceea ce privește dimensiunile orientărilor existențiale, prin care au fost conceptualizate aspirațiile profesionale: sensul vieții, scopurile vieții, procesul vieții, rezultatul vieții, LC-Sine și LC-Viața. Aceste dimensiuni reflectă

percepția participanților asupra sensului existenței, direcției personale și gradului de control perceput asupra propriei vieți, constituind indicatori relevanți ai orientării vocaționale și ai clarității aspirațiilor profesionale.

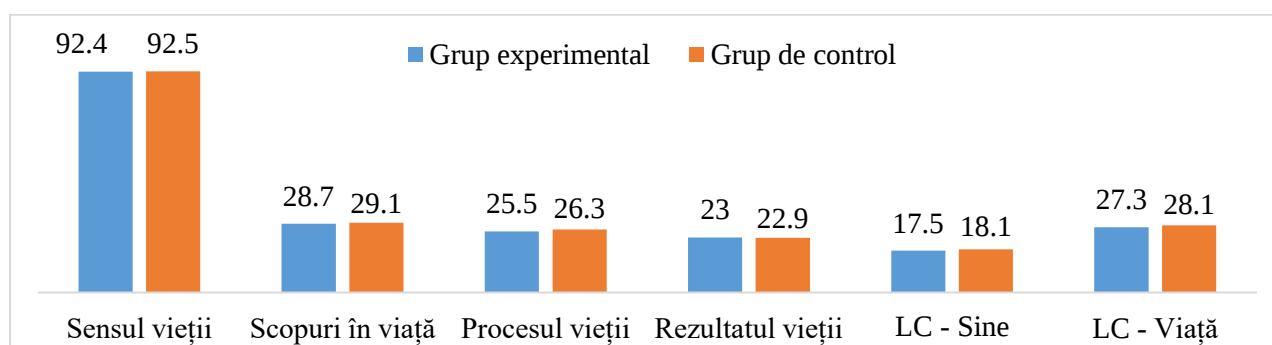

Fig. 3.1. Scoruri medii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale) pentru GE și GC– date test

Rezultatele arată că scorurile medii ale celor două grupuri sunt foarte apropiate, ceea ce indică o omogenitate semnificativă în percepțiile tinerilor referitoare la sensul general al vieții, la scopurile personale și la capacitatea de autoreglare și control asupra propriului parcurs profesional. Această constatare este confirmată de testul Mann–Whitney U, care a arătat că valorile Z sunt foarte apropiate de zero, iar valorile de semnificație (Asymp. Sig.) depășesc pragul de 0,05. De exemplu, pentru dimensiunea „*Sensul vieții*”, valoarea Z este de $-0,021$, iar semnificația statistică este 0,983, ceea ce confirmă absența diferențelor semnificative între grupurile experimental și de control (Anexa 5, Tabelul 5.1).

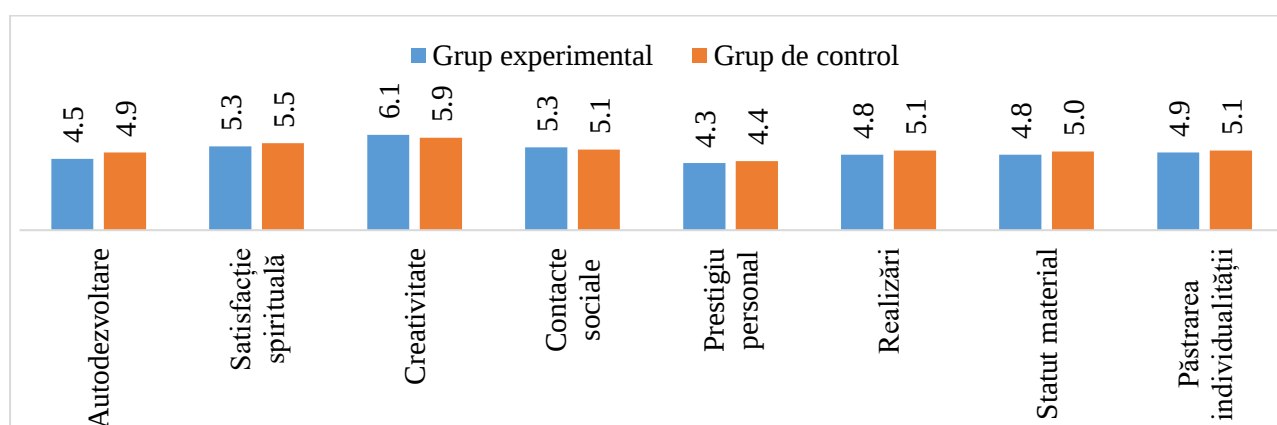

Fig. 3.2. Scoruri medii la valorile de viață pentru GE și GC– date test²⁰²

Figura 3.2 prezintă scorurile medii ale celor două grupuri în ceea ce privește valorile de viață, cum ar fi „autodezvoltarea,” „satisfacția spirituală,” „creativitatea,” „contactele sociale,” „prestigiul personal,” „realizările,” „statutul material,” și „păstrarea individualității”. Scorurile medii similare indică

²⁰² Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

o distribuție echilibrată între cele două grupuri, ceea ce sugerează că, înainte de intervenție, tinerii din ambele grupuri au avut caracteristici similare în ceea ce privește orientările valorice și aspiraționale.

Rezultatele testului Mann-Whitney U, prezentate în Anexa 5, Tabelul 5.2, susțin această observație, indicând valori ale lui Z apropiate de zero și valori de semnificație asimptotică de asemenea mult mai mari decât pragul de 0,05. De exemplu, pentru „autodezvoltare,” valoarea U este de 89.000 și Z este de -1.008, cu o semnificație de 0,313, ceea ce subliniază absența unor diferențe semnificative între grupuri.

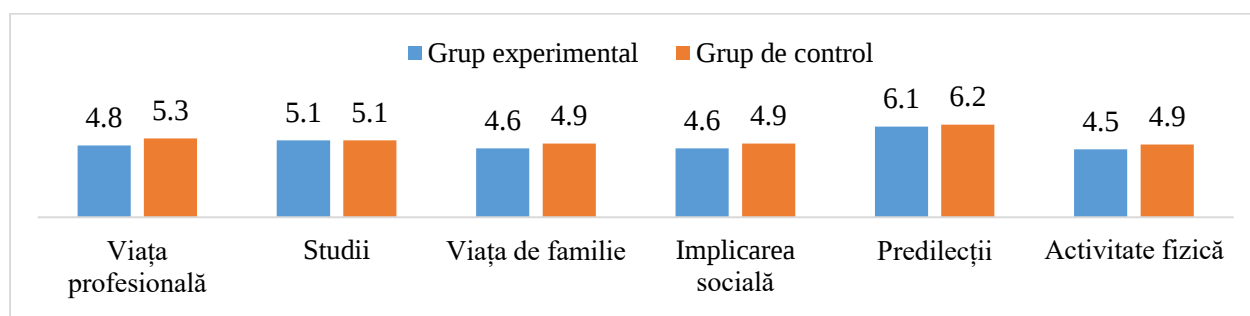

Fig. 3.3. Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață pentru GE și GC – date test²⁰³

Figura 3.3 oferă o comparație între GEI și GC cu privire la valoarea acordată diverselor domenii de viață, cum ar fi „viața profesională,” „studiile,” „viața de familie,” „implicarea socială,” „predilecțiile,” și „activitatea fizică”. Scorurile medii similare reflectă consistența în atitudini și priorități între cele două grupuri.

Rezultatele testului Mann-Whitney U, prezentate în Anexa 5, Tabelul 5.3, indică absența unor diferențe semnificative între grupuri. De exemplu, pentru indicatorul „viața profesională,” valoarea U este de 96.000 și Z este de -0,705, cu o semnificație de 0,481, demonstrând o uniformitate între grupuri.

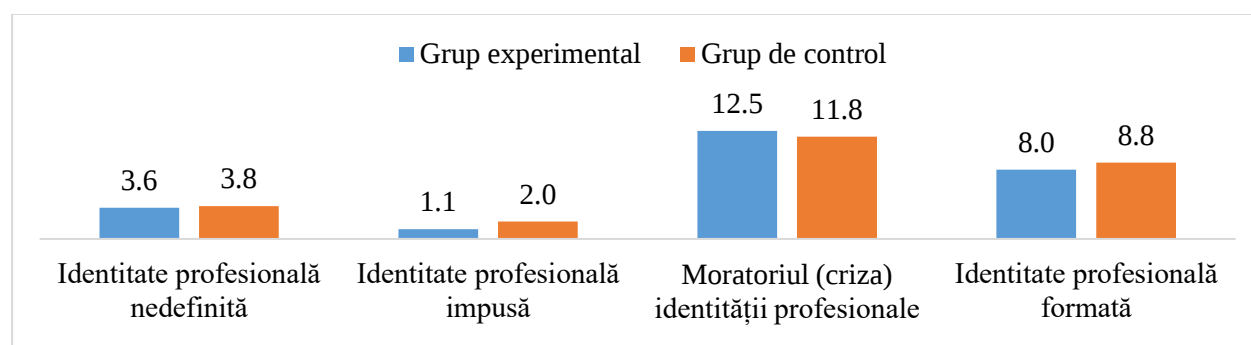

Fig. 3.4. Scoruri medii la identitatea profesională pentru GE și GC – date test

Figura 3.4 oferă o perspectivă comparativă între GE și GC în ceea ce privește diferitele stadii ale identității profesionale: identitatea profesională nedefinită, impusă, formată și moratoriul (criza)

²⁰³ Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

identității profesionale. Analiza scorurilor medii relevă anumite variații, ceea ce sugerează diferențe în dezvoltarea identității profesionale între cele două grupuri.

Examinând datele statistice prezentate în Tabelul 5.4. (Anexa 5), constatăm că doar pentru stadiul de „Identitate profesională impusă” se observă o diferență semnificativă din punct de vedere statistic între grupuri, cu un U de 66.500 și un Z de -1.977, având o semnificație asimptotică de 0,048. Această valoare indică o tendință mai mare a participanților din GC de a avea o identitate profesională impusă, în comparație cu cei din GE. Această diferență poate sugera că tinerii din GC sunt mai predispuși să urmeze alegeri de carieră influențate de presiuni externe sau de așteptările altora, spre deosebire de cei din GC care, prin intermediul programului, au avut posibilitatea să exploreze și să își formeze alegeri mai autonome și autentice.

În ceea ce privește celelalte stadii ale identității profesionale, valorile Asymp. Sig. sunt semnificativ mai mari decât pragul de 0,05, indicând absența unor diferențe relevante între grupuri. Spre exemplu, pentru „Moratoriul identității profesionale” (criza), valoarea lui Z este de -0,483, cu o semnificație asimptotică de 0,629, ceea ce sugerează o consistență între grupurile comparate. Similar, pentru „Identitatea profesională formată” rezultatele nu indică diferențe semnificative, ceea ce confirmă faptul că ambelor grupuri le este caracteristică o evoluție similară în acest stadiu.

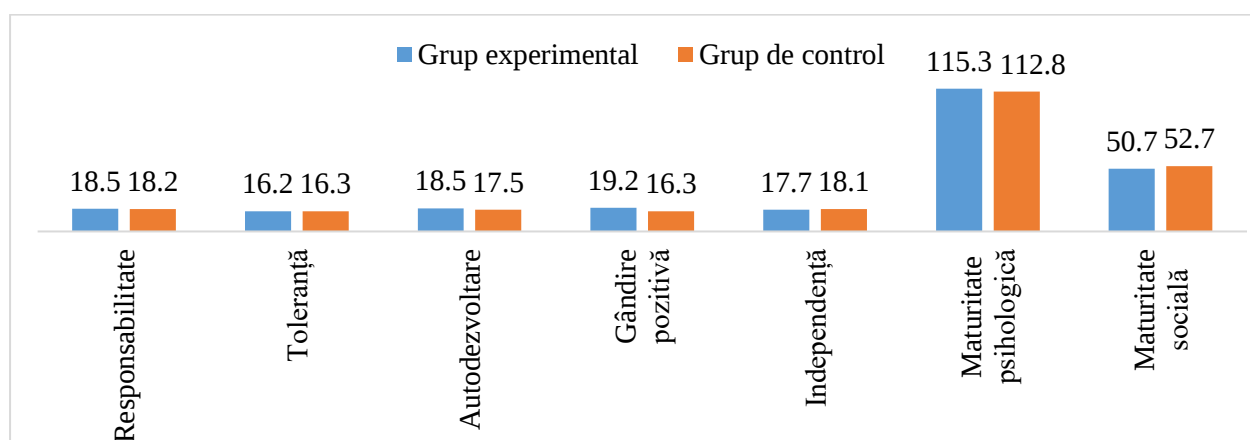

Fig. 3.5. Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pentru GE și GC – date test

Figura 3.5 prezintă o analiză comparativă între GE și GC, cu accent pe principalele componente ale maturității psihologice și sociale. Scorurile medii obținute în ambele grupuri indică o omogenitate semnificativă pentru majoritatea atributelor analizate, ceea ce sugerează un echilibru între cele două grupuri înainte de intervenția programului.

Rezultatele statistice prezentate în Tabelul 5.5. (Anexa 5) confirmă această omogenitate, indicând că valorile Asymp. Sig. (semnificațiile asimptotice) pentru majoritatea indicatorilor depășesc pragul de semnificativitate de 0,05. De exemplu, pentru responsabilitate, valoarea lui Z este de -0,105, cu o semnificație de 0,917, iar pentru toleranță, Z este de -0,359, cu o semnificație de 0,719. Aceste

rezultate sugerează lipsa unor diferențe semnificative între grupuri în ceea ce privește aceste componente.

În cazul gândirii pozitive, valoarea lui Z este de -1.687 , iar semnificația asimptotică este de $0,092$, ceea ce indică o ușoară tendință spre diferențiere între grupuri, însă fără a atinge pragul standard de semnificativitate. Această situație subliniază importanța unei analize suplimentare pentru a înțelege dinamica acestei variabile.

Analiza comparativă a datelor inițiale indică o omogenitate semnificativă între grupurile experimental și de control, asigurând atribuirea corectă a modificărilor ulterioare efectelor intervenției. Această uniformitate este esențială pentru validitatea internă a studiului, oferind o bază solidă pentru evaluarea impactului programului. Deși s-au observat mici variații, rezultatele statistice confirmă absența unor diferențe semnificative, sprijinind coerența între grupuri. Înainte de intervenție, ambele grupuri au avut profiluri similare privind dezvoltarea identității profesionale, cu excepția unei ușoare diferențe în tendința către identitatea impusă. Această uniformitate inițială asigură o bază comparativă adecvată pentru interpretarea schimbărilor ulterioare ca efecte ale programului implementat.

Concluzionând, uniformitatea observată între grupuri și validitatea metodologiei adoptate oferă o bază solidă pentru evaluarea impactului programului psihosocial și elaborarea unor concluzii clare privind eficacitatea acestuia.

Tematica și obiectivele Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale (Tabelul 4.2.)

Analiza datelor colectate în urma cercetării și a feedback-ului obținut după participarea la programul-pilot de dezvoltare valorică și orientare profesională pentru studenții de la programul Psihologie, ULIM, a evidențiat trei teme-cheie și mai multe subteme complementare, care reflectă nevoile actuale ale tinerilor în perioada de tranziție către viața profesională.

Temele identificate au fost concepute astfel încât să răspundă așteptărilor și nevoilor de dezvoltare personală și profesională, influențând motivația pentru formare continuă, implicarea activă în procesul de învățare și consolidarea identității profesionale. Această structură tematică favorizează o abordare integrativă, care combină dimensiunea valorică, emoțională și pragmatică a dezvoltării, oferind participanților instrumente concrete pentru clarificarea aspirațiilor profesionale, actualizarea valorilor de viață și formularea planurilor realiste de carieră.

Prin integrarea principiilor psihologiei dezvoltării și a teoriei adaptării vocaționale, programul a fost structurat pe trei axe de învățare experiențială – autocunoaștere, dezvoltare socio-emoțională și orientare profesională – care urmăresc evoluția naturală a procesului de formare a identității. Fiecare temă reprezintă o etapă complementară în construcția unei identități profesionale coerente și a unei maturități sociale consolidate. Acest design permite progresia treptată de la reflecția personală la

acțiunea planificată, favorizând internalizarea valorilor și a competențelor necesare integrării sociale și profesionale.

Tabelul 3.2. Tematica și obiectivele Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale

Tema 1: Autocunoaștere și explorare personală Tema 2: Dezvoltare socială și emoțională Tema 3: Orientare și planificare profesională 		
Scopuri		
A sprijini participanții în identificarea și articularea valorilor și aspirațiilor personale.	A dezvolta competențele interpersonale și a abilităților de autogestiune.	A identifica traiectoria profesională aliniată cu interesele și competențele personale.
Obiective		
• Conștientizarea și ierarhizarea valorilor personale. • Înțelegerea influenței valorilor asupra deciziilor profesionale. • Explorarea relației valori–alegeri profesionale. • Evaluarea aspirațiilor și a rolului autoaprecierii. • Conștientizarea impactului aspirațiilor asupra reușitei profesionale. • Clarificarea obiectivelor pe termen lung și scurt. • Reflectarea asupra realizărilor și progresului; planificarea pașilor următori. • Dezvoltarea unei strategii de autoevaluare și autocunoaștere. • Consolidarea încrederii în formularea și urmărirea obiectivelor personale.	• Facilitarea integrării și coeziunii grupului. • Dezvoltarea încrederii reciproce. • Stabilirea unui climat securizant și predictibil. • Promovarea comunicării deschise și a respectului. • Aprofundarea dinamicii rolurilor în interacțiunile sociale. • Dezvoltarea colaborării și coeziunii în grup. • Îmbunătățirea ascultării active și a empatiei. • Înțelegerea și gestionarea emoțiilor în alegerea profesională. • Dezvoltarea inteligenței emoționale și a recunoașterii emoțiilor. • Creșterea conștientizării de sine și a abilităților relaționale.	• Identificarea și evaluarea aptitudinilor personale, corelația lor cu profesia aleasă. • Dezvoltarea abilităților de autoevaluare și reflecție. • Identificarea și analiza motivației, a rolului ei în carieră. • Formarea unei atitudini proactive, a strategiilor de alegere a carierei. • Conștientizarea factorilor personali, economici și sociali care influențează decizia. • Dezvoltarea capacității de planificare strategică. • Clarificarea noțiunii, a etapelor atingerii obiectivelor în carieră. • Elaborarea unui plan profesional realist și detaliat. • Stimularea gândirii critice, a deciziilor informate. • Elaborarea psihogramei profesiei alese și analiza calităților personale conforme acesteia.

Tema I: Autocunoaștere și explorare personală este fundamentul programului, sprijinind participanții în identificarea și articularea valorilor și aspirațiilor personale. Acest pas esențial permite

alinieră obiectivelor profesionale cu valorile personale, ceea ce este crucial pentru satisfacția și succesul pe termen lung în carieră.

Tema II: Dezvoltare socială și emoțională se concentrează pe dezvoltarea competențelor interpersonale și a abilităților de autogestiune, esențiale în mediul profesional modern. Această temă pregătește tinerii pentru gestionarea eficientă a interacțiunilor complexe și a stresului, fiind esențială pentru adaptarea la provocările profesionale.

Tema III: Orientare și planificare profesională se axează pe aplicarea practică a autocunoașterii, prin identificarea unei traiectorii profesionale aliniate cu interesele și competențele participantului. Această etapă oferă participanților oportunitatea de a elabora planuri concrete, strategii de acțiune și de a explora scenarii profesionale relevante.

În final, **implementarea și evaluarea** încheie bucla învățării experiențiale, prin aplicarea cunoștințelor și abilităților în scenarii simulate sau reale, urmate de reflecție critică și ajustarea obiectivelor. Acest ciclu de feedback este esențial pentru dezvoltarea continuă și adaptarea la schimbările dinamice din mediul profesional și personal.

În conformitate cu aceste teme-cheie și scopurile pe care acestea le rezolvă, au fost stabilite obiective specifice pentru fiecare temă și identificate conținuturile relevante în cadrul unui program de orientare psihosocială (Tabelul 3.2).

Descrierea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale (Anexa 4.2)

Ședința 1: „Autodeterminarea personală și profesională”

Obiective urmărite

- Facilitarea integrării și coeziunii grupului.
- Dezvoltarea încrederii reciproce.
- Stabilirea unui climat securizant și de încredere.

Ședința este concepută pentru a facilita cunoașterea și încrederea reciprocă în cadrul grupului. Activitățile încep cu o scurtă prezentare a moderatorului, urmată de exercițiul de autoprezentare în care fiecare participant își alege un simbol personal pe care îl explică în fața grupului. Continuă cu stabilirea regulilor de grup pentru crearea unui climat securizant și încurajarea colaborării. Un moment important al ședinței este exercițiul de comunicare în perechi „Reporterul,” care îndeamnă participanții să împărtășească informații personale într-un cadru structurat, ajutând la creșterea încrederii în grup. Se discută, de asemenea, așteptările și temerile legate de program pentru a adapta structura și conținutul activităților la nevoile participanților.

O prezentare teoretică introduce conceptul de autodeterminare personală și profesională, subliniind importanța acesteia în dezvoltarea individuală și planificarea carierei. Activitățile practice

includ elaborarea unei hărți informaționale despre profesii, ceea ce consolidează legătura dintre cunoștințele teoretice și aplicarea lor practică. Ședința se încheie cu o temă pentru acasă, oferind participanților ocazia de a explora profesiile care îi interesează, și o sesiune de autoevaluare și feedback, menită să sprijine reflecția asupra progresului realizat.

Ședința 2: „Interacțiunea – parte importantă a comunicării”

Obiective urmărite

- Aprofundarea dinamicii rolurilor în cadrul interacțiunilor sociale.
- Dezvoltarea colaborării și coeziunii în grup.

Această ședință se concentrează pe înțelegerea și aprofundarea dinamicii rolurilor în interacțiunile sociale și influența lor asupra comunicării. Activitățile încep cu un salut și un exercițiu de relaxare musculară ghidată, bazat pe metoda Jacobson, pentru a reduce anxietatea participanților. Se trece apoi la o tehnică de imagerie ghidată, în care participanții își imaginează o corabie. Imaginația este transpusă ulterior într-un desen colectiv, ceea ce stimulează creativitatea și permite explorarea modului în care fiecare contribuie la o sarcină comună.

Realizarea desenului colectiv implică două imagini: una a exteriorului corăbiei și alta a interiorului. Activitatea vizează observarea modului de interacțiune al participanților și exprimarea ideilor fără a folosi cuvinte, analizând tiparele de interacțiune și dinamica de grup. La final, fiecare participant se desenează pe sine în cadrul corăbiei, alegând locul care îl reprezintă cel mai bine în contextul grupului. Discuția de final explorează cine a fost mai activ în procesul de creație, cum au fost gestionate propunerile și ce reflectă poziționarea fiecăruia în desen despre relațiile din grup. Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, pentru a consolida învățarea și coeziunea grupului.

Ședința 3: „Emoțiile în determinarea traseului profesional”

Obiective urmărite

- Înțelegerea și gestionarea emoțiilor în procesul de alegere profesională.
- Dezvoltarea inteligenței emoționale și a capacității de recunoaștere a emoțiilor.

Această ședință explorează rolul emoțiilor în alegerea carierei și modul în care acestea influențează deciziile profesionale. Exercițiul „Jocul aplauze în cerc” deschide ședința, promovând coordonarea și colaborarea în grup. Se continuă cu „Cercul emoțiilor,” în care participanții folosesc fișa 3 „Emoțiile după Plutchik” (Anexa 4.2) pentru a identifica emoțiile cunoscute și necunoscute, îmbunătățindu-și astfel capacitatea de a recunoaște și diferenția diverse stări emoționale.

O prezentare teoretică despre emoții oferă o înțelegere mai profundă a diferenței dintre emoții și sentimente și a tipurilor de emoții, subliniind rolurile acestora în viața personală și profesională. Activitatea principală este o tehnică proiectivă, în care participanții creează un desen care să reflecte

emoțiile și gândurile asociate cu alegerea unei profesii, oferind astfel un prilej de reflecție și introspecție. Urmează exercițiul „Cum ne ajută și ne încurcă emoțiile,” în cadrul căruia participanții analizează modul în care emoțiile, precum bucuria, interesul, furia sau frica, influențează activitatea profesională. Acest exercițiu contribuie la dezvoltarea abilităților de gestionare emoțională.

Ședința se încheie cu o autoevaluare și o sesiune de feedback, în care participanții reflectează asupra celor învățate și împărtășesc experiențele din cadrul ședinței, pregătindu-se astfel pentru provocările viitoare legate de traseul profesional.

Ședința 4: „Aptitudinile și alegerea profesiei”

Obiective urmărite

- Identificarea și evaluarea aptitudinilor personale.
- Corelarea aptitudinilor cu profesiile dorite.
- Dezvoltarea abilităților de autoevaluare și reflecție.

Ședința 4 se concentrează pe explorarea și înțelegerea aptitudinilor personale și pe modul în care acestea influențează alegerile profesionale. Activitatea începe cu un salut și un exercițiu interactiv numit „Aplauze,” destinat dezvoltării sincronizării și atenției în grup, pregătindu-i pe participanți pentru concentrarea necesară în activitățile următoare. Prezentarea teoretică oferă o definiție clară a aptitudinilor, tipurilor acestora și explică relația dintre aptitudini și personalitate.

Exercițiul „Aptitudinile mele” presupune introspecție și autoevaluare, permițând participanților să identifice atât aptitudinile puternic dezvoltate, cât și pe cele mai puțin dezvoltate. Folosind fișa 5 (Anexa 4), participanții își conturează o imagine clară a punctelor lor tari și stabilesc obiective specifice pentru dezvoltarea personală și profesională. Acest exercițiu facilitează conștientizarea resurselor interne și a pașilor necesari pentru atingerea potențialului maxim. În exercițiul „Aptitudini și profesie,” participanții lucrează în grupuri de 4-5 persoane pentru a analiza corelația dintre aptitudini și profesii. Folosind fișa 6 (Anexa 4.2), fiecare grup compilează o listă de profesii asociate aptitudinilor identificate, legând astfel abilitățile personale de carierele potențiale. Activitatea dezvoltă abilitățile de analiză și clarifică direcțiile profesionale potrivite. Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, menită să ajute participanții să reflecteze asupra progresului și să consolideze cunoștințele dobândite.

Ședința 5: „Valorile și alegerea profesiei”

Obiective urmărite

- Conștientizarea și ierarhizarea valorilor personale.
- Înțelegerea influenței valorilor asupra deciziilor profesionale.

Ședința începe cu un salut și un exercițiu practic numit „Valorile,” unde participanții discută diverse subiecte în perechi, schimbând interlocutorii pentru fiecare temă. Această activitate facilitează o

mai bună cunoaștere reciprocă, dezvoltă abilitățile de ascultare activă și creează o atmosferă de deschidere și încredere.

Exercițiul „Blazonul valorilor” constă în desenarea unui blazon împărțit în trei cadrane, fiecare reprezentând valorile preluate de la părinți, valorile actuale și cele de viitor. Această activitate încurajează introspecția și reflecția asupra evoluției valorilor personale și a relației dintre valorile personale și succesul profesional. Prezentarea teoretică despre valori oferă participanților o înțelegere mai profundă a acestui concept și explorează modul în care valorile influențează deciziile și comportamentul profesional. Exercițiul „Ierarhizarea valorilor mele” implică identificarea și prioritizarea valorilor personale, folosind lista de valori creată de Robert Dilts și Peter Senge (Anexa 4.2, fișa 7). Participanții compară valorile trăite cu cele ideale, identificând eventualele discrepanțe și stabilind obiective pentru alinierea lor. Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, unde fiecare participant reflectează asupra experienței și a lecțiilor învățate.

Ședința 6: „Motivația versus profesie”

Obiective urmărite

- Înțelegerea conceptului de motivație și influența sa asupra carierei.
- Identificarea și analizarea motivațiilor personale.

Ședința 6 se axează pe explorarea conceptului de motivație și pe identificarea tipului de motivație care determină alegerile profesionale. Activitatea începe cu un salut și un exercițiu numit „Stânca,” care simbolizează depășirea obstacolelor prin colaborare și încredere. Această activitate îi provoacă pe participanți să gândească strategic și să lucreze în echipă.

Urmează o prezentare teoretică despre motivație, în care sunt discutate tipurile de motivație (intrinsecă și extrinsecă) și modul în care acestea influențează cariera. Metafora celor 7 zidari (Anexa 4) este utilizată pentru a exemplifica diferitele motive care stau la baza alegerii unei profesii.

Exercițiul „Vreau să muncesc” invită participanții să exploreze motivația personală pentru alegerea unei profesii. Aceștia identifică trei profesii de interes și motivele pentru care ar opta pentru fiecare, analizând compromisurile și diversitatea alegerilor profesionale. Ședința se încheie cu o autoevaluare finală și o sesiune de feedback, unde participanții reflectează asupra descoperirilor făcute și împărtășesc experiențele lor. Acest moment de introspecție este esențial pentru consolidarea cunoștințelor și pregătirea participanților pentru pașii următori în dezvoltarea profesională.

Ședința 7: „Aspirația și profesia”

Obiective urmărite

- Evaluarea aspirațiilor profesionale și identificarea influenței autoaprecierii asupra acestora.
- Conștientizarea impactului aspirațiilor asupra succesului profesional.

În cadrul ședinței 7, participanții explorează relația dintre aspirații și autoapreciere și modul în care acestea influențează succesul profesional. Activitatea începe cu un salut și un exercițiu de socializare numit „Trei adevăruri și un fals,” care încurajează dezvoltarea abilităților sociale și crearea unei atmosfere deschise și amuzante. Prin schimbarea perechilor la fiecare rundă, participanții își diversifică interacțiunile, întărind legăturile din grup.

Exercițiul „Este bine să visăm...” implică reflectarea asupra viselor din copilărie și adolescență, oferind participanților ocazia de a compara visele realizate și cele abandonate, precum și de a analiza realismul acestora. Prezentarea teoretică despre aspirații aprofundează rolul acestora în autodeterminarea personală și profesională, subliniind importanța unei autoaprecieri echilibrate.

Un alt exercițiu practic, „Diploma,” consolidează spiritul de echipă și apreciază realizările colegilor. Fiecare participant primește o foaie cu numele unui coleg și creează o diplomă personalizată pentru acesta, reflectând asupra realizărilor și aspirațiilor sale. Exercițiul promovează aprecierea reciprocă și oferă o oportunitate de introspecție privind autoaprecierea și modul în care suntem percepuți de ceilalți.

Reflecția finală se axează pe corelația dintre autoapreciere și aprecierea colegilor, subliniind importanța recunoașterii meritelor și a dezvoltării continue. Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, esențială pentru consolidarea cunoștințelor dobândite și pregătirea pentru pașii următori.

Ședința 8: „Puncte forte și puncte slabe în alegerea profesiei”

Obiective urmărite

- Evaluarea corectă a punctelor tari și slabe în alegerea profesiei.
- Utilizarea caracteristicilor personale în luarea deciziilor profesionale.

Ședința 8 se axează pe analiza caracteristicilor personale ca factor cheie în selecția unei profesii. Activitatea începe cu un salut și un exercițiu de auto-descriere, în care participanții își evaluează trăsăturile de caracter folosind fișa 9 (Anexa 4.2). Inițial, fiecare participant lucrează independent, alegând trăsăturile care îi descriu cel mai bine. Ulterior, feedback-ul oferit în subgrupe de câte trei persoane facilitează o autoevaluare mai obiectivă, contribuind la conștientizarea punctelor tari și slabe. Prezentarea teoretică despre maturitatea psihologică aprofundează conceptul de maturitate și manifestările acestuia în diferite aspecte ale vieții. Discuția subliniază importanța maturității psihologice în dezvoltarea personală și profesională.

Exercițiul cu fișa 10 (Anexa 4.2) invită participanții să reflecteze asupra trăsăturilor de caracter pozitive, negative și ideale, oferindu-le ocazia să identifice atât resursele, cât și aspectele care necesită îmbunătățire. Discuția ulterioară explorează percepțiile diferite ale trăsăturilor de caracter în diverse

contexte, întrebându-i pe participanți dacă profesia lor reflectă aceste trăsături și ce criterii au folosit pentru a alege profesia dorită.

Moderatorul subliniază importanța unei auto-analize raționale, evitând tendințele de auto-critică excesivă și încurajează dezvoltarea trăsăturilor necesare pentru succesul profesional. Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, unde participanții reflectează asupra celor învățate și își împărtășesc experiențele, consolidând astfel cunoștințele dobândite.

Ședința 9: „Strategii de alegere a profesiei”

Obiective urmărite

- Identificarea și evaluarea strategiilor de alegere a unei cariere.
- Conștientizarea factorilor personali, economici și sociali care influențează procesul de alegere profesională.

Ședința 9 este axată pe identificarea și utilizarea eficientă a strategiilor pentru alegerea unei cariere. Activitatea începe cu un salut și un exercițiu practic numit „Jocul aplauze în cerc,” care are ca scop îmbunătățirea coordonării și concentrării participanților, stimulând coeziunea și colaborarea în grup. În acest joc, participanții transmit bătaia din palme într-un cerc, în mod sincronizat, creând o atmosferă de cooperare și atenție.

În cadrul prezentării teoretice „Strategii de alegere a profesiei,” participanții sunt ghidați în identificarea criteriilor esențiale pentru alegerea unei cariere și sunt încurajați să exploreze diferite metode de angajare. Utilizând fișa 11 (Anexa 4.2), aceștia discută despre diverse strategii, inclusiv importanța explorării factorilor personali, economici și sociali implicați în procesul de alegere a unei profesii.

Exercițiul „Angajare la serviciu” este conceput pentru a stimula abilitățile de analiză și prezentare ale participanților. Aceștia formează trei grupuri care explorează diferite metode de angajare (anunțuri din ziare, agenții de recrutare, internet, scrisori țintă, vizite personale și rețele sociale) și notează avantajele și dezavantajele fiecărei metode pe un poster. Ulterior, fiecare grup își prezintă concluziile, promovând astfel gândirea critică și abilitățile de comunicare.

Exercițiul „Pro sau Contra” oferă un cadru pentru dezbateri și reflecție asupra planificării carierei. Moderatorul prezintă diverse afirmații, iar participanții își exprimă acordul sau dezacordul deplasându-se în diferite zone ale sălii. Această activitate îi încurajează să își argumenteze opiniile și să reflecteze asupra importanței criteriilor discutate.

Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, în care fiecare participant reflectează asupra celor învățate și împărtășește concluziile și realizările lor din cadrul ședinței. Acest moment de reflecție este esențial pentru consolidarea cunoștințelor și pregătirea participanților pentru deciziile legate de carieră.

Ședința 10: „Planificarea carierei”

Obiective urmărite

- Înțelegerea conceptului de carieră și stabilirea etapelor necesare pentru realizarea scopurilor profesionale.
- Dezvoltarea unui plan profesional detaliat și realist.

Ședința 10 este dedicată conceptului de planificare a carierei și este destinată să ajute participanții să își contureze propriile obiective profesionale. Activitatea începe cu un salut și un exercițiu numit „Floarea.” În cadrul acestui exercițiu, participanții, având ochii închiși, urmează instrucțiunile moderatorului pentru a îndoi și rupe o foaie de hârtie. La final, fiecare desface foaia și observă rezultatele diferite obținute, evidențiind unicitatea fiecărui individ în parcursul profesional.

Exercițiul „Imagerie ghidată cu activitate de desen în echipă” implică o sesiune de relaxare musculară urmată de vizualizarea și desenarea unui munte, simbolizând drumul profesional al fiecărui participant. După ce finalizează desenul, participanții reflectă asupra obstacolelor, resurselor și emoțiilor asociate, analizând legăturile dintre imaginea muntelui și cariera dorită.

În prezentarea teoretică „Planificarea carierei,” participanții sunt familiarizați cu conceptul de planificare, discutând despre importanța stabilirii obiectivelor pe termen scurt, mediu și lung. Discuția abordează definiția carierei, motivele pentru care oamenii își doresc o carieră, beneficiile acesteia și pașii necesari pentru construirea unei cariere de succes.

Exercițiul „Stiluri decizionale” este esențial pentru a identifica propriul stil de luare a deciziilor în diverse situații. Utilizând fișa 12 „Stiluri decizionale” (Anexa 4.2), participanții compară și împărtășesc stilurile lor, contribuind la o mai bună înțelegere a procesului decizional.

În cadrul exercițiului „Pași în realizarea carierei,” participanții elaborează un plan profesional detaliat. Folosind fișa 13 „Pași în realizarea carierei” (Anexa 4.2), aceștia identifică obiectivele profesionale, organizează acțiunile necesare pentru atingerea acestora, evaluează resursele disponibile și obstacolele posibile și determină cunoștințele și aptitudinile suplimentare necesare.

Ședința se încheie cu o sesiune de autoevaluare și feedback, unde fiecare participant reflectează asupra celor învățate și împărtășește concluziile din cadrul ședinței. Acest moment final ajută la consolidarea cunoștințelor și la pregătirea pentru pașii următori în planificarea carierei.

Ședința 11: „Deprinderi noi pentru baza carierei profesionale”

Obiective urmărite

- Generalizarea informațiilor discutate anterior.
- Elaborarea unei psihograme a profesiei alese.
- Conștientizarea calităților personale și a potrivirii acestora cu cerințele profesionale.

Această ședință îi ghidează pe participanți printr-un proces de auto-reflecție și planificare, axându-se pe calitățile personale și compatibilitatea lor cu cerințele profesionale. Ședința începe cu un salut și un exercițiu practic denumit „Imagerie ghidată cu activitate de desen în echipă – motivul ‘Pomi și fructe’” Exercițiul se desfășoară în trei etape

Relaxare musculară: utilizarea tehnicii de relaxare practicate anterior pentru pregătirea mentală a participanților.

Imagerie ghidată: participanții sunt ghidați într-o călătorie imaginară într-o livadă, unde fiecare copac simbolizează o persoană semnificativă din viața lor. Ei sunt încurajați să găsească un copac care îi simbolizează și să interacționeze cu acesta.

Desen: participanții desenează livada și copacul lor simbolic, pe care îl prezintă colegilor, discutând despre asemănările și deosebirile dintre copaci și impactul lor emoțional.

După aceasta, se desfășoară un exercițiu practic de elaborare a unei „Profesiograme” care presupune identificarea cerințelor profesionale și evaluarea calităților personale față de acestea. Participanții descriu detaliat profesia aleasă, specificând abilitățile, aptitudinile și trăsăturile necesare, și își analizează capacitatea de a corespunde acestor cerințe.

Ședința se încheie cu un moment de reflecție în care participanții își împărtășesc concluziile și învățămintele, consolidând planul lor profesional bazat pe autocunoaștere și adaptabilitate.

Ședința 12: „Totalizarea rezultatelor și finisarea activității grupului”

Obiective urmărite

- Consolidarea cunoștințelor acumulate.
- Reflectarea asupra progresului și planificarea pașilor următori.
- Dezvoltarea unei strategii de autoevaluare și autocunoaștere.

Această ședință încheie programul, oferindu-le participanților posibilitatea de a reflecta asupra progresului lor și de a-și planifica viitorul personal și profesional. Ședința începe cu un exercițiu practic „Ce am învățat despre mine și pentru mine”, care are scopul de a facilita reflecția personală. Participanții își clarifică dorințele și aspirațiile, contribuind la înțelegerea de sine și stabilirea unor obiective clare.

Urmează exercițiul de „Imagerie ghidată cu activitate de desen” (lucru individual). Participanții își vizualizează viitorul la 1, 5 și 10 ani, desenându-se pe ei înșiși în diferite momente. Această vizualizare îi ajută să observe diferențele dintre aceste perioade și să reflecteze asupra progresului lor. În discuția finală, se explorează semnificația locului de siguranță vizualizat și emoțiile asociate.

Exercițiul de „Totalizare” îi invită pe participanți să reflecteze asupra călătoriei lor în cadrul programului. Moderatorul sugerează o relaxare mentală, în care participanții își amintesc începutul grupului, pe cine cunoșteau și cum s-au simțit în prima ședință. Aceștia sunt încurajați să completeze trei enunțuri: „Eu știu, eu pot, eu fac,” cu ceea ce au învățat în cadrul programului.

Această ședință finală consolidează progresul realizat, oferindu-le participanților încredere în abilitățile și cunoștințele dobândite, precum și direcții clare pentru dezvoltarea lor viitoare.

3.3. Eficiența Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale: rezultatele experimentului de control.

În acest subcapitol sunt prezentate rezultatele experimentului de control, realizat în scopul evaluării eficienței *Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale*. Comparația s-a bazat pe analiza evoluției înregistrate în grupul experimental (GE) – care a beneficiat de consiliere de grup – și grupul de control (GC), care nu a fost expus intervenției.

Pentru validarea impactului programului, s-au efectuat măsurători comparative utilizând aceleași instrumente psihometrice aplicate în faza inițială a cercetării. Evaluarea eficienței a fost realizată prin testul Wilcoxon Signed Ranks (pentru analizele intra-grup) și testul Mann-Whitney U (pentru analizele inter-grup), permițând identificarea diferențelor statistice semnificative și estimarea efectelor programului asupra dezvoltării identității profesionale și maturității psihosociale a participanților.

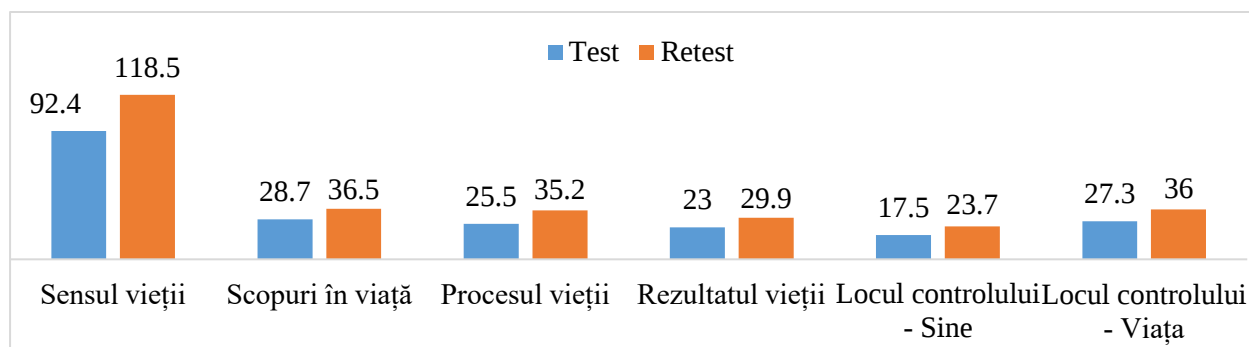

Fig. 3.6. Scoruri medii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale) pentru GE – date test-retest

Analiza datelor din Figura 3.6 și Tabelul 6.1 (Anexa 6) evidențiază diferențe semnificative între scorurile obținute la testul inițial și retest în grupul experimental, ceea ce indică un impact pozitiv al programului asupra orientărilor existențiale, care reflectă aspirațiile profesionale și sensul direcțional al vieții tinerilor. Media scorurilor din Figura 3.6 arată o creștere notabilă în toate dimensiunile măsurate: sensul vieții, scopurile în viață, procesul vieții, rezultatul vieții și locusul de control intern (asupra sinelui, asupra profesiei și asupra vieții în ansamblu).

Testul statistic Wilcoxon Signed Ranks a indicat valori de semnificație sub pragul de $p < 0,005$ pentru toate dimensiunile, cu valori Z cuprinse între -3.014 și -3.328 . Aceste rezultate confirmă schimbări semnificative post-intervenție în percepția participanților asupra sensului și coerenței propriei existențe, validând eficacitatea programului psihosocial. În mod particular, pentru variabila „Sensul vieții”, scorul mediu a crescut semnificativ – de la 92,4 la 118,5 ($p = 0,001$), ceea ce indică o clarificare a orientării existențiale și profesionale și o consolidare a motivației interne. Creșteri semnificative au

fost înregistrate și pentru „Scopuri în viață” și „LC – Viață”, evidențiind întărirea percepției controlului personal și a capacității de autoreglare în raport cu deciziile de viață și carieră.

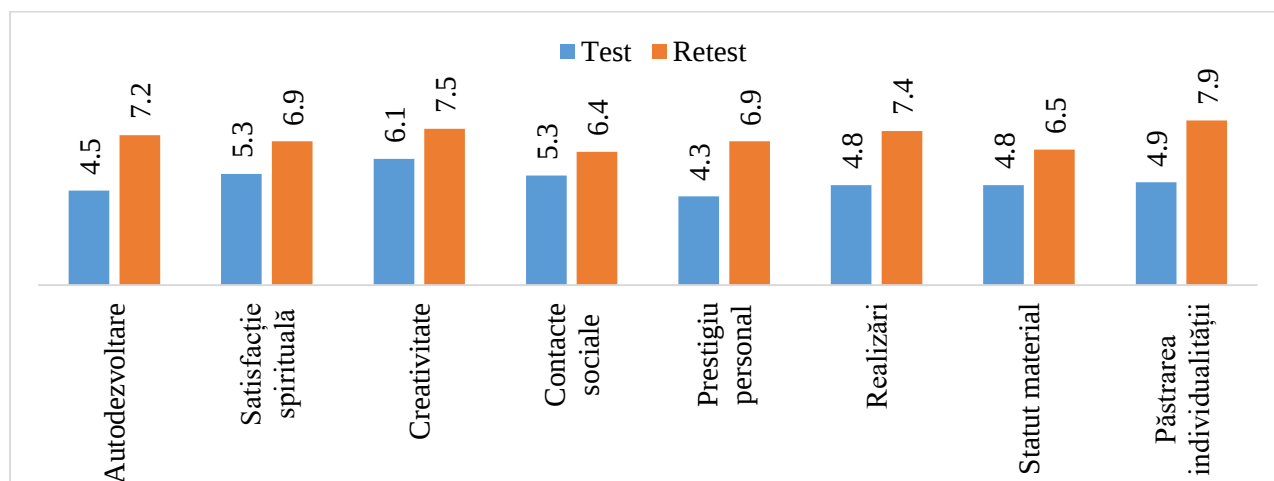

Fig. 3.7. Scoruri medii la valorile de viață pentru GE – date test-retest²⁰⁴

Analiza comparativă a valorilor de viață măsurate test- retest pentru grupul experimental (GE), conform datelor prezentate în Figura 3.7 și Tabelul 6.2 (Anexa 6), indică modificări semnificative doar la unele dimensiuni ale sistemului valoric. Cele mai evidente creșteri au fost înregistrate la autodezvoltare ($Z = -3.145$, $p = 0.002$), satisfacția spirituală ($Z = -2.700$, $p = 0.007$) și păstrarea individualității ($Z = -3.195$, $p = 0.001$). Aceste rezultate relevă o accentuare a preocupării participanților pentru creșterea personală, echilibrul interior și afirmarea sinelui, ceea ce sugerează o clarificare și actualizare a sistemului valoric în urma participării la programul psihosocial.

În schimb, alte valori de viață – precum creativitatea, contactele sociale, prestigiul personal sau statutul material – nu au prezentat diferențe semnificative statistic ($p > 0.05$), confirmând stabilitatea relativă a nucleului axiologic. Literatura de specialitate²⁰⁵ subliniază că valorile, fiind profund ancorate în experiențele culturale și familiale, nu se formează în cadrul unor intervenții scurte, ci se clarifică, se reactivează și se reorganizează pe baza reflecției personale și a experiențelor existențiale.

Prin urmare, schimbările observate în cadrul programului reflectă procese de conștientizare și rafinare valorică, nu transformări structurale. Programul a stimulat analiza critică a propriilor repere axiologice, favorizând reevaluarea semnificațiilor personale și integrarea valorilor de viață în proiectele profesionale și sociale.

Se confirmă astfel că intervențiile formative pot facilita procesul de reconectare la valorile interne și de clarificare a ierarhiilor valorice, dar nu pot determina modificări de fond ale sistemului de

²⁰⁴ Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

²⁰⁵ Vecchione, M., Alessandri, G., Marsicano, G. și alții. Stability and change of basic personal values in early adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2016. ISSN 0022-3514, eISSN 1939-1315. DOI: <https://doi.org/10.1037/pspp0000074>.

valori pe termen scurt. Creșterea scorurilor la dimensiunile autodezvoltare și satisfacție spirituală poate fi interpretată drept un indicator al trecerii de la conștientizarea teoretică la valorizarea trăită, adică la o aliniere mai coerentă între valorile declarate și comportamentele motivaționale.

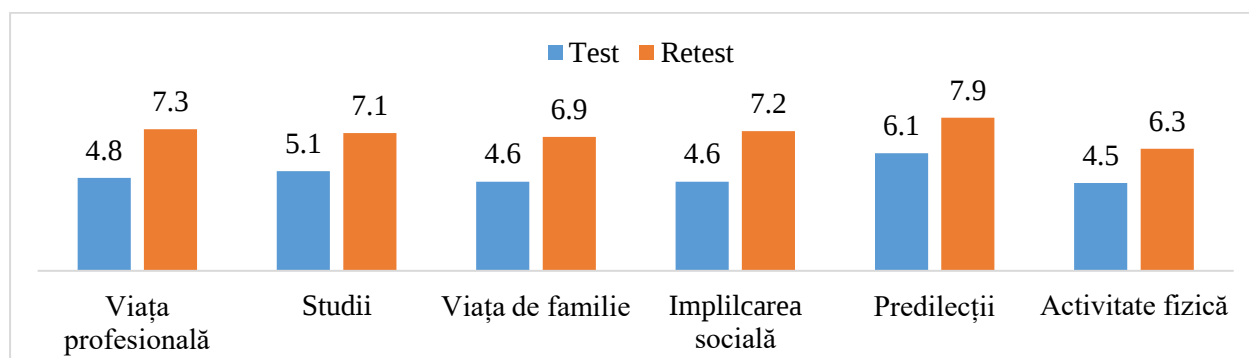

Fig. 3.8. Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață pentru GE – date test-retest²⁰⁶

Analiza comparativă a valorii domeniilor de viață, prezentată în Figura 3.8 și în Tabelul 6.3 (Anexa 6), evidențiază o evoluție semnificativ pozitivă în mai multe arii esențiale ale existenței. Creșterea cea mai notabilă a fost înregistrată în domeniul educațional (Studii), unde scorurile medii au crescut de la 5.1 la 7.1 ($Z = -2.917$, $p = 0.004$), sugerând o consolidare a angajamentului față de învățare și formare profesională.

De asemenea, au fost identificate evoluții semnificative în viața profesională ($Z = -2.772$, $p = 0.006$), viața de familie ($Z = -2.684$, $p = 0.007$), implicarea socială ($Z = -3.198$, $p = 0.001$), predilecțiile personale ($Z = -2.834$, $p = 0.005$) și activitatea fizică ($Z = -2.114$, $p = 0.035$). Aceste rezultate demonstrează că programul a contribuit la reechilibrarea percepției tinerilor asupra principalelor domenii de viață, stimulând un sentiment sporit de relevanță, satisfacție și control în raport cu acestea.

Prin urmare, programul psihosocial nu a modificat în mod direct structura valorilor fundamentale, ci a acționat asupra modului de raportare la viață și la propriile priorități existențiale. Efectul dominant constă în creșterea conștientizării și reorganizarea reflexivă a raportului dintre valori și domeniile concrete ale vieții (educație, profesie, relații, sănătate).

Literatura de specialitate^{207,208} subliniază că valorile fundamentale prezintă o relativă stabilitate în timp și că transformarea lor autentică necesită procese de durată, integrate în experiențele existențiale

²⁰⁶ Scorurile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

²⁰⁷ VECCHIONE, M., ALESSANDRI, G., MARSICANO, G. Stability and change of basic personal values in early adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2016. ISSN 0022-3514, eISSN 1939-1315. DOI: <https://doi.org/10.1037/pspp000007>

²⁰⁸ JIN, J., ROUNDS, J. Stability and change in work values: A meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Vocational Behavior*, 2012, 80(2), pp. 326–339. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2011.10.007>

și în construcția identității personale. Modificările rapide observate în unele dimensiuni reflectă, prin urmare, un proces incipient de reflecție și reconstrucție valorică, nu o schimbare structurală.

Corelat cu aceasta, analiza valorii domeniilor de viață (educație, profesie, familie, implicare socială etc.) indică faptul că programul a generat o reconfigurare pozitivă a raportării participanților la aceste arii, ceea ce poate fi interpretat drept o internalizare treptată a sensurilor valorice în planul practic al vieții. Cu alte cuvinte, intervenția a creat condițiile pentru o aliniere între sistemul valoric intern și domeniile concrete ale existenței, marcând începutul unui proces de maturizare axiologică și socială.

Analiza evoluției identității profesionale, ilustrată în figura 3.9 și susținută de testul statistic Wilcoxon Signed Ranks (Anexa 6, Tabelul 6.4), reflectă transformări semnificative între cele două evaluări ale grupului experimental (GE). Se constată o creștere remarcabilă în categoria identității profesionale formate, unde media a crescut de la 8.0 la 15.9. Această evoluție, statistic semnificativă, cu un coeficient Z de -3.414 și o semnificație asimptotică (2-tailed) de 0,001, subliniază o îmbunătățire notabilă în consolidarea identității profesionale a participanților, sugerând că intervenția programului a fost benefică în clarificarea și afirmarea direcțiilor profesionale ale indivizilor.

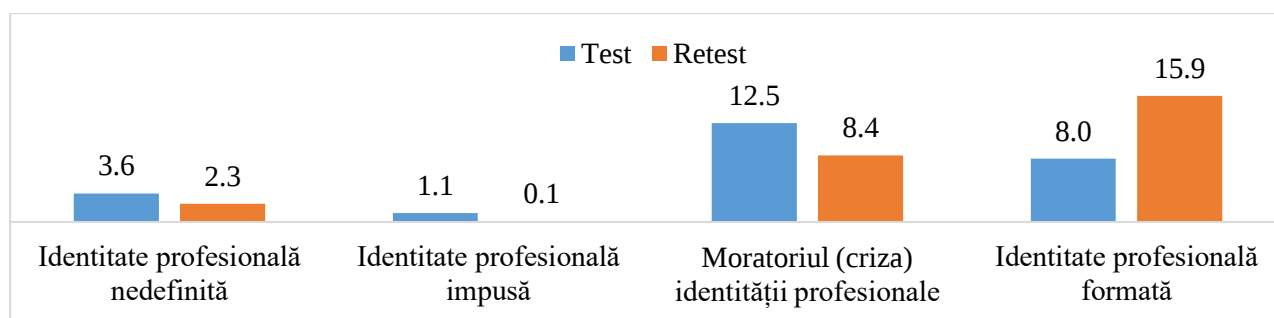

Fig. 3.9. Scoruri medii la identitatea profesională pentru GE - date test-retest

În cazul identității profesionale impuse, se observă, de asemenea, o diferență statistic semnificativă, cu o creștere de la 0,1 la 1.1, confirmată de valoarea Z de -2.223 și o valoare p de 0,026. Aceasta indică faptul că programul a contribuit la o recunoaștere sau acceptare crescută a rolurilor profesionale inițial impuse participanților.

Pentru stadiul identității profesionale nedefinite, deși modificările nu sunt statistic semnificative ($p = 0,165$), se remarcă o tendință pozitivă de reducere a acestei categorii, sugerând o direcționare mai clară a participanților. În ceea ce privește stadiul moratoriu al identității profesionale, se observă, de asemenea, schimbări pozitive, cu un Z de -1.919 și o semnificație marginală ($p = 0,055$). Aceste rezultate indică necesitatea elaborării unor strategii suplimentare sau ajustate pentru a sprijini participanții care se confruntă încă cu incertitudini sau amânări în definirea traiectoriilor lor profesionale.

Analiza comparativă a rezultatelor test-retest pentru GE evidențiază îmbunătățiri notabile în maturitatea psihologică și socială, precum și în alte atribute personale relevante.

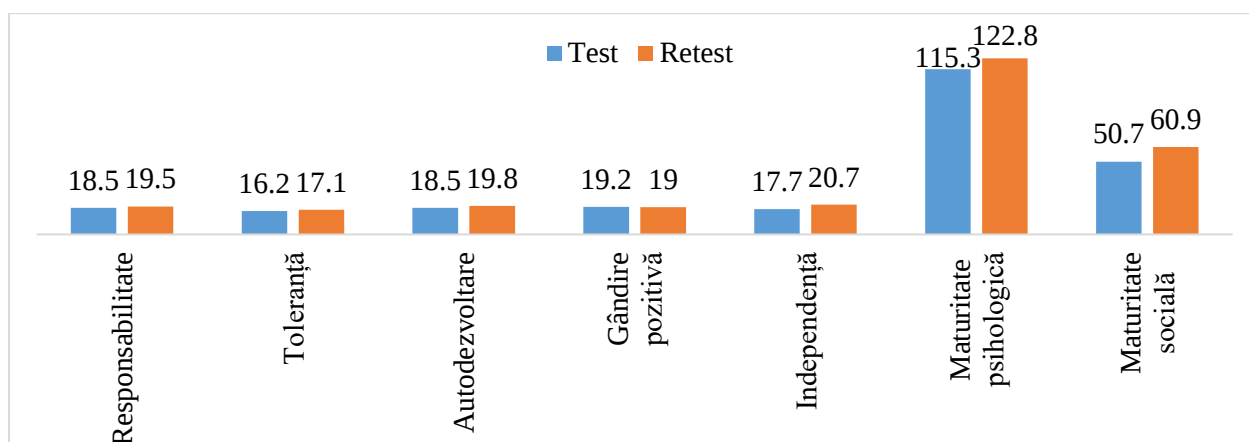

Fig. 3.10. Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pentru GE - date test-retest

Datele prezentate în figura 3.10, susținute de Testul Wilcoxon Signed Ranks (Anexa 6, Tabelul 6.5), arată modificări semnificative în sfera maturității psihologice, cu o creștere de la 115.3 la 122.8, având o semnificație statistică de 0,036. La nivelul maturității sociale, se observă o creștere de la 50,7 la 60,9, cu o semnificație și mai accentuată, de 0,003. Aceste rezultate sugerează că programul a facilitat o mai bună adaptare și un răspuns matur la provocările sociale și personale pentru participanți.

În analiza detaliată a componentelor maturității psihologice (responsabilitate, toleranță, autodezvoltare, gândire pozitivă și independență), nu s-au remarcat diferențe statistic semnificative ($p > 0,05$), deși se observă o tendință pozitivă. Aceasta indică faptul că, deși programul a avut o influență benefică, impactul său asupra anumitor trăsături psihologice poate fi mai lent sau ar putea necesita ajustări metodologice pentru a obține rezultate mai vizibile.

În mod particular, lipsa unei schimbări semnificative în gândirea pozitivă, indicată de un coeficient Z de -0,035 și o semnificație de 0,972, sugerează necesitatea integrării unor componente suplimentare în program, care să vizeze direct modul de gândire și optimizarea atitudinii generale a participanților.

Concluzionând, datele obținute în urma analizei test-retest demonstrează că programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale a produs efecte pozitive semnificative asupra maturității psihologice și sociale a participanților. Intervenția a facilitat o clarificare a direcțiilor existențiale și profesionale, o autonomie sporită în luarea deciziilor, precum și o capacitate mai bună de autoreglare și de adaptare la cerințele sociale.

S-a constatat o creștere semnificativă a percepției sensului vieții, a stabilirii scopurilor personale și profesionale și a percepției controlului intern asupra propriei existențe, ceea ce indică o evoluție pozitivă a aspirațiilor profesionale (conceptualizate prin orientările existențiale). Participanții au demonstrat o încredere sporită în capacitatea de a-și atinge obiectivele și o mai mare claritate în privința propriului traseu profesional.

În plan axiologic, programul a generat schimbări semnificative în valorile de viață legate de autodezvoltare, satisfacția spirituală și păstrarea individualității, confirmând că intervențiile de scurtă durată pot stimula procesul de conștientizare și actualizare valorică, chiar dacă structura valorilor fundamentale rămâne relativ stabilă. Valorile cu ancoraj social puternic — precum prestigiul personal, creativitatea sau statutul material — au rămas relativ constante, ceea ce este coerent cu literatura de specialitate, care subliniază caracterul lent și cumulativ al transformărilor valorice.

Rezultatele privind valorile domeniilor de viață (viața profesională, studiile, familia, implicarea socială, activitatea fizică) arată o ameliorare generală a raportării participanților la aceste arii, mai ales în ceea ce privește educația și cariera, domenii direct vizate de program. Aceste schimbări pot fi interpretate ca o consolidare a conștientizării valorilor instrumentale care susțin maturizarea socială și integrarea profesională.

Totodată, analiza identității profesionale indică o reducere a identităților impuse și nedefinite și o creștere a proporției identităților formate, semnalând o clarificare a auto-reprezentării profesionale și o creștere a autonomiei decizionale. Cu toate acestea, menținerea unui nivel moderat al stadiului de moratoriu confirmă că procesul de construcție identitară este dinamic și gradual, necesitând intervenții continue de sprijin și reflecție.

În ceea ce privește maturitatea psihologică și socială, s-a observat o evoluție semnificativă la nivelul indicatorilor globali, ceea ce confirmă eficiența programului în promovarea dezvoltării socio-emoționale. Totuși, anumite componente specifice, precum responsabilitatea și gândirea pozitivă, nu au înregistrat modificări semnificative, sugerând necesitatea integrării unor metode mai experiențiale și interactive, care să favorizeze internalizarea acestor dimensiuni.

În concluzie, programul psihosocial a produs efecte măsurabile și relevante în plan existențial, valoric, identitar și social, confirmând utilitatea intervențiilor structurate în procesul de tranziție la vârsta adultă. Totodată, rezultatele evidențiază direcții de îmbunătățire — prin extinderea duratei intervenției, diversificarea conținuturilor experiențiale și consolidarea dimensiunilor de reflecție personală și responsabilitate — pentru a sprijini o dezvoltare integrată și sustenabilă a tinerilor.

Analiza comparativă a rezultatelor test–retest pentru grupul de control (GC), prezentate în figura 3.11, indică creșteri moderate, dar semnificative statistic, în toate dimensiunile orientărilor existențiale, conceptualizate aici ca expresii ale aspirațiilor profesionale (Anexa 6, Tabelul 6.6).

Deși participanții din GC nu au beneficiat de Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, modificările observate pot fi atribuite factorilor contextuali, precum implicarea academică, activitățile extracurriculare, contactul cu mediul universitar și procesele naturale de maturizare.

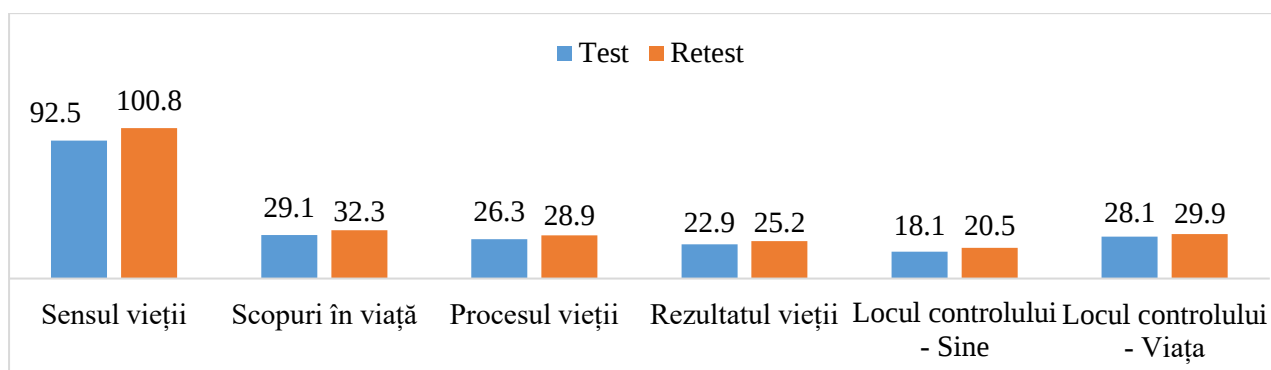

Fig. 3.11. Scoruri medii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale) pentru GC – date test-retest

Rezultatele arată că:

- pentru „Sensul vieții”, media a crescut de la 92,5 la 100,8 ($Z = -2,366$, $p = 0,018$), indicând o îmbunătățire semnificativă în percepția semnificației existenței și în capacitatea de a integra obiectivele personale într-un cadru de sens;
- pentru „Scopuri în viață”, media a evoluat de la 29,1 la 32,3 ($Z = -2,527$, $p = 0,012$), ceea ce sugerează o mai clară definire și ierarhizare a obiectivelor personale și profesionale;
- pentru „Procesul vieții”, media a crescut de la 26,3 la 28,9 ($Z = -2,401$, $p = 0,016$), reflectând o adaptare mai bună la gestionarea activităților cotidiene și o percepție pozitivă asupra progresului personal;
- pentru „Rezultatul vieții”, scorul mediu a crescut de la 22,9 la 25,2 ($Z = -2,023$, $p = 0,043$), ceea ce semnalează o ușoară creștere a satisfacției față de realizările proprii;
- la „LC – Sine”, media a evoluat de la 18,1 la 20,5 ($Z = -2,375$, $p = 0,018$), sugerând o creștere a convingerii privind influența propriilor acțiuni asupra rezultatelor personale;
- iar pentru „LC – Viața”, media a crescut de la 28,1 la 29,9 ($Z = -2,207$, $p = 0,027$), indicând o consolidare a percepției controlului asupra factorilor externi.

În ansamblu, aceste rezultate confirmă că experiențele educaționale și sociale cotidiene pot genera efecte pozitive moderate asupra clarificării aspirațiilor profesionale și a sensului existențial, chiar și în absența unei intervenții dirijate.

Prin urmare, mediul academic și angajarea activă în activități extracurriculare – cum ar fi voluntariatul, implicarea în proiecte studentești sau relațiile de mentorat – se dovedesc a fi factori catalizatori importanți ai dezvoltării personale și profesionale. Aceste constatări evidențiază importanța unui climat educațional suportiv, capabil să stimuleze reflecția asupra valorilor, scopurilor și direcției de viață, și justifică integrarea acestor componente în strategiile viitoare de intervenție psihosocială pentru tinerii aflați în tranziția la vârsta adultă.

Analiza comparativă a datelor prezentate în figura 3.12 și în tabelul corespunzător (Anexa 6, Tabelul 6.7) evidențiază variații moderate, dar semnificative, în structura valorilor de viață la grupul de control (GC) în măsurarea test-retest.

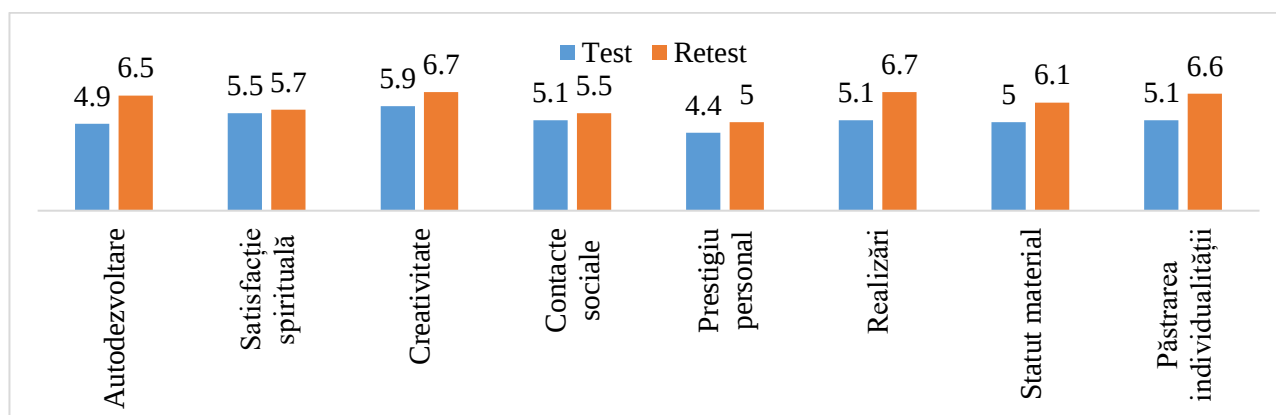

Fig. 3.12. Scoruri medii la valorile de viață pentru GC – date test-retest²⁰⁹

Pentru indicatorul Autodezvoltare, media a crescut semnificativ de la 4,9 la 6,5 ($Z = -2,821$, $p = 0,005$), ceea ce sugerează o conștientizare sporită a importanței creșterii personale și a autoîmbunătățirii. Această evoluție poate reflecta o maturizare cognitivă și motivațională naturală, influențată de experiențele educaționale și sociale din perioada analizată.

Valorile Satisfacție spirituală și Creativitate nu au înregistrat schimbări semnificative statistic ($p = 0,317$ și $p = 0,102$), ceea ce indică stabilitatea acestor dimensiuni axiologice, considerate de literatură ca fiind mai profunde și mai rezistente la modificare pe termen scurt.

Pentru Prestigiul personal, media a crescut ușor, de la 4,4 la 5,0 ($Z = -2,041$, $p = 0,041$), sugerând o reevaluare a statutului social și a recunoașterii personale, iar pentru Statutul material, creșterea de la 5,1 la 6,1 ($Z = -2,565$, $p = 0,010$) denotă o valorizare mai pronunțată a dimensiunii materiale a succesului, probabil în relație cu presiunile economice și culturale din mediul social al participanților.

De asemenea, Păstrarea individualității a înregistrat o creștere semnificativă, de la 5,1 la 6,6 ($Z = -2,264$, $p = 0,024$), subliniind accentuarea nevoii de autenticitate și autonomie personală, trăsături tipice vârstei de tranziție către maturitate.

Aceste rezultate arată că, în absența unei intervenții psihosociale structurate, valorile de viață pot suferi ajustări moderate, determinate mai ales de procesele naturale de reflecție, maturizare și integrare socială. Stabilitatea valorilor precum satisfacția spirituală și creativitatea confirmă ipoteza literaturii de specialitate (Schwartz S. H., 2012²¹⁰; Hitlin S., Piliavin J. A., 2004²¹¹), conform căreia valorile centrale

²⁰⁹ Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

²¹⁰ SCHWARTZ, S.H. An overview of the Schwartz theory of basic values. In: *Online Readings in Psychology and Culture*, 2012, 2(1), pp.1–20. ISBN: 978-0-9845627-0-1.

²¹¹ HITLIN, S., PILIAVIN J. A. Values: Reviving a Dormant Concept. In: *Annual Review of Sociology*, 2004, 30, pp. 359-393. eISSN: 1545-2115

ale personalității au un caracter relativ stabil, iar modificările observabile într-un interval scurt se referă mai degrabă la conștientizarea și clarificarea semnificației lor, nu la o transformare axiologică profundă.

Prin urmare, se poate afirma că variațiile observate în GC reflectă o etapă incipientă de reflecție și reorganizare valorică, nu o restructurare structurală a sistemului de valori. Aceste tendințe pot fi privite drept efecte secundare ale proceselor educaționale și de socializare, care pregătesc terenul pentru o consolidare valorică autentică în etapele următoare ale dezvoltării.

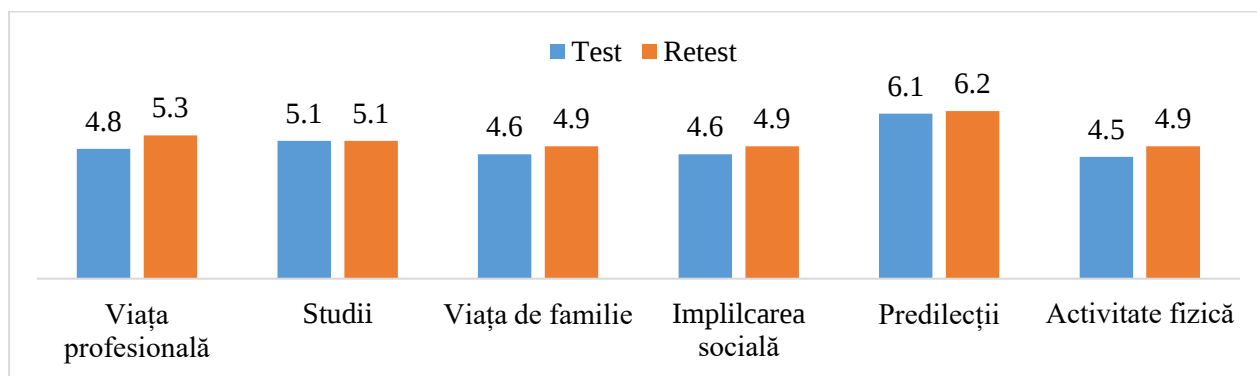

Fig. 3.13. Scoruri medii la valoarea domeniilor de viață pentru GC – date test-retest²¹²

Datele din figura 3.13 și din Anexa 6 (Tabelul 6.8) indică fluctuații moderate, dar semnificative, în modul în care participanții evaluează importanța diferitelor domenii ale vieții.

Creșteri statistice semnificative s-au înregistrat pentru:

- viața profesională, cu o medie crescută de la 4,8 la 5,3 ($p = 0,039$), reflectând o valorizare crescută a stabilității și a reușitei în carieră;
- viața de familie, de la 5,1 la 5,5 ($Z = -2,041$, $p = 0,041$), indicând o reevaluare a relațiilor interpersonale apropiate și a suportului familial;
- implicarea socială, de la 4,6 la 4,9 ($p = 0,039$), ceea ce arată o sensibilizare față de dimensiunea participării comunitare;
- activitatea fizică, de la 4,5 la 4,9 ($p = 0,017$), semnalând o creștere a preocupării pentru sănătate și echilibru psihofizic.

În schimb, Studiile și Predilecțiile nu au înregistrat variații semnificative statistic ($p = 0,059$ și $p = 0,317$), menținând o stabilitate axiologică ce reflectă importanța constantă acordată educației și intereselor personale.

Aceste date sugerează că tinerii din GC își reevaluează prioritățile existențiale în funcție de circumstanțele și experiențele personale, fără ca această reevaluare să implice schimbări structurale ale sistemului valoric. Creșterile în domenii precum viața profesională, implicarea socială și activitatea

²¹² Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

fizică pot fi interpretate ca adaptări funcționale la cerințele mediului social și educațional, în timp ce stabilitatea altor domenii denotă reziliența valorilor centrale.

Prin urmare, aceste rezultate confirmă observațiile teoretice conform cărora valorile de viață, deși dificil de modificat, pot fi activate și conștientizate prin experiențe formative și contexte favorabile reflecției personale. În cazul grupului de control, schimbările observate par să fie rezultatul unui proces natural de integrare axiologică și adaptare socială, mai degrabă decât al unei intervenții direcționate.

Fig. 3.14 și tabelul asociat (Anexa 6, tabelul 6.9) arată analiza comparativă test-retest pentru evaluarea stadiului identității profesionale în cadrul grupului de control (GC).

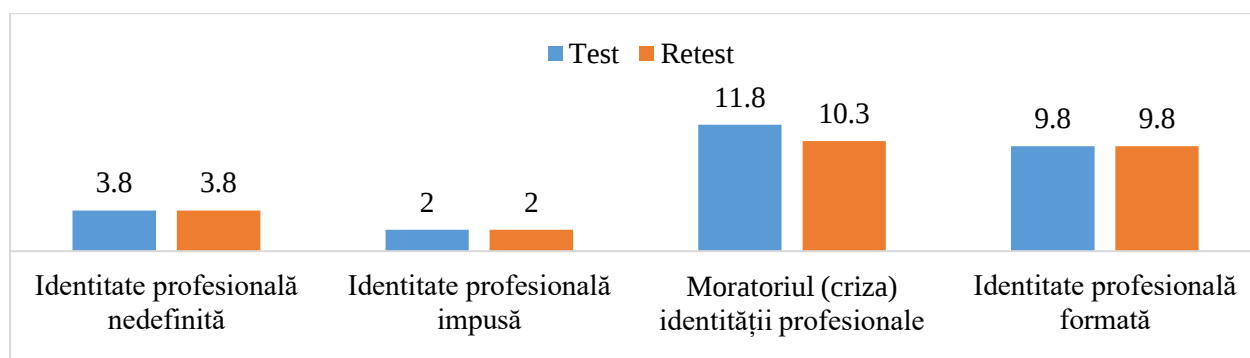

Fig. 3.14. Scoruri medii la identitatea profesională pentru GC - date test-retest

Această analiză utilizează Testul Rangurilor Semnate Wilcoxon pentru a detecta schimbările semnificative între cele două evaluări. Identitatea profesională nedefinită a rămas constantă, fără a înregistra schimbări semnificative între test și retest ($p = 0,165$), ceea ce sugerează o lipsă de progres sau clarificare în această categorie pentru participanți. Identitatea profesională impusă a înregistrat cea mai mare valoare Z (-3.223), însă nu a atins pragul de semnificație statistică ($p = 0,226$), indicând stabilitate în percepția rolurilor impuse de factori externi. Moratoriul identității profesionale prezintă dinamici care se apropie de pragul de semnificație statistică ($p = 0,055$), ceea ce reflectă posibilitatea unor schimbări în percepția întârzierii în formarea identității profesionale. Identitatea profesională formată nu a înregistrat schimbări semnificative ($p = 0,184$), indicând constanță în percepția acestui stadiu al identității. Aceste constatări sugerează că mediul educațional sau instituțional nu oferă suficiente resurse și suport pentru dezvoltarea identității profesionale, lăsând tinerii să gestioneze individual provocările și incertitudinile legate de parcursul lor profesional. Acest lucru subliniază necesitatea unor intervenții mai bine structurate și susținute pentru a sprijini tinerii în clarificarea și consolidarea identității lor profesionale.

Fig. 3.15 și Tabelul asociat (Anexa 6, tabelul 6.10) prezintă analiza comparativă test-retest asupra dimensiunilor maturității psihologice și sociale pentru GC. Folosind testul Rangurilor Semnate Wilcoxon, studiul a vizat identificarea modificărilor semnificative între cele două evaluări.

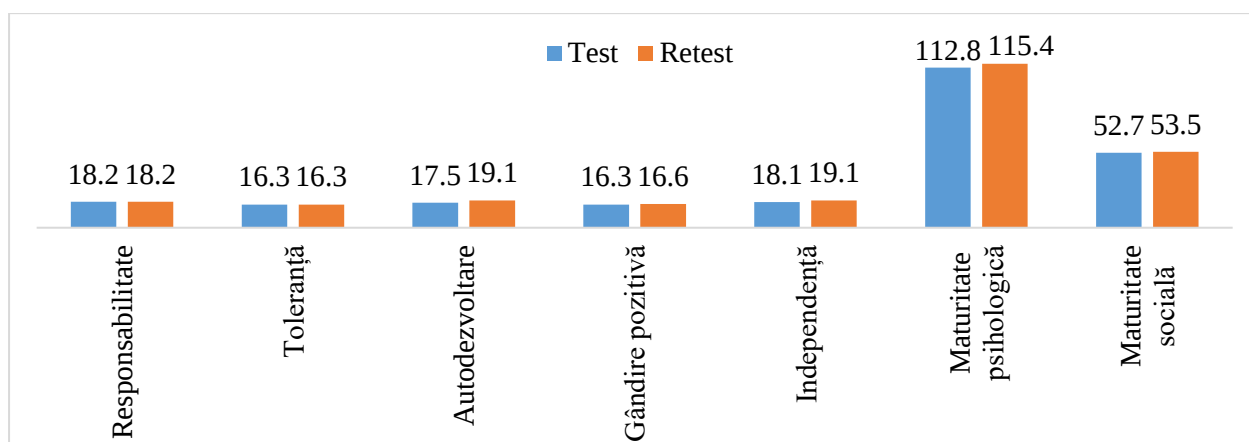

Fig. 3.15. Scoruri medii la maturitatea psihologică și socială pentru GC - date test-retest

Rezultatele indică o tendință de stabilitate în ceea ce privește nivelul general al maturității psihologice și sociale, fără a se atinge pragul de semnificație statistică ($p = 0,113$ și $p = 0,109$). Aceasta sugerează o constanță a percepțiilor participanților asupra acestor dimensiuni. Responsabilitatea și toleranța au înregistrat valori Z de 0,000 și p-values de 1.000, indicând o absență completă a schimbărilor semnificative. Autodezvoltarea și gândirea pozitivă au indicat o tendință de schimbare, deși nu semnificativă, cu valori Z de -1.342 și -1.890 și p-values de 0,180 și 0,059, respectiv. Independența a arătat o schimbare semnificativă, cu o valoare Z de -2.214 și o semnificație de $p = 0,027$, sugerând o evoluție pozitivă în această trăsătură.

Aceste rezultate indică faptul că, deși maturitatea psihologică și socială nu a suferit modificări majore, anumite trăsături, precum independența, au evoluat pozitiv. Acest fapt poate fi atribuit influenței unor factori externi sau interni care au contribuit la dezvoltarea personală a participanților.

Analiza datelor obținute pentru grupul de control (GC) evidențiază o stabilitate generală a percepțiilor asupra vieții, cu modificări minore ce pot fi atribuite influenței mediului academic și social. Orientările existențiale, asociate aspirațiilor profesionale, au înregistrat variații ușoare, reflectând procese naturale de reflecție și adaptare, fără o restructurare profundă a sistemului motivațional.

În ceea ce privește valorile de viață, s-au constatat schimbări semnificative în dimensiunile autodezvoltare, prestigiu personal și păstrarea individualității, ceea ce indică o reevaluare cognitivă a priorităților personale. Celelalte valori — precum creativitatea, satisfacția spirituală sau contactele sociale — au rămas stabile, confirmând reziliența valorilor fundamentale și caracterul lor relativ constant într-un interval scurt de timp.

De asemenea, domeniile de viață au arătat o evoluție pozitivă în viața profesională, implicarea socială și activitatea fizică, aspecte ce pot fi interpretate ca adaptări funcționale la cerințele externe și la experiențele cotidiene ale studenților. Totodată, stabilitatea observată în domenii precum studiile și

predilecțiile sugerează o coerență a priorităților educaționale și personale, confirmând echilibrul general al sistemului axiologic.

Identitatea profesională a rămas în mare parte neschimbată, ceea ce indică nevoia unor intervenții direcționate pentru clarificarea vocațională și consolidarea conștiinței profesionale. În mod similar, maturitatea psihologică și socială a prezentat o stabilitate globală, cu o singură excepție notabilă — independența, care a înregistrat o îmbunătățire semnificativă, reflectând procese naturale de autonomizare specifice vârstei.

În ansamblu, rezultatele pentru GC sugerează o influență limitată a factorilor externi asupra dezvoltării axiologice și profesionale, accentuând importanța programelor de intervenție psihosocială structurate în facilitarea tranziției către maturitate și consolidarea identității profesionale.

Influența programului asupra aspirațiilor profesionale. Analiza comparativă a datelor post-intervenție pentru grupul experimental (GE) și grupul de control (GC), prezentată în Tabelul 6.11 (Anexa 6), evaluează impactul programului psihosocial asupra aspirațiilor profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale (dimensiunile sensului, scopurilor și procesului vieții, precum și locusul controlului). Testul statistic Mann-Whitney U a fost utilizat pentru a identifica diferențele semnificative între cele două grupuri la momentul retestării, oferind o imagine detaliată a efectului intervenției.

Rezultatele indică diferențe notabile în mai multe dimensiuni. Pentru „Sensul vieții”, valoarea $U = 62.000$ și coeficientul $Z = -2.097$ ($p = 0,036$) sugerează o diferență semnificativă între GE și GC, confirmând că programul a contribuit la o percepție mai clară a sensului existenței și, implicit, la o orientare profesională mai coerentă. În mod similar, pentru „LC-Viața”, valoarea $Z = -2.100$ ($p = 0,036$) reflectă o creștere semnificativă a percepției controlului personal asupra propriului parcurs de viață și profesional. Cea mai pronunțată diferență a fost observată la dimensiunea „Procesul vieții” ($U = 48.000$, $Z = -2.680$, $p = 0,007$), ceea ce sugerează că programul a avut un efect puternic asupra modului în care participanții din GE percep dinamica și coerența propriului proces existențial — componentă esențială a motivației profesionale și a autoeficacității. În schimb, dimensiunile „Scopuri în viață”, „Rezultatul vieții” și „LC-Sine” nu au înregistrat diferențe statistice semnificative ($p > 0,05$). Aceste rezultate pot fi interpretate ca indicând o stabilitate a direcțiilor generale de viață, dar și o necesitate de ajustare a intervenției, astfel încât componentele de planificare, scopuri concrete și autoreglare internă să fie mai intens abordate în etapele viitoare ale programului.

În concluzie, programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale a avut un impact semnificativ asupra percepției sensului vieții, a procesului existențial și a controlului perceput asupra propriei vieți — dimensiuni definitorii ale aspirațiilor profesionale și ale maturității motivaționale. Rezultatele confirmă eficiența intervenției în stimularea clarității direcționale și a responsabilității personale. Totuși, pentru alte dimensiuni ale orientărilor existențiale, efectul

programului s-a dovedit limitat, ceea ce sugerează necesitatea rafinării conținutului formativ pentru a maximiza impactul asupra autonomiei decizionale, planificării vocaționale și coerenței scopurilor profesionale.

Influența programului asupra valorilor de viață. Influența programului asupra valorilor de viață a fost analizată comparativ între grupul experimental (GE) și grupul de control (GC) pe baza datelor retestului, conform Tabelului 6.12 (Anexa 6), utilizând testul Mann-Whitney U.

Rezultatele relevă o diferență statistic semnificativă pentru valoarea „prestigiu personal” ($p = 0,046$), ceea ce indică o modificare notabilă în percepția acestei dimensiuni între cele două grupuri. De asemenea, „păstrarea individualității” prezintă o dinamică pozitivă, apropiindu-se de pragul de semnificație ($p = 0,061$), ceea ce sugerează o sporire a semnificației acordate menținerii autenticității și coerenței identitare.

În schimb, alte valori precum autodezvoltarea, satisfacția spirituală, creativitatea, contactele sociale, realizările și statutul material nu au înregistrat diferențe semnificative ($p > 0,05$). Aceasta confirmă că valorile fundamentale, cu ancoraj profund cultural și personal, manifestă o stabilitate accentuată, fiind mai puțin sensibile la intervențiile de scurtă durată.

Interpretarea acestor rezultate trebuie nuanțată: programul nu a produs o schimbare axiologică în sens strict, ci mai curând a favorizat o actualizare reflexivă a conținuturilor valorice — o conștientizare sporită a semnificației acestora în raport cu dezvoltarea personală și profesională. Cu alte cuvinte, intervenția a stimulat reevaluarea priorităților și alinierea valorilor declarate cu comportamentele de viață, mai degrabă decât o transformare a sistemului valoric în sine.

Influența programului asupra evaluării domeniilor de viață. Tabelul 6.13 (Anexa 6) prezintă analiza comparativă între GE și GC privind valoarea atribuită diferitelor domenii de viață, utilizând testul Mann-Whitney U.

Rezultatele arată că singura dimensiune cu diferență semnificativă între grupuri este „predilecțiile” ($Z = -2.385$; Asymp. Sig. = 0,017; Exact Sig. = 0,019), sugerând o schimbare notabilă în modul în care participanții din GE au reevaluat importanța activităților care exprimă interesele și preferințele personale.

Pentru celelalte domenii – viața profesională, studiile, viața de familie, implicarea socială și activitatea fizică – nu s-au constatat diferențe semnificative statistic ($p > 0,05$), ceea ce indică o constanță a percepțiilor asupra acestor sfere ale vieții.

Această constanță reflectă faptul că programele de orientare și dezvoltare personală nu modifică rapid ierarhia valorilor de viață, ci pot doar amplifica semnificația conștientizată a anumitor domenii, în special a celor legate de autenticitate, expresivitate și autoactualizare.

În concluzie, intervenția formativă a avut un impact punctual, mai pronunțat în zona valorilor de prestigiu personal, păstrarea individualității și predilecțiile personale, ceea ce indică o reactualizare a conținuturilor valorice, nu o restructurare profundă. Această tendință confirmă ipotezele teoretice potrivit cărora valorile se consolidează prin experiențe de durată, iar schimbările observabile într-un interval scurt reflectă procese de reflecție, clarificare și integrare axiologică.

Influența programului asupra identității profesionale. Tabelul 6.14 (Anexa 6) oferă o analiză comparativă între GE și GC în ceea ce privește identitatea profesională, utilizând testul Mann-Whitney U. Rezultatele testului indică diferențe semnificative pentru identitatea profesională impusă și identitatea profesională formată, cu valori Z foarte negative ($Z = -4.732$ și $Z = -3.608$) și p-values de 0,000. Aceste diferențe semnificative sugerează o influență notabilă a Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale asupra acestor forme de identitate, indicând faptul că intervenția a reușit să modifice percepțiile participanților privind aceste dimensiuni.

În schimb, pentru stadiul incipient (identitatea profesională nedefinită) și stadiul critic (moratoriu) al identității profesionale, rezultatele nu au arătat diferențe semnificative între grupuri ($p = 0,152$ și $0,244$). Aceasta reflectă faptul că intervenția nu a avut un impact semnificativ asupra acestor aspecte, indicând că percepțiile tinerilor în aceste stadii pot fi mai rezistente la schimbare.

Concluzionând, intervențiile implementate au avut un impact semnificativ asupra percepțiilor legate de identitatea profesională impusă și identitatea profesională formată, sugerând că programul a facilitat recunoașterea și dezvoltarea acestor dimensiuni identitare. Totuși, stabilitatea observată în stadiile incipiente și critice ale identității profesionale evidențiază dificultatea de a influența percepțiile adânc înrădăcinate ale tinerilor, sugerând necesitatea unor strategii de intervenție mai complexe și susținute pentru a produce schimbări semnificative în aceste domenii.

Influența programului asupra maturității psihologice și sociale. Tabelul 6.15 (Anexa 6) oferă o analiză comparativă între GE și GC, utilizând testul Mann-Whitney U pentru evaluarea diferențelor în maturitatea psihologică și socială la momentul retestării. Rezultatele indică o diferență semnificativă pentru nivelul de maturitate socială, cu un p-value de 0,031, ceea ce sugerează un impact pozitiv al programului experimental asupra acestei dimensiuni. Aceasta demonstrează o capacitate a intervenției de a influența percepțiile legate de adaptarea socială a participanților.

În schimb, pentru maturitatea psihologică, diferențele între GE și GC sunt mai puțin pronunțate, cu $p = 0,158$, indicând o dinamică apropiată de pragul de semnificație, dar fără a depăși acest prag. Acest rezultat sugerează o influență limitată a intervenției asupra dimensiunilor psihologice comparativ cu cele sociale.

Analizând trăsăturile individuale ale maturității psihologice, precum responsabilitatea și gândirea pozitivă, se observă valori p apropiate de semnificația statistică ($p = 0,160$ și $0,189$). Aceasta

sugerează existența unor modificări incipiente, însă nu suficient de pronunțate pentru a fi considerate semnificative din punct de vedere statistic. În cazul trăsăturilor de toleranță și independență, p-values de .488 și .347 arată că diferențele între grupuri sunt ne semnificative, sugerând o rezistență la schimbare sau o neadecvare a intervențiilor pentru a influența aceste aspecte specifice.

În concluzie, rezultatele subliniază variații notabile în special în ceea ce privește maturitatea socială, evidențiind efectul benefic al intervenției asupra acestei dimensiuni. În schimb, pentru trăsăturile psihologice individuale precum toleranța și independența, intervenția nu a avut un impact suficient pentru a genera modificări substanțiale. Aceasta poate indica fie o rezistență intrinsecă a acestor trăsături la schimbare, fie o necesitate de ajustare a programului pentru a viza în mod specific aceste dimensiuni psihologice.

Rezultatele comparative între GE și GC demonstrează influențele semnificative și limitările programului implementat, evidențiind atât efectele pozitive ale intervenției, cât și aspectele care necesită îmbunătățiri suplimentare.

Programul a reușit să influențeze semnificativ dimensiuni esențiale ale sensului vieții și percepției controlului asupra vieții, consolidând claritatea în definirea aspirațiilor profesionale. Aceste rezultate subliniază eficiența intervențiilor asupra dimensiunilor psihologice relevante, facilitând o înțelegere mai profundă a propriei existențe și o gestionare mai conștientă a acesteia. Cu toate acestea, lipsa unor diferențe semnificative pentru dimensiuni precum scopurile în viață și LC-Viața, LC-Sine semnalează faptul că anumite aspecte ale bunăstării psihologice necesită o abordare mai adaptată și personalizată.

Intervențiile au avut un impact notabil asupra percepției prestigiului personal și a păstrării individualității, confirmând capacitatea programului de a influența valorile personale legate de recunoașterea socială și menținerea autonomiei. Totuși, stabilitatea în dimensiuni precum creativitatea, satisfacția spirituală și contactele sociale indică o rezistență la schimbare a anumitor valori de viață. Aceasta sugerează că, deși programul a fost eficient în modificarea unor valori esențiale, intervențiile au fost mai puțin adecvate pentru valorile profund înrădăcinate în percepțiile participanților.

Rezultatele au relevat o influență semnificativă doar asupra dimensiunii predilecțiilor, indicând o modificare în prioritățile și preferințele individuale ale participanților. Aceasta demonstrează că programul a reușit să schimbe anumite priorități punctuale, însă stabilitatea în evaluările altor domenii, precum viața profesională, educația, familia și activitatea fizică, sugerează că programele de orientare profesională au un impact limitat asupra valorilor fundamentale asociate acestor domenii.

Programul a facilitat dezvoltarea și recunoașterea identității profesionale formate și a contribuit la reducerea percepției identității impuse. Totuși, în cazul identității nedefinite și al crizei identității, intervențiile nu au generat schimbări semnificative, indicând dificultatea de a influența stadiile incipiente

și critice ale identității profesionale. Aceste rezultate reflectă nevoia unor intervenții mai complexe și mai susținute pentru a adresa în mod eficient toate etapele procesului de formare a identității.

Programul a demonstrat o eficiență mai mare în dezvoltarea maturității sociale a participanților, sugerând o îmbunătățire a adaptării și relațiilor interpersonale. Totuși, în cazul trăsăturilor de maturitate psihologică, cum ar fi responsabilitatea și independența, impactul a fost mai puțin pronunțat. Aceasta poate reflecta fie o inerție în percepțiile legate de maturitatea psihologică, fie o neadecvare a intervențiilor în influențarea acestor dimensiuni specifice.

Rezultatele obținute confirmă utilitatea implementării unor programe de orientare profesională bine structurate, care să abordeze valorile și aspirațiile personale, consolidând maturitatea socială și identitatea profesională a tinerilor în tranziția la vârsta adultă. Cu toate acestea, stabilitatea observată în anumite dimensiuni indică limitele programului, evidențiind necesitatea ajustării metodologiilor și a diversificării intervențiilor pentru a obține rezultate semnificative pe toate aspectele dezvoltării personale și profesionale. Intervențiile ar trebui să fie personalizate și să țintească mai specific acele dimensiuni care s-au dovedit a fi mai rezistente la schimbare, asigurând astfel un impact optim și echilibrat asupra bunăstării psihologice și sociale a tinerilor.

Studiile internaționale realizate de Fouad N.A. și colaboratorii²¹³, Reese R.J. și Miller C.D.²¹⁴, și Glessner K și colaboratorii²¹⁵, Jemini Gashi L și echipa²¹⁶ evidențiază importanța unor intervenții structurale, cum sunt programele de orientare profesională, în sprijinirea dezvoltării autoeficacității și orientării tinerilor. Aceste concluzii sunt în concordanță cu rezultatele obținute în analiza *Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale*, care au demonstrat impactul pozitiv al intervențiilor specializate asupra dezvoltării valorilor și identității profesionale la participanți.

Totuși, implementarea unor astfel de programe în Republica Moldova se confruntă cu limitări, așa cum sugerează studiul realizat de Damian-Timoșenco, G. și echipa²¹⁷, care indică o desfășurare

²¹³ FOUAD, N. A., GRUS, C. L., HATCHER, R. L. et al. Competency benchmarks: A model for understanding and measuring competence in professional psychology across training levels. In: *Training and Education in Professional Psychology*, 2009. V. 3(4). ISSN: 1931-3918; eISSN: 1931-3926. Disponibil: <https://doi.org/10.1037/a0015832>

²¹⁴ REESE, R. J., & MILLER, C. D. Effects of a university career development course on career decision-making self-efficacy. In: *Journal of Career Assessment*, 2006, 14(2), pp. 252–266. ISSN: 1069-0727; eISSN: 1552-4590. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/1069072705274985>

²¹⁵ GLESSNER, K., ROCKINSON-SZAPKIW, A. J., LOPEZ, M. L. “Yes, I can”: Testing an intervention to increase middle school students’ college and career self-efficacy. In: *The Career Development Quarterly*, 2017, 65(4), pp. 315–325. eISSN:2161-0045, ISSN: 0889-4019. Disponibil: <https://doi.org/10.1186/s13073-017-0494-1>

²¹⁶ JEMINI GASHI, L., BËRXULLI, D., KONJUFCA, J., ÇAKOLLI, L. Effectiveness of career guidance workshops on the career self-efficacy, outcome expectations, and career goals of adolescents: an intervention study. In: *International Journal of Adolescence and Youth*, 2023, 28(1), ISSN: 0267-3843. Disponibil: <https://doi.org/10.1080/02673843.2023.2281421>

²¹⁷ DAMIAN-TIMOȘENCO, G., MUNTEANU, A., BLAJIN, A., ROȘCOV, M., POPA, V. *Evaluarea situației actuale privind furnizarea serviciilor de orientare profesională și consiliere în carieră elevilor din instituțiile de învățământ secundar*. Chișinău: Proiectul „Reconceptualizarea orientării profesionale și consilierii în carieră” (REVOCC), Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri, Agenția Austriacă pentru Dezvoltare, 2015. Disponibil: <https://www.ilo.org/republic-moldova>

neuniformă a activităților de ghidare profesională în școli, fiind integrate mai degrabă sporadic în cadrul orelor de dirigenție și educație civică. De asemenea, modelele actuale de centre de carieră, implementate în colaborare cu instituții publice precum Centrele Municipale de Informare și Orientare Profesională, se confruntă cu resurse și suport insuficient din partea autorităților, limitând calitatea și eficacitatea serviciilor oferite.

În acest context, rezultatele obținute din *Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale* subliniază necesitatea și eficacitatea unor intervenții bine structurate în orientarea profesională a tinerilor. Acest aspect este cu atât mai important având în vedere provocările întâmpinate de serviciile existente în Republica Moldova, cum ar fi resursele limitate și variațiile în aplicarea programelor de orientare profesională. În acest context, evaluarea impactului și sustenabilității unui program de acest tip devine esențială.

Pentru a verifica durabilitatea rezultatelor obținute, în februarie 2024, la șase luni de la implementarea programului, s-a desfășurat o evaluare de tip *follow-up* în cadrul grupului experimental (GE). Această etapă de monitorizare a fost crucială pentru a evalua dacă schimbările observate au fost menținute și dacă efectele pozitive ale programului au continuat să influențeze dezvoltarea profesională și personală a participanților.

Evaluarea de tip *follow-up* a fost realizată prin aplicarea a două metode complementare: *Formularul de Follow-up* și o baterie de teste. *Formularul de Follow-up* (Anexa 6.1) a inclus două tipuri de întrebări care au vizat evaluarea diferitelor aspecte ale experienței participanților și impactul programului asupra lor. În primul set de întrebări de tip închis, participanții au fost invitați să își evalueze claritatea direcției carierei, aplicarea abilităților profesionale și nivelul de integrare în comunitate pe o scară de la 0 la 10. Această abordare a permis obținerea unor date cuantificabile și ușor de analizat pentru identificarea tendințelor generale.

Pe de altă parte, al doilea set de întrebări a fost de tip deschis, permițând participanților să ofere descrieri detaliate despre modul în care participarea la program le-a influențat valorile personale, traseul profesional și capacitatea de a face față provocărilor. Aceste răspunsuri calitative oferă perspective valoroase și o înțelegere mai profundă asupra efectelor programului, contribuind la o evaluare completă a impactului pe termen lung.

Astfel, această cercetare *follow-up* completează analiza inițială a programului, oferind o bază solidă pentru a înțelege nu doar efectele imediate, ci și sustenabilitatea acestora în timp. Evaluarea durabilității intervențiilor este esențială pentru a ajusta și îmbunătăți strategiile de orientare profesională, consolidând astfel eficacitatea programului pe termen lung și sprijinind dezvoltarea armonioasă a tinerilor în tranziția lor la vârsta adultă.

Concluzii rezultate din evaluarea Follow-up (Anexa 6, Tabelul 6.16)

Ilustrăm rezultatele evaluării Follow-up în tabelul 4.3.

Claritatea direcției carierei: Media scorului de 7,8 sugerează că majoritatea participanților și-au clarificat direcția profesională în urma programului. Sesiunile de orientare și planificare profesională par să fi fost eficiente în conturarea aspirațiilor participanților.

Menținerea abilităților profesionale: Scorul mediu de 7,2 indică faptul că participanții au reușit să aplice și să mențină abilitățile dobândite în viața profesională. Totuși, rezultatele arată și necesitatea unor programe continue de dezvoltare și sprijin pentru o integrare și mai eficientă a acestor abilități.

Integrarea în comunitate: Cu un scor de 7,1, programul a avut un efect pozitiv asupra integrării participanților în comunitățile lor profesionale și sociale. Însă, acest rezultat arată că există loc de îmbunătățiri în ceea ce privește stabilirea de relații interpersonale și adaptarea completă la noile medii.

Tabelul 3.3. Rezultatele evaluării *Follow-up* prind impactul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale

	Item evaluat	Scor mediu	Interpretare
1.	Claritatea direcției carierelor	7,8	Rezultatele reflectă că după 6 luni de la implementarea programului, 52% dintre participanți simt că direcția lor profesională este mai clară comparativ cu perioada imediat după finalizarea programului. Programul a avut un impact semnificativ asupra clarificării aspirațiilor și direcțiilor profesionale, sugerând că sesiunile de orientare și planificare profesională au fost eficiente. Totuși, scorul de 7,8 indică faptul că pentru anumiți participanți poate fi necesară o îndrumare suplimentară sau o ajustare a metodelor pentru a maximiza claritatea.
2.	Menținerea abilităților profesionale	7,2	Scorul reflectă că după 6 luni, 48% dintre participanți au reușit să aplice și să mențină competențele dobândite în timpul programului în activitatea lor profesională. Acest scor indică o reținere bună a informațiilor și tehnicilor învățate, dar subliniază și nevoia de sprijin continuu post-program pentru a integra și mai eficient noile abilități în practica zilnică.
3.	Integrarea în comunitate	7,1	Rezultatele sugerează că 47% dintre participanți s-au simțit relativ bine integrați în comunitățile lor profesionale și sociale după program. Deși acest rezultat este pozitiv, scorul de 7,1 indică faptul că ar putea exista dificultăți în stabilirea unor legături profunde sau în adaptarea completă la noile medii sociale și profesionale. Focalizarea sporită pe dezvoltarea relațiilor interpersonale și dinamica de grup ar putea fi benefică.

În urma aplicării formularului de tip follow-up, am analizat răspunsurile celor 15 participanți la întrebările de tip deschis. Răspunsurile au oferit informații valoroase și detaliate privind experiențele participanților și impactul programului asupra dezvoltării lor personale și profesionale. Rezumatul și interpretarea răspunsurilor sunt prezentate mai jos, generalizând cele mai frecvente teme și identificând exemple ilustrative.

1. Valori personale care au influențat alegerea profesională. Participanții au menționat o serie de valori personale care i-au influențat în mod semnificativ după participarea la program. Cele mai des menționate valori au fost: responsabilitatea – participanții au raportat că au devenit mai conștienți de responsabilitatea față de propriile acțiuni și decizii profesionale. Această valoare a fost asociată cu o mai mare asumare a sarcinilor și o mai bună gestionare a timpului; autodezvoltarea – mulți dintre participanți au subliniat importanța dorinței de a se dezvolta continuu, atât profesional cât și personal, programul i-a ajutat să își stabilească obiective clare și să își îmbunătățească abilitățile; satisfacția spirituală – unii participanți au menționat că valorile spirituale, cum ar fi recunoștința și gândirea pozitivă, le-au oferit o mai mare stabilitate emoțională și încredere în propriile capacități. *Exemplu:* un participant a explicat că responsabilitatea față de propria carieră și nevoia de autodezvoltare l-a motivat să își continue studiile într-un domeniu conex cu pregătirea profesională inițială.

2. Claritatea traseului profesional. Majoritatea participanților au afirmat că programul le-a influențat semnificativ claritatea traseului profesional. Aceștia au raportat o mai bună înțelegere a pașilor necesari pentru a atinge obiectivele de carieră și au reușit să își dezvolte un plan concret. *Exemplu:* un participant a relatat că, înainte de program, era nesigur în privința domeniului de carieră ales, însă, datorită sesiunilor de orientare, a reușit să decidă asupra unei specializări pe care să o urmeze și a început să aplice pentru internship-uri în acel domeniu.

3. Capacitatea de adaptare și preluarea rolurilor active. Participanții au evaluat în general pozitiv capacitatea lor de a se adapta și de a prelua roluri active în comunitatea profesional-educatională după participarea la program. Mulți dintre ei au menționat că au dobândit abilități sociale îmbunătățite și au învățat să gestioneze mai bine comunicarea interpersonală, atât în context profesional, cât și social. *Exemplu:* un participant a declarat că, în urma programului, a început să participe activ în grupuri de proiect și să preia inițiativa în organizarea unor activități comune în cadrul grupei academice.

4. Eficiența suportului primit în cadrul programului. Participanții au considerat, în majoritate, suportul oferit de program ca fiind eficient în îndeplinirea obiectivelor personale. Mulți au subliniat că au primit îndrumare și resurse utile pentru a-și dezvolta competențele și a-și atinge obiectivele pe termen scurt și mediu. *Exemplu:* un participant a remarcat că suportul program l-a ajutat să își identifice punctele forte și să își valorifice mai bine abilitățile în activitățile profesionale zilnice, la locul de muncă unde s-a angajat după absolvirea colegiului.

5. Provocări întâmpinate și depășirea acestora. Participanții au identificat câteva provocări principale pe parcursul programului, cum ar fi dificultatea în stabilirea unor obiective clare sau gestionarea comunicării în grupuri. Programul i-a ajutat să depășească aceste obstacole prin tehnici de planificare strategică și sesiuni de comunicare interactivă. *Exemplu:* Un participant a menționat că, la începutul programului, îi era dificil să comunice eficient cu membrii grupului din cauza lipsei de

încredere. Datorită exercițiilor de team-building și sesiunilor de feedback, acesta a învățat să își exprime ideile mai clar și să colaboreze mai eficient.

Răspunsurile participanților la întrebările de tip deschis oferă perspective valoroase privind impactul programului asupra dezvoltării lor personale și profesionale. Deși majoritatea participanților au raportat beneficii semnificative, precum o mai mare claritate în traseul profesional, o mai bună adaptare socială și o înțelegere mai profundă a valorilor personale, anumite provocări subliniate sugerează nevoia de îmbunătățiri în structura și metodologia programului pentru a maximiza eficacitatea acestuia.

Rezultatele generale sugerează că programul a avut un impact pozitiv asupra clarității direcției profesionale și menținerii abilităților învățate, dar indică și necesitatea unor ajustări și sprijin suplimentar pentru a maximiza integrarea și dezvoltarea continuă a participanților.

Așadar, rezultatele analizei efectuate evidențiază eficiența *Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale* în facilitarea orientării și dezvoltării tinerilor în tranziția la vârsta adultă. Datele colectate sugerează că intervențiile au avut un impact pozitiv în clarificarea direcției carierei, dezvoltarea valorilor personale și îmbunătățirea adaptării sociale și profesionale. Totuși, anumite aspecte, precum menținerea pe termen lung a abilităților profesionale și integrarea profundă în comunitate, necesită ajustări și sprijin suplimentar.

Importanța unor astfel de programe este susținută de contextul general al pieței muncii și al tranzițiilor complexe pe care tinerii din generațiile actuale trebuie să le parcurgă. Studiile recente demonstrează că integrarea tinerilor în câmpul muncii devine din ce în ce mai dificilă și impredictibilă, cu o nevoie urgentă de ghidare personalizată și de sprijin în definirea traseelor profesionale (Mascherini M. et al.²¹⁸, Pavlova M. et al.²¹⁹).

În special în contextul economic actual, marcat de crize precum pandemia de COVID-19, tranzițiile de la educație la angajare au devenit și mai problematice, creând provocări complexe și riscuri pentru tinerii NEET (Mann A. et al.²²⁰). În mod particular, tinerii care nu sunt angajați, nu sunt în educație sau în formare (NEET) se confruntă cu riscuri semnificative la nivel societal și individual,

²¹⁸ MASCHERINI, M., SALVATORE, L., MEIERKORD, A., JUNGBLUT, J. M. *NEETs: Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Publications Office of the European Union. 2012. Disponibil: <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2012/neets-young-people-not-employment-education-or-training-characteristics-costs-and>

²¹⁹ PAVLOVA, M., LEE, J. C. K., MACLEAN, R. *Transitions to post-school life: Responsiveness to individual, social and economic needs*. Berlin: Springer, 2018. 214 p. ISBN-13: 98111-978 -0647-46.

²²⁰ MANN, A., DENIS, V., PERCY, C. Career ready? How schools can better prepare young people for working life in the era of COVID-19. In: *OECD Education Working Papers*, 2020, no. 241. 2020. OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/education/career-ready_e1503534-en.

incluzând angajarea instabilă, un statut de sănătate mai scăzut și riscul de sărăcie pe termen lung (Mascherini M. et al.²²¹, Park M. et al.²²², Hagquist C.²²³, Huegaerts K. et al.²²⁴).

Aceste provocări evidențiază necesitatea unor intervenții în carieră bine structurate, care să sprijine tinerii în definirea și consolidarea identității profesionale, minimizând riscurile asociate statutului de NEET. Așa cum subliniază Medvide M. V. et al.²²⁵ și Serracant P.A.²²⁶, oferirea unor servicii specializate de orientare profesională poate avea un rol crucial în reducerea vulnerabilității și creșterea stabilității socio-profesionale a tinerilor, prevenind astfel costuri sociale semnificative.

În acest context, programul investigat demonstrează potențialul de a aborda aceste nevoi și de a sprijini tinerii în crearea unor traiectorii profesionale coerente, contribuind semnificativ la bunăstarea lor psihologică și profesională pe termen lung.

3.4. Concluzii la capitolul 3

Capitolul 3 explorează impactul Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale asupra tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă, evaluând eficacitatea acestuia în clarificarea direcțiilor profesionale și dezvoltarea maturității psihologice și sociale. Analiza rezultatelor oferă o imagine clară asupra modului în care programul a influențat percepțiile, valorile și competențele participanților, subliniind atât reușitele, cât și limitele intervenției.

1. Studiul de constatare și implementarea unui program-pilot la Universitatea Liberă Internațională din Moldova au evidențiat o serie de dificultăți semnificative întâmpinate de tineri în procesul de tranziție la vârsta adultă. Printre acestea se numără incertitudinea legată de alegerea carierei, presiunile sociale și lipsa suportului adecvat. Criza identității profesionale și dinamica rapidă a pieței muncii au fost factori esențiali care au contribuit la provocările cu care tinerii se confruntă. Aceste dificultăți subliniază necesitatea unor intervenții bine structurate pentru a sprijini tinerii în clarificarea direcțiilor lor profesionale și personale.

²²¹ MASCHERINI, M., SALVATORE, L., MEIERKORD, A., JUNGBLUT, J. M., op. cit.

²²² PARK, M., LEE, S., NAM, K. C. et al. An evaluation of the youth employment support program in South Korea: Focusing on the outcome of preventing NEET. In: *Children and Youth Services Review*, 2020, 110. ISSN: 0190-7409. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104747>

²²³ HAGQUIST, C. Youth unemployment, economic deprivation and suicide. In: *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 1998, v. 7(4), p.330–339. ISSN: 09072055. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.1998.tb.00253.x>

²²⁴ HUEGAERTS, K., SPRUYT, B., VANROELEN, C. Youth unemployment and mental health: The mediating role of embodiment. In: *Societies*, 2018, v.8(2), pp.1–14. ISSN: 2075-4698. Disponibil: <https://doi.org/10.3390/soc8020043>

²²⁵ MEDVIDE, M. B., KOZAN, S., BLUSTEIN, D. L., KENNY, M. E. School to work transition of non-college bound youth: An integration of the life design paradigm and the psychology of working theory. In Maree, J. G. (Ed), In: *Handbook of innovative career counselling*, 2019, Berlin, Springer, pp.157–172. ISBN-13: 978-3030-2279-82. Disponibil: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22799-9_10.

²²⁶ SERRACANT, P. A brute indicator for a NEET case: Genesis and evolution of a problematic concept and results from an alternative indicator. In: *Social Indicators Research*, 2014, v. 117(2), pp. 401–419. ISSN 0303-8300. Disponibil: <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0352-5>

2. Concluzia metodologică asupra proiectării și implementării Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale subliniază relevanța unei abordări structurate și bine fundamentate teoretic în cadrul experimentului formativ. Programul a fost conceput pe baza unor principii psihologice și pedagogice solide, integrând activități de consiliere de grup și intervenții axate pe explorarea valorilor personale, dezvoltarea abilităților de autorefecție și planificarea strategică a carierei. Designul său a urmărit să ofere participanților un cadru de sprijin pentru clarificarea direcțiilor profesionale și consolidarea maturității sociale, printr-o combinație echilibrată de evaluare inițială, intervenție structurată și monitorizare post-program. Rezultatele experimentului formativ confirmă eficacitatea acestei structuri, demonstrând impactul pozitiv asupra dezvoltării identității profesionale și a maturității sociale a participanților, dar sugerează, de asemenea, necesitatea unor ajustări continue și a unei diversificări a intervențiilor pentru a răspunde mai bine nevoilor individuale și dinamismului contextului social și profesional.

3. Rezultatele obținute au confirmat eficacitatea programului în facilitarea clarificării aspirațiilor și în consolidarea identității profesionale. Activitățile structurale și consilierea oferită în cadrul programului au contribuit la o mai bună înțelegere a valorilor personale și la reducerea incertitudinii luarea deciziilor profesionale. Dezvoltarea unor competențe esențiale, cum ar fi autorefecția și planificarea strategică, a oferit participanților resurse valoroase pentru navigarea complexităților pieței muncii.

4. Compararea test-retest a datelor din grupul experimental (GE) a demonstrat evoluții pozitive în mai multe dimensiuni esențiale. Participanții au dobândit o mai mare claritate asupra sensului vieții și un control sporit asupra propriei existențe. Cu toate acestea, stabilitatea observată în unele trăsături de maturitate și identitate indică nevoia de ajustări strategice și intervenții suplimentare pentru a maximiza eficiența programului în toate domeniile.

5. Rezultatele comparative între grupul experimental și cel de control au evidențiat diferențele semnificative în percepțiile legate de sensul vieții, controlul existenței și prestigiul personal. În timp ce GE a beneficiat de clarificări semnificative în diverse dimensiuni, GC a înregistrat o stabilitate relativă, indicând influența redusă a factorilor externi asupra acestuia. Această analiză confirmă eficiența programului psihosocial, dar și limitele sale, sugerând necesitatea unor îmbunătățiri în structura și metodele de intervenție.

6. Programul a facilitat dezvoltarea unei identități profesionale formate și a contribuit la reducerea percepției identității impuse. În schimb, stadiile de incertitudine și criza identității au rămas în mare parte neafectate, subliniind dificultatea de a influența stadiile critice ale identității profesionale. De asemenea, programul a demonstrat o eficiență mai mare în îmbunătățirea maturității sociale decât în dezvoltarea maturității psihologice.

7. Rezultatele follow-up arată că majoritatea participanților au raportat o mai mare claritate în direcția profesională și o aplicare eficientă a abilităților dobândite. Totuși, stabilitatea în unele dimensiuni sugerează nevoia de sprijin continuu și programe de dezvoltare pe termen lung. Răspunsurile deschise au oferit perspective valoroase asupra impactului programului, subliniind atât beneficiile, cât și provocările întâmpinate.

În concluzie, Capitolul 3 subliniază eficiența Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale în facilitarea tranziției tinerilor la vârsta adultă. Rezultatele obținute confirmă necesitatea unor programe bine structurate, care să abordeze clarificarea valorilor și aspirațiilor, consolidarea maturității sociale și profesionale, precum și o integrare armonioasă a tinerilor în comunitate. Cu toate acestea, stabilitatea observată în anumite dimensiuni și provocările identificate sugerează necesitatea ajustării metodelor și diversificării intervențiilor pentru a optimiza impactul programului asupra dezvoltării echilibrate și susținute a participanților.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În conformitate cu tema tezei de doctorat, ipoteza de bază, scopul și obiectivele cercetării, au fost formulate concluzii ce sintetizează principalele rezultate științifice obținute în urma acestei investigații:

1. Analiza teoretică a maturității sociale în etapa de tranziție la vârsta adultă evidențiază caracterul ei procesual și multidimensional: asumarea responsabilităților, integrarea valorilor de viață, adaptarea la roluri sociale variate și consolidarea unei identități stabile²²⁷. Literatura de specialitate indică drept criterii/indicatori: orientarea profesională, implicarea socială, autoreglarea personală, sistemul de orientări valorice și conștientizarea rolurilor sociale²²⁸, acestea oferind și baza operaționalizării constructului în cercetarea de față.

Valorile de viață și aspirațiile profesionale funcționează ca factori determinanți, întrucât structurează motivația, ghidează luarea deciziilor și susțin formarea identității profesionale, facilitând integrarea socială și autonomia. În acest proces, identitatea profesională și maturitatea psihologică acționează ca mediatori centrali ai relației dintre sistemul valoric și maturitatea socială. Identitatea profesională oferă coerență și stabilitate, permițând integrarea valorilor de viață în planul vocațional și orientarea carierei către scopuri congruente cu idealurile individuale. În paralel, maturitatea psihologică asigură echilibrul intern, autorefecția, capacitatea de autocontrol și reziliența emoțională – condiții esențiale pentru adaptarea activă la cerințele vieții sociale și profesionale²²⁹.

Din această perspectivă, maturitatea socială poate fi înțeleasă ca un echilibru între responsabilitate, adaptabilitate și autoactualizare, integrat printr-un sistem valoric coerent, o identitate profesională formată și o maturitate psihologică consolidată. Aceste dimensiuni converg în formarea unui tânăr capabil să transforme valorile în acțiuni, aspirațiile – în obiective realizabile și relațiile sociale – în contexte de dezvoltare personală și profesională.

Aceste concluzii fundamentează recomandările educaționale și sociale orientate spre clarificarea valorilor, sprijinul în construcția identității profesionale și dezvoltarea competențelor de autoreglare, în vederea unui parcurs profesional etic și sustenabil.

2. În analiza conținutului și particularităților valorilor de viață și aspirațiilor profesionale în etapa tranziției la vârsta adultă s-au evidențiat influențe consistente ale genului și nivelului educațional asupra

²²⁷ POPOVICI, A. Formarea valorică - condiție a maturității sociale în tranziția la vârsta adultă. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți. Bălți: CEP UPS „I.Creangă”, 2022, pp. 71-74. ISBN: 978-9975-50-295-5

²²⁸ POPOVICI, A. Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461.

²²⁹ POPOVICI, A. Maturitatea socială – perspectiva psihologică. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 161-165. ISBN 978-9975-3471-4-3.

semnificației vieții, alegerilor valorice și formării identității profesionale. Tinerile manifestă o orientare mai pronunțată către dimensiuni intrinseci – autodezvoltare, satisfacție spirituală, relații sociale – corelate cu un sentiment mai accentuat al autonomiei și controlului asupra propriei vieți. Ele explorează mai activ opțiunile de carieră, iar la capătul perioadei de criză (moratoriului) ajung mai frecvent la o identitate profesională clar conturată. Tinerii acordă mai multă greutate dimensiunilor extrinseci – succes profesional, prestigiu personal – indicând asupra focalizării pe recunoașterea socială și rezultatele materiale; formarea identității lor profesionale apare mai des sub influențe externe (identitate impusă) sau rămâne nedefinită²³⁰.

Pe dimensiunea educațională, studenții universitari prezintă o orientare mai clară către valori intrinseci și o identitate profesională mai consolidată, cu o viziune coerentă asupra vieții și un control sporit al direcției personale, comparativ cu elevii de liceu și colegiu. Elevii de colegiu prioritizează relațiile sociale și stabilitatea materială, dar etalează o identitate profesională mai fluctuantă; elevii de liceu se află predominant în explorare activă, având incertitudini privind direcția profesională și identitate încă instabilă^{231,232}.

Analizele pe grupe de vârstă (18, 19, 20, 21–22 de ani) indică o tendință clară de consolidare odată cu înaintarea în vârstă: crește frecvența încadrării în identitatea profesională formată, concomitent cu diminuarea stadiului nedefinit și a celui impus (moratoriul având caracter tranzitoriu). În paralel, se înregistrează niveluri mai ridicate ale maturității psihologice și maturității sociale la vârstele superioare comparativ cu 18 ani.

3. În cadrul cercetării a fost conturat un model integrativ al maturității sociale, care evidențiază interdependența dintre maturitatea psihologică și maturitatea socială, având la bază sistemul de orientări existențiale care prezintă aspirațiile profesionale și valorile de viață. Modelul arată că sensul și scopurile vieții, împreună cu valorizarea autodezvoltării, creativității, împlinirii spirituale, realizărilor și menținerii identității personale, alimentează dezvoltarea trăsăturilor-cheie ale maturității psihologice (responsabilitate, autoreglare, gândire pozitivă, independență). La rândul lor, aceste trăsături, împreună cu configurarea identității profesionale, se convertesc în comportamente de adaptare socială: asumare a rolurilor, implicare comunitară și integrare funcțională în contexte educaționale și profesionale²³³.

²³⁰ POPOVICI, A. Studiul problemei sensului vieții la tinerii și tinerele ce se află în perioada de tranziție de la studii spre muncă, În: *Volum lucrări Simpozion Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”*. Ed. XIX. Iași, 2024, pp.112-120. ISSN 2068-1372

²³¹ POPOVICI, A. Sensul și valorile vieții în etapa de tranziție a tinerilor de la studii la muncă. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 65-72. ISSN 2587-344X.

²³² RUSNAC, S., POPOVICI, A. Maturitatea socială și valorile personale: factori cheie în dezvoltarea identității profesionale a tinerilor, In: *Revista de pedagogie*, 2024 (1), LXXII, 2024 (1), pp. 125-152. ISSN: 0034-8678; eISSN: 2559-639X. Disponibil: <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2024/07/RevPed-1.2024-6.pdf> etc.

²³³ POPOVICI, A. Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461.

Rezultatele susțin un lanț explicativ coerent: orientările existențiale și nucleul axiologic se asociază (1) cu întărirea maturității psihologice și (2) cu trecerea de la identități profesionale nedefinite sau impuse la o identitate profesională formată. Stadiile identității profesionale au semnături distincte: profilul nedefinit și cel impus se leagă de niveluri mai scăzute de responsabilitate, autoreglare și integrare socială; moratoriul apare ca etapă tranzitorie de explorare constructivă; identitatea formată corespunde unei combinații favorabile a valorilor internalizate, obiectivelor clare și funcționării sociale mature. În ansamblu, maturitatea socială se conturează ca un rezultat al internalizării valorilor și al consolidării identității, mediate de resursele psihologice intrinseci^{234,235}.

Portretul sociopsihologic derivat este unul al tânărului responsabil, orientat spre autodezvoltare, cu gândire pozitivă și independență decizională, capabil să lege coerent valorile personale de opțiunile educaționale și profesionale și să mențină relații sociale autentice. Din perspectiva aplicativă, modelul indică direcții de intervenție axate pe: clarificarea valorilor și a sensului personal asociat aspirațiilor profesionale, stabilirea scopurilor, antrenarea autoreglării și a responsabilității, respectiv, lucrul identitar (explorare și angajament profesional). Astfel, relația dintre valorile/aspirațiile profesionale și maturitatea socială este mediată de maturitatea psihologică și de identitatea profesională, ceea ce oferă o schemă explicativă integrată pentru tranziția reușită către viața adultă.

4. *Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale* a produs efecte pozitive asupra clarificării direcțiilor vocaționale și a consolidării identității profesionale, facilitând maturizarea socială și identitatea profesională prin activități de consiliere, autorefecție și planificare strategică a carierei. În grupul experimental s-au observat evoluții mai accentuate în percepția controlului asupra vieții și în clarificarea aspirațiilor profesionale, iar activitatea de follow-up a confirmat transferul și menținerea abilităților dobândite. Zonele de criză identitară și incertitudine profesională au fost mai puțin sensibile la intervenție, indicând nevoia de abordări individualizate și durată extinsă a programului. Ipoteza privind utilitatea intervențiilor structurate pentru susținerea maturizării sociale și a tranziției eficiente la viața adultă este confirmată.

5. Rezultatele cercetării contribuie la dezvoltarea unor recomandări inovatoare pentru îmbunătățirea intervențiilor educaționale și sociale destinate sprijinirii tinerilor în tranziția lor profesională și socială, ceea ce adaugă un plus de valoare atât din punct de vedere științific, cât și practic.

Ipoteza generală a cercetării se confirmă: aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale (sensul vieții, scopurile, perspectiva asupra procesului și rezultatelor vieții,

²³⁴ POPOVICI, A. Autodeterminarea profesională – componentă de bază a maturității sociale la vârsta adolescenței. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, 2023: "Print-Caro" SRL, 2023, Ediția 13, pp. 93-99. ISBN 978-9975-165-61-7.

²³⁵ POPOVICI, A. Interrelația maturității sociale și identității profesionale la adolescenți în perioada crizei identității profesionale. In: *Psihologie, revista științifico-practică*, 2024, nr. 1(44), pp. 12-25. ISSN 1857-2502.

precum și locusul controlului intern), alături de valorile de viață, corelează semnificativ cu nivelul maturității sociale și psihologice, precum și cu claritatea identității profesionale a tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă. Analizele diferențiale au arătat că genul, nivelul educațional și vârsta modulează aceste relații (H1–H3), studenții și tinerii mai mari prezentând, în ansamblu, profiluri de maturitate și identitate mai consolidate. Mai mult, rezultatele corelaționale susțin un mecanism de mediere (H4) prin care aspirațiile profesionale și valorile de viață influențează maturitatea socială prin consolidarea maturității psihologice și a identității profesionale. În fine, intervențiile psihosociale axate pe dezvoltarea valorică și pe clarificarea identității profesionale s-au dovedit a fi eficiente, facilitând stabilirea obiectivelor, creșterea percepției controlului personal și tranziția mai coerentă la viața adultă.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în conceptualizarea și validarea empirică a unui model integrativ al maturității sociale în etapa tranziției la vârsta adultă, model în care aspirațiile profesionale și valorile de viață acționează ca predictorii, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică funcționează ca mediatori ai maturității sociale. Demonstrația empirică a modelului a permis clarificarea mecanismului valoric-aspirațional care susține formarea maturității sociale, evidențiind interacțiunea complexă dintre factorii motivaționali, axiologici și identitari și relevând totodată rolul variabilelor demografice – vârsta, nivelul educațional – în dinamica maturizării psihosociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și implementat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, destinat tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă. Acesta sprijină clarificarea valorilor și direcțiilor de carieră, dezvoltarea identității profesionale și creșterea nivelului de maturitate psihologică și socială, oferind un instrument validat de intervenție formativă. Ansamblul acestor contribuții oferă un cadru teoretic și praxiologic coerent, care poate ghida proiectarea curriculară, politicile educaționale și de tineret, precum și programele de consiliere psihologică, sprijinind tranziția eficientă și echilibrată a tinerilor către rolurile adulte.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Cercetarea propune o abordare integrativă asupra relației dintre valorile de viață, aspirațiile profesionale și maturitatea socială în perioada de tranziție la vârsta adultă. Prin elaborarea și validarea empirică a unui model complex al maturității sociale, s-a demonstrat că valorile de viață și aspirațiile profesionale acționează ca predictorii, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică – ca mediatori ai procesului de maturizare socială. Originalitatea cercetării constă în integrarea dimensiunii valoric-aspiraționale în explicația maturității sociale, oferind o perspectivă nouă asupra modului în care tinerii își articulează valorile, aspirațiile și identitatea profesională în procesul de formare personală și socială. Lucrarea se remarcă printr-o metodologie mixtă, care a permis surprinderea diferențelor de gen, vârstă și nivel educațional, evidențiind modul în care acești factori influențează constituirea identității profesionale și a maturității

sociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și validat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, demonstrând eficiența intervențiilor educaționale în clarificarea valorilor, formarea identității profesionale și dezvoltarea maturității psihosociale. Prin ansamblul contribuțiilor teoretice, empirice și aplicative, cercetarea oferă un cadru științific coerent pentru studiul maturității sociale și deschide direcții inovatoare în psihologia dezvoltării și consilierea vocațională.

Semnificația teoretică a cercetării. Cercetarea extinde cunoștințele despre maturitatea socială și evidențiază rolul valorilor de viață și al aspirațiilor profesionale în tranziția tinerilor la vârsta adultă. Maturitatea socială este definită ca un proces multidimensional, care implică responsabilitate, autoreglare, internalizarea valorilor și adaptarea la roluri sociale variate. Prin includerea valorilor de viață și a aspirațiilor profesionale, studiul evidențiază interdependența dintre maturitatea psihologică și cea socială, oferind un model teoretic integrativ care corelează dimensiunile psihologice (autoreglare, independență, autoactualizare) cu cele sociale (valori, aspirații, identitate profesională). Acest model oferă o viziune inovatoare asupra procesului de maturizare și direcții pentru cercetări viitoare. Analiza diferențelor de gen, nivel educațional și vârstă clarifică factorii care influențează maturizarea tinerilor, consolidând fundamentul teoretic al psihologiei dezvoltării și educației și sugerând strategii educaționale și psihosociale eficiente pentru susținerea acestui proces.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în utilizarea rezultatelor pentru dezvoltarea și optimizarea intervențiilor educaționale și sociale destinate sprijinirii tinerilor în tranziția la vârsta adultă și integrarea profesională. Un aport important îl reprezintă traducerea, adaptarea culturală și validarea a trei instrumente de cercetare privind identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială, adaptate la specificul Republicii Moldova. Aceste instrumente constituie o bază metodologică durabilă pentru evaluarea eficienței programelor educaționale și de consiliere vocațională, putând fi utilizate de psihologi, consilieri și cadre didactice în elaborarea programelor personalizate.

În plan practic, cercetarea a condus la elaborarea și testarea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, demonstrat eficient în clarificarea valorilor, planificarea traiectoriei de carieră și dezvoltarea responsabilității sociale și profesionale a tinerilor. Programul poate fi implementat în instituții de învățământ secundar și superior, oferind un cadru structurat de consiliere și orientare.

Rezultatele oferă, totodată, un fundament pentru politici educaționale și sociale moderne, care integrează dezvoltarea maturității sociale ca obiectiv al formării tinerilor. Instituțiile de învățământ pot valorifica concluziile studiului pentru modernizarea metodologiilor de orientare profesională și dotarea centrelor de consiliere cu instrumente digitale actuale.

Astfel, cercetarea contribuie la îmbunătățirea practicilor educaționale și de consiliere, la dezvoltarea programelor personalizate de sprijin psihologic și vocațional și la consolidarea unui cadru

educațional modern, incluziv și adaptabil, capabil să răspundă nevoilor tinerilor și cerințelor pieței muncii.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice. Aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării a avut loc printr-o serie de prezentări la manifestări științifice naționale și internaționale, precum și prin publicarea contribuțiilor în reviste de specialitate. Astfel, rezultatele cercetării au fost expuse în cadrul a trei ediții ale Conferinței Științifice Internaționale „Preocupări contemporane ale științelor socioumane” (edițiile din 2019, 2020 și 2022), organizate de Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM). Totodată, au fost prezentate la conferințe științifice internaționale importante, cum ar fi: Conferința Științifică Internațională „Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective”, ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți, USARB; Simpozionul Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare – premise ale excelenței în educație”, ed. XIX, 28–30 martie 2024, Iași, Universitatea „Petre Andrei”. 4 din contribuțiile prezentate au fost publicate în volumele conferințelor menționate mai sus. Au fost publicate 4 articole în reviste științifice de specialitate, printre care: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”; „Psihologie”, revistă științifico-practică; Revista de pedagogie; EcoSoEn. Rezultatele cercetării au fost, de asemenea, incluse în activitățile didactice prin predarea în cadrul modulului „Psihologia dezvoltării: vârstele adulte și ale senectuții” a cursului „Tineretea: caracterizare generală și substații” la ciclul I universitar, ULIM. Aceste manifestări academice, publicații și includerea tematicii în predare confirmă validarea și aplicabilitatea rezultatelor cercetării în diverse contexte educaționale și științifice.

Recomandări. Pe baza constatărilor cercetării realizate în cadrul tezei de doctorat, se propun un șir de recomandări practice în scopul sprijinirii dezvoltării maturității sociale și profesionale a tinerilor în procesul tranziției lor la vârsta adultă.

Recomandări pentru specialiștii în domeniu:

1. Aplicarea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale în școli, licee, colegii și universități, oferindu-le tinerilor un cadru structurat de consiliere pentru a-i ajuta să își clarifice aspirațiile, să își planifice traiectoria profesională și să își dezvolte responsabilitatea socială și profesională.

2. Îmbunătățirea programelor/metodologiilor de consiliere și orientare profesională, luând în calcul următoarele aspecte: necesitatea modulelor axate pe identificarea și ierarhizarea valorilor personale; accent pe consolidarea identității profesionale în perioada 18–20 de ani; stimularea valorilor intrinseci (autodezvoltare, creativitate, satisfacție spirituală), care s-au corelat pozitiv cu maturitatea psihologică și socială; dezvoltarea competențelor de autoreglare emoțională și gândire pozitivă;

adaptarea conținuturilor educaționale la particularitățile de gen; elaborarea programelor personalizate/prelungite ce răspund nevoilor individuale ale tinerilor.

3. Realizarea timpurie a intervențiilor pentru dezvoltarea maturității sociale: includerea în programele psihosociale implementate în liceu și colegiu a activităților centrate pe asumarea deciziilor, formarea abilităților sociale și responsabilitatea civică.

Recomandări pentru organele de stat responsabile de implementarea politicilor educaționale:

1. Integrarea dezvoltării maturității sociale ca obiectiv central al formării tinerilor în politicile educaționale și sociale, utilizând inclusiv concluziile prezentei cercetări în vederea consolidării cadrului educațional și social, astfel încât acesta să fie centrat pe nevoile actuale ale tinerilor și să susțină dezvoltarea maturității sociale și profesionale în contextul schimbărilor socioeconomice și al dinamicii pieței muncii contemporane.

3. Extinderea accesului tinerilor la programe de orientare profesională centrate pe dezvoltarea maturității sociale, care să ofere tinerilor un suport mai eficient în procesul tranziției lor la vârsta adultă și integrării pe piața muncii.

4. Utilizarea conținutului cercetării pentru integrarea în curricula destinate învățământului gimnazial și secundar a unităților de conținut privind dezvoltarea maturității sociale.

5. Aplicarea instrumentelor utilizate în cadrul elaborării, implementării și evaluării Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale pentru perfecționarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a programelor educaționale și de consiliere vocațională.

Limitele cercetării. Deși cercetarea a adus contribuții semnificative în domeniul studiului maturității sociale, valorilor și aspirațiilor profesionale ale tinerilor, există câteva limite care trebuie luate în considerare. În primul rând, dimensiunea eșantionului a fost relativ mică și s-a concentrat pe un grup limitat de tineri din Republica Moldova. Această constrângere reduce capacitatea de generalizare a rezultatelor la alte contexte socioculturale sau geografice. Întrucât cercetarea se bazează pe un eșantion relativ restrâns, există posibilitatea ca anumite aspecte relevante pentru tinerii din alte regiuni să nu fie suficient de bine reflectate în concluzii.

O altă limitare se referă la durata și contextul programului de intervenție. Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale implementat s-a desfășurat pe o perioadă relativ scurtă, ceea ce poate influența stabilitatea și durabilitatea efectelor pe termen lung. De asemenea, programul a fost testat în condiții controlate, ceea ce nu reflectă în totalitate provocările și variabilele complexe ale vieții reale cu care se confruntă tinerii în procesul tranziției lor la vârsta adultă.

Un alt aspect important este că variabilele demografice ale participanților, precum nivelul de asigurare economică, componența familiei de origine sau mediul de reședință, au fost doar parțial incluse în analiza cercetării. Aceste variabile pot avea un impact semnificativ asupra procesului de maturizare

socială și de formare a identității profesionale, iar o abordare mai amplă în acest sens ar putea contribui la o înțelegere mai profundă a fenomenului.

În plus, validarea și traducerea instrumentelor de cercetare a fost realizată specific pentru contextul Republicii Moldova, ceea ce poate ridica dificultăți în aplicarea acestora în alte medii culturale sau lingvistice fără adaptări suplimentare. Astfel, pentru o aplicabilitate mai extinsă, ar fi necesare studii suplimentare care să valideze aceste instrumente în alte contexte socioculturale.

Cu toate acestea, limitele menționate deschid oportunități pentru cercetări viitoare care să extindă și să aprofundeze acest subiect.

Direcțiile viitoare de cercetare. Pentru a extinde și aprofunda înțelegerea asupra dezvoltării maturității sociale și profesionale a tinerilor, sunt propuse următoarele direcții de cercetare.

1. Extinderea eșantionului pentru a include grupuri de tineri din medii socioeconomice, geografice și culturale diverse. Acest lucru ar permite o explorare mai amplă a variabilității în dezvoltarea maturității sociale și profesionale. În special, ar fi utilă includerea tinerilor din zone rurale, care se confruntă cu provocări distincte față de cei din mediul urban, precum și a studenților internaționali care studiază în Republica Moldova. Studiarea acestor grupuri ar contribui la o mai bună înțelegere a influențelor contextuale asupra formării identității profesionale și a valorilor.

2. Desfășurarea unor studii longitudinale care să urmărească evoluția maturității sociale și profesionale a tinerilor pe o perioadă mai lungă. Aceste studii ar putea oferi o perspectivă detaliată asupra modului în care maturitatea socială se dezvoltă în timp, evidențiind momentele-cheie ale tranziției la vârsta adultă și factorii care influențează succesul acestui proces. Monitorizarea tinerilor de la liceu până la intrarea pe piața muncii ar permite identificarea etapelor critice și a strategiilor eficiente pentru sprijinirea tranziției lor.

3. Utilizarea metodelor complementare, precum studiile de caz, pentru a investiga în profunzime factorii psihologici și sociali care influențează succesul ori dificultățile apărute în perioada de tranziție. Studiile de caz ar permite o analiză detaliată a parcursurilor individuale, oferind informații valoroase despre motivațiile, valorile și provocările personale pe care tinerii le întâmpină în formarea identității lor profesionale și sociale. Aceste metode ar putea completa datele cantitative și ar oferi o perspectivă holistică asupra procesului de maturizare.

4. Explorarea influenței tehnologiilor digitale asupra dezvoltării maturității sociale și identității profesionale. Studiile viitoare ar putea investiga cum utilizarea rețelelor sociale, platformelor educaționale online și altor tehnologii afectează formarea identității, interacțiunile sociale și modul în care tinerii își gestionează cariera.

O direcție de cercetare practică ar fi testarea unor intervenții educaționale și sociale adaptate, care să fie personalizate în funcție de nevoile individuale ale tinerilor. Prin aplicarea unor programe

personalizate de orientare profesională și consiliere, ar putea fi evaluate efectele pe termen lung ale acestor intervenții asupra dezvoltării maturității sociale și profesionale.

Prin urmărirea acestor direcții de cercetare, se va putea extinde înțelegerea asupra factorilor care influențează maturitatea socială și profesională a tinerilor, contribuind la dezvoltarea unor strategii educaționale și sociale mai eficiente.

BIBLIOGRAFIE

1. ADLER, A. *Understanding Human Nature*. Connecticut: Martino Fine Books, 2010. 300 p. ISBN: 978-1578-9898-43
2. ALBU, E. *Psihologia vârstelor*. Târgu-Mureș: Universitatea „Petru Maior” Târgu-Mureș. 2007. 102p. (Fără ISBN)
3. ALLPORT, G. W. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 578 p. (Fără ISBN)
4. ANDA, R. F., FELITTI, V. J., BREMNER, J. D. et al. The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(3), 2006, pp. 174-186. ISSN 0940-1334, e-ISSN 1433-8491
5. ANGHEL, O. Professional aspirations among students with technical talent. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, v. 191, pp.1881-1885. ISSN 1877-0428.
6. ANTOCI, D. Mecanismul de formare a valorilor personalității. In: *Dialog intercultural polono-moldovenesc: Culegere de studii*: Univ. de Stat din Tiraspol, Inst. de Asistență Soc. a Univ. Ped. din Cracovia-Polonia, Centrul de Istorie și Cultură Poloneză de la UST. Chișinău: S. n., 2018 (Tipografia UST), vol.2, nr.2, pp.153-162. ISBN 978-9975-76-207-6.
7. ANTOCI, D., BULICANU, M. Valorile adolescenților prin prisma manifestărilor comportamentale. In: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective*, 2019, 2, pp. 16-20. ISBN 978-9975-76-285-4.
8. ARIELI, S., SAGIV, L., ROCCAS, S. Values at work: The impact of personal values in organizations. In: *Applied Psychology: An International Review*, 2020, 69(2), pp. 230–275. ISSN: 1464-0597
9. ARNETT, J. J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. In: *American Psychologist*, 2000, v. 55(5), pp. 469-480. ISSN 0003-066X, e-ISSN 195-990X.
10. ARNETT, J. J. *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. New York: Oxford University Press, 2006. 280 p. ISBN-13: 978-0195-3093-79
11. ARNETT, J. J. Suffering, selfish, slackers? Myths and reality about emerging adults. In: *Journal of Youth and Adolescence*, 2007, v. 36, pp.23–29. ISSN 1572-6601.
12. ARUL LAWRENCE, A.S., JESUDOSS, I. *Relationship between Social Maturity and Academic Achievement of Higher Secondary School Students*. In: *International Journal of Educational Administration*, 2011, 3(3), pp. 243-250. ISSN 0976-5883.

13. BALODE, N., GRECU-STĂVILĂ, I.. Conștientizarea propriei sexualități ca factor determinant al stării subiective de bine. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău, 2019: "Print-Caro" SRL, 2021, Ediția 11, pp. 109-119. ISBN 978-9975-3471-4-3.
14. BARDI, A., SCHWARTZ, S. H. Values and behavior: Strength and structure of relations. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2003, 29(10), pp. 1207–1220. <https://doi.org/10.1177/0146167203254602>
15. BECK, A. T. *Cognitive Therapy and the Emotional Disorders*. Penguin, 1979. 368 p. ISBN-13: .88-0092-0452-978
16. BECK, U. *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage. 1992. 272 p. ISBN 978-020-3107-92-8
17. BLATTERER, H. Generations, Modernity and the Problem of Contemporary Adulthood. In: *Contemporary Adulthood: Calendars, Cartographies and Constructions*, J. Burnett (Ed.), UK: Palgrave Macmillan, 2010, pp. 10–23. E-book ISBN 978-023-0290-29-7.
18. BOURDIEU, P. The forms of capital. In: J. E. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood Press, 1986, pp. 241–258. ISBN 978-0313-235-29-0.
19. BRICEAG, S. Referințele valorice, modele și idealuri de viață la adolescenții din mediul urban și rural. In: *Elevul contemporan: schițe de portret psihologic* (culegere de articole științifice). Coord. Bolboceanu A. Chișinău, 1999, pp. 23-25. (Fără ISBN).
20. BRICEAG, S., CRIVONOSOV, I. Optimismul – nucleu al desăvârșirii spirituale a omului. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 27 octombrie 2023, Bălți. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2023, pp. 137-149.
21. BRICEAG, S., GHEREGA, N. Profilaxia comportamentului alimentar defectuos la adolescenți. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 1(72), pp. 143-149. ISSN 1857-0461.
22. BULGARU, M., OCERETNÎI, A. Tineretul studios: dimensiuni ale identității sociale. Chișinău: CEP USM, 2012, 212 p. ISBN 978-9975-71-068-8.
23. CANFIELD A.A. The "Sten" scale—a modified C-Scale. *Educational and Psychological Measurement*, 1951, vol. 11, p. 295–297. <https://doi.org/10.1177/001316445101100213>
24. CAUNENCO, I., GAȘPER, L. Socio-cultural potential of contemporary youth: a psychological approach. În: *EcoSoEn. Scientific Journal. Economics, Social and Engineering Sciences*, 2020, vol. 3, nr. 3-4, p. 171-180

25. CARDOSO, I., BATISTA, P., GRAÇA, A. Professional Identity in Analysis: A Systematic Review of the Literature. In: *The Open Sports Science Journal*, 2014, v.7, pp. 83-97. e-ISSN 1875-399X.
26. COLEMAN, J. S. How worksite schools and other school's reforms can generate social capital: an interview with James Coleman. In: *American Educator: The Professional Journal of the American Federation of Teachers*, 1990, 14 (2), pp. 35–45. ISSN: 0148-432X
27. CONSILIUL UNIUNII EUROPENE. 2022. *Raportul comun privind ocuparea forței de muncă din 2022*, 14 martie. Bruxelles. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7252-2022-INIT/ro/pdf>.
28. CÔTÉ, J. *Arrested adulthood: the changing nature of maturity and identity*. New York: New York University Press, 2000. 224 p. ISBN 978-0814-737-79-8.
29. CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. Universitatea din București: Editura Credis. 2011. 380 p. ISBN 978-973-46-6008-7.
30. CRÎȘMARU (MAȘCĂUȚEANU), M. Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării*, Ed. 17, Volumul 3, 12-13 octombrie 2023, Chișinău. Chisinau, Moldova: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2023, Ediția 17, Volumul III, pp. 185-196. ISBN 978-9975- 167-19-2.
31. CRÎȘMARU (MAȘCĂUȚEANU), M., GAGAUZ, O., BUCIUCEANU-VRABIE, M. *Incluziunea tinerilor aflați în afara sistemului de educație, formare și ocupație profesională(tineri NEET)*: Chișinău: 2018. 102 p. ISBN 978-9975-89-085-4
32. CRUMBAUGH, J. C., MAHOLICK, L. T. An Experimental Study in Existentialism: The Psychosomatic Approach to Frankl's Concept of Noogenic Neurosis. In: *Journal of Clinical Psychology*, 1964, nr. 20, pp. 200-207. ISSN:0021-9762
33. CUMMING, S., STANDAGE, M., GILLISON, F., MALINA, R. M. Sex differences in exercise behavior during adolescence: is biological maturation a confounding factor? In: *Journal of Adolescent Health*, 2008, 42(5), p.480–485. ISSN 1879-1972.
34. DAMIAN-TIMOȘENCO, G., MUNTEANU, A., BLAJIN, A., ROȘCOV, M., POPA, V. *Evaluarea situației actuale privind furnizarea serviciilor de orientare profesională și consiliere în carieră elevilor din instituțiile de învățământ secundar*. Chișinău: Proiectul „Reconceptualizarea orientării profesionale și consilierii în carieră” (REVOCC), Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri, Agenția Austriacă pentru Dezvoltare, 2015. Disponibil: <https://www.ilo.org/republic-moldova>
35. DANZIGER, N., YORAM, E. Gender-Related Differences in the Occupational Aspirations and Career-Style Preferences of Accounting Students. A Cross-Sectional Comparison Between

- Academic School Years. In: *Career Development International*, 2007, nr.12(2), pp.129-149. ISSN: 1362-0436; eISSN: 1362-0436.
36. DEXONLINE.RO Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/valoare>
 37. ECCLES, J. S. School and family effects on the ontogeny of children's interests, self-perceptions, and activity choices. In: J. E. Jacobs (Ed.). *Developmental perspectives on motivation*. Nebraska: University of Nebraska Press, 1993, pp. 145–208. ISBN-13: -978 0803-2757-68.
 38. EDWARDS, V. J., HOLDEN, G. W., FELITTI, V. J., ANDA, R. F. Relationship between multiple forms of childhood maltreatment and adult mental health in community respondents: Results from the Adverse Childhood Experiences study. In: *The American Journal of Psychiatry*, 2003, v. 160(8), pp. 1453-1460. e-ISSN 0002-953X.
 39. ELIASON, S. R., MORTIMER, J. T., VUOLO, M. The transition to adulthood: life course structures and subjective perceptions. In: *Social Psychology Quarterly*, 2015, 78(3), pp. 205–227. ISSN 0190-2725, eISSN 1939-8999.
 40. ERIKSON, E. H. *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton and Company, 1968. 336 p. ISBN 978-0-393-01069-5.
 41. ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p. ISBN 978-0393-347-38-8
 42. EUROFOUND. 2012. *NEETs: Young people not in employment, education and training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2806/41578>
 43. EUROFOUND. 2016. *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union. [https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document / ef1602en.pdf](https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1602en.pdf)
 44. FERRIMAN, K., LUBINSKI, D., BENBOW, C. P. Work preferences, life values, and personal views of top math/science graduate students and the profoundly gifted: Developmental changes and sex differences during young adulthood and parenthood. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 2009, nr. 97, pp. 517-532. ISSN 0022-3514, e-ISSN 1939-1315.
 45. FOUAD, N. A., GRUS, C. L., HATCHER, R. L. et al. Competency benchmarks: A model for understanding and measuring competence in professional psychology across training levels. In: *Training and Education in Professional Psychology*, 2009. V. 3(4). ISSN: 1931-3918; eISSN: 1931-3926. Disponibil: <https://doi.org/10.1037/a0015832>
 46. FREITAS, A. S., FIGUEIREDO, A. J., DE FREITAS, A. L., et al. Biological Maturation, Body Morphology and Physical Performance in 8-16 year-old obese girls from Montes Claros - MG. In: *Journal of Human Kinetics*, 2014, 43, p.169-176. e-ISSN: 1899-7562
 47. FREUD, S. *Opere esențiale*. Vol. 5. București: Editura Trei, 2010. ISBN 594-848-921-0297.

48. FRIMER, J. A., WALKER, L. J. Reconciling the self and morality: An empirical model of moral centrality development. In: *Developmental Psychology*, 2009, 45(6), pp. 1669–1681. ISSN 0012-1649; eISSN 1939-0599.
49. FROMM, E. *The Art of Loving*. New York: Harper Perennial Modern Classics, 2006. 180 p. ISBN: .35-1297-0061-978
50. FURLONG, A., CARTMEL, F. *Young People and Social Change: Individualization and Risk in Late Modernity*. Buckingham, UK: Open University Press, 1997. 141p. ISBN 978-0335-194-65-0
51. GAGAUZ, O., CRISMARU, M. Factorii de risc pentru plasarea tinerilor în categoria neet: cazul Republicii Moldova. In: *Calitatea Vietii*, 2024, vol. 35, pp. 1-19. ISSN 1018-0389;
52. GANDAL, N., ROCCAS, S., SAGIV, L., WRZESNIEWSKI, A. Personal value priorities of economists. In: *Human Relations*, 2005, 58(10), pp. 1227–1252. ISSN: 1741-282X
53. GLESSNER, K., ROCKINSON-SZAPKIW, A. J., LOPEZ, M. L. “Yes, I can”: Testing an intervention to increase middle school students’ college and career self-efficacy. In: *The Career Development Quarterly*, 2017, 65(4), pp. 315–325. e-ISSN:2161-0045, ISSN: 0889-4019. Disponibil: [https://doi.org/ 10.1186/s13073-017-0494-1](https://doi.org/10.1186/s13073-017-0494-1)
54. GOLOVEI L. *29 ore pentru cariera mea: (Ghid Metodologic pentru psihologii școlari și diriginți*. Ediția a II revăzută. Chișinău: Editura Sofart Studio, 2018. 227p., p.36-37. ISBN 978-9975-4304-7-0
55. GOLU, F. *Manual de psihologia dezvoltării. O abordare psihodinamică*. București: Ed. Polirom. 2015. 344 p. ISBN 978-973-46-5627-1.
56. GOTTFREDSON, L.S. Gottfredson’s theory of circumscription, compromise and self-creation. In: D. Brown & Associates (Eds.), *Career choice and development*. San Francisco: Jossey Bass. 2002, pp. 85-148. ISBN-13: .14-9574-0787-978
57. GROSS, J. J. Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. In: *Psychophysiology*, 2002, 39(3), pp.281-291. ISSN 1469-8986
58. GROUZET, F. M., KASSER, T., AHUVIA, A. et al. The structure of goals across 15 cultures. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 2005, v. 89, pp. 800-816. ISSN 0022-3514, e-ISSN: 1939-1315
59. GRUSEC, J. E., CHAPARRO, M. P., JOHNSTON, M. A., SHERMAN, A. *Social Development and Social Relationships in Middle Childhood*. In: R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks, J. Mistry, & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Developmental psychology*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2013, pp. 243–264. ISBN 978-0470-619-04-9.

60. GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Disponibil: <https://gov.md/ro/moldova2030>
61. HAGQUIST, C. Youth unemployment, economic deprivation and suicide. In: *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 1998, v. 7(4), p.330–339. ISSN: 09072055. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.1998.tb.00253.x>
62. HELVE, H., BYNNER, J. (Eds.). *Youth and Social Capital*. London: Tufnell Press. 2007. 236 p. ISBN 13: 978-1872-767-82-6.
63. HERRMAN, J.W., LARUE, D.E. Adolescent stress through the eyes of high-risk teens. In: *Pediatric Nursing*, 2008, 34 (5), pp.375-380. ISSN 0097-9805.
64. HETTICH, P. I. College-to-workplace transitions: Becoming a freshman again. In: T. W. Miller (ed.), *Handbook of stressful transitions across the lifespan*. New-York: Springer, 2010, pp. 87-109. ISBN 978-1-4419-0747-9.
65. HITLIN, S., PILIAVIN J. A. Values: Reviving a Dormant Concept. In: *Annual Review of Sociology*, 2004, 30, pp. 359-393. eISSN: 1545-2115
66. HJELLE, L., ZIEGLER, D. *Personality Theories: Basic Assumptions, Research, and Applications*. New York: McGraw-Hill, 1992. 624 p. ISBN: .03-1264-0071-978
67. HOFMANN, S. G., OTTO, M. W. *Cognitive-behavior therapy for social anxiety disorder: Evidence-based and disorder-specific treatment techniques*. Routledge/Taylor & Francis Group, 2008. ISBN 978-0415-954-03-7.
68. HUEGAERTS, K., SPRUYT, B., VANROELEN, C. Youth unemployment and mental health: The mediating role of embodiment. In: *Societies*, 2018, v.8(2), pp.1–14. ISSN: 2075-4698. Disponibil: <https://doi.org/10.3390/soc8020043>
69. ILUȚ, P. *Structurile axiologice din perspectiva psihosocială*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1995. 157p. ISBN 973-30-4892-5.
70. ILUȚ, P. *Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie*. Iași: Polirom. 2004. 256 p. ISBN 973-681-763-6.
71. INKELES, A. Society, social structure and child socialization. In: J. A. Clausen (Ed.). *Socialization and society*. Boston: Little, Brown, 1968. Ch. 3, pp. 73-129. (fără ISBN).
72. JEMINI GASHI, L., BËRXULLI, D., KONJUFGA, J., CAKOLLI, L. Effectiveness of career guidance workshops on the career self-efficacy, outcome expectations, and career goals of adolescents: an intervention study. In: *International Journal of Adolescence and Youth*, 2023, 28(1), ISSN: 0267-3843. Disponibil: <https://doi.org/10.1080/02673843.2023.2281421>

73. KASSER, R., RYAN, R. M. Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1996, 22(3), pp. 280-287. eISSN: 15527433; ISSN: 01461672.
74. KASSER, T., RYAN, R. M. A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1993, nr. 65, pp. 410-422. ISSN 0022-3514, e-ISSN 1939-1315
75. KHUDOYAN, S. *A functional classification of human developmental stages*. 2016. (Fără ISBN).Disponibil:https://www.academia.edu/30107781/A_Functional_Classification_of_Human_Developmental_Stages
76. KLIMCZUK, A. *Adulthood*. In: H.L. Miller (Ed.). *The SAGE Encyclopedia of Theory in Psychology*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2016, pp. 15-18. ISBN 978-1506-340-09-8.
77. KOHLBERG, L. *The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice*. San Francisco: Harper & Row, 1981. 441 p. ISBN: 978-0060-6476-05
78. LAZARUS, R. S., FOLKMAN, S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer Publishing Company, 1984. 460 p. ISBN 08261-4191-9.
79. LENT, R. W., BROWN, S. D., HACKETT, G. Social cognitive career theory. In: D. Brown (Ed.). *Career choice and development*. New York: Jossey-Bass, 2002, pp. 255–311. ISBN-13: 978-0787-9574-14.
80. LEVINSON, D. J. A Conception of Adult Development. In: *American Psychologist*, 1986, 41(1), pp.3-13. ISSN 0003-066X, eISSN 1935-990X.
81. *Linguistic Validation Guidance of a Clinical Outcome Assessment (COA)*. Published by Mapi Research Trust 2018, Mapi Language Group; 2018. Disponibil: <https://www.mapi-trust.org/services/translation-linguistic-validation>
82. MACEK, P., BEJČEK, J., VANÍČKOVÁ, J. Contemporary Czech Emerging Adults, Generation Growing Up. In: *The Period of Social Changes, Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 22 (5), pp. 444- 475. ISSN 0743-5584
83. MALCOCI, L., MOCANU, V. Structura socială a populației în funcție de statutul ocupațional. In: *Coeziunea socială în Republica Moldova: dimensiuni și manifestări în condiții de urgență*, 25 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău: F.E.-P. "Tipografia Centrală", 2021, pp. 107-116. ISBN 978-9975-157-01-8.
84. MANN, A., DENIS, V., PERCY, C. Career ready? How schools can better prepare young people for working life in the era of COVID-19. In: *OECD Education Working Papers*, 2020, no. 241. 2020. OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/education/career-ready_e1503534-en.

85. MARCIA, J. E. Development and validation of ego-identity status. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1966, 3(5), p. 551–558. ISSN: 0022-3514.
86. MASCHERINI, M., SALVATORE, L., MEIERKORD, A., JUNGBLUT, J. M. *NEETs: Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Publications Office of the European Union. 2012. Disponibil: <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2012/neets-young-people-not-employment-education-or-training-characteristics-costs-and>.
87. MASLOW, A. H. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 1954. 411 p. (Fără ISBN).
88. MEDVIDE, M. B., KOZAN, S., BLUSTEIN, D. L., KENNY, M. E. School to work transition of non-college bound youth: An integration of the life design paradigm and the psychology of working theory. In Maree, J. G. (Ed), In: *Handbook of innovative career counselling*, 2019, Berlin, Springer, pp.157–172. ISBN-13: 978-3030-2279-82. Disponibil: https://doi.org/10.1007/978-3-030-22799-9_10.
89. MILAS G., KLARIĆ I. M., MALNAR A., SAFTIĆ V., ŠUPE-DOMIĆ D., SLAVICH G. M. The impact of stress and coping strategies on life satisfaction in a national sample of adolescents: A structural equation modelling approach. In: *Stress Health*, 2021, nr.37(5), pp.1026–1034. ISSN 1532-3005, e-ISSN 1532-2998.
90. NELSON L., J., BADGER, S., WU, B. The Influence of Culture in Emerging Adulthood: Perspectives of Chinese College Students. In: *International Journal of Behavioral Development*, 2004. nr. 28 (1), pp. 26-35. ISSN: 1464-0651;
91. NELSON, L. J. An Examination of emerging adulthood in Romanian college students. In: *International Journal of Behavioral Development*, 2009, 33 (5), pp. 402-411. ISSN 1464-0651
92. NURMI, J. Development of orientation to the future during early adolescence: a four-year longitudinal study and two cross-sectional comparisons. In: *International Journal of Psychology*, 1989, nr. 24, p.195–214. ISSN 0020-7594;
93. NURMI, J.E. How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. In: *Developmental Review*, 1991, nr. 11(1), pp. 1–59. ISSN: 0273-2297.
94. OWENS, T. J., ROBINSON, D. T., SMITH-LOVIN, L. Three faces of identity. In: *Annual Review of Sociology*, 2010, 36, pp. 477-499. ISSN 0360-0572.
95. PADILLA-WALKER, L. M., BARRY, C. M. et al. Looking on the bright side: The role of identity and gender on emerging adults' positive orientations. In: *Journal of Adolescence*, 2008, 31, pp. 451-467. ISSN:1095-9254

96. PALADI, O. Conștiința de sine și valorile la vârsta adolescenței. In: *Univers Pedagogic*, 2011, nr. 4, pp. 34-40. ISSN 1811-5470.
97. PALADI, O. *Orientările valorice și adaptarea psiho-socială la vârsta adolescenței: abordări teoretice*. Monografie, Chișinău, 2021. 261 p. ISBN 978-9975-48-190-8
98. PANTEA, L. Problemele tranziției tineretului din Republica Moldova: Educație și activitate profesională. In: *Pregătim viitorul promovând excelența: Congresul Internațional al Universității Apollonia: secțiunea Științe Social-Umane*, Ed. 26, 3-5 martie 2016, Iași. Iași, România: Editura Apollonia, 2016, pp. 370-378. ISBN 978-606-8410-74-6. Disponibil: [https://ibn.idsi.md/vizualizare_art206\)icol/171863](https://ibn.idsi.md/vizualizare_art206)icol/171863)
99. PAPALIA, D.E., WENDKOS OLDS, S. *Dezvoltare umană*. București: Ed. Trei, 2016. 832 p. ISBN 978-9737-074-14-0
100. PARK, M., LEE, S., NAM, K. C. et al. An evaluation of the youth employment support program in South Korea: Focusing on the outcome of preventing NEET. In: *Children and Youth Services Review*, 2020, 110. ISSN: 0190-7409. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.104747>
101. PARSONS, T. *The Social System*. London: Routledge, 1991. 594 p. ISBN-10: 0710019319.
102. PATTON, W., CREED P. Occupational Aspirations and Expectations of Australian Adolescents. In: *Australian Journal of Career Development*, 2007, nr. 16(1), pp. 46-59. eISSN: 22006974; ISSN: 10384162.
103. PAVELCU, V. *Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1982. 350p. (Fără ISBN);
104. PAVLOVA, M., LEE, J. C. K., MACLEAN, R. *Transitions to post-school life: Responsiveness to individual, social and economic needs*. Berlin: Springer, 2018. 214 p. ISBN-13: 9811-978 -0647-46.
105. PÂSLARU, V. Valoare și educație axiologică: definiție și structurare. In: *Revista Didactica Pro...*, revistă de teorie și practică educațională, 2006, 1(35), pp. 5-10. ISSN 1810-6455.
106. PERLS, F. *Gestalt Therapy: Excitement and Growth in the Human Personality*. New York: The Gestalt Journal Press, 1951. 514 p. (Fără ISBN).
107. PETROGIANNIS, K. Conceptions of The Transition to Adulthood. A Sample Of Greek High Education Students. In: *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 2011, Nr. 11, pp.121-137. ISSN 1577-7057.
108. **POPOVICI, A.** Studiul problemei sensului vieții la tinerii și tinerele ce se află în perioada de tranziție de la studii spre muncă, În: *Volum lucrări Simpozion Național cu participare*

Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”. Ed. XIX. Iași, 2024, pp.112-120. ISSN 2068-1372.

109. **POPOVICI, A.** Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461.
110. **POPOVICI, A.** Autodeterminarea profesională – componentă de bază a maturității sociale la vârsta adolescenței. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, 2023: "Print-Caro" SRL, 2023, Ediția 13, pp. 93-99. ISBN 978-9975-165-61-7.
111. **POPOVICI, A.** Formarea valorică - condiție a maturității sociale în tranziția la vârsta adultă. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți. Bălți: CEP UPS „I.Creangă”, 2022, pp. 71-74. ISBN 978-9975-50-295-5
112. **POPOVICI, A.** Interrelația maturității sociale și identității profesionale la adolescenți în perioada crizei identității profesionale. In: *Psihologie, revista științifico-practică*, 2024, nr. 1(44), pp. 12-25. ISSN 1857-2502.
113. **POPOVICI, A.** Maturitatea socială – perspectiva psihologică. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 161-165. ISBN 978-9975-3471-4-3.
114. **POPOVICI, A.** Self-determination - manifestation of the social maturity of adolescents. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2022, Ediția 13, p. 44. ISBN 978-9975-165-26-6.
115. **POPOVICI, A.** Sensul și valorile vieții în etapa de tranziție a tinerilor de la studii la muncă. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 65-72. ISSN 2587-344X.
116. PUTNAM, R. D. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster. 2000. ISBN 978-0743-203-04-3
117. PUZUR, E. Maturitatea socială – indicator al adaptării psihosociale. In: *Univers Pedagogic*, 2014, nr. 3, pp. 45-49. ISSN 1811-5470.
118. PUZUR, E. Modalități de adaptare psihosocială la schimbările societale. In: *Univers Pedagogic*, 2022, nr. 1(73), pp. 72-75. ISSN: 1811-5470.
119. QUINTANO, C., MAZZOCCHI, P., ROCCA, A. The determinants of Italian NEETs and the effects of the economic crisis. In: *Genus*, 2018, 74(1), 5. <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0031>
120. RAHMANI, H., GROOT, W. Risk Factors of Being a Youth Not in Education, Employment or Training (NEET): A Scoping Review. In: *International Journal of Educational Research*, 2023 (120). e-ISSN 1873-538X. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035523000629>

121. RAJ, M. *Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi: Anmol Publications. 1996. 1840 p. ISBN-13: 978-935-41-0582-1
122. RASAILI, T. R., TITUS, C. M. *Reunification – 'a reality or an impossible dream? The perspectives of Swedish child care and foster family social workers*. 2007. Disponibil: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/4609/1/Complete%20final%20thesis%202.pdf>
123. REDMOND, P., MCFADDEN, C. Young people not in employment, education or training (NEET): concepts, consequences and policy approaches. In: *The economic and social review*, 2023, 54 (4), pp. 285-327. ISSN: 00129984. Disponibil: <https://www.esr.ie/article/view/2574>
124. REESE, R. J., MILLER, C. D. Effects of a university career development course on career decision-making self-efficacy. In: *Journal of Career Assessment*, 2006, 14(2), pp. 252–266. ISSN: 1069-0727; eISSN: 1552-4590. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/1069072705274985>
125. REHBERG, R., WESTBY D., Parental Encouragement, Occupation, Education and Family Size: Artifactual or Independent Determinants of Adolescent Educational Expectations? In: *Social Forces*, 1967 nr. 45 (3), pp.362–374. ISSN 0037-7732.
126. RIHMANI, H., GROOT, W. Risk Factors of Being a Youth Not in Education, Employment or Training (NEET): A Scoping Review, In: *International Journal of Educational Research*, 2023 (120), art. 102198). eISSN 1873-538X.
127. ROGERS, C. R. *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. San Francisco: HarperOne, 1995. 420 p. ISBN 978-0395-7553-10.
128. ROJEWSKI, J.W. Occupational aspirations: Constructs, meanings, and application. In: S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.). *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. Hoboken, NJ: John Wiley. 2005, pp.131-154. ISBN 978-1-118-26097-5.
129. ROKEACH, M. *Understanding Human Value. Individual and societal*. New York: The Free Press, 1979. 288 p. ISBN.08-2676-0029-978
130. RUSNAC, S., **POPOVICI, A.** Formarea identității profesionale în perioada de tranziție la vârsta adultă, În: *Didactica PRO..., revistă de teorie și practică educațională*, 2024, nr. 6 (148), pp.2-6. ISSN 1810-6455.
131. RUSNAC, S., **POPOVICI, A.** Maturitatea socială și valorile personale: factori cheie în dezvoltarea identității profesionale a tinerilor, In: *Revista de pedagogie*, 2024 (1), LXXII, 2024 (1), pp. 125-152. ISSN 0034-8678; eISSN 2559-639X. Disponibil: <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2024/07/RevPed-1.2024-6.pdf> etc.
132. RUSNAC, SV. JARDAN, V. Identitatea de gen și dificultățile de identificare determinate de schimbarea rolurilor sociale. In: *Didactica PRO..., revistă de teorie și practică educațională*, 2004, nr 3(25), pp.20-27. ISSN 1810-6465

133. RYAN, R. M., DECI, E. L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. In: *American Psychologist*, 2000, nr. 55, pp. 68-78. e-ISSN 0003-066X.
134. SAGIV, L., SCHWARTZ, S. H. Personal values across cultures. In: *Annual Review of Psychology*, 2022, 73, pp. 517–546. eISSN: 1545-2085 <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-020821-125100>
135. SAGIV, L., SCHWARTZ, S. H. Value priorities and readiness for out-group social contact. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1995, 69(3), pp. 437–448. eISSN: 1939-1315
136. SAVICKAS, M. L. *The theory and practice of career construction*. In: S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.). *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. New Jersey: Wiley, 2020, pp. 42-70. ISBN-13: .55-5803-1119-978
137. SCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia varstelor: Ciclurile vieții*. București: EDP, 1997, p. 206. ISBN 973-30-5798-3.
138. SCHWARTZ, S. H. *Les valeurs de base de la personne: théorie, mesures et applications*. In: *Revue française de sociologie*, 2006, Vol. 4(47), pp. 929-269. ISSN 0035-2969. <https://shs.cairn.info/revue-francaise-de-sociologie-1-2006-4-page-929?lang=fr>
139. SCHWARTZ, S. H. Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In: M. P. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology*. Cambridge: Academic Press, 1992, vol. 25, pp. 1–65. ISBN: 978-0-12-015225-4
140. SCHWARTZ, S. J., DONNELLAN, M. B., RAVERT, R. D. et al. Identity development, personality, and well-being in adolescence and emerging adulthood: Theory, research, and recent advances. In: R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks, J. Mistry, I. B. Weiner (Eds.). *Handbook of Psychology, Developmental Psychology*, New York: John Wiley and Sons Inc., 2012, pp. 339-364. ISBN 978-0470-768-86-0.
141. SCHWARTZ, S.H. An overview of the Schwartz theory of basic values. In: *Online Readings in Psychology and Culture*, 2012, 2(1), pp.1–20. ISBN: 978-0-9845627-0-1. https://www.researchgate.net/publication/271231569_An_Overview_of_the_Schwartz_Theory_of_Basic_Values
142. SERRACANT, P. A brute indicator for a NEET case: Genesis and evolution of a problematic concept and results from an alternative indicator. In: *Social Indicators Research*, 2014, v. 117(2), pp. 401–419. ISSN 0303-8300. Disponibil: <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0352-5>
143. SEWELL, W.H., HAUSER, R.M. *Education, occupation, and earnings: achievement in early career*. New York, Academic Press, 1975. 237 p. ISBN-13: 978-0126-378-50-4
144. SILISTRARU, N. *Valori ale educației moderne*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației. 2006. 176 p. ISBN 978-9975-9685-0-8.

145. SION, G. *Psihologia vârstelor*. Ed. IV. București: Ed. Fundației România de Măine. 2007. ISBN 978-973-163-013-7.
146. SIRSCH, U., DREHER, E., MAYR, E., WILLINGER U. What Does It Take to Be an Adult in Austria? Adulthood in Austrian Adolescent, Emerging Adults and Adults. In: *Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 24 (3), pp. 275-292. ISSN 0743-5584, eISSN 1552-6895.
147. SKELTON, T. Research on youth transitions: some critical interventions. In: *Young People in Risk Society: The Restructuring of Youth Identities and Transitions in Late Modernity*, Eds. M. Cieslik și G. Pollock. Aldershot, UK: Ashgate, 2002, pp. 100–116. ISBN 978-1138-730-28-1.
148. SPĂȚARU, T. Încrederea tinerilor în instituții publice și grupurile sociale. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Științe sociale*, 9-10 noiembrie 2023, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2023, SS, pp. 416-421. ISBN 978-9975-62-688-0.
149. SPĂȚARU, T. Problemele coeziunii comunitare în percepția tinerilor. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 52-64. ISSN 2587-344X.
150. STATISTICA MOLDOVEI. *Tinerii NEET în Republica Moldova în trimestrul I 2023*. Disponibil: <https://statistica.gov.md/index.php/ro/tinerii-neet-in-republica-moldova-in-trimestrul-i-2023-943060458.html>
151. STEIN, M. B., STEIN, D. J. Social anxiety disorder. In: *The Lancet*, 2008, v.371(9618), pp.1115-1125. ISSN 0140-6736.
152. STONE, W., GRAY, M., HUGHES, J. *Social Capital at Work: How Family, Friends and Civic Ties Relate to Labour Market Outcomes*. Melbourne: Australian Institute of Family Studies, 2003. 42 p. ISBN-10: 0642395012
153. SULLIVAN, H.S. *The Interpersonal Theory of Psychiatry*. New York: W.W. Norton & Company, 1968. 412 p. ISBN 978-0393-0013-89.
154. SUPER, D. E. A life-span, life-space approach to career development. In: *Journal of Vocational Behavior*, 1980, 16 (3), pp. 282-296. ISSN 0001-879.
155. ȘLEAHTIȚCHI, M. O triadă indestructibilă: valori, lideri, reprezentări sociale. In: *Psihologie, pedagogie specială. Asistență specială: Revista Facultății de Psihologie și Psihopedagogie specială a UPS „Ion Creangă”*, 2018, nr. 2(51), pp. 37-44. ISSN 1857-0224.
156. Vecchione, M., Alessandri, G., Marsicano, G. și alții. Stability and change of basic personal values in early adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2016. ISSN 0022-3514, eISSN 1939-1315. DOI: <https://doi.org/10.1037/pspp0000074>.
157. VÎSLĂ, A., FLÜCKIGER, C., GROSSE HOLTFOORTH, M., DAVID, D. Irrational Beliefs and Psychological Distress: A Meta-Analysis. In: *Psychotherapy and Psychosomatics*, 2016, nr.85(1), pp. 8-15. ISSN 0033-0348.

158. WHO. *Mental health of adolescents*. 2021. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health/>
159. WITTMAYER, J. M., AVELINO, F., VAN STEENBERGEN, F., LOORBACH, D. Actor roles in transition: Insights from sociological perspectives. In: *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 2017 (24). pp.45–56. ISSN 2210-4224.
160. WORTH, N. Understanding Youth Transition as Becoming: Identity, Time and Futurity. In: *Geoforum*, 2009, 40, pp.1050-1060. ISSN 0016-7185.
161. WYMAN, P.A., COWEN, E.L., WORK, W.C., KERLEY, J.H. The role of children's future expectations in self-system functioning and adjustment to life stress: a prospective study of urban at-risk children. In: *Development and Psychopathology*, 1993, nr. 5, pp. 649–661. ISSN 0954-5794, eISSN 1469-2198.
162. АЗБЕЛЬ А.А., ГРЕЦОВ А.Г. Методика изучения статусов профессиональной идентичности. В: Сунцова Я.С. (сост.). *Диагностика профессионального самоопределения. Учебно-методическое пособие*. Ижевск: Издательство «Удмуртский университет», 2009. 112 с. (сс. 4-11) (Fără ISBN). Disponibil:<http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/3888/2009152.pdf>
163. АНАНЬЕВ, Б. Г. *Человек как предмет познания*. СПб.: Питер, 2016. 288 р. ISBN 5-272-00315-2.
164. АНДРЕЕВ, В. И. *Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс*. Казань: Издательство Казанского университета, Т.2, 1998. 318 с. ISBN 5-93962-039-7
165. АНДРЕЕВА, Г. М. *Социальная психология: Учебник высших учебных заведений*. Москва: Аспект пресс. 2014. 363 р. ISBN: 978-5-7567-0827-1.
166. АНЦЫФЕРОВА, Л. И. *Развитие личности и проблемы геронтопсихологии*. Москва: Институт психологии РАН. 2004. 413 р. ISBN 5-9270-0094-0.
167. БОДАЛЁВ А.А. *Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения*. Москва: Флинта: Наука, 1998. 168 с. ISBN 5-89349-105-x; ISBN 5-02-008278-3.
168. БРАТУСЬ, Б.С. Психологические аспекты нравственного развития личности. Москва: Знание, 1977. 64 с. (Fără ISBN).
169. ДЕРКАЧ, А.А. *Акмеологические основы развития профессионала*. Москва: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «Модек», 2004. 750 с. ISBN 5-89502-498-X.
170. ЗЕЕР, Э. Ф., СЫМАНЮК, Э. Э. *Психология профессиональных деструкций: учебное пособие для вузов*. Москва: Академический Проект, 2020. 240 р. ISBN 978-5-8291-2723-7

171. ЗЕЕР, Э.Ф. Психологические особенности прогнозирования профессионального будущего молодежи. В: *Актуальные проблемы психологического знания*, 2015, 3(36), с. 16-26. ISSN: 2073-8544
172. ИЛИН, Е.П. *Дифференциальная психология профессиональной деятельности*. СПб: Питер, 2011. 432 p. ISBN: 978-5459-0086-92
173. КАМЕНЕВА, Е. Г. Развитие социальной зрелости студентов в педагогическом вузе. In: *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2004. pp. 72-76. eISSN 1814-6465. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-sotsialnoy-zrelosti-studentov-v-pedagogicheskom-vuze>
174. КАРПУШИНА, Л.В., КАПЦОВ, А.В. Структура личностных ценностей. В: *Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия „Психология”*, 2007, nr. 1, pp. 61-67. ISSN 1998-9156.
175. КАУНЕНКО, И., РОШКА, Т. Ценности старших школьников молдаван в Италии и Республике Молдова: кросс-культурный аспект. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 1, pp. 65-73. ISSN 2587-344X.
176. КАУНЕНКО, И., РОШКА, Т. Ценностная сфера старших школьников и студенческой молодёжи в транзитивном обществе. In: *Știință, educație, cultură*, Ed. 2023, 13 februarie 2023, Comrat. Comrat: Universitatea de Stat din Comrat, 2023, Vol. 2, pp. 611-614. ISBN 978-9975-83-254-0. 978-9975-83-256-4.
177. КОГАН, Л.Н. *Всестороннее развитие личности и культура*. Москва: Издательство Знание, 1981. 63 с. (Fără ISBN).
178. КОН, И. С. *Психология ранней юности*. Москва: Просвещение. 1989. 256 p. (Fără ISBN).
179. ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Личностная зрелость как опосредованное личностного роста. Культурно-историческая психология развития: материалы первых чтений памяти Л. С. Выготского*. Москва: 2001. С. 154–161.
180. ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. М.: Смысл, 2003. 487 с. ISBN: 5-89357-082-0
181. ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Тест смысложизненных ориентаций (СЖО)*. Москва: Смысл, 2000. 18 с. ISBN: 5-89357-088-X
182. Методика выявления уровня социальной зрелости выпускников. (Кожевникова Т.Н., Стумбрис Н.А., Сундукова Т.А.). Disponibil: <https://www.slutskmedkol.by/dokumenty/Deyat%20SPPS/мой%20права%20и%20обязанности/методика%20выявления%20социальной%20зрелости%20выпускников.pdf>

183. МЯСИЩЕВ, В. Н. *Основные проблемы и современное состояние психологии отношений*. В: Психологическая наука в СССР. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960, Т. II, с. 110-125.
184. ПОВАРЕНКОВ Ю.П. Уточнение отдельных понятий системогенетической концепции профессионального становления личности. В: *Системогенез учебной и профессиональной деятельности: материалы IV Всероссийской научно-практической конференции*. Ярославль: Изд-во ЯГПУ, 2009, сс. 22-30. ISBN 978-5-87555-542-5.
185. ПОВАРЕНКОВ, Ю. П. Проблемы психологии профессионального становления личности. Ярославль: Канцлер, 2008. 402 с. (Fără ISBN);
186. ПОВАРЁНКОВ, Ю. П. Психологическая характеристика профессиональной идентичности. Кризис идентичности и проблемы становления гражданского общества. В: *Сборник научных трудов*. Ярославль: ЯГПУ, 2003, pp. 154–163. (Fără ISBN);
187. РЕАН А.А. Личностная зрелость и социальная практика. В: *Теоретические и прикладные вопросы психологии*, 1995, Вып. 1, с. 34-40. (Fără ISBN). Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/lichnostnaya-zrelost-podhody-k-opredeleniyu>.
188. РЕАН, А. А., КОЛОМИНСКИЙ, Я. Л. *Социальная педагогическая психология*. СПб.: Питер, 2000. 416 с. ISBN 5-88782-424-7.
189. РЕАН, А.А. Личностная зрелость и социальная практика. В: *Теоретические и прикладные вопросы психологии*. Вып. 1. СПб., С.-Петербург. гос. ун-т: 1995, сс. 34-40. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/lichnostnaya-zrelost-podhody-k-opredeleniyu>
190. РЕАН, А.А. Личностная зрелость и социальная практика. В: *Теоретические и прикладные вопросы психологии*. Вып. 1. СПб., С.-Петербург. гос. ун-т: 1995, сс. 34-40. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/lichnostnaya-zrelost-podhody-k-opredeleniyu>
191. РОДЖЕРС, К. *Взгляд на психотерапию. Становление человека*. Москва: Прогресс-Универс, 1994. 480 с.
192. РУЖЕНКОВ В.А., РУЖЕНКОВА В.В., ЛУКЪЯНЦЕВА, И.С. Методика диагностики личностной зрелости. В: *Научные ведомости. Серия Медицина. Фармация*, 2016, 26 (247), сс. 65-70. ISSN 2075-4728. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-diagnostiki-lichnostnoy-zrelosti>.
193. РУСНАК, С., БЯНОВА, И. Готовность к профессиональной деятельности и стресс трудоустройства. В: *Preocupări contemporane ale științelor socio-umane: Materialele Conferinței Științifice Internaționale*, Ed. a 9-a, Chișinău, 6-7 decembrie, 2018 / resp. de ed.: Svetlana Rusnac [et al.]. Chișinău: ULIM, 2019 (Tipogr. "Print-Caro"), p. 76-85. ISBN 978-9975-3277-5-6.

194. РУСНАК, С., БЯНОВА, И. Оценка трудности и неопределенности ситуации трудоустройства, как основа социального стресса студентов выпускных курсов. В: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul: Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană*, Iași, 2015, pp. 612-619. ISBN 978-973-116-404-5.
195. СЛОБОДЧИКОВ, В. И., ИСАЕВ, Е. И. *Психология человека. Учебное пособие для вузов*. Москва: Школа-Пресс, 1995. 384 с. ISBN 88527-08103.
196. СМЕРНОВ, С. Д. *Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования*. Москва: Издательский центр „Академия”. 2014. ISBN 5-7695-0793-4
197. СОПОВ В.Ф. *Морфологический тест жизненных ценностей: руководство по применению*. Самара: СамИКП, 2002;
198. СОПОВ, В.Ф., КАРПУШИНА, Л.В. *Морфологический тест жизненных ценностей: руководство по применению*. Самара: Самарский институт космического приборостроения, 2002. 56 с. ISBN 5-945940-03-8.
199. Тест смысловых ориентаций. В: *Энциклопедия психодиагностики Psylab.info*. Disponibil: https://psylab.info/Тест_смысловых_ориентаций
200. ШЛЯПНИКОВА, И.А. *Взаимосвязь эго-идентичности и личностной зрелости*. Автореф. дис. ... канд. психол. наук. Челябинск, 2010. 26 с.

ANEXE

Anexa 1. Bateria de teste și instrumentele de cercetare

Anexa 1.1. Versiunea în limba română a Testului orientărilor existențiale și de viață, elaborat de Леонтьев Д.А.

Instrucțiuni: Veți primi o serie de perechi de afirmații opuse. Sarcina dvs. este să alegeți una dintre afirmațiile care vi se pare cea mai adevărată, marcând unul dintre numerele 1, 2 sau 3, în funcție de cât de sigur sunteți de alegerea dvs. Dacă ambele afirmații sunt la fel de corecte pentru dvs., marcați 0.

1. De obicei mă simt foarte plictisit. 3 2 1 0 1 2 3 De obicei sunt plin de energie.
2. Viața mi se pare întotdeauna captivantă și interesantă. 3 2 1 0 1 2 3 Viața mi se pare absolut liniștită și de rutină.
3. În viață, nu am obiective și intenții clare. 3 2 1 0 1 2 3 În viață, am obiective și intenții foarte bine definite.
4. Viața mea mi se pare extrem de lipsită de sens și scop. 3 2 1 0 1 2 3 Viața mea mi se pare plină de sens și cu scop bine definit.
5. Fiecare zi mi se pare nouă și diferită. 3 2 1 0 1 2 3 Fiecare zi mi se pare la fel ca toate celelalte.
6. Când mă voi pensiona, mă voi ocupa de lucruri interesante pe care mi-am dorit dintotdeauna să le fac. 3 2 1 0 1 2 3 Când mă voi pensiona, voi încerca să nu mă încarc cu griji.
7. Viața mea a ieșit exact așa cum mi-am dorit. 3 2 1 0 1 2 3 Viața mea nu a ieșit deloc cum mi-am dorit.
8. Nu am avut succes în realizarea planurilor mele de viață. 3 2 1 0 1 2 3 Am realizat multe dintre planurile pe care mi le-am propus.
9. Viața mea este goală și neinteresantă. 3 2 1 0 1 2 3 Viața mea este plină de lucruri interesante.
10. Dacă ar trebui să fac un rezumat al vieții mele astăzi, aș spune că a avut un sens profund. 3 2 1 0 1 2 3 Dacă ar trebui să fac un rezumat al vieții mele astăzi, aș spune că nu a avut niciun sens.
11. Dacă aș putea alege din nou, mi-aș trăi viața complet diferit. 3 2 1 0 1 2 3 Dacă aș putea alege din nou, mi-aș trăi viața la fel cum am trăit-o până acum.
12. Când mă uit în jur, simt deseori confuzie și neliniște. 3 2 1 0 1 2 3 Când mă uit în jur, nu simt deloc confuzie sau neliniște.
13. Sunt o persoană foarte responsabilă. 3 2 1 0 1 2 3 Nu sunt deloc o persoană responsabilă.
14. Cred că fiecare om are posibilitatea să-și realizeze alegerile în viață. 3 2 1 0 1 2 3 Cred că fiecare om este limitat în alegeri de circumstanțe și abilități naturale.
15. Mă consider o persoană cu scopuri clar definite. 3 2 1 0 1 2 3 Nu mă consider o persoană cu scopuri clar definite.
16. În viață, încă nu mi-am găsit vocația și obiectivele clare. 3 2 1 0 1 2 3 În viață, mi-am găsit vocația și obiectivele.
17. Părerile mele despre viață nu sunt încă bine conturate. 3 2 1 0 1 2 3 Părerile mele despre viață sunt bine definite.
18. Cred că am găsit scopuri și vocații interesante în viață. 3 2 1 0 1 2 3 Cu greu găsesc scopuri și vocații interesante în viață.
19. Viața mea este în mâinile mele, eu o controlez. 3 2 1 0 1 2 3 Viața mea nu depinde de mine, este controlată de factori externi.
20. Activitățile mele zilnice îmi aduc plăcere și satisfacție. 3 2 1 0 1 2 3 Activitățile mele zilnice îmi aduc doar griji și probleme continue.

Evaluarea fiabilității testului

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.887	6

Evaluarea validității convergente a testului

Correlations							
		Sensul vieții	Scopuri în viață	Procesul vieții	Rezultatul vieții	LC-Sine	LC -Viața viață
Sensul vieții	Pearson Correlation	1	.877**	.894**	.881**	.844**	.881**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Scopuri în viață	Pearson Correlation	.877**	1	.735**	.733**	.805**	.700**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Procesul vieții	Pearson Correlation	.894**	.735**	1	.821**	.663**	.749**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Rezultatul vieții	Pearson Correlation	.881**	.733**	.821**	1	.641**	.769**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
LC- Sine	Pearson Correlation	.844**	.805**	.663**	.641**	1	.710**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000		.000
	N	100	100	100	100	100	100
LC- viața	Pearson Correlation	.881**	.700**	.749**	.769**	.710**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	
	N	100	100	100	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anexa 1.2. Versiunea în limba română a Testului morfologic al valorilor vieții, elaborat de autorii B.Ф. Конюс și Л.В. Карпушина

Instrucțiuni: Vă rugăm să evaluați dorințele și aspirațiile dvs., care vă determină să întreprindeți anumite acțiuni, pe o scară de 5 puncte, folosind următoarea formulare: "Pentru mine acum (evaluarea dvs.)...". Alegeți:

- 1, dacă afirmația nu are sens pentru dvs.;
 - 2, dacă afirmația are puțină semnificație;
 - 3, dacă afirmația are un anumit sens;
 - 4, dacă afirmația este importantă;
 - 5, dacă afirmația este foarte importantă.
1. Îmbunătățesc permanent calificarea profesională.
 2. Studiez pentru a învăța ceva nou în domeniul de cunoaștere studiat.
 3. Ca aspectul casei mele să se schimbe permanent.
 4. Comunic cu diferite persoane, particip la activități sociale.
 5. Astfel încât oamenii cu care îmi petrec timpul liber să fie pasionați de ceea ce sunt pasionat și eu.
 6. Ca participarea în competițiile sportive să mă ajute să stabilesc recorduri personale.
 7. Simt antipatie față de alții.
 8. Să am o slujbă interesantă care să mă absoarbă complet.
 9. Să creez ceva nou în domeniul cunoașterii pe care îl studiez.
 10. Să fiu lider în familia mea.
 11. Țin pasul cu vremurile, sunt interesat de viața socială și politică.
 12. În pasiunea mea, să-mi ating rapid obiectivele.

13. Astfel încât condiția fizică să-mi permită să efectuez în mod fiabil o muncă care oferă câștiguri bune.
14. Să bârfesc, când oamenii au probleme.
15. Să învăț pentru „a nu-mi îngropa talentul în pământ”.
16. Să merg la concerte, teatre, expoziții împreună cu familia mea.
17. Să aplic propriile metode în activitățile sociale.
18. Să fiu membru al unui club pe interese.
19. Pentru ca alții să observe ținuta mea athletică.
20. Nu mă simt enervat atunci când este exprimată o opinie care este opusă cu a mea.
21. Să inventez, să îmbunătățesc, să creez lucruri noi în profesia mea.
22. Ca nivelul meu de educație să-mi permită să mă simt încrezător în comunicarea cu cei mai diferiți oameni.
23. Să duc o viață de familie care este apreciată de societate.
24. Să urmăresc obiective concrete, practicând activități sociale.
25. Ca hobby-ul meu să-mi consolideze situația financiară.
26. Ca condiția fizică să mă facă independent în orice situație.
27. Pentru ca viața de familie să corecteze unele dintre neajunsurile naturii mele.
28. Să găsesc satisfacția interioară în viața socială activă.
29. În timpul liber, să creez ceva nou care nu a existat înainte.
30. Ca forma fizică a mea să-mi permită să comunic cu încredere în orice companie.
31. Nu ezit când cineva are nevoie de ajutor la nevoie.
32. Am relații de prietenie cu colegii de muncă.
33. Să învăț ca să țin pasul cu oamenii din cercul meu.
34. Ca copiii mei să fie înaintea colegilor în dezvoltarea lor.
35. Să primesc o remunerare materială pentru activități sociale.
36. Ca hobby-ul meu să îmi scoată în evidență personalitatea.
37. Să-mi dezvolt abilitățile organizatorice angajându-mă în activități sociale.
38. Să mă concentrez pe hobby-ul meu în timp ce îmi petrec timpul liber cu hobby-ul.
39. Să inventez noi exerciții pentru încălzirea fizică.
40. Înainte de o călătorie lungă, să mă gândesc întotdeauna la ce să iau cu mine.
41. Ce impresie are munca mea asupra altor oameni.
42. Să obțin studii superioare sau să fac studii postuniversitare, să obțin un grad academic.
43. Pentru ca familia mea să aibă un nivel foarte înalt de bunăstare materială.
44. Să apăr ferm un anumit punct de vedere în problemele sociale și politice.
45. Să-mi cunosc abilitățile în domeniul hobby-ului.
46. Să primesc plăcere chiar de la efortul fizic greu.
47. Să ascult cu atenție interlocutorul, oricine ar fi el.
48. Să realizez rapid obiectivele în munca mea.
49. Pentru ca nivelul de educație să mă ajute să-mi consolidez poziția financiară.
50. Să mențin libertatea și independența deplină față de membrii familiei mele.
51. Ca activitatea fizică activă să-mi permită să-mi schimb caracterul.
52. Nu mă gândesc, că atunci când oamenii au probleme, au primit ceea ce meritau.
53. Ca la locul de muncă să existe posibilitatea de a primi beneficii materiale suplimentare (bonusuri, foi turistice, călătorii de afaceri profitabile etc.).
54. Să înveț ca să ”nu mă pierd în mulțime”.
55. Nu mai fac ceva când nu sunt încrezător în puterile mele.
56. Pentru ca profesia mea să sublinieze individualitatea.
57. Să studiez noile tendințe în activitatea mea profesională.
58. Să învăț, primind în același timp plăcere.
59. Să fiu mereu interesat de noile metode de predare și creștere a copiilor în familie.

60. În timp ce particip la viața socială, să interacționez cu oameni cu experiență.
61. Să câștig respectul oamenilor datorită pasiunii mele.
62. Să obțin întotdeauna calificările și titlurile sportive dorite.
63. Nu încetez să fac ceva, dacă nu sunt sigur în puterile proprii.
64. Obțin plăcere nu din rezultatele muncii, ci din procesul în sine.
65. Îmbunătățesc nivelul meu de instruire, pentru a contribui la disciplina studiată.
66. Ca pentru mine să nu conteze, că liderul în familie este altcineva.
67. Astfel încât părerile mele socio-politice să coincidă cu părerea oamenilor care au autoritate pentru mine.
68. În timp ce mă ocup cu ceea ce îmi place în timpul tău liber, mă gândesc detaliat la acțiunile mele.
69. Participând la diferite competiții, să câștig orice premiu, recompensă.
70. Să nu spun intenționat lucruri neplăcute.
71. Să știu ce nivel de instruire pot atinge cu abilitățile mele pentru a le îmbunătăți.
72. Să fiu mereu absolut de încredere în căsătorie.
73. Pentru ca viața anturajului meu să se schimbe permanent.
74. Să mă ocup cu ceva în timpul meu liber, comunicând cu persoane pasionate de același lucru.
75. Să particip la competiții sportive pentru a-mi demonstra superioritatea.
76. Să nu simt un protest intern când mi se cere să fac un serviciu.
77. Ca metodele muncii mele să se schimbe.
78. Să cresc nivelul de instruire pentru a face parte din cercul oamenilor deștepți și interesați.
79. Să am un soț (soție) dintr-o familie cu statut social înalt.
80. Să ating obiectivul stabilit în activitățile mele sociale.
81. În hobby-ul meu să creez lucruri necesare în viață (haine, mobilier, electrocasnice etc.).
82. Ca pregătirea fizică, oferind libertatea de mișcare, să creeze și un sentiment de libertate personală.
83. Învăț să înțeleg caracterul soției mele (soțului) pentru a evita conflictele familiale.
84. Să fiu util societății.
85. Aduc diverse îmbunătățiri domeniului hobby-ului meu.
86. Să am mulți prieteni printre membrii secției mele sportive (club, echipă).
87. Acord o atenție deosebită modului în care mă îmbrac.
88. Să am în permanență posibilitatea de a comunica cu colegii în timpul muncii.
89. Astfel încât nivelul instruirii mele să corespundă nivelului de instruire al persoanei a cărei opinie o prețuiesc.
90. Planific cu atenție viața de familie.
91. Să am un loc în societate care să-mi consolideze poziția financiară.
92. Astfel încât viziunea mea asupra vieții să se manifeste în pasiunea mea.
93. Mă angajez în activități sociale, învăț să-i conving pe oameni de punctul meu de vedere.
94. Ca hobby-ul să îmi ocupe cea mai mare parte a timpului meu liber.
95. Ca invenția mea să se manifeste chiar și în exercițiile de dimineață.
96. Întotdeauna sunt dispus să-mi recunosc greșelile.
97. Ca munca mea să fie la nivel și chiar mai bună decât la alții.
98. Pentru ca nivelul meu de instruire să mă ajute să primesc funcția dorită.
99. Ca soțul (soția) să primească un salariu ridicat.
100. Să am propriile convingeri politice.
101. Ca cercul hobby-urilor mele să se extindă constant.
102. Să am, în primul rând, satisfacție morală față de succesele obținute în sport.
103. Nu inventez un motiv bun pentru a mă îndreptăți.
104. Înainte de a începe lucrul, îl planific clar.
105. Pentru ca instruirea mea să ofere posibilitatea de a primi beneficii materiale suplimentare (onorarii, beneficii).
106. În viața de familie, să mizez doar pe propriile păreri, chiar dacă acestea contravin opiniei publice.

107. Petrec mult timp citind literatură, urmărind programe și filme despre sport.
 108. Nu invidiez norocul altora.
 109. Să am un loc de muncă bine plătit.
 110. Aleg o specialitate rară, unică pentru studii, pentru a-mi arăta mai bine individualitatea.
 111. Mă comport la masă acasă la fel ca și în public.
 112. Ca munca mea să nu contrazică principiile mele de viață.

Evaluarea fiabilității testului

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.940	15

Evaluarea validității convergente a testului

Correlations															
		Autodezvoltare	Satisfacție spirituală	Creativitate	Contacte sociale	Prestigiu personal	Realizări	Statut material	Pastrarea individualității	Viața profesională	Studii	Viața de familie	Implicarea socială	Predilectii	Activitate fizică
Autodezvoltare	Pearson Correlation	1	.763**	.692**	.724**	.595**	.700**	.579**	.689**	.697**	.707**	.688**	.753**	.710**	.587**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.002
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Satisfacție spirituală	Pearson Correlation	.763**	1	.693**	.701**	.583**	.717**	.543**	.683**	.746**	.711**	.579**	.740**	.737**	.552**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Creativitate	Pearson Correlation	.692**	.693**	1	.729**	.603**	.653**	.447**	.580**	.684**	.693**	.556**	.715**	.693**	.521**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Contacte sociale	Pearson Correlation	.724**	.701**	.729**	1	.698**	.687**	.554**	.612**	.686**	.665**	.722**	.773**	.637**	.510**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Prestigiu personal	Pearson Correlation	.595**	.583**	.603**	.698**	1	.623**	.641**	.577**	.510**	.544**	.709**	.717**	.587**	.642**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Realizări	Pearson Correlation	.700**	.717**	.653**	.687**	.623**	1	.660**	.651**	.753**	.740**	.687**	.720**	.647**	.572**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Statut material	Pearson Correlation	.579**	.543**	.447**	.554**	.641**	.660**	1	.701**	.635**	.613**	.631**	.656**	.656**	.522**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.001
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Menținerea individualității	Pearson Correlation	.689**	.683**	.580**	.612**	.577**	.651**	.701**	1	.732**	.718**	.600**	.717**	.730**	.503**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.004
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Viața profesională	Pearson Correlation	.697**	.746**	.684**	.686**	.510**	.753**	.635**	.732**	1	.848**	.551**	.692**	.672**	.333**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Studii	Pearson Correlation	.707**	.711**	.693**	.665**	.544**	.740**	.613**	.718**	.848**	1	.560**	.691**	.681**	.272**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Viața de familie	Pearson Correlation	.688**	.579**	.556**	.722**	.709**	.687**	.631**	.600**	.551**	.560**	1	.662**	.4100**	.505**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Implicare socială	Pearson Correlation	.753**	.740**	.715**	.773**	.717**	.720**	.656**	.717**	.692**	.691**	.662**	1	.636**	.516**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000

	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Predilecții	Pearson Correlation	.710**	.737**	.693**	.637**	.587**	.647**	.656**	.730**	.672**	.681**	.4100**	.636**	1	.484**	.204**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Activitate fizică	Pearson Correlation	.587**	.552**	.521**	.510**	.642**	.572**	.522**	.503**	.333**	.272**	.505**	.516**	.484**	1	.047
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000		.326
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Dezirabilitate socială	Pearson Correlation	.145**	.240**	.286**	.244**	.203**	.231**	.152**	.137**	.2100*	.256**	.218**	.177**	.204**	.047	1
	Sig. (2-tailed)	.002	.000	.000	.000	.000	.000	.001	.004	.000	.000	.000	.000	.000	.326	
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anexa 1.3. Versiunea în limba română a metodei de diagnosticare a stadiului identității profesionale, dezvoltate de Азбелъ А.А. și Грецов А.Г.

Instrucțiune: Citiți cu atenție fiecare afirmație și alegeți opțiunea de răspuns care vă exprimă cel mai bine punctul dvs. de vedere. Este posibil ca unele dintre opțiunile de răspuns să vi se pară egale, cu toate acestea, alegeți-o pe cea care se potrivește cel mai bine părerii dvs. Încercați să fiți cât mai veridic/veridică posibil! Nu există răspunsuri „bune” sau „rele”, așa că nu încercați să ghiciți care este „corect” sau „cel mai bun”.

1. **Nu mă îngrijorează viitorul meu profesional.**
 - a) Sunt de acord: încă nu este timpul să decid unde să studiez sau să lucrez în continuare.
 - b) Sunt de acord, sunt sigur/ă că părinții mei mă vor ajuta în viitorul meu profesional.
 - c) Sunt de acord, deoarece am decis deja totul despre viitorul meu profesional cu mult timp în urmă și nu are rost să-mi fac griji.
 - d) Nu sunt de acord, pentru că dacă nu-mi fac griji cu privire la viitor acum, mai apoi va fi prea târziu.
2. **Mi-e greu să decid (sau a fost dificil), unde să merg pentru studii ulterioare.**
 - a) Sunt de acord, deoarece mă interesează (m-au interesat) mai multe specialități simultan pe care aș dori să le obțin.
 - b) Sunt de acord, aș prefera să ascult părerea unei persoane cu autoritate (părinte, cunoștință bună, prieten).
 - c) Nu sunt de acord, am luat deja o decizie despre locul în care voi studia sau voi lucra în viitor.
 - d) Nu sunt de acord, pentru că nu m-am gândit încă la această problemă.
3. **Eu studiez în mod regulat cererea de reprezentanți ai specialității pe care intenționez să o obțin.**
 - a) Sunt de acord, deoarece cererea pe piața muncii depinde de specialitatea pe care o aleg.
 - b) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei știu mai bine ce specialitate să-mi propună.
 - c) Nu sunt de acord, deoarece nu a sosit timpul să analizez cererea pentru profesii.
 - d) Nu sunt de acord, am decis deja că voi obține oricum specialitatea pe care o doresc.
4. **Încă nu am discutat cu părinții mei viitoarele mele planuri profesionale.**
 - a) Sunt de acord, pentru că părinții mei au decis de multă vreme cine voi fi și nu s-au consultat cu mine pe această temă.
 - b) Nu sunt de acord, părinții mei discută mereu cu mine despre preferințele mele profesionale.
 - c) Sunt de acord, în familia noastră nu este obișnuit să discutăm despre planurile mele profesionale.
 - d) Nu sunt de acord, eu împreună cu părinții mei am discutat totul demult și am luat o decizie cu privire la viitoarea mea profesie.
5. **Părinții mei mi-au ales viitoarea mea specialitate.**
 - a) Sunt de acord și trebuie să recunosc că, în general, ei înțeleg această problemă mai bine decât mine.

- b) Nu sunt de acord, dar discutăm în mod regulat problema viitoarei mele specialități.
 - c) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei nu intervin în problemele mele cu alegerea unei profesii.
 - d) Nu sunt de acord, deoarece alegerea specialității a fost mai mult decizia mea decât a lor.
6. **Mie îmi sunt destul de clare viitoarele mele planuri profesionale.**
- a) Sunt de acord, deoarece părinții mei (prietenii), care sunt specialiști în acest domeniu profesional, m-au ajutat să le construiesc.
 - b) Sunt de acord, deoarece le-am construit singur/ă, în baza experienței mele de viață.
 - c) Nu sunt de acord, deoarece încă nu am planuri profesionale.
 - d) Nu sunt de acord, dar acum încerc să construiesc aceste planuri profesionale.
7. **Obiectivele mele profesionale sunt puternic influențate de opiniile părinților mei.**
- a) Nu sunt de acord, părinții mei nu au avut niciodată dorința să-mi stabilească obiective profesionale.
 - b) Sunt de acord, deoarece părinții mei mi-au spus din copilărie ce ar trebui să devin.
 - c) Sunt de acord, obiectivele sunt încă slab formulate, dar decizia finală o voi lua eu și nu părinții.
 - d) Sunt de acord, deoarece părinții au participat la discuția despre această problemă, dar decizia a fost luată deja de mine în mod independent.
8. **Cred că este prea devreme să mă gândesc la problemele legate de construirea carierei mele.**
- a) Sunt de acord, deoarece cariera mea va depinde în continuare de decizia familiei mele.
 - b) Sunt de acord, nu am avut niciodată în viața mea de-a face cu problemele construirii unei cariere.
 - c) Nu sunt de acord, a venit deja momentul în care trebuie să aleg calea viitoarei mele cariere.
 - d) Nu sunt de acord, am decis de mult timp și cu exactitate cum îmi voi construi cariera.
9. **Este decis deja exact ce specialitate vreau să obțin după absolvire.**
- a) Nu sunt de acord, pentru că nu m-am gândit încă la specialitatea mea concretă.
 - b) Sunt de acord și pot numi cu exactitate instituția de învățământ și specialitatea pe care o voi obține.
 - c) Sunt de acord, deoarece părinții mei mi-au spus deja specialitatea și unde voi continua să studiez.
 - d) Nu sunt de acord, îmi este greu să înțeleg care este specialitatea potrivită pentru mine.
10. **Prietenii mă sfătuiesc ce studii este mai bine să obțin.**
- a) Sunt de acord, discutăm adesea această problemă cu ei, dar încerc să-mi construiesc singur/ă planurile profesionale.
 - b) Sunt de acord și intenționez să urmez aceleași studii ca prietenul meu, ascultând părerea lui/ei.
 - c) Nu sunt de acord, pentru că eu și prietenii mei nu avem timp să ne gândim la viitoarea noastră carieră; avem mult mai multe lucruri interesante de făcut.
 - d) Nu sunt de acord, am luat deja o decizie cu privire la viitorul meu fără ajutorul prietenilor.
11. **Pentru mine nu este important unde voi studia în viitor.**
- a) Sunt de acord, pentru că principalul lucru pentru mine este să obțin o specialitate la care visez demult, nu neapărat într-un loc concret de studiu.
 - b) Sunt de acord, pentru că sunt sigur/ă că părinții mei mă vor „aranja” oricum la o instituție de învățământ bună.
 - c) Sunt de acord, deoarece studiile profesionale nu sunt principalul lucru în viață.
 - d) Nu sunt de acord, deoarece de alegerea instituției de învățământ depinde calitatea studiilor mele.
12. **Mi-e teamă să iau decizii responsabile cu privire la viitoarea mea activitate profesională, fără sfatul părinților mei.**

- a) Sunt de acord, încerc să mă orientez în viața mea profesională, dar până acum îmi este greu să aleg un singur lucru.
 - b) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei oricum nu vor și nu mă pot sfătui cu nimic.
 - c) Sunt de acord, deoarece părinții mei mă ajută încă din copilărie, controlând multe evenimente din viața mea, inclusiv în ceea ce privește alegerea unei profesii.
 - d) Nu sunt de acord, mi-am luat deja deciziile cu privire la această problemă în mod absolut independent.
- 13. Nu mă gândesc des la viitorul meu profesional.**
- a) Nu sunt de acord, mă gândesc destul de des la această problemă.
 - b) Sunt de acord, deoarece știu că părinții mei vor face ca totul în viața mea să se aranjeze perfect.
 - c) Sunt de acord, cred că este prea devreme să mă gândesc la asta.
 - d) Sunt de acord, deoarece am decis deja totul pentru mine și acum îmi concentrez atenția asupra altor probleme.
- 14. Am în vedere câteva instituții de învățământ unde aș putea merge să studiez.**
- a) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei m-au repartizat deja la o anumită instituție de învățământ, unde voi studia în continuare.
 - b) Nu sunt de acord, vreau să studiez doar într-o singură instituție de învățământ, destul de bine determinată.
 - c) Sunt de acord, analizez activ câteva instituții de învățământ profesional.
 - d) Nu sunt de acord, uneori mi se pare că eu însumi/însămi nu știu ce vreau de la viitor.
- 15. Nici o problemă de viață nu mă poate împiedica să-mi ating obiectivele profesionale.**
- a) Sunt de acord, pentru că știu că părinții mei vor face totul pentru ca aceste obiective să devină realitate.
 - b) Nu sunt de acord, nu am încă obiective profesionale.
 - c) Sunt de acord, deoarece sunt conștient/ă de obiectivele mele profesionale și mă străduiesc să le ating.
 - d) Nu sunt de acord, încă nu înțeleg pe deplin care sunt aceste obiective.
- 16. Avem adesea discuții aprinse acasă despre viitoarea mea carieră.**
- a) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei au decis deja totul cu privire la această problemă și este deja inutil să mă cert cu ei.
 - b) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei nu sunt interesați în mod deosebit de cariera mea.
 - c) Nu sunt de acord, pentru că am decis deja totul despre cariera mea și este inutil să mă cert cu ei.
 - d) Sunt de acord, mă consult cu părinții mei, deși uneori opiniile noastre cu privire la viitorul meu pot fi diferite.
- 17. Sunt puțin interesat/ă de informațiile despre cum să-mi construiesc o carieră în diferite domenii profesionale.**
- a) Sunt de acord, deoarece părinții mei au ales deja viitorul meu domeniu de activitate și nu este nevoie să colectez informații suplimentare.
 - b) Sunt de acord, pentru că am luat deja o decizie cu privire la cine voi fi și unde voi studia.
 - c) Nu sunt de acord, analizez activ oportunitățile de carieră în diferite domenii de activitate.
 - d) Sunt de acord, în general nu mă interesează informațiile despre unde și cum poți construi o carieră.
- 18. Am în vedere câteva obiective profesionale.**
- a) Sunt de acord, dar au fost stabilite în prealabil de către părinții mei.
 - b) Nu sunt de acord, am un singur scop profesional.
 - c) Nu sunt de acord, nu m-am gândit încă la ele.
 - d) Sunt de acord, există câteva astfel de obiective până acum și nu am decis care este principalul pentru mine.

19. Îmi închipui foarte bine viitoarea mea creștere în carieră.

- a) Nu sunt de acord, deoarece viitorul meu profesional reprezintă încă o mulțime de opțiuni alternative.
- b) Nu sunt de acord, dar sunt sigur/ă că părinții mei mă vor aranja la o slujbă bună, unde cariera îmi va fi asigurată.
- c) Nu sunt de acord, nu vreau să mă gândesc prea mult la cariera mea acum, am probleme mai importante.
- d) Sunt de acord și am deja stabilit pașii principali ai vieții mele profesionale.

20. Părinții mi-au oferit ocazia să fac singur/ă alegerea mea profesională.

- a) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei nu participă deloc la alegerea mea profesională.
- b) Sunt de acord, dar noi oricum încă discutăm despre alegerea mea profesională.
- c) Nu sunt de acord, deoarece părinții mei cred că pot face o greșală făcând propria mea alegere.
- d) Sunt de acord și am făcut deja alegerea mea profesională.

Evaluarea validității convergente a testului

Correlations					
		IP nedefinită	IP impusă	Moratoriu (Criza) IP	IP formată
IP nedefinită	Pearson Correlation	1	.270**	-.410**	-.524**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000
	N	100	100	100	100
IP impusă	Pearson Correlation	.270**	1	-.501**	-.380**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000
	N	100	100	100	100
Moratoriu IP	Pearson Correlation	-.410**	-.501**	1	-.273**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000
	N	100	100	100	100
IP formată	Pearson Correlation	-.524**	-.380**	-.273**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	
	N	100	100	100	100

**, Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anexa 1.4. Versiunea în limba română a Metodei de diagnosticare a maturității psihologice, elaborată de autorii B.A. Руженков, B.B. Руженкова, И.С. Лукьянцева

Instrucțiuni: Citiți cu atenție fiecare întrebare și marcați răspunsul care vă descrie cel mai bine pe dvs. și comportamentul dvs. Nu vă gândiți prea mult la întrebări, deoarece nu există răspunsuri corecte sau greșite.

Itemi	Niciodată	Rar	Des	Întotdeauna
1. Citiți literatură artistică?				
2. Ți este ușor să recunoști că te-ai înșelat?				
3. Ești pregătit/ă să fii responsabil/ă pentru fiecare decizie pe care o iei și pentru fiecare acțiune pe care o întreprinzi?				
4. Se poate spune că „creativitatea nu este punctul tău forte”?				
5. Încerci să găsești momente pozitive în toate?				
6. Neglijezi lucrurile mici, dacă acestea nu afectează rezultatul?				
7. Ești dispus/ă să înveți de la ceilalți?				
8. Ai vreodată un „presentiment rău”?				
9. Într-o dispută, încerci să nu-ți jignești adversarul?				
10. Ți place să lucrezi singur/ă?				

11. Te străduiești să fii o persoană de încredere în ochii celorlalți?				
12. Ți-evaluezi pozitiv perspectivele imediate?				
13. Te plictisești și nu știi cu ce să te ocupi?				
14. Cât de des te bazezi pe propriile tale forțe și capacități?				
15. Suporti ușor și fără resentimente critica adresată?				
16. Crezi că în viața ta există mult mai multe dificultăți decât în viața celor din jur?				
17. Ești uneori leneș/ă?				
18. Ești ghidat/ă de interesele personale în luarea deciziilor?				
19. Urmezi moda?				
20. Practici sportul?				
21. Abordezi cu încredere fiecare nouă zi, acceptând noi provocări și oportunități?				
22. Te descurci fără sfaturi și sprijin din exterior?				
23. Ți-e ușor să faci față unei activități care necesită decizii responsabile?				
24. Se întâmplă să critici oameni, comportamente sau cuvinte care nu-ți plac?				
25. Împarți oamenii în „buni” și „răi”?				
26. Ești destul de conservator/are și ți-e greu să renunți la obiceiuri?				
27. Ești ușor de influențat de opiniile altora?				
28. Ți-ascuți interlocutorul până la capăt?				
29. Ți-încalci vreodată cuvântul dat?				
30. Propriile tale sentimente sunt clare și bine definite pentru tine?				
31. Acționezi așa cum doresc părinții, persoanele mai mari sau cele cu autoritate?				
32. Înveți o limbă străină din proprie inițiativă sau participi la cluburi?				
33. Pui în aplicare deciziile și planurile pe care le faci?				
34. Ai o atitudine calmă față de reprezentanții minorităților sexuale?				
35. Imiti pe cineva care are autoritate asupra ta?				
36. Duceți până la capăt lucrul început?				
37. E ușor să te enervezi?				
38. Te străduiești să fii diferit/ă de ceilalți, să ieși în evidență?				
39. Ești deschis/ă să cunoști oameni noi?				
40. Amintirile din trecut ți provoacă emoții plăcute?				
41. Acordezi atenție neajunsurilor din lume, la tine și la alți oameni?				
42. Urmezi regulile stabilite?				
43. Ți-descrii viața de zi cu zi ca fiind „monotonă” sau „plictisitoare”?				
44. Ți-aperi punctul de vedere cu orice preț?				
45. Se întâmplă să nu ai timp să faci tot ce ai promis?				
46. Reușești să ți păstrezi calmul în fața eșecurilor și problemelor personale?				
47. Te consideri creatorul/creatoarea destinului tău?				
48. Încerci mereu să experimentezi ceva nou?				

49. Simți compasiune, simpatie și dragoste pentru oamenii din jurul tău?				
50. Ești dispus/ă să sacrifici timpul personal pentru a-ți respecta promisiunea?				

Evaluarea fiabilității testului

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.765	6

Evaluarea validității convergente a testului

Correlations							
		Responsabilitate	Toleranta	Dezvoltarea sinelui	Gandire pozitiva	Independenta	Nivel maturitate psihologica
Responsabilitate	Pearson Correlation	1	.138**	.541**	.411**	.406**	.768**
	Sig. (2-tailed)		.004	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Toleranta	Pearson Correlation	.138**	1	.094	.141**	.160**	.398**
	Sig. (2-tailed)	.004		.050	.003	.001	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Dezvoltarea sinelui	Pearson Correlation	.541**	.094	1	.364**	.368**	.723**
	Sig. (2-tailed)	.000	.050		.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Gândire pozitivă	Pearson Correlation	.411**	.141**	.364**	1	.327**	.709**
	Sig. (2-tailed)	.000	.003	.000		.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100
Independenta	Pearson Correlation	.406**	.160**	.368**	.327**	1	.674**
	Sig. (2-tailed)	.000	.001	.000	.000		.000
	N	100	100	100	100	100	100
Nivel maturitate psihologica	Pearson Correlation	.768**	.398**	.723**	.709**	.674**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	
	N	100	100	100	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anexa 1.5. Versiunea în limba română a Scalei de evaluare a nivelului de maturitate socială a absolvenților, elaborată de Кожеевникова Т.Н., Стумбрус Н.А. și Сундукова Т.А.

Instrucțiuni: Citiți cu atenție fiecare întrebare și marcați răspunsul care vă descrie cel mai bine pe dvs. și comportamentul dvs. Nu vă gândiți prea mult la întrebări, deoarece nu există răspunsuri corecte sau greșite.

I. Îți place să înveți?

1. Îmi place (3)
2. Mai degrabă îmi place decât nu-mi place (2)
3. Greu de răspuns (0)
4. Mai degrabă nu-mi place decât îmi place (1)
5. Nu-mi place (1)

II. Mai jos sunt prezentate o serie de afirmații. Selectați-le pe cele mai compatibile cu opinia dvs. (bifați doar 2 afirmații):

1. Este necesar să fac studii pentru a nu complica relațiile cu părinții (1)
2. O instruire bună duce la un loc de muncă prestigios (2)

3. În procesul de învățare, se dezvoltă abilitățile intelectuale ale unei persoane (3)
4. Își continuă studiile cei care nu doresc să lucreze (1)
5. O instruire bună vă permite să obțineți un statut social ridicat (2)
6. Educația oferă unei persoane posibilitatea de a-și realiza potențialul creativ (3)
7. Greu de răspuns (0)

III. Mai jos sunt prezentate o serie de afirmații. Selectați-le pe cele mai compatibile cu opinia dvs. (bifați doar 2 afirmații). Pentru mine, cea mai preferabilă profesie este cea care ar permite:

1. Să lucrez în condiții bune, astfel încât munca să nu fie obositoare și să nu provoace emoții negative (1)
2. Să ajung la o poziție socială înaltă și să obțin recunoașterea celor din jur (2)
3. În cea mai mare măsură să arăt inițiativă creativă și independență (3)
4. Să economisesc suficientă energie și timp pentru diverse activități de agrement, hobby-uri și comunicare cu prietenii (1)
5. Să primesc un salariu care să asigure un nivel ridicat de bunăstare (2)
6. Să-mi descopăr abilitățile și înclinațiile în cea mai mare măsură (3)
7. Greu de răspuns (0)

IV. Ați decis alegerea viitorului drum în viață (alegerea profesiei, continuarea studiilor, crearea unei familii etc.)?

1. Da (3)
2. Mai mult da decât nu (2)
3. Greu de răspuns (0)
4. Mai probabil nu decât da (1)
5. Nu (1)

V. Ați luat în mod independent o decizie cu privire la alegerea viitorului dvs. drum în viață (alegerea unei profesii, continuarea studiilor etc.)?

1. Da (3)
2. Mai probabil da decât nu (2)
3. Greu de răspuns (0)
4. Mai probabil nu decât da (1)
5. Nu (1)

VI. Credeți că veți putea să vă realizați planurile de viață imediate, ținând cont de abilitățile și capacitățile dvs.?

1. Da (3)
2. Mai probabil da decât nu (2)
3. Greu de răspuns (0)
4. Mai probabil nu decât da (1)
5. Nu (1)

VII. V-ați decis cu privire la alegerea unei profesii?

1. Da (3)
2. Mai probabil da decât nu (2)
3. Greu de răspuns (0)
4. Mai probabil nu decât da (1)
5. Nu (1)

VIII. Dacă „Da”, atunci de ce ați ales anume această profesie? (Bifați doar 2 opțiuni de răspuns.)

1. Am ales această profesie la insistența părinților mei (1)
2. Această profesie este prestigioasă și respectată în societate (2)
3. Profesia aleasă este vocația mea (3)
4. Am ales o profesie pentru a fi alături de prietenii mei (1)
5. Cu această profesie, nu voi avea probleme în găsirea unui loc de muncă (2)
6. Profesia aleasă corespunde abilităților și înclinațiilor mele (3)
7. Această profesie nu necesită o pregătire îndelungată și dificilă (1)
8. Această profesie îmi va oferi un venit ridicat (2)
9. Îmi place această profesie (3)
10. Greu de răspuns (0)

IX. Ce credeți că vă motivează să învățați? (Bifați doar 3 opțiuni de răspuns.)

1. Studiez deoarece este datoria mea față de societate (1)

2. Vreau să am autoritate în fața profesorilor (2)
3. Îmi place să gândesc, să argumentez și să găsesc noi modalități de a îndeplini sarcinile (3)
4. Nu vreau să fiu certat de profesori sau părinți (1)
5. Vreau să fiu cel mai bun elev din clasă (2)
6. Vreau să fiu o persoană educată și cultă (3)
7. Mă străduiesc să îndeplinesc toate cerințele profesorilor (1)
8. Vreau să primesc aprobarea părinților (2)
9. Înțeleg că am nevoie de cunoștințe pentru studii ulterioare și muncă (3)
10. Nu vreau să am autoritate scăzută în clasă din cauza slabei învățări (1)
11. Vreau să obțin note bune (2)
12. Îmi place să învăț lucruri noi (3)
13. Greu de răspuns (0)

X. După părerea dvs., de ce va depinde în principal succesul dvs. în viață? (Alegeți doar 2 opțiuni de răspuns.)

1. De ajutorul rudelor, prietenilor sau cunoscuților (1)
2. De datele mele fizice, starea de sănătate și aspectul (2)
3. De inițiativa mea personală, energie și spirit întreprinzător (3)
4. De o coincidență norocoasă (1)
5. De capacitatea de a mă prezenta și de a mă arăta din cea mai bună parte (2)
6. De abilitățile mele intelectuale și de calitatea cunoștințelor mele (3)
7. Greu de răspuns (0)

XI. Credeți că sunteți pregătit/ă pentru o viață „adultă” independentă?

1. Da (3)
2. Mai probabil da decât nu (2)
3. Greu de răspuns (0)
4. Mai probabil nu decât da (1)
5. Nu (0)

XII. Sunteți interesat/ă de evenimentele care au loc în următoarele domenii din viața publică a țării noastre?

Domenii	Da	Mai probabil da decât nu	Greu de răspuns	Mai probabil nu decât da	Nu
Viața politică a țării					
Politica externă					
Starea economiei					
Probleme de educație					
Știință și viață culturală					
Problemele ecologiei					
Ordinea publică și criminalitatea					

Evaluarea validității convergente a testului

Correlations								
		Responsabilitate	Toleranta	Dezvoltarea sinelui	Gandire pozitiva	Independenta	Nivel maturitate psihologica	Nivelul maturitatii sociale
Responsabilitate	Pearson Correlation	1	.138**	.541**	.411**	.406**	.768**	.343**
	Sig. (2-tailed)		.004	.000	.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100
Toleranta	Pearson Correlation	.138**	1	.094	.141**	.160**	.398**	.123*
	Sig. (2-tailed)	.004		.050	.003	.001	.000	.011
	N	100	100	100	100	100	100	100

Dezvoltarea sinelui	Pearson Correlation	.541**	.094	1	.364**	.368**	.723**	.395**
	Sig. (2-tailed)	.000	.050		.000	.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100
Gandire pozitiva	Pearson Correlation	.411**	.141**	.364**	1	.327**	.709**	.282**
	Sig. (2-tailed)	.000	.003	.000		.000	.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100
Independenta	Pearson Correlation	.406**	.160**	.368**	.327**	1	.674**	.291**
	Sig. (2-tailed)	.000	.001	.000	.000		.000	.000
	N	100	100	100	100	100	100	100
Nivel maturitate psihologica	Pearson Correlation	.768**	.398**	.723**	.709**	.674**	1	.427**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000		.000
	N	100	100	100	100	100	100	100
Nivelul maturitatii sociale	Pearson Correlation	.343**	.123*	.395**	.282**	.291**	.427**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.011	.000	.000	.000	.000	
	N	100	100	100	100	100	100	100
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).								
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).								

Anexa 2. Analize de comparație statistică

Tabelul 2.1. Compararea statistică a mediilor pentru două eșantioane independente – conform genului - pentru variabilele privind orientarea sensului vieții

Independent Samples Test		t-test for Equality of Means						
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Differ.	95% Confidence Interval of the Difference	
							Lower	Upper
Sensul vieții	Equal variances assumed	.779	435	.437	-1.48366	1.90551	-5.22882	2.26149
	Equal variances not assumed	.778	432.148	.437	-1.48366	1.90632	-5.23048	2.26316
Scopuri în viață	Equal variances assumed	.691	435	.490	-.48192	.69765	-1.85311	.88926
	Equal variances not assumed	.690	429.869	.491	-.48192	.69862	-1.85507	.89122
Procesul vieții	Equal variances assumed	.616	435	.538	-.43893	.71205	-1.83842	.96055
	Equal variances not assumed	.617	434.290	.538	-.43893	.71135	-1.83706	.95919
Rezultatul vieții	Equal variances assumed	.271	435	.786	-.15048	.55445	-1.24021	.93924
	Equal variances not assumed	.272	434.353	.786	-.15048	.55387	-1.23908	.93812
LC- Sine	Equal variances assumed	409	435	.682	.18876	.46099	-.71728	1.09479
	Equal variances not assumed	411	434.933	.682	.18876	.45970	-.71476	1.09227
LC- viata	Equal variances assumed	2.237	435	.026	-1.43814	.64288	-2.70168	-.17460
	Equal variances not assumed	2.235	431.064	.026	-1.43814	.64347	-2.70287	-.17340

Tabelul 2.2. Compararea statistică a mediilor conform nivelului studiilor pentru variabila sensul vieții

Multiple Comparisons							
Dependent Variable (Bonferroni)	(I) Nivel studii	(J) Nivel studii	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Sensul vieții	Liceu	Colegiu	5.11500	2.29716	.079	-.4058	10.6357
		Universitate	-6.36828*	2.21535	.013	-11.6924	-1.0441
	Colegiu	Liceu	-5.11500	2.29716	.079	-10.6357	.4058
		Universitate	-11.48327*	2.32826	.000	-17.0788	-5.8878
	Universitate	Liceu	6.36828*	2.21535	.013	1.0441	11.6924
		Colegiu	11.48327*	2.32826	.000	5.8878	17.0788
Scopuri în viață	Liceu	Colegiu	1.13291	.84882	.548	-.9071	3.1729
		Universitate	-2.22615*	.81859	.020	-4.1935	-.2588
	Colegiu	Liceu	-1.13291	.84882	.548	-3.1729	.9071
		Universitate	-3.35906*	.86031	.000	-5.4267	-1.2915
	Universitate	Liceu	2.22615*	.81859	.020	.2588	4.1935
		Colegiu	3.35906*	.86031	.000	1.2915	5.4267
Procesul vieții	Liceu	Colegiu	1.61003	.86820	.193	-.4765	3.6966
		Universitate	-1.68631	.83728	.134	-3.6985	.3259
	Colegiu	Liceu	-1.61003	.86820	.193	-3.6966	.4765
		Universitate	-3.29633*	.87996	.001	-5.4111	-1.1815
	Universitate	Liceu	1.68631	.83728	.134	-.3259	3.6985
		Colegiu	3.29633*	.87996	.001	1.1815	5.4111
Rezultatul vieții	Liceu	Colegiu	1.14567	.67491	.271	-.4764	2.7677
		Universitate	-1.50565	.65088	.064	-3.0699	.0586
	Colegiu	Liceu	-1.14567	.67491	.271	-2.7677	.4764

		Universitate	-2.65132*	.68405	.000	-4.2953	-1.0073
	Universitate	Liceu	1.50565	.65088	.064	-.0586	3.0699
		Colegiu	2.65132*	.68405	.000	1.0073	4.2953
LC- Sine	Liceu	Colegiu	.84888	.56153	.394	-.5007	2.1984
		Universitate	-1.30460*	.54154	.049	-2.6061	-.0031
	Colegiu	Liceu	-.84888	.56153	.394	-2.1984	.5007
		Universitate	-2.15348*	.56914	.001	-3.5213	-.7857
	Universitate	Liceu	1.30460*	.54154	.049	.0031	2.6061
		Colegiu	2.15348*	.56914	.001	.7857	3.5213
	LC- Viața	Liceu	Colegiu	2.01704*	.78513	.032	.1301
Universitate			-1.28549	.75717	.271	-3.1052	.5342
Colegiu		Liceu	-2.01704*	.78513	.032	-3.9039	-.1301
		Universitate	-3.30253*	.79576	.000	-5.2150	-1.3901
Universitate		Liceu	1.28549	.75717	.271	-.5342	3.1052
		Colegiu	3.30253*	.79576	.000	1.3901	5.2150
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Tabelul 2.3. Compararea statistică a mediilor preferințelor valorice pentru două eșantioane independente – conform apartenenței sexuale

Independent Samples Test		t-test for Equality of Means						
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differ.	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
							Lower	Upper
Autodezvoltare	Equal variances assumed	-3.356	435	.001	-.70111	.20891	-1.11170	-.29052
	Equal variances not assumed	-3.364	435.000	.001	-.70111	.20841	-1.11072	-.29149
Satisfacție spirituală	Equal variances assumed	-3.318	435	.001	-.71719	.21613	-1.14197	-.29241
	Equal variances not assumed	-3.313	429.205	.001	-.71719	.21648	-1.14268	-.29170
Creativitate	Equal variances assumed	-1.627	435	.104	-.35088	.21565	-.77472	.07296
	Equal variances not assumed	-1.627	432.867	.104	-.35088	.21566	-.77475	.07299
Contacte sociale	Equal variances assumed	-.355	435	.723	-.08080	.22768	-.52828	.36668
	Equal variances not assumed	-.355	430.844	.723	-.08080	.22791	-.52875	.36715
Prestigiu personal	Equal variances assumed	.529	435	.597	.10529	.19896	-.28576	.49634
	Equal variances not assumed	.530	434.671	.596	.10529	.19868	-.28520	.49579
Realizări	Equal variances assumed	-3.249	435	.001	-.71478	.21999	-1.14716	-.28240
	Equal variances not assumed	-3.243	428.296	.001	-.71478	.22042	-1.14802	-.28154
Statut material	Equal variances assumed	-3.935	435	.000	-.80567	.20473	-1.20805	-.40329
	Equal variances not assumed	-3.936	433.232	.000	-.80567	.20469	-1.20798	-.40335
Păstrarea individualității	Equal variances assumed	-5.748	435	.000	-1.16328	.20239	-1.56106	-.76549
	Equal variances not assumed	-5.755	434.514	.000	-1.16328	.20215	-1.56058	-.76597

Tabelul 2.4. Compararea statistică a mediilor valorilor domeniilor de viață pentru două eșantioane independente – conform apartenenței sexuale

Independent Samples Test		t-test for Equality of Means						
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differen	Std. Error Differen	95% Confidence Interval of the Difference	
							Lower	Upper
Viața profesională	Equal variances assumed	-6.525	435	.000	-1.51038	.23148	-1.96534	-1.05542

	Equal variances not assumed	-6.538	434.938	.000	-1.51038	.23103	-1.96445	-1.05631
Studii	Equal variances assumed	-8.441	435	.000	-1.88823	.22369	-2.32787	-1.44858
	Equal variances not assumed	-8.449	434.257	.000	-1.88823	.22348	-2.32746	-1.44899
Viața de familie	Equal variances assumed	-1.846	435	.066	-.41402	.22433	-.85492	.02688
	Equal variances not assumed	-1.853	434.229	.065	-.41402	.22348	-.85325	.02521
Implicarea socială	Equal variances assumed	-3.435	435	.001	-.74192	.21599	-1.16642	-.31741
	Equal variances not assumed	-3.430	429.734	.001	-.74192	.21630	-1.16705	-.31678
Predilecții	Equal variances assumed	-3.458	435	.001	-.70675	.20437	-1.10843	-.30507
	Equal variances not assumed	-3.464	434.886	.001	-.70675	.20400	-1.10770	-.30580
Activitate fizică	Equal variances assumed	3.591	435	.000	.76071	.21183	.34436	1.17705
	Equal variances not assumed	3.593	433.599	.000	.76071	.21175	.34453	1.17688

Tabelul 2.5 Compararea statistică a mediilor preferințelor valorice pentru grupuri conform nivelului studiilor

Multiple Comparisons							
Dependent Variable (Bonferroni)	(I) Nivel studii	(J) Nivel studii	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Autodezvoltare	Liceu	Colegiu	.47400	.25983	.206	-.1504	1.0985
		Universitate	-.23188	.25058	1.000	-.8341	.3703
	Colegiu	Liceu	-.47400	.25983	.206	-1.0985	.1504
		Universitate	-.70589*	.26335	.023	-1.3388	-.0730
	Universitate	Liceu	.23188	.25058	1.000	-.3703	.8341
		Colegiu	.70589*	.26335	.023	.0730	1.3388
Satisfacție spirituală	Liceu	Colegiu	.44245	.26860	.301	-.2031	1.0880
		Universitate	-.31743	.25904	.663	-.9400	.3051
	Colegiu	Liceu	-.44245	.26860	.301	-1.0880	.2031
		Universitate	-.75989*	.27224	.016	-1.4142	-.1056
	Universitate	Liceu	.31743	.25904	.663	-.3051	.9400
		Colegiu	.75989*	.27224	.016	.1056	1.4142
Creativitate	Liceu	Colegiu	.35852	.26550	.533	-.2796	.9966
		Universitate	-.38939	.25605	.387	-1.0047	.2260
	Colegiu	Liceu	-.35852	.26550	.533	-.9966	.2796
		Universitate	-.74791*	.26910	.017	-1.3946	-.1012
	Universitate	Liceu	.38939	.25605	.387	-.2260	1.0047
		Colegiu	.74791*	.26910	.017	.1012	1.3946
Contacte sociale	Liceu	Colegiu	.53194	.27842	.170	-.1372	1.2011
		Universitate	-.41194	.26850	.377	-1.0572	.2334
	Colegiu	Liceu	-.53194	.27842	.170	-1.2011	.1372
		Universitate	-.94388*	.28219	.003	-1.6221	-.2657
	Universitate	Liceu	.41194	.26850	.377	-.2334	1.0572
		Colegiu	.94388*	.28219	.003	.2657	1.6221
Prestigiu personal	Liceu	Colegiu	-.35803	.24586	.438	-.9489	.2328
		Universitate	-.19221	.23711	1.000	-.7620	.3776
	Colegiu	Liceu	.35803	.24586	.438	-.2328	.9489
		Universitate	.16582	.24919	1.000	-.4331	.7647
	Universitate	Liceu	.19221	.23711	1.000	-.3776	.7620
		Colegiu	-.16582	.24919	1.000	-.7647	.4331
Realizari	Liceu	Colegiu	.42775	.27071	.344	-.2229	1.0784
		Universitate	-.66120*	.26107	.035	-1.2886	-.0338
	Colegiu	Liceu	-.42775	.27071	.344	-1.0784	.2229
		Universitate	-1.08895*	.27438	.000	-1.7484	-.4295

	Universitate	Liceu	.66120*	.26107	.035	.0338	1.2886
		Colegiu	1.08895*	.27438	.000	.4295	1.7484
Statut material	Liceu	Colegiu	-.01685	.25769	1.000	-.6361	.6025
		Universitate	.21795	.24851	1.000	-.3793	.8152
	Colegiu	Liceu	.01685	.25769	1.000	-.6025	.6361
		Universitate	.23480	.26118	1.000	-.3929	.8625
	Universitate	Liceu	-.21795	.24851	1.000	-.8152	.3793
		Colegiu	-.23480	.26118	1.000	-.8625	.3929
Pastrarea individualității	Liceu	Colegiu	.36388	.25928	.484	-.2593	.9870
		Universitate	.29692	.25005	.707	-.3040	.8979
	Colegiu	Liceu	-.36388	.25928	.484	-.9870	.2593
		Universitate	-.06696	.26279	.000	-.6985	.5646
	Universitate	Liceu	-.29692	.25005	.707	-.8979	.3040
		Colegiu	.06696	.26279	.000	-.5646	.6985
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Tabelul 2.6 Compararea statistică a mediilor calculate pentru importanța domeniilor de viață pentru grupuri conform nivelului studiilor

Multiple Comparisons							
Dependent Variable (Bonferroni)	(I) Nivel studii	(J) Nivel studii	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Autodezvoltare	Liceu	Colegiu	.47400	.25983	.206	-.1504	1.0985
		Universitate	-.23188	.25058	1.000	-.8341	.3703
	Colegiu	Liceu	-.47400	.25983	.206	-1.0985	.1504
		Universitate	-.70589*	.26335	.023	-1.3388	-.0730
	Universitate	Liceu	.23188	.25058	1.000	-.3703	.8341
		Colegiu	.70589*	.26335	.023	.0730	1.3388
Satisfacție spirituală	Liceu	Colegiu	.44245	.26860	.301	-.2031	1.0880
		Universitate	-.31743	.25904	.663	-.9400	.3051
	Colegiu	Liceu	-.44245	.26860	.301	-1.0880	.2031
		Universitate	-.75989*	.27224	.016	-1.4142	-.1056
	Universitate	Liceu	.31743	.25904	.663	-.3051	.9400
		Colegiu	.75989*	.27224	.016	.1056	1.4142
Creativitate	Liceu	Colegiu	.35852	.26550	.533	-.2796	.9966
		Universitate	-.38939	.25605	.387	-1.0047	.2260
	Colegiu	Liceu	-.35852	.26550	.533	-.9966	.2796
		Universitate	-.74791*	.26910	.017	-1.3946	-.1012
	Universitate	Liceu	.38939	.25605	.387	-.2260	1.0047
		Colegiu	.74791*	.26910	.017	.1012	1.3946
Contacte sociale	Liceu	Colegiu	.53194	.210042	.170	-.1372	1.2011
		Universitate	-.41194	.26850	.377	-1.0572	.2334
	Colegiu	Liceu	-.53194	.210042	.170	-1.2011	.1372
		Universitate	-.94388*	.28219	.003	-1.6221	-.2657
	Universitate	Liceu	.41194	.26850	.377	-.2334	1.0572
		Colegiu	.94388*	.28219	.003	.2657	1.6221
Prestigiu personal	Liceu	Colegiu	-.35803	.24586	.438	-.9489	.2328
		Universitate	-.19221	.23711	1.000	-.7620	.3776
	Colegiu	Liceu	.35803	.24586	.438	-.2328	.9489
		Universitate	.16582	.24919	1.000	-.4331	.7647
	Universitate	Liceu	.19221	.23711	1.000	-.3776	.7620
		Colegiu	-.16582	.24919	1.000	-.7647	.4331

Realizări	Liceu	Colegiu	.42775	.27071	.344	-.2229	1.01004
		Universitate	-.66120*	.26107	.035	-1.2886	-.0338
	Colegiu	Liceu	-.42775	.27071	.344	-1.01004	.2229
		Universitate	-1.08895*	.27438	.000	-1.7484	-.4295
	Universitate	Liceu	.66120*	.26107	.035	.0338	1.2886
		Colegiu	1.08895*	.27438	.000	.4295	1.7484
Statut material	Liceu	Colegiu	-.01685	.25769	1.000	-.6361	.6025
		Universitate	.21795	.24851	1.000	-.3793	.8152
	Colegiu	Liceu	.01685	.25769	1.000	-.6025	.6361
		Universitate	.23480	.26118	1.000	-.3929	.8625
	Universitate	Liceu	-.21795	.24851	1.000	-.8152	.3793
		Colegiu	-.23480	.26118	1.000	-.8625	.3929
Pastrarea individualității	Liceu	Colegiu	.36388	.25928	.484	-.2593	.9870
		Universitate	.29692	.25005	.707	-.3040	.8979
	Colegiu	Liceu	-.36388	.25928	.484	-.9870	.2593
		Universitate	-.06696	.26279	1.000	-.6985	.5646
	Universitate	Liceu	-.29692	.25005	.707	-.8979	.3040
		Colegiu	.06696	.26279	1.000	-.5646	.6985

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabelul 2.7. Compararea statistică a mediilor dezvoltării identității profesionale pentru două eșantioane independente – conform apartenenței sexuale

Independent Samples Test		t-test for Equality of Means						
							95% Confidence Interval of the Difference	
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differen	Std. Error Differen	Lower	Upper
IP indefinită	Equal variances assumed	4.590	435	.000	1.36266	.29690	.77913	1.94619
	Equal variances not assumed	4.569	418.428	.000	1.36266	.29824	.77644	1.94889
IP impusă	Equal variances assumed	8.512	435	.000	2.51988	.29604	1.93804	3.10172
	Equal variances not assumed	8.374	338.261	.000	2.51988	.30090	1.92800	3.11176
Moratoriu IP	Equal variances assumed	-8.708	435	.000	-3.64210	.41825	-4.46413	-2.82006
	Equal variances not assumed	-8.749	432.923	.000	-3.64210	.41627	-4.46026	-2.82393
IP formată	Equal variances assumed	-.219	435	.827	-.10441	.47622	-1.04038	.83156
	Equal variances not assumed	-.220	433.287	.826	-.10441	.47407	-1.03618	.82735

Tabelul 2.8. Compararea statistică a mediilor dezvoltării identității profesionale conform vârstei

Multiple Comparisons							
Bonferroni							
Dependent Variable	(I) Grupe varsta	(J) Grupe varsta	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
IP nedefinită	18 ani	19 ani	.87237	.40929	.202	-.2124	1.9572
		20 ani	.94588	.45628	.233	-.2635	2.1552
		21-22 ani	.46886	.60700	1.000	-1.1400	2.0777
	19 ani	18 ani	-.87237	.40929	.202	-1.9572	.2124
		20 ani	.07350	.55023	1.000	-1.3848	1.5318
		21-22 ani	-.40351	.68045	1.000	-2.2070	1.4000
	20 ani	18 ani	-.94588	.45628	.233	-2.1552	.2635
		19 ani	-.07350	.55023	1.000	-1.5318	1.3848
		21-22 ani	-.47701	.70970	1.000	-2.3580	1.4040
	21-22 ani	18 ani	-.46886	.60700	1.000	-2.0777	1.1400

IP impusă	18 ani	19 ani	.40351	.68045	1.000	-1.4000	2.2070
		20 ani	.47701	.70970	1.000	-1.4040	2.3580
		21-22 ani	.20366	.64129	1.000	-1.4960	1.9034
	19 ani	18 ani	-.77998	.43241	.432	-1.9261	.3661
		20 ani	-.34528	.58131	1.000	-1.8860	1.1954
		21-22 ani	-.57632	.71888	1.000	-2.4817	1.3290
	20 ani	18 ani	-.43470	.48205	1.000	-1.7123	.8429
		19 ani	.34528	.58131	1.000	-1.1954	1.8860
		21-22 ani	-.23103	.74979	1.000	-2.2183	1.7562
	21-22 ani	18 ani	-.20366	.64129	1.000	-1.9034	1.4960
		19 ani	.57632	.71888	1.000	-1.3290	2.4817
		20 ani	.23103	.74979	1.000	-1.7562	2.2183
Moratoriu IP	18 ani	19 ani	-.51547	.59599	1.000	-2.0951	1.0642
		20 ani	2.96230*	.66440	.000	1.2013	4.7233
		21-22 ani	2.41172*	.88388	.040	.0691	4.7544
	19 ani	18 ani	.51547	.59599	1.000	-1.0642	2.0951
		20 ani	3.47777*	.80121	.000	1.3542	5.6013
		21-22 ani	2.92719*	.99083	.020	.3011	5.5533
	20 ani	18 ani	-2.96230*	.66440	.000	-4.7233	-1.2013
		19 ani	-3.47777*	.80121	.000	-5.6013	-1.3542
		21-22 ani	-.55057	1.03343	1.000	-3.2896	2.1885
	21-22 ani	18 ani	-2.41172*	.88388	.040	-4.7544	-.0691
		19 ani	-2.92719*	.99083	.020	-5.5533	-.3011
		20 ani	.55057	1.03343	1.000	-2.1885	3.2896
IP formată	18 ani	19 ani	-1.95195*	.60916	.009	-3.5665	-.3374
		20 ani	-4.53044*	.67908	.000	-6.3303	-2.7306
		21-22 ani	-3.32125*	.90341	.002	-5.7157	-.9268
	19 ani	18 ani	1.95195*	.60916	.009	.3374	3.5665
		20 ani	-2.57849*	.81891	.011	-4.7490	-.4080
		21-22 ani	-1.36930	1.01272	1.000	-4.0534	1.3149
	20 ani	18 ani	4.53044*	.67908	.000	2.7306	6.3303
		19 ani	2.57849*	.81891	.011	.4080	4.7490
		21-22 ani	1.20920	1.05626	1.000	-1.5904	4.0087
	21-22 ani	18 ani	3.32125*	.90341	.002	.9268	5.7157
		19 ani	1.36930	1.01272	1.000	-1.3149	4.0534
		20 ani	-1.20920	1.05626	1.000	-4.0087	1.5904

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabelul 2.9 Compararea statistică a mediilor conform nivelului studiilor pentru determinarea IP

Multiple Comparisons							
Dependent Variable (Bonferroni)	(I) Nivel studii	(J) Nivel studii	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
IP indefinită	Liceu	Colegiu	-.74596	.37157	.136	-1.6389	.1470
		Universitate	.52978	.35833	.420	-.3314	1.3910
	Colegiu	Liceu	.74596	.37157	.136	-.1470	1.6389
		Universitate	1.27574*	.37660	.002	.3707	2.1808
	Universitate	Liceu	-.52978	.35833	.420	-1.3910	.3314
		Colegiu	-1.27574*	.37660	.002	-2.1808	-.3707
IP impusă	Liceu	Colegiu	-.73447	.39386	.189	-1.6810	.2121

	Colegiu	Universitate	.03156	.37983	1.000	-.8813	.9444
		Liceu	.73447	.39386	.189	-.2121	1.6810
	Universitate	Universitate	.76603	.39919	.167	-.1933	1.7254
		Liceu	-.03156	.37983	1.000	-.9444	.8813
	Moratoriu IP	Colegiu	-.76603	.39919	.167	-1.7254	.1933
		Universitate	1.41607*	.54728	.030	.1008	2.7314
IP formată	Liceu	Colegiu	2.49180*	.52779	.000	1.2234	3.7602
		Universitate	-1.41607*	.54728	.030	-2.7314	-.1008
	Colegiu	Liceu	-.74596	.37157	.136	-1.6389	.1470
		Universitate	.52978	.35833	.420	-.3314	1.3910
	Universitate	Liceu	.74596	.37157	.136	-.1470	1.6389
		Colegiu	.03156	.37983	1.000	-.8813	.9444
IP formată	Liceu	Colegiu	1.27574*	.37660	.002	.3707	2.1808
		Universitate	1.27583*	.37671	.002	.4681	1.9917
	Colegiu	Liceu	1.27574*	.37660	.002	.3707	2.1808
		Universitate	1.27583*	.37671	.002	.4681	1.9917
	Universitate	Liceu	1.27574*	.37660	.002	.3707	2.1808
		Colegiu	1.27583*	.37671	.002	.4681	1.9917

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabelul 2.10. Compararea statistică a mediilor maturității psihologice pentru două eșantioane independente – conform apartenenței sexuale

Independent Samples Test		t-test for Equality of Means						
		t	df	Sig (2-tailed)	Mean Differen	Std. Differen	95% Confidence Interval of the Difference	
							Lower	Upper
Responsabilitate	Equal variances assumed	-3.312	435	.001	-1.09378	.33024	-1.74284	-.44472
	Equal variances not assumed	-3.300	422.031	.001	-1.09378	.33145	-1.74529	-.44227
Toleranță	Equal variances assumed	-2.701	435	.007	-.69578	.25762	-1.20212	-.18944
	Equal variances not assumed	-2.702	433.774	.007	-.69578	.25748	-1.20185	-.18971
Autodezvoltare	Equal variances assumed	-2.965	435	.003	-1.00572	.33925	-1.67250	-.33895
	Equal variances not assumed	-2.964	432.540	.003	-1.00572	.33933	-1.67266	-.33879
Gândire pozitivă	Equal variances assumed	-2.608	435	.009	-.95313	.36542	-1.67134	-.23492
	Equal variances not assumed	-2.609	433.410	.009	-.95313	.36532	-1.67115	-.23511
Independență	Equal variances assumed	-2.744	435	.006	-.84647	.30852	-1.45285	-.24010
	Equal variances not assumed	-2.752	434.752	.006	-.84647	.30754	-1.45093	-.24202
Maturitate psihologică	Equal variances assumed	-4.132	435	.000	-4.36354	1.05606	-6.43917	-2.28792
	Equal variances not assumed	-4.137	434.528	.000	-4.36354	1.05476	-6.43662	-2.29047

Tabelul 2.11. Compararea statistică a mediilor conform nivelului studiilor pentru determinarea componentelor maturității psihologice

Multiple Comparisons							
Dependent Variable (Bonferroni)	(I) Nivel studii	(J) Nivel studii	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound

Responsabilitate	Liceu	Colegiu	.53788	.40840	.566	-.4436	1.5194
		Universitate	-.88128	.39385	.077	-1.8278	.0653
	Colegiu	Liceu	-.53788	.40840	.566	-1.5194	.4436
		Universitate	-1.41915*	.41393	.002	-2.4139	-.4244
	Universitate	Liceu	.88128	.39385	.077	-.0653	1.8278
		Colegiu	1.41915*	.41393	.002	.4244	2.4139
Toleranță	Liceu	Colegiu	.30341	.31944	1.000	-.4643	1.0711
		Universitate	-.48730	.30806	.343	-1.2277	.2531
	Colegiu	Liceu	-.30341	.31944	1.000	-1.0711	.4643
		Universitate	-.79071*	.32376	.045	-1.5688	-.0126
	Universitate	Liceu	.48730	.30806	.343	-.2531	1.2277
		Colegiu	.79071*	.32376	.045	.0126	1.5688
Autodezvoltare	Liceu	Colegiu	.80234	.42239	.174	-.2128	1.8175
		Universitate	.13249	.40735	1.000	-.8465	1.1115
	Colegiu	Liceu	-.80234	.42239	.174	-1.8175	.2128
		Universitate	-.66985	.42811	.355	-1.6987	.3590
	Universitate	Liceu	-.13249	.40735	1.000	-1.1115	.8465
		Colegiu	.66985	.42811	.355	-.3590	1.6987
Gândire pozitivă	Liceu	Colegiu	.48121	.45479	.872	-.6118	1.5742
		Universitate	-.22411	.43859	1.000	-1.2782	.8300
	Colegiu	Liceu	-.48121	.45479	.872	-1.5742	.6118
		Universitate	-.70532	.46095	.380	-1.8131	.4025
	Universitate	Liceu	.22411	.43859	1.000	-.8300	1.2782
		Colegiu	.70532	.46095	.380	-.4025	1.8131
Independență	Liceu	Colegiu	.15453	.38528	1.000	-.7714	1.0805
		Universitate	.04885	.37156	1.000	-.8441	.9418
	Colegiu	Liceu	-.15453	.38528	1.000	-1.0805	.7714
		Universitate	-.10568	.39050	1.000	-1.0442	.8328
	Universitate	Liceu	-.04885	.37156	1.000	-.9418	.8441
		Colegiu	.10568	.39050	1.000	-.8328	1.0442
Maturitate psihologică	Liceu	Colegiu	2.61782	1.31922	.144	-.5527	5.7883
		Universitate	-1.41135	1.27224	.804	-4.4689	1.6462
	Colegiu	Liceu	-2.61782	1.31922	.144	-5.7883	.5527
		Universitate	-4.02917*	1.33708	.008	-7.2426	-.8158
	Universitate	Liceu	1.41135	1.27224	.804	-1.6462	4.4689
		Colegiu	4.02917*	1.33708	.008	.8158	7.2426
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Tabelul 2.12. Compararea statistică a mediilor maturității sociale pentru două eșantioane independente - conform apartenenței sexuale

Independent Samples Test		t-test for Equality of Means						
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differen	Std. Error Differen	95% Confidence Interval of the Difference	
							Lower	Upper
Nivelul maturitatii sociale	Equal variances assumed	-.871	435	.384	-1.40994	1.61887	-4.5917	1.77184
	Equal variances not assumed	-.915	396.101	.361	-1.40994	1.54015	-4.4378	1.61795

Tabelul 2.13. Compararea statistică a mediilor conform nivelului studiilor pentru maturitatea socială

Multiple Comparisons							
Dependent Variable (Bonferroni)	(I) Nivel studii	(J) Nivel studii	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Maturitate socială	Liceu	Colegiu	12.41461*	1.69094	.000	8.3508	16.4784
		Universitate	-.32716	1.63072	1.000	-4.2463	3.5919
	Colegiu	Liceu	-12.41461*	1.69094	.000	-16.4784	-8.3508
		Universitate	-12.74177*	1.71383	.000	-16.8606	-8.6229
	Universitate	Liceu	.32716	1.63072	1.000	-3.5919	4.2463
		Colegiu	12.74177*	1.71383	.000	8.6229	16.8606
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Tabelul 2.14. Compararea statistică a mediilor maturității psihologice și sociale conform vârstei

Multiple Comparisons							
Bonferroni							
Dependent Variable	(I) Grupe varsta	(J) Grupe varsta	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Nivelul maturitatii psihologice	18 ani	19 ani	-2.36553	1.44585	.615	-6.1977	1.4666
		20 ani	-4.54339*	1.61182	.030	-8.8154	-.2714
		21-22 ani	-2.61465	2.14426	1.000	-8.2979	3.0686
	19 ani	18 ani	2.36553	1.44585	.615	-1.4666	6.1977
		20 ani	-2.17786	1.94370	1.000	-7.3295	2.9738
		21-22 ani	-.24912	2.40372	1.000	-6.6200	6.1218
	20 ani	18 ani	4.54339*	1.61182	.030	.2714	8.8154
		19 ani	2.17786	1.94370	1.000	-2.9738	7.3295
		21-22 ani	1.92874	2.50706	1.000	-4.7161	8.5735
	21-22 ani	18 ani	2.61465	2.14426	1.000	-3.0686	8.2979
		19 ani	.24912	2.40372	1.000	-6.1218	6.6200
		20 ani	-1.92874	2.50706	1.000	-8.5735	4.7161
Nivelul maturitatii sociale	18 ani	19 ani	-5.02227	1.95382	.063	-10.2008	.1562
		20 ani	-8.39523*	2.17811	.001	-14.1682	-2.6223
		21-22 ani	-6.48718	2.89761	.154	-14.1671	1.1928
	19 ani	18 ani	5.02227	1.95382	.063	-.1562	10.2008
		20 ani	-3.37296	2.62659	1.000	-10.3346	3.5887
		21-22 ani	-1.46491	3.24823	1.000	-10.0741	7.1443
	20 ani	18 ani	8.39523*	2.17811	.001	2.6223	14.1682
		19 ani	3.37296	2.62659	1.000	-3.5887	10.3346
		21-22 ani	1.90805	3.38788	1.000	-7.0713	10.8874
	21-22 ani	18 ani	6.48718	2.89761	.154	-1.1928	14.1671
		19 ani	1.46491	3.24823	1.000	-7.1443	10.0741
		20 ani	-1.90805	3.38788	1.000	-10.8874	7.0713
* The mean difference is significant at the 0.05 level.							

Anexa 3. Analize corelaționale

Tabelul 3.1. Corelarea rezultatelor pentru dimensiunile semnificației vieții și maturității psihologice și sociale

Correlations		Sensul vietii	Scopuri in viata	Procesul vietii	Rezultatul vietii	LC- Sine	LC- viata
Responsabilitate	Pearson Correlation	.353**	.308**	.241**	.238**	.388**	.283**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
Toleranta	Pearson Correlation	.011	-.009	.060	.025	-.075	.057
	Sig. (2-tailed)	.822	.859	.208	.599	.118	.235
	N	437	437	437	437	437	437
Autodezvoltare	Pearson Correlation	.444**	.419**	.394**	.338**	.443**	.336**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
Gândire pozitivă	Pearson Correlation	.478**	.356**	.444**	.414**	.416**	.453**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
Independența	Pearson Correlation	.232**	.195**	.156**	.177**	.232**	.241**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.001	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
Nivel maturitate psihologică	Pearson Correlation	.473**	.398**	.402**	.370**	.438**	.426**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
Nivelul maturității sociale	Pearson Correlation	.317**	.259**	.292**	.270**	.285**	.274**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).							
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).							

Tabelul 3.2. Corelație rezultatelor pentru preferințelor valorice și orientările aspiraționale și componentele maturității psihologice și sociale

Correlations		Autodezvoltare	Satisfacție spirituala	Creativitate	Contacte sociale	Prestigiu personal	Realizari	Statut material	Pastrarea individualitatii
Responsabilitate	Pearson Correlation	.280**	.319**	.241**	.210**	.120*	.362**	.159**	.202**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.012	.000	.001	.000
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
Toleranță	Pearson Correlation	.047	.076	.045	.056	-.046	.045	-.014	.029
	Sig. (2-tailed)	.328	.115	.344	.245	.342	.352	.778	.539
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
Autodezvoltare	Pearson Correlation	.372**	.431**	.349**	.367**	.196**	.403**	.159**	.242**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.001	.000
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
Gândire pozitivă	Pearson Correlation	.323**	.266**	.175**	.150**	.098*	.278**	.044	.197**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.002	.040	.000	.355	.000
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
Independență	Pearson Correlation	.152**	.253**	.188**	.114*	-.002	.252**	.101*	.261**

	Sig. (2-tailed)	.001	.000	.000	.017	.962	.000	.035	.000
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
Nivel maturitate psihologică	Pearson Correlation	.361**	.408**	.305**	.272**	.117*	.411**	.130**	.282**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.014	.000	.006	.000
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
Nivelul maturității sociale	Pearson Correlation	.261**	.261**	.264**	.214**	.132**	.287**	.126**	.258**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.006	.000	.009	.000
	N	437	437	437	437	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).									
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).									

Tabelul 3.3. Corelarea rezultatelor pentru semnificația domeniilor de viață și nivelul de maturitate psihologică și socială

Correlations		Viața profesională	Studii	Viața de familie	Implicarea socială	Predilecții	Activitate fizică
Responsabilitate	Pearson Correlation	.387**	.382**	.217**	.260**	.164**	.033
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.001	.497
	N	437	437	437	437	437	437
Toleranța	Pearson Correlation	.117*	.099*	-.001	.002	.066	-.055
	Sig. (2-tailed)	.015	.038	.986	.970	.168	.250
	N	437	437	437	437	437	437
Dezvoltarea sinelui	Pearson Correlation	.437**	.393**	.255**	.341**	.214**	.201**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437	437	437
Gândire pozitivă	Pearson Correlation	.281**	.279**	.164**	.197**	.218**	.050
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.001	.000	.000	.294
	N	437	437	437	437	437	437
Independența	Pearson Correlation	.364**	.315**	-.023	.185**	.197**	-.071
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.635	.000	.000	.138
	N	437	437	437	437	437	437
Nivel MP	Pearson Correlation	.480**	.440**	.195**	.306**	.251**	.053
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000	.271
	N	437	437	437	437	437	437
Nivelul MS	Pearson Correlation	.348**	.363**	.138**	.293**	.243**	.037
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.004	.000	.000	.438
	N	437	437	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).							
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).							

Tabelul 3.4. Corelarea rezultatelor pentru dimensiunile identității profesionale și semnificațiile valorice ale vieții

Correlations		IP nedefinită	IP impusă	Moratoriul (criza) IP	IP formată
Sensul vieții	Pearson Correlation	-.359**	-.213**	.039	.442**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.412	.000
	N	437	437	437	437
Scopuri în viață	Pearson Correlation	-.373**	-.169**	-.015	.471**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.762	.000
	N	437	437	437	437
Procesul vieții	Pearson Correlation	-.300**	-.177**	.057	.340**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.231	.000

	N	437	437	437	437
Rezultatul vieții	Pearson Correlation	-.329**	-.187**	.087	.334**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.069	.000
	N	437	437	437	437
LC-Sine	Pearson Correlation	-.296**	-.100*	-.066	.433**
	Sig. (2-tailed)	.000	.036	.169	.000
	N	437	437	437	437
LC-Viața	Pearson Correlation	-.327**	-.247**	.065	.390**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.174	.000
	N	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					

Tabelul 3.5. Corelarea rezultatelor pentru dimensiunile IP și orientările valorice și aspiraționale

Correlations		IP nedefinită	IP impusă	Moratoriul (criza) IP	IP formată
Autodezvoltare	Pearson Correlation	-.209**	-.167**	.128**	.178**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.007	.000
	N	437	437	437	437
Satisfacție spirituală	Pearson Correlation	-.338**	-.208**	.197**	.230**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Creativitate	Pearson Correlation	-.176**	-.039	.062	.130**
	Sig. (2-tailed)	.000	.413	.197	.006
	N	437	437	437	437
Contacte sociale	Pearson Correlation	-.209**	-.068	.109*	.133**
	Sig. (2-tailed)	.000	.155	.022	.005
	N	437	437	437	437
Prestigiu personal	Pearson Correlation	-.120*	.013	.103*	.013
	Sig. (2-tailed)	.012	.793	.032	.779
	N	437	437	437	437
Realizări	Pearson Correlation	-.326**	-.212**	.204**	.246**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Statut material	Pearson Correlation	-.113*	-.167**	.232**	.022
	Sig. (2-tailed)	.018	.000	.000	.641
	N	437	437	437	437
Păstrarea individualității	Pearson Correlation	-.182**	-.222**	.261**	.080
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.097
	N	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					

Tabelul 3.6. Corelarea rezultatelor pentru domeniile de viață și dimensiunile identității profesionale

Correlations		IP nedefinită	IP impusă	Moratoriul (criza) IP	IP formată
Viața profesională	Pearson Correlation	-.347**	-.326**	.300**	.257**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Studii	Pearson Correlation	-.375**	-.322**	.337**	.238**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000

	N	437	437	437	437
Viața de familie	Pearson Correlation	-.183**	-.033	.086	.063
	Sig. (2-tailed)	.000	.489	.071	.188
	N	437	437	437	437
Implicarea socială	Pearson Correlation	-.298**	-.185**	.189**	.197**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Predilecții	Pearson Correlation	-.118*	-.114*	.246**	-.015
	Sig. (2-tailed)	.014	.017	.000	.760
	N	437	437	437	437
Activitate fizică	Pearson Correlation	.047	.119*	-.131**	.030
	Sig. (2-tailed)	.330	.013	.006	.525
	N	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					

Tabelul 3.7. Corelarea rezultatelor pentru dimensiunile identității profesionale și componentele maturității psihologice și sociale

Correlations		IP nedefinită	IP impusă	Moratoriu IP	IP formată
Responsabilitate	Pearson Correlation	-.365**	-.342**	.180**	.371**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Toleranță	Pearson Correlation	-.028	-.143**	.029	.081
	Sig. (2-tailed)	.561	.003	.549	.090
	N	437	437	437	437
Autodezvoltare	Pearson Correlation	-.337**	-.240**	.128**	.335**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.007	.000
	N	437	437	437	437
Gândire pozitivă	Pearson Correlation	-.256**	-.276**	.156**	.257**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.001	.000
	N	437	437	437	437
Independență	Pearson Correlation	-.273**	-.372**	.231**	.291**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Nivel MP	Pearson Correlation	-.388**	-.411**	.216**	.406**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
Nivelul MS	Pearson Correlation	-.329**	-.272**	.234**	.254**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000
	N	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					

Anexa 4. Program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale

Anexa 4.1. Conținutul programului

Scopul programului:

încurajarea tinerilor să își exploreze identitatea personală, să investigheze propriile valori și aspirații profesionale, și să acumuleze competențele necesare pentru a alege o carieră adecvată.

Obiective :

- Dezvoltarea capacității de reflecție asupra importanței propriei dezvoltări personale;
- Identificarea și formarea atitudinilor pozitive față de propriul „eu”;
- Dezvoltarea motivației pentru dezvoltarea/modelarea comportamentelor, atitudinilor și convingerilor, valorilor în vederea dezvoltării personale;
- Organizarea orientării profesionale în vederea exercitării unei activități de învățare, muncă, creștere personală cât și profesională.

Grupul țintă: tinerii care se afla în perioada de tranziție - cu limita de vârstă 17-20 de ani

Tehnologii implementate:

Metode:

- *Verbale:* conversația, explicația, descrierea, povestirea, expunerea, dezbateră.
- *Practice:* exercițiul, jocul.
- *Tehnici:* Brainstorming, asociațiile libere.
- *Proiective:* Imageria ghidată în baza Metodei catatim-imaginative; desenul.

Materiale:

- creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop, videoproiector

Durata ședinței: 90 -120 min.

Forme de organizare a activității subiecților:

- Macrogrup;
- Diade;
- Individual.

Planul ședințelor

Ședința 1. Esența psihologică a autodeterminării personale și profesionale.

Scopurile ședinței:

- cunoașterea reciprocă a membrilor grupului;
- dezvoltarea încrederii între participanți și a coeziunii grupului
- crearea unei atmosfere favorabile în grup prin acceptarea unor reguli ale grupului.

- dezvoltarea abilităților de autoprezentare.
- informarea asupra noțiunii „*autodeterminare personală și autodeterminare profesională*”

Materiale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 1- *Regulile grupului*; fișa 2 - *Harta informațională*.

1. Salutul. Prezentarea moderatorului.

2. Exercițiu practic: Autoprezentare. *Scopul: Diminuarea nivelului de neliniște asociat de autoprezentare.* Pentru a diminua nivelul anxietății legate de autoprezentare, pe tablă se va afișa o coală mare de hârtie. Fiecare participant, se apropie, își scrie numele și un simbol. Își expune reflecțiile referitoare la simbolul folosit în prezentare. Se pot înregistra informațiile principale pentru a le folosi în comunicarea ulterioară într-o situație neobișnuită și pentru a explica esența psihologică a autodefinirii profesionale.

3. Exercițiu practic: Regulile grupului. *Scopul: stabilirea regulilor de comunicare și lucru în grup pentru a oferi condițiile necesare unui climat securizant.* După ce participanții s-au prezentat, se va trece la stabilirea normelor și regulilor grupului. Se vor prezenta regulile de lucru în grup. Fiecare participant primește câte o fișă (anexa 1) pe care este scrisă începutul unor fraze. Fiecare participant completează frazele, apoi transmite fișa celui alt. Pe cerc fișele se deplasează până ajung la primul autor și se vor stabili regulile grupului.

4. Exercițiu practic: Reporterul. *Scopul: Facilitarea procesului de integrare a persoanelor în grup.*

Participanții vor forma perechi de câte două persoane pentru o perioadă de 5 minute. Unul dintre ei va juca rolul de reporter și va adresa întrebări pentru a-l cunoaște mai bine pe colegul său. Răspunsurile pot fi notate. Ulterior, aceștia vor schimba rolurile. Pe rând, fiecare pereche își va prezenta colegul în grupul mare, citind reportajul întocmit, care va conține informații ample despre acesta: familie, aspirații, valori, hobby-uri etc.

5. Exercițiu practic: Așteptările mele de la program. *Scopul: Analiza așteptărilor și temerile participanților pentru a ajusta programul în funcție de nevoile și preferințele lor.* Moderatorul va împărți foaia de flipchart în două secțiuni: „*Așteptările de la program*” și „*Ce nu doresc să se întâmple*”. Fiecare participant va scrie pe foi adezive de culoare roz așteptările personale de la program și le va lipi în prima secțiune. Apoi, vor scrie pe foi adezive de culoare galbenă răspunsul la întrebarea „*Ce nu doresc să se întâmple în acest program*” și le vor lipi în a doua secțiune. Un voluntar va citi toate răspunsurile.

6. Prezentare teoretică: Autodeterminarea personală și profesională. *Scopul: informarea participanților cu privire la esența psihologică a autodeterminării în plan personal și profesional. Vor fi discutate următoarele aspecte: concepte generale și etapele dezvoltării autodeterminării personale și profesionale; importanța autodeterminării în viața individului.*

7. Exercițiu practic: Elaborarea hărții informaționale: *Scopul: consolidarea cunoștințelor dobândite despre diverse profesii prin aplicare practică; stimularea implicării participanților în procesul de cercetare a informațiilor necesare pentru identificarea unei cariere de succes.* Participanții vor completa un tabel, răspunzând la întrebările furnizate în fișă. (anexa 2)

8. Tema pentru acasă: Să re-analizeze harta informațională și să o completeze cu informații despre acțiunile care trebuie făcute pentru a se familiariza cu profesiile care le interesează cel mai mult.

9. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți.

Ședința 2. Interacțiunea – parte importantă a comunicării.

Scopurile ședinței:

- Dezvoltarea atmosferei de colaborare și coeziunii de grup;
- Informarea participanților privind influența rolului asupra comunicării în cadrul interacțiunilor sociale;
- Analizarea propriilor roluri în diverse contexte sociale;

Materiale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop, videoproiector

1. Salutul.

2. Exercițiul practic: Imagerie ghidată însoțită de desen în echipă. *Scopul:* a) învățarea unei metode mai complexe de relaxare. b) conștientizarea propriului rol în echipă și analiza propriului tipar de interacțiune. Necesitatea acestui exercițiu este condiționat de faptul că pe parcursul primelor ședințe, participanții trăiesc un grad sporit de anxietate, iar în consecință, aceștia nu se integrează suficient în grup, totodată acest exercițiu îi va face să înțeleagă modul de interacțiune în diferite medii (mediul personal/profesional). Exercițiul conține 3 etape: **a) etapa: relaxare musculară:** S-a folosit modelul de relaxare după metoda Jacobson, preluat de Wolpe, 1958, 1988 și H. Leiner. Pentru introducerea acestei stări, s-a utilizat următorul text: „Vă rog să vă așezați confortabil. Simțiți fotoliul în care vă sprijiniți. Simțiți podeaua cu picioarele. Așezați-vă mâinile confortabil, simțiți cotierele. Poziționați-vă gâtul și capul astfel încât să vă fie confortabil și plăcut să vă imaginați. Închideți ochii și încercați să vă relaxați, eliberând tensiunea acumulată, ca și cum ați vrea să trageți un pui de somn. Începeți să vă relaxați cu mușchii umerilor. Umerii devin mai relaxați, grei și calzi. Umerii sunt grei și calzi. Grei și calzi. Acum, imaginați-vă cum căldura din umeri se extinde pe tot corpul. Să începem cu brațele. Observați cum se relaxează brațele, coatele, palmele și fiecare deget de la mâini. Brațele devin grele și calde. Brațele sunt grele și calde. Grele și calde.

Acum, acordați atenție respirației. Respirați profund, plăcut și relaxant. Respirați plăcut și relaxant. Puteți respira plăcut și relaxant. Acum, simțiți o căldură plăcută în piept, care coboară ușor spre

plexul solar, stomac, abdomen și ajunge în picioare. Simțiți cum se relaxează picioarele, genunchii, călcâiele, tălpile și fiecare deget de la picioare. Ambele picioare sunt relaxate. Ele devin grele și calde. Picioarele sunt grele și calde. Grole și calde. Acum, fiți atenți la spatele vostru. Simțiți cum se relaxează spatele, coloana vertebrală, omoplații. Spatele devine greu și cald. Acum, observați aerul cald care atinge gâtul, ceafa, fruntea și tâmpilele. Încet-încet se relaxează mușchii feței, mușchii obrazilor și bărbiei, mușchii buzelor. Fața devine relaxată și caldă. De asemenea, și pleoapele ochilor se relaxează, genele se lipesc. Ochii devin grei și calzi. **b) etapa: imageria ghidată.** Pentru motivul: „Corabia” se va folosi următorul text: *„Acum, încercați să vă imaginați că sunteți în fața unei corăbii. Orice corabie pe care ați văzut-o vreodată sau orice corabie pe care o desenează imaginația voastră”*. În continuare, psihologul va folosi metoda asociații libere în baza metodei Catatim-Imaginativă. **c) etapa: desenul.** Se va folosi mesajul: *„Acum vom desena împreună corabia noastră comună. Una în care am dori să călătorim. Vom avea două desene. În primul vom desena aspectul exterior al corăbiei, iar în al doilea vom ilustra amenajarea interioară: planul, funcțiile diferitelor încăperi și modul în care sunt amenajate. Nu vom desena pe rând, ci toți în același timp. Lucrăm fără a vorbi. Nu se permit discuții, explicarea ceea ce desenează un participant al grupului sau indicarea altora ce și unde să deseneze. Fiecare are dreptul nu numai să înceapă propriul desen, ci și să completeze orice dorește. Pe desene trebuie să fie reprezentate obiecte și detalii ale interiorului, fără a fi prezenți oameni. Fiecare participant va desena cu o singură culoare (diferită de ceilalți).”* După ce ambele desene sunt finalizate, moderatorul oferă o instrucțiune suplimentară: *„Acum fiecare dintre voi poate să se reprezinte pe sine în locul care îi place cel mai mult. Vă puteți înfățișa atât pe primul desen, cât și pe al doilea, sau chiar pe ambele simultan”*.

Suport pentru moderator: Exercițiul oferă o bogată sursă de informații legate de proiecție și interacțiunea interpersonală. Nu este posibil să se discute toate subiectele în cadrul ședinței. Grupul poate să se concentreze pe discutarea celor mai relevante întrebări pentru ei. Toate observațiile în cadrul discuției se bazează pe desen. Discuția va fi destul de simplă, deoarece contribuția fiecăruia în desenul comun este diferită în funcție de culoare. Discuția se bazează pe două subiecte :

1. Discuția trebuie să abordeze procesul colaborativ și creativ din spatele desenului corăbiei, concentrându-se pe modul în care membrii grupului au lucrat împreună. Este important să clarificăm : cine a manifestat activism în proiectare, cine a desenat detaliile esențiale și cum au fost propuse și implementate ideile; cine a avut propuneri alternative și cum au fost acestea gestionate, analizând procesul de acceptare sau respingere a ideilor. Discuția ar trebui să evidențieze contribuțiile fiecărei persoane, atât în centrul cât și la periferia desenului, și să analizeze atitudinile membrilor față de munca altora, precum și modul în care s-au realizat corecturile. În final, este important să clarificăm ce indică poziționarea figurilor pe desen despre relațiile reale și obiceiurile membrilor, precum și cine s-a reprezentat în diferite părți ale corăbiei sau în afara acesteia?

2. Discuția trebuie să abordeze conținutul desenului și semnificația acestuia ca proiecție a participanților. Este esențial să analizăm ce spune culoarea aleasă de cei care au desenat și cum reflectă aceasta încrederea, puterea și caracterul liniilor desenului. Trebuie identificat cine a desenat anumite încăperi și în ce măsură s-au reprezentat participanții în desen. Întrebările finale, adresate tuturor participanților, sunt cruciale pentru auto-cunoaștere și înțelegerea celorlalți. Fiecare participant va fi rugat să răspundă la întrebări despre ce au învățat nou despre sine și ceilalți, ce i-a surprins în procesul de auto-cunoaștere, și ce au descoperit despre ceilalți participanți. Este important că răspunsurile să fie cât mai complete și detaliate, iar facilitarea discuției va include întrebări suplimentare și sprijinul grupului. Este esențial ca grupul să asculte cu atenție fiecare răspuns și să înțeleagă importanța unei ascultări active.

3. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți.

Sedința 3. Emoțiile în determinarea traseului profesional.

Scopurile sedinței:

- Să definească și să recunoască diferite emoții;
- Să reprezinte verbal și nonverbal starea emoțională visavi de alegerea profesiei;
- Să analizeze relația dintre emoție și activitatea profesională.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 3 - *Emoțiile lui Plutcik*; fișa 4- *Cum ne ajută și ne incurcă emoțiile*.

1. Salutul.

2. Exercițiu practic: Jocul aplauze în cerc. *Scopul: Dezvoltarea coordonării și a atenției în grup, promovând sincronizarea și colaborarea între participanți prin ajustarea ritmului și preluarea inițiativei într-un cadru dinamic.* Primul participant începe prin a bate din palme rar, crescând treptat ritmul până la o bătaie scurtă și puternică. Apoi, următorul membru preia ritmul scurt, inversând treptat frecvența de la rapid la lent. Acest ciclu continuă până ajunge la ultimul participant.

3.Exercițiu practic. Cercul emoțiilor. Scopul: *Îmbunătățirea inteligenței emoționale prin recunoașterea și diferențierea emoțiilor familiare de cele necunoscute.* Moderatorul repartizează fiecărui participant fișa resursă cu „Emoțiile după Plutcik”. Participanții vor sublinia emoțiile necunoscute și vor hașura emoțiile cunoscute.

4. Prezentare teoretică: Emoțiile. *Scopul: familiarizarea participanților cu conceptele de bază legate de emoții.* În cadrul prezentării, vor fi abordate următoarele aspecte: definiția emoțiilor și a sentimentelor. Dat fiind că emoțiile și sentimentele sunt adesea confundate, vor fi oferite clarificări în acest sens. De asemenea, vor fi prezentate tipurile de emoții și rolul acestora în viața personală și profesională.

5. Exercițiu practic: Tehnică proiectivă. În cadrul acestui exercițiu, participanții sunt invitați să creeze un desen pe tema: „*Emoțiile și gândurile care apar în minte atunci când se gândesc la alegerea profesiei.*” Participanții sunt încurajați să asocieze liber și verbal cu ceea ce este reprezentat. Întrebările adresate subliniază importanța procesului de auto-reflecție și a exprimării propriilor gânduri și emoții legate de alegerea profesiei. Aspectul interactiv al acestei proceduri constă în faptul că fiecare participant primește feedback din partea celorlalți membri ai grupului, facilitând o perspectivă mai amplă asupra propriilor alegeri și a reprezentărilor lor. Moderatorul are rolul de a ghida discuția spre înțelegerea rolului emoțiilor în activitatea aleasă, inclusiv emoții plăcute și mai puțin plăcute, precum și sentimente de indecizie sau nesiguranță. Acest proces are ca scop evidențierea complexității relațiilor dintre emoții, alegeri profesionale și succesul în activitate.

6. Exercițiu practic: Cum ne ajută și ne încurcă emoțiile²³⁶. (fișa 4). *Scopul: Înțelegerea impactului emoțiilor asupra comportamentului propriu și dezvoltarea abilităților de gestionare a emoțiilor în contextul muncii.* Participanții vor forma 4 grupuri. Fiecare grup va alege una din emoțiile: bucuria, interes, furie, frică. Apoi vor completa tabelul în care vor indica modalitățile prin care emoția respectivă ajută și încurcă în activitatea profesională. Fiecare grup va prezenta fișa de lucru.

7. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 4: Aptitudinile și alegerea profesiei.

Scopurile ședinței:

- Să definească noțiunea de aptitudine;
- Să identifice predispozițiile proprii pentru profesie;
- Să identifice resursele personale și oportunitățile oferite de profesiile dorite.
- Să înțeleagă necesitatea exersării sistematice a aptitudinilor.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop, videoproiector.

Materiale speciale: fișa 5 - aptitudinile mele; fișa 6 - aptitudinile;

1. Salutul.

2. Exercițiul practic: Aplauzele. *Scopul: Participanții vor urma instrucțiunile moderatorului pentru a dezvolta atenția și sincronizarea în grup.* Moderatorul va oferi următorul mesaj: La enunțul

²³⁶ GOLOVEI L. *29 ore pentru cariera mea: (Ghid Metodologic pentru psihologii școlari și diriginți.* Ediția a II revăzută. Chișinău: Editura Sofart Studio, 2018. 227p., p.36-37. ISBN 978-9975-4304-7-0

„pentru mine” – vor aplauda o dată; La enunțul „pentru tine” – vor aplauda de două ori; La enunțul „pentru toți” – vor aplauda de trei ori.

3. Prezentarea teoretică: Aptitudinile. *Scopul: familiarizarea participanților cu conceptul de aptitudini și rolul lor în carieră.* Vor fi abordate următoarele aspecte: definirea aptitudinilor, tipurile de aptitudini, exemple concrete de aptitudini. Relația dintre aptitudini și personalitate.

4. Exercițiu practic: Aptitudinile mele. (fișa 5). *Scopul: conștientizarea propriilor aptitudini, atât cele puternic dezvoltate, cât și cele mai puțin dezvoltate, și să își definească obiectivele de dezvoltare personală și profesională.* Prin introspecție și analiză, participanții își vor putea identifica punctele tari și slabe, precum și aptitudinile pe care doresc să le îmbunătățească sau să le dobândească. Acest proces îi va ajuta să își clarifice imaginea de sine și să stabilească pașii necesari pentru a-și atinge potențialul ideal.

Fiecare persoană trebuie să scrie pe o foaie de hârtie:

- a) 5 aptitudini dezvoltate cel mai puternic; 5 tipuri de activități la care te descurci cel mai bine;
- b) 5 aptitudini mai puțin dezvoltate; 5 tipuri de activități la care te descurci cel mai prost;
- c) 5 aptitudini pe care ai vrea să le ai ideal; 5 tipuri de activități pe care ai vrea să le îndeplinești în mod calitativ. Răspunsurile la punctele "a" și "b" sunt reprezentarea subiectivă a persoanei despre sine – „Eul” real - este, iar punctul "c" reprezintă imaginea „Eul” ideal. Este necesar să ne asigurăm că fiecare participant finalizează sarcina. Participanții răspund la întrebările: (Ce știu să fac cel mai bine? Care sunt punctele mele tari? Care sunt punctele mele slabe? Ce aptitudini am? Care sunt aptitudinile pe care doresc să le folosesc în viitorul serviciu? Care sunt aptitudinile de care mai am nevoie? Ce pași este nevoie să întreprind pentru a dezvolta aceste aptitudini?) Se analizează răspunsurile participanților.

5. Exercițiu practic: Aptitudini și profesie²³⁷. (fișa 6). *Scopul: dezvoltarea abilităților participanților de a corela aptitudinile individuale cu profesiile potrivite.* Se formează grupul 4-5 participanți. Se propune anexa 6 fișa - aptitudini. Fiecare grup va identifica pentru fiecare aptitudine o listă de profesii recomandate.

6. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 5: Valorile și alegerea profesiei.

Scopurile ședinței:

- Să explice noțiunea de valori.

²³⁷ GOLOVEI L. *29 ore pentru cariera mea: (Ghid Metodologic pentru psihologii școlari și diriginți.* Ediția a II revăzută. Chișinău: Editura Sofart Studio, 2018. 227p., p.36-37. ISBN 978-9975-4304-7-0

- Să cunoască și să ierarhizeze valorile personale;
- Să decidă relația dintre valorile personale și succesul profesional

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 7-*Valorile după Robert Dilts și Peter Senge.*

1. Salutul.

2. Exercițiu practic. Valorile²³⁸. *Scopul: este să faciliteze comunicarea interpersonală și să încurajeze schimbul de idei și experiențe între participanți.*

Informație pentru moderator: Prin formarea de perechi și discutarea subiectelor anunțate de moderator, participanții vor avea ocazia să se cunoască mai bine, să-și dezvolte abilitățile de ascultare activă și să exploreze perspective diferite. Schimbarea interlocutorilor la fiecare subiect ajută la diversificarea interacțiunilor și la crearea unei atmosfere de deschidere și încredere.

Participanții formează perechi și discută subiectele anunțate de moderator. La fiecare subiect participanții își schimbă interlocutorii. În cadrul diadei, se va aborda și reflecta asupra celor mai importante lucruri pe care le-au învățat în acest an; ce apreciază cel mai mult la prieteni; valorile pe care le prețuiesc cel mai mult în viață și vor dezvălui câteva lucruri pe care doar foarte puțini oameni le cunosc despre noi.

3. Exercițiul practic: Blazonul valorilor. *Scopul: conștientizarea și explorarea valorile personale, atât cele moștenite de la părinți, cât și cele dezvoltate în prezent și cele pe care doresc să le dezvolte în viitor.* Prin desenarea unui blazon divizat în trei cadrane, participanții vor reflecta asupra formării și evoluției valorilor lor. Acest proces va facilita discuții despre modul în care valorile sunt formate, despre influențele în dezvoltarea acestora și despre legătura dintre valorile personale și profesionale și succesul personal și profesional.

Moderatorul solicită participanților să deseneze un blazon în creion simplu, care să-l divizeze pe orizontal în 3 cadrane.

I cadran – participantul să deseneze (sub forma de simbol, sau să scrie valorile preluate de la părinți;

II cadran – să descrie sau să deseneze, valorile care crede că le are în prezent;

III cadran – ce valori vrea să dezvolte pentru viitor.

- Cum ne formăm valorile ?
- Cine ne ajută în formarea valorilor ?
- Care este legătura dintre valorile personale și profesionale cu succesul vostru personal și profesional?

²³⁸ Ibidem

4. Prezentarea teoretică: Valorile. *Scopul: familiarizarea participanților cu noțiunea „valori” și rolul acestora în viața personală și profesională.* Se va explora importanța valorilor în luarea deciziilor și în modelarea comportamentului. De asemenea, se va analiza cum valorile influențează relațiile interpersonale și succesul profesional.

5. Exercițiul practic: (fișa 7) **Ierarhizarea valorilor mele.** *Scopul: identificarea și priorizarea valorilor personale, reflectând asupra celor mai importante aspecte care le definesc viața și caracterul.* Ai în față lista de valori creată de către Robert Dilts și Peter Senge. Uită-te cu atenție la fiecare valoare înscrisă pe listă și alege-ți 10 valori care crezi tu că te definesc mai bine, care sunt mai importante pentru tine.

2. Elimină 5 dintre cele 10 valori alese – gândește-te la care poți renunța în așa fel încât chiar și în lipsa lor, viața ta ar rămâne una în care te regăsești.

3. Ia cele 5 valori rămase și compar-o cu toate celelalte, întrebându-te care este mai importantă pentru tine și trece-o în fruntea listei. Continuă cu cea de-a doua valoare în același fel. Ar trebui să ai acum un top din 5 valori cu cea mai importantă în fruntea listei și cele mai puțin importante spre final.

4. Reia lista inițială cu toate valorile enumerate și scrie într-o coloană separate 5 valori conform cărora trăiești în momentul de față.

- Sunt diferențe între cele 2 topuri de câte 5 valori?
- Ce înseamnă să trăiești în concordanță cu acele valori reale și să faci schimbări reale în viața ta?

Sistemul de valori reflectă caracterul nostru și este stabil. Cu toate acestea, valorile individuale se pot schimba în ierarhie în funcție de deciziile noastre conștiente sau de anumite evenimente majore în viața noastră.

6. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 6: Motivația versus profesie

Scopurile ședinței:

- Să definească noțiunea de motivație
- Să stabilească tipul de motivație profesională;
- Să aprecieze rolul motivației în autodeterminare profesională.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 8 – Metafora celor 7 zidari.

1.Salutul.

2.Exercițiu parctic²³⁹. Stânca. Scopul: dezvoltarea abilităților de coordonare și echilibru, îmbunătățirea încrederii și a colaborării între participanți, precum și stimularea gândirii strategice și a creativității în depășirea obstacolelor.

Participanții se aranjează într-un rând formând o stânca. La 10 cm de la picioarele participanților se desenează o linie cu creta. Se lipește scoci colorat. După linia desenată este râpă. Fiecare participant crează piedici cu ajutorul genunchilor și coatelor. Primul participant traversează stânca fără a pași peste linia de marcaj a râpei, ținându-se de stâncă și trecând peste obstacole.

Ajungând la capăt se aranjează după ultima persoană. Ultimul participant din rând începe traversarea stâncii. Jocul continuă până când toți participanții traversează stânca.

3. Prezentare teoretică. Motivația. Scopul: familiarizarea participanților cu conceptul de motivație, diferitele tipuri de motivație (intrinsecă și extrinsecă) și rolul acesteia în cariera profesională. Vom utiliza metafora celor 7 zidari (fișa 8) pentru a introduce subiectul motivației și al motivelor care ne impulsionează.

4. Exercițiu practic: Vreau să muncesc. Scopul: explorarea motivației pentru alegerea unei profesii și conștientizarea criteriilor și preferințelor personale care influențează această decizie. De asemenea, exercițiul promovează reflecția asupra compromisurilor pe care suntem dispuși să le facem în cariera noastră și înțelegerea diversității în alegerile profesionale.

- Pentru fiecare profesie găsiți trei motive pentru care ați practica acea meserie. Scrieți individual o listă cu trei profesii (meserii, slujbe) care vă plac.
- Care sunt motivele pentru care ați practica cele trei profesii alese? Motivele scrise de participanți se notează pe un poster.
- Dacă ar fi să renunțați la unul dintre motivele enumerate, care ar fi acesta?
- Care ar fi singurul "compromis" pe care l-ai face vis-à-vis de profesia aleasă? Când alegem meseria, o facem la întâmplare sau avem anumite criterii, preferințe, dorințe, vise?
- De ce nu ne alegem toți aceeași profesie?

5. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 7: Aspirația și profesia

Scopurile ședinței:

- Sa identifice relația dintre autoapreciere și aspirații;

²³⁹ Idem, p.101

- Să stabilească nivelul aspirațiilor proprii;
- Să aprecieze rolul aspirațiilor în orientarea profesională.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A3; A4; A6; fișe de activitate individuală, laptop.

1. Salutul.

2. Exercițiu practic: Trei adevăruri și un fals. *Scopul: dezvoltă abilități sociale și vor crea legături mai puternice între ei, în timp ce se distrează și se cunosc mai bine.* Participanții își scriu prenumele și 3 afirmații fiind adevărate și una falsă. Apoi participanții formează perechi, prezintă unul altuia ce au scris și încearcă să ghicească informația falsă. La semnalul moderatorului participanții schimbă perechile. Exercițiul se repetă de câteva ori.

3. Exercițiul practic: Este bine să visăm... Se repartizează foi A4. *Scopul: dezvoltarea abilităților sociale și crearea legăturilor mai puternice între ei, în timp ce se distrează și se cunosc mai bine.*

Moderatorul oferă următoarele întrebări: Amintiți-vă la ce visați în anii de grădiniță. Notați; Amintiți-vă la ce visați în clasele primare. Notați; Amintiți-vă la ce visați în clasele de gimnaziu. Notați; Notați visele recente; Subliniați visele care s-au realizat; Tăiați cu o linie visele la care ați renunțat. Cât de realiste vi se par visele din trecut?

4. Prezentare teoretică: Aspirațiile. *Scopul: familiarizarea participanților cu noțiunea de aspirații și rolul acestora în autodeterminarea personală și profesională.* Se va explora: definiția și rolul aspirațiilor în autodeterminarea personală și profesională; cum nivelul aspirațiilor influențează succesul și satisfacția personală, precum și importanța autoaprecierii echilibrate.

5. Exercițiu practic: Diploma. *Scopul: consolidarea spiritului de echipă și îmbunătățirea cunoașterii reciproce între participanți prin recunoașterea și aprecierea calităților și realizărilor colegilor.* Exercițiul încurajează reflecția asupra autoaprecierii și modul în care aceasta este percepută de ceilalți, promovând astfel o conștientizare mai profundă a valorii personale și a importanței feedback-ului pozitiv. Se repartizează foi A5, markere, carioci, creioane colorate. Scrieți pe foiță numele și prenumele propriu. Se adună foile cu noțile făcute și se amestecă. Fiecare participant ia o foiță (numai nu cu numele său). Vă cunoașteți bine.

Cuvântul moderatorului: Știți în ce domeniu se descurcă cel mai bine colegii voștri, ce realizări are, ce – valori, aspirații și ce îi deosebesc de alții. Determinați prin în ce domeniu este cea mai bună persoana, numele cărei e scrisă pe foița extrasă de voi. Desenați o diplomă (foi A4) pentru această persoană. Participanții decernează unul altuia diplomele.

Reflecție:

- Corespunde nivelul autoaprecierii voastre cu aprecierea colegilor?
- Ce ați simțit, când vi s-a rostit numele?
- Pentru ce alte realizări pot fi înmânate diplome?
- Ce trebuie să facă o persoană, când este lăudată?
- Care este rostul laudelor, premiilor?
- Cum este influențată cariera de laudele și premiile primite?

Orice persoană își poate dezvolta multe calități care pot aduce succes. Este important ca în rezultatul premiei să nu uitați să continuați să lucrați la ele, să antrenați și să comparați permanent propria abilități dvs din trecut cu prezentul „aici și acum”.

6. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 8. Puncte forte și puncte slabe în alegerea profesiei

Scopurile ședinței:

- Sporirea motivației interne;
- Analiza caracteristicilor personale ca unul dintre factorii de selecție a profesiei.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 9 – *puncte forte/puncte slabe*; fișa 10 – *trăsături de caracter*.

1. Salutul.

2. Exercițiu practic: (Lucrul independent) Tehnica auto-descrierii. Scopul: dezvoltarea capacității de autoevaluare corectă. Participanților li este prezentată o listă de trăsături caracteriale, urmând că ei să aleagă acele trăsături care îi descriu. Lucrul, se desfășoară inițial individual, după care se revine în grupul mare pentru a analiza.

Instrucțiune:

Grupul este împărțit în subgrupe a câte 3 participanți. Fiecare participant completează Fisa - resursă: puncte tari/puncte slabe. (fișa 9). *Regulă.* Nu se folosesc termeni generali (sunt bun la toate, nu sunt bun de nimic).

Exemplu: (*Puncte tari:* nu fumez; *Puncte slabe:* sunt timidă, uneori dezorientată. *Oportunități:* am spațiul meu acasă. *Amenințări:* renunț ușor).

După finalizarea propriei analize, fișa va trece pe la colegii din subgrupă, care o va analiza și va cere explicații în caz că nu este în acord cu ceea ce este scris. Fiecare participant, va avea rolul de „oglină” pentru alți doi colegi.

2. Prezentare teoretică: Scopul: familiarizarea participanților cu noțiunea de maturitate psihologică și aspectele prin care se manifestă o persoană matură din punct de vedere psihologic. În

cadrul prezentării teoretice se va discuta : definiția maturității psihologice și importanța acesteia. Manifestările personalității mature în diverse aspecte ale vieții (social, profesional, familial).

3. Exercițiu practic: (fișa 10) **Scopul:** *Descoperirea caracteristicilor proprii de personalitate; identificarea căii de dezvoltare pentru atingerea trăsăturilor maturității personale.* Scrieți pe o foaie de hârtie:

- a) 10 trăsături de caracter și aspecte ale personalității tale care îți plac.
- b) 10 trăsături de caracter și aspecte ale personalității tale care nu îți plac.
- c) 10 trăsături de caracter și aspecte ale personalității pe care ți-ai dori să le ai în mod ideal.

Evaluarea aspectelor personalității și trăsăturilor de caracter

Discuția poate aborda următoarele subiecte:

- Ce înseamnă „trăsături pozitive și negative”?

Este interesantă discuția în acest sens atunci când aceeași calitate, exprimată în mod diferit, se regăsește în punctele "a" și "b" (de exemplu, sociabilitatea - în punctul "a" și vorbăria excesivă - în punctul "b").

- Ce profesii corespund caracterului acestei persoane?
- Ai ales profesia în funcție de caracterul tău?
- După ce criteriu îți alegi profesia - ca o expresie a trăsăturilor pozitive sau pentru a elimina trăsăturile negative?

În timpul discuției, este necesar să se abordeze problema auto-analizei raționale în opoziție cu auto-flagelarea sau analiza doar a trăsăturilor de personalitate negative sau doar a celor pozitive. Deoarece discuția va aborda cu siguranță tema dezvoltării aspectelor personalității și a trăsăturilor de caracter (punctul "c") pentru a construi cu succes propria viață de adult, este recomandat să oferiți participanților o descriere a personalității mature.

Ședința 9. Strategii de alegere a profesiei

Scopurile ședinței:

- Să identifice strategiile de alegere a profesiei;
- Să stabilească avantajele/dezavantajele metodelor de angajare la serviciu;
- Să analizeze istoriile de succes profesional al personalităților propuse;
- Să exploreze propriul viitor profesional.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 11 - *strategii de alegere a profesiei*;

1. Salutul.

2. Exercițiu practic: Jocul aplauze în cerc. Scopul: *îmbunătățirea coordonării și a concentrării participanților, precum și consolidarea coeziunii de grup. Prin transmiterea bătăii din palme, participanții își dezvoltă atenția și capacitatea de reacție rapidă, în timp ce se creează o atmosferă de colaborare și sincronizare.* Participanții sunt aranjați în cerc. Moderatorul transmite o bătaie din palme participantului din dreapta sa, iar acesta, la rândul său, transmite următorului participant, și tot așa, consecutiv pe cerc se transmite bataia din palme care este preluată și transmisă următorului participant.

3. Prezentarea teoretică: Strategii de alegere a profesiei. (fișă11). Scopul: *ghidarea participanților în procesul de alegere a unei profesii prin identificarea și evaluarea criteriilor esențiale care pot influența această decizie.* Exercițiul promovează conștientizarea factorilor personali, economici și sociali implicați în alegerea unei cariere și încurajează reflecția asupra importanței fiecărui criteriu în contextul individual al fiecărui participant. Se va discuta câteva strategii, ce pot fi utilizate în alegerea profesiei.

4. Exercițiu practic: Angajare la serviciu (lucrul în grup). Scopul: *explorarea și evaluarea diferitelor metode de angajare la serviciu, prin identificarea avantajelor și dezavantajelor fiecărei metode. Participanții vor învăța să analizeze critic diversele abordări de căutare a unui loc de muncă și să își dezvolte abilitățile de prezentare și argumentare în fața unui grup.*

Se formează 3 grupuri. Fiecare grup extrage câte 2 fișe pe care sunt scrise metode de angajare la serviciu: Anunțuri de ziare; Agenții de recrutare a forțelor de muncă; Internetul; Scrisori țintă; Vizitele personale; Rețeaua de socializare. Se repartizează postere marchere, fiecare grup notează pe poster avantajele și dezavantajele metodelor extrase. Se prezintă în grup și se discută postere realizate.

5. Exercițiu practic: Activitatea Pro sau Contra (15 min.) Scopul: *stimularea reflecției și a dezbaterilor între participanți cu privire la diferitele percepții și atitudini legate de alegerea și planificarea carierei.* Participanții vor avea ocazia să își exprime opiniile, să argumenteze alegerile făcute și să își dezvolte abilitățile de gândire critică și comunicare.

Moderatorul citește afirmațiile. Elevii se deplasează în sală spre dreapta dacă răspund cu „DA”, spre peretele din stânga dacă răspund cu „NU”, rămân pe mijloc dacă răspund cu „NU ȘTIU”. Participanții argumentează alegerile. (Există o singură profesie/ocupație care mi se potrivește. Părinții, un test sau un expert știu mai bine ca mine ce ar trebui să fac. Toată lumea trebuie să aibă succes în carieră, chiar dacă aceasta înseamnă să faci lucruri care nu îi interesează. Profesia mea trebuie să fie ideală, să îmi satisfacă toate dorințele și nevoile. Piața muncii se schimbă atât de repede, încât nu poți efectiv să-ți planifici viitorul. Individul trebuie să aibă control total asupra carierei lui. Este foarte important motivul material, planificând cariera (ce salariu voi avea?) Planificarea carierei este dictată de condițiile de viață.

Succesul în carieră depinde de starea sănătății persoanei. Interesele profesionale ale personalității sunt mai presus decât interesele societății. Reflecții asupra subiectului strategii de alegere a profesiei.)

6. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 10: Planificarea carierei.

Scopurile ședinței:

- Să definească noțiunea de carieră, planificarea carierei;
- Să identifice etapele realizării unui scop;
- Să stabilească stadiul în luarea deciziilor legate de carieră;
- Să elaboreze un plan profesional.

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 12 - *Stiluri decizionale*; fișa 13 - *Pași în realizarea carierei*.

1. Salutul.

2. Exercițiu practic: Floarea. *Scopul:* Să conștientizeze că toți suntem diferiți și parcurgem drumul diferit. Participanții sunt aranjați în cerc, fiecare având o foaie A4. La indicațiile moderatorului, aceștia vor urma pașii ceruți, având ochii închiși. Indicațiile moderatorului: Îndoți foia în jumătate și rupeți colțul din dreapta de sus, apoi îndoți foaia iar în jumătate și rupeți colțul din stânga de jos. Îndoți încă o dată foaia în jumătate și rupeți colțul din stânga de sus. Deschideți ochii și observați ce v-a reușit?

Participanții desfac foile și răspund la următoarele întrebări:

Ce observați la foaia voastră?

Ce observați la foile colegilor, sunt la fel sau diferite?

A fost aceleași instrucțiuni pentru toți?

Ce a făcut rezultatul să fie diferit?

Reflecție: Modul prin care vedem și percepem lumea este diferit.

3. Exercițiu practic: Imagerie ghidată cu activitate de desen în echipă. *Scopul:* Înțelegerea și conștientizarea emoțiilor pe parcursul realizării obiectivelor stabilite. Exercițiul decurge în 2 etape:

1. Relaxare musculară – se va folosi tehnica de relaxare din ședința 2.

2. Imagerie ghidată - folosind „simbolul: Muntele” pentru a ghida vizualizarea.

Cuvântul moderatorului: Participanții primesc foi A4 și creioane colorate pentru a desena ceea ce au vizualizat (muntele și drumul parcurs pe el). Ulterior, fiecare participant își va prezenta desenul și îl va analiza, folosind un algoritm stabilit. (Ce ai desenat? Cum a fost parcurs calea spre vârful muntelui și înapoi? Care au fost resursele tale în atingerea acestui scop? Este vreo asociație între drumul parcurs pe munte și profesia pe care vrei să o alegi? Ce dificultăți ai identificat în drumul către alegerea

profesiei? În viața reală care ar fi resursele pentru a ajunge la destinația profesională. Ce emoții simți acum, când ai efectuat acest traseu?)

4. Prezentare teoretică: Planificarea carierei. *Scopul: familiarizarea participanților cu noțiuni de bază în planificarea carierei sale.* În cadrul discuției, se va aborda mai multe puncte : se va defini conceptul de carieră profesională, evidențiind importanța cunoștințelor teoretice și a deprinderilor practice. Se va explora motivele pentru care oamenii își doresc o carieră; beneficiile pe care aceasta le poate aduce; pașii necesari pentru a construi o carieră de succes, subliniind importanța autoevaluării și a explorării oportunităților. Se va detalia ce presupune planificarea carierei, accentuând elementele esențiale ale planificării carierei, cum ar fi stabilirea obiectivelor clare pe termen scurt, mediu și lung. Se va explica de ce este crucial să planificăm cariera pentru a atinge succesul și satisfacția profesională. În final, se va discuta despre primul pas în planificarea carierei: luarea unei decizii informate și bine fundamentate. (se va face referiri la harta informațională elaborată în prima ședință).

5. Exercițiu practic: Stiluri decizionale. (fișa12). Moderatorul repartizează fișa resursă: Stiluri decizionale și explică stilurile de a lua decizii. Fiecare participant identifică stilul propriu de a lua decizii în diferite situații. Discuții și prezentarea în grup a stilurilor decizionale.

6. Exercițiu practic: Pași în realizarea carierei. *Scopul: suport în elaborarea un plan profesional detaliat și structurat, prin autoevaluare, definirea clară a scopurilor, organizarea acțiunilor necesare, identificarea resurselor și obstacolelor, și determinarea cunoștințelor și aptitudinilor suplimentare necesare pentru atingerea obiectivelor lor.* **Moderatorul** repartizează fișa resursă: Pași în realizarea carierei. Participanții analizează fișa – resursă (fișa 13) și elaborează un plan profesional.

7. Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 11: Deprinderi noi pentru baza carierei profesionale

Scopurile ședinței:

- Să generalizeze informația analizată pe parcursul ședințelor;
- Să elaboreze psihograma profesiei alese;

Materiale generale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop.

Materiale speciale: fișa 14 – *profesiograma*.

1. Salutul.

2. Exercițiul practic: Imagerie ghidată cu activitate de desen în echipă: motivul: „Pomi și fructe”. *Scopul: conștientizarea calităților, deprinderilor, aptitudinilor pe care le are fiecare participant.* Exercițiul decurge în 3 etape: **Relaxare musculară** – se va folosi tehnica de relaxare din ședința doi. **Imagerie ghidată** – În motivul „pomi și fructe” se va folosi următorul mesaj: „În Orient se

spune că oamenii se cunosc nu întâmplător. Există câteva cauze, care ne fac să întâlnim anume oameni de care avem nevoie, să-i cunoaștem pe cei, care ne vor deveni prieteni apropiați, parteneri de viață. Una din acestea constă în faptul că-i întâlnim pe cei, care adoma unor pomi într-o livadă formează împreună cu noi un ansamblu prin care ne completăm reciproc, ne susținem unul pe altul, învățăm unul de altul. Să facem o călătorie prin această livadă fermecată. Așadar, ne aflăm într-o livadă. Pomi arătoși, cu coroane doldora de rod se înșiruie, fiecare din ei reprezentând un om, pe care îl cunoaștem bine, cu care ne simțim bine, de care avem nevoie. Priviți chiar în fața dvs. e un măr, cu fructe aromate, cu o coroană rotundă și bine aranjată, îngrijită de grădinar. Alături un vișin, doldora de rod, fructele lui sunt adoma unor cercei eleganți cu rubine. Dar cât de plăcută e atingerea tulpinii cireșului-lucioasă, caldă, mângâietoare. Deși e o livadă de pomi fructiferi, chiar în centru s-a postat un stejar arătos. Probabil l-au plantat aici ca să mențină cu rădăcinile-i puternice solul, sau poate pentru a aranja în umbra lui banca, pe care odihnește grădinarul. Plimbați-vă prin livadă, admirați pomii, pe care –i considerați prieteni, încercați să înțelegeți prin ce vă atrag, ce vă oferă. Iar acum cautați pomul care vă simbolizează. Apropiați-vă de acesta, admirați-l, discutați cu el. Puteți discuta cât doriți. Când a-ți finalizat discuția, reveniți încet-încet, în prezent, aici și acum”.

3. Desenul. Participanții primesc foi A4 și creioane colorate pentru a desena ceea ce au vizualizat (o livadă cu copaci). Pe o altă foaie A4, fiecare participant va desena copacul care îl simbolizează. Fiecare participant își va prezenta desenul și îl va analiza, folosind un algoritm stabilit. La finalul discuției, desenul cu pomul singular va fi aranjat pe podea. (Ce a-ți vizualizat? Povestiți despre copacul dvs? Ce pomi din grupul nostru se aseamănă cu cei din grădina vieții dvs? Aranjați o livadă din pomii pe care i-ați desenat? Lângă ce pom vă simțiți cel mai bine? Cum se simte pomul dvs. în grădina pe care am sădit-o împreună cu colegii din grupul nostru? Ce emoții v-a trezit ceea ce a-ti vizualizat ?)

Exercițiul practic: Profesiograma. (fișa14). *Scopul: Să ajute participanții să identifice și să înțeleagă cerințele specifice ale unei profesii, să-și evalueze propriile calități în raport cu aceste cerințe și să elaboreze un plan de dezvoltare personală pentru a dobândi aptitudinile și abilitățile necesare, facilitând astfel o potrivire mai bună între calitățile personale și cerințele profesionale.*

Se va veni cu mesajul: Până în prezent, am discutat despre valori, abilități, aptitudini, trăsături de caracter. Astăzi, vom elabora Profesiograma – este descrierea profesiei ce include cerințele profesiei față de calitățile personale ale voastre.

Instrucțiuni:

Identificarea profesiei: Alegeți o profesie care vă interesează sau pe care o considerați potrivită pentru voi.

Cerințele profesiei: Notați toate cerințele pe care le are profesia respectivă. Gândiți-vă la abilități tehnice, aptitudini, trăsături de caracter și alte calități necesare.

Analiza personală: Evaluați-vă propriile calități și comparați-le cu cerințele profesiei. Identificați punctele forte și aspectele pe care trebuie să le dezvoltați.

Plan de dezvoltare: Elaborați un plan concret pentru a vă îmbunătăți calitățile personale și pentru a dobândi aptitudinile necesare. Stabiliți obiective clare și termene pentru atingerea acestora.

Resurse și suport: Identificați resursele și persoanele care vă pot ajuta în procesul de dezvoltare. Gândiți-vă la cursuri, mentori, materiale de studiu și alte surse de suport.

Reflectarea asupra progresului: Periodic, analizați-vă progresul și ajustați planul de dezvoltare în funcție de nevoile și realizările voastre.

Autoevaluarea finală și feedback-ul oferit de participanți. Fiecare participant spune ce a aflat, ce a învățat în cadrul ședinței.

Ședința 12: Totalizarea rezultatelor și finisarea activității grupului

Scopurile ședinței:

- Consolidarea cunoștințelor acumulate în cadrul trainingului
- Totalizarea rezultatelor trainingului;
- Stabilirea unor moduri de dezvoltare a abilităților cultivate în training;

Materiale: creioane, carioci, pixuri, foi A4; A3; fișe de activitate individuală, laptop, videoproiector

Materiale speciale: fișa 15 - *Ce am învățat despre mine și pentru mine.*

1. Salutul.

2. Exercițiu practic: „Ce am învățat despre mine și pentru mine”. (fișa 15) *Scopul: facilitarea reflecției personale și a autoevaluării, oferind participanților oportunitatea de a-și exprima gândurile și sentimentele legate de experiențele lor.* Prin completarea și discutarea enunțurilor, participanții își vor clarifica dorințele și aspirațiile pentru viitor, îmbunătățindu-și astfel înțelegerea de sine și abilitatea de a-și seta obiective clare. După completarea enunțurilor, fiecare participant va verbaliza dorințele și aspirațiile sale de viitor.

3. Exercițiul practic: Imagerie ghidată cu activitate de desen (lucrul individual). *Scopul: Înțelegerea și conștientizarea emoțiilor pe parcursul realizării obiectivelor stabilite.* Exercițiul decurge în 2 etape: **Relaxare musculară** – se va folosi tehnica de relaxare din ședința doi. **Imagerie ghidată.** În simbolul „eu peste 1 an, peste 5 ani, 10 ani” se va folosi următorul mesaj: selectarea unui **un loc sigur** pentru el precum câmpie sau alt loc sigur. Ulterior, se va descrie - anotimpul, momentul zilei, aspectul fizic al participantului, emoțiile pe care le are. Despre moment se va descrie siguranța, limitele, emoțiile. În pauzele de tăcere ale participanților întrebați: Ce se întâmplă acum?

Iar acum imaginați- vă că au trecut 5 ani. Din nou, se va descrie aspectul fizic. Descrie persoanele importante ce fac parte din viața participanților, dacă au apărut persoane noi, rolul acestor

persoane în viața participantului. Să descrie o zi de lucru în viața personală și profesională. Descrierea emoțiilor. Diferențe dintre 2 perioade ale vieții (peste un an și peste 5 ani).

Iar acum imaginați-vă că au trecut încă 5 ani. Așadar cum vă vedeți după 10 ani? Din nou, se va descrie aspectul fizic. Descrie persoanele importante ce fac parte din viața participanților, dacă au apărut persoane noi, rolul acestor persoane în viața participantului. Să descrie o zi de lucru în viața personală și profesională. Descrierea emoțiilor. Diferențe dintre 2 perioade ale vieții (între 1 an și 10 ani).

Suport pentru moderator: Dacă exteriorul diferă cu mari diferențe, atunci e posibil că persoana nu se acceptă pe sine așa cum este, posibil pot fi traume aici, își satisface latura narcisică, care a fost posibil neacoperită și face mari metamorfoze sau poate fi vorba de o dorință de o mare ambiție.

Ne ghidăm după subiect. La finalul imageriei urmează să revină la locul de protecție și siguranță. Fiecare participant va menționa semnificația, importanța locului, emoțiile pe care le-au trăit pe parcursul imageriei ghidate. E important fiecare să vorbească aici, să nu rămână în starea confuză.

4. Exercițiu practic: Totalizare. *Scopul: consolidarea învățării și încurajarea autoevaluării, oferind participanților ocazia de a reflecta asupra progresului lor și de a-și exprima încrederea în abilitățile dobândite.* Moderatorul le propune participanților să închidă ochii și să-și amintească cum au venit în grup, pe cine cunoșteau mai puțin și cum s-au simțit la prima ședință, cât și pe parcursul programului de training. Exercițiul continuă cu sugestii, elemente de relaxare și reflecții asupra achizițiilor acumulate în cadrul programului. Participanții, se vor expune continuând cele trei enunțuri: „Eu știu, eu pot, eu fac” în corespundere cu cele însușite în cadrul programului.

Anexa 4.2. Fișe pentru Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale

FIȘA 1. Regulile grupului.

1. În comunicarea cu membrii grupului ași dori ca...;
2. În comunicarea cu membrii grupului NU ași dori ca...;
3. Ași dori să nu acordăm atenție...;
4. Vom utiliza timpul cu succes dacă...;
5. Vom irosi în zădar timpul dacă...;

FIȘA 2. Harta informațională.

Aspecte	caracteristici
1. Ce îmi place ?	
2. Ce aș dori să știu sau să fac în asociație cu ce îmi place?	
3. În ce profesie aș putea realiza acest lucru?	
4. Ce am nevoie pentru a obține această profesie?	

FIȘA 3. Emoțiile după Robert Plutchik.

mânia	tristețea	frica	bucuria	iubirea	surpriza	dezgustul	rușinea
furie	deprimarea	anxietate	fericire	acceptare	șocul	dispreț	vinovăție

resentiment	mâhnirea	nervozitate	ușurare	prietenia	mirarea	aversiunea	jenă
exasperare	imbufnarea	preocupare	mulțumire	încrederea		detestarea	supărare
indignare	melancolia	neînțelegerea	binecuvântare	amabilitate		repulsia	remușcarea
negarea	mila de sine	îngrijorarea	încântare	afinitatea			umilința
irascibilitate	singurătatea	teamă	mândrie	devotamentul			regretul.
ostilitate	disperarea	spaima	plăcere	adorția			
ura		groza	răsplată	dragostea			
		fobia	satisfacție	mila			
		panica	extaz				

FIȘA 4. Cum ne ajută și ne încurcă emoțiile

Cum ne ajută?	Cum ne încurcă?
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
...	

FIȘA 5: Aptitudinile mele.

Tipuri de aptitudini Ce este caracteristic pentru mine?

Aptitudini Tehnice:	Programare: Abilitatea de a scrie cod în diferite limbaje de programare. Analiza datelor: Capacitatea de a colecta, procesa și analiza seturi mari de date. Administrare de sistem: Gestionarea și întreținerea sistemelor informatice și a rețelilor. Dezvoltare de software: Proiectarea, crearea și testarea aplicațiilor software.
Aptitudini Cognitive:	Gândire analitică: Capacitatea de a analiza informații complexe și de a lua decizii informate. Rezolvare de probleme: Abilitatea de a identifica problemele și de a găsi soluții eficiente. Creativitate: Generarea de idei noi și inovative pentru produse, servicii sau procese. Gândire critică: Evaluarea obiectivă a argumentelor și identificarea punctelor forte și slabe.
Aptitudini Interpersonale:	Comunicare: Abilitatea de a transmite informații clar și eficient, atât verbal, cât și în scris. Lucru în echipă: Colaborarea eficientă cu colegii și contribuirea la atingerea obiectivelor comune. Empatie: Înțelegerea și răspunsul la sentimentele și perspectivele altora. Negociere: Capacitatea de a ajunge la acorduri benefice prin discuții și compromisuri.
Aptitudini de Management:	Planificare: Organizarea și prioritizarea sarcinilor pentru a atinge obiectivele. Leadership: Inspirarea și motivarea echipei pentru a atinge performanțe ridicate. Managementul timpului: Gestionarea eficientă a timpului pentru a îndeplini sarcinile la termen. Decizie: Luarea deciziilor informate și responsabile în contexte variate.
Aptitudini Personale:	Adaptabilitate: Capacitatea de a se ajusta la schimbări și de a învăța lucruri noi. Perseverență: Persistența în fața obstacolelor și menținerea motivației. Autodisciplină: Capacitatea de a-și controla comportamentul și de a-și menține concentrarea. Inteligență emoțională: Capacitatea de a recunoaște, înțelege și gestiona propriile emoții și pe ale altora.
Aptitudini de Lărgire a Perspectivei:	Curiozitate: Dorința de a explora și învăța lucruri noi. Mentalitate globală: Înțelegerea și respectarea diversității culturale și globale. Strategie: Capacitatea de a vedea imaginea de ansamblu și de a planifica pe termen lung.

FIȘA 6. Aptitudinile

Aptitudini	
elocvență	
creativitate	
dexteritate	
Prestanță	
procesare	

FIȘA 7. Valorile după Robert Dilts și Peter Senge

Responsabilitate	Aventura	Frumusete
Provocare	Comunitate	Competenta
Cultura	Educatie	Faima
Familie	Libertate	Adevar
Statut/statut intelectual	Autocunoastere	Dezvoltare profesionala
Bani	Bucurie	Bunastare
Calitatea lucrurilor pe care le fac	Calitatea relatiilor	Calm
Competențe	Cunostinte	Dezvoltare personala
Dragoste, afectiune	Hobby-uri	Independenta
Influenta	Intelepciune	Intimitate
Leadership	Liniste sufleteasca	Loialitate
Masculinitate	Natura	Onoare
Ordine	Pace	Prietenie
Puritate	Putere	Recunoastere
Relatii personale	Respect de sine	Sanatate
Sensul vietii	Siguranta	Siguranta locului de munca
Sinceritate	Spiritualitate	Stabilitate

FIȘA 8. Metafora celor 7 zidari.

Timp de câteva săptămâni, din valea vecină se auzeau sunete bizare. În sat se bârfea mult despre ce ar fi putut însemna aceste sunete, dar nimeni nu le înțelegea. Nici chiar căpetenia satului nu auzise vreodată ceva asemănător. În sfârșit, unul din tinerii satului a hotărât să plece peste munte și să vadă ce se întâmplă acolo. După două zile, el a atins vârful muntelui și a văzut că în vale zeci de oameni munceau lângă niște pietre mari, cu ciocane și târnăcoape. Când a ajuns în vale, s-a apropiat de tânărul din capătul coloanei și l-a întrebat: „Ce faci?”

„Eu îmi omor timpul, până nu mă eliberez de lucru!”

Tânărul, uimit, s-a apropiat de o femeie care muncea alături:

- Mă iertați, dar dumneavoastră, ce faceți?
- Eu muncesc pentru a întreține propria familie.

Următorul a răspuns: „Eu clădesc pietre”.

Tânărul a repetat întrebarea, adresându-se următorului zidar:

- Eu clădesc o catedrală.
- Aha! Eu încep să înțeleg, a exclamat tânărul.

Apropiindu-se de următoarea femeie, a întrebat-o ce face:

- Eu ajut la construirea catedralei.
- Minunat! a exclamat tânărul, dar dumneavoastră? s-a adresat vecinului ei.
- Eu ajut să construiesc această catedrală pentru a sluji tuturor celor care vor avea nevoie de ea și, în paralel, să mă salvez pe mine. Eu caut propria salvare prin ajutorarea altor persoane.

În sfârșit, tânărul s-a adresat ultimului zidar, un bătrân vîoi, cu ochi strălucitori și zâmbet pe buze:

- Dar dumneavoastră, ce faceți?

- Eu? a zâmbit bătrânul. Ce fac? și a râs în hohote. Acest egou s-a contopit mulți ani în urmă cu Dumnezeu. Nu există nici un fel de „Eu” care ar face ceva. Prin acest corp acționează Dumnezeu, ajutând toți oamenii să se trezească și să vină la El.

7 oameni prelucrau pietre. Dar cât de diferite erau motivele și viețile lor!

FIȘA 9. Puncte forte/puncte slabe.

Puncte tari – calități care te recomandă	Puncte slabe – aspecte care te dezavantajează.
Oportunități – sau ceea ce te ajută	Amenințări – sau ceea ce te împiedică.

FIȘA 10. Caracteristicile personalității.

Îngrijit	Degajat	Pasionat
Nepăsător	Nervos	Perseverent
Receptiv	Nehotărât	Îngăduitor
Mândru	Reținut	Înțelegător
Grosolan	Agresiv	Entuziasmat
Vesel	Supărăcios	Indolent
Grijuliu	Prudent	Impertinent
Timid	Marinimos	Tandru
Individuos	Pedant	Compătimator
Ranxiunos	Vioi	Sfios
Sincer	Rebel	Creativ
Rafinat	Rațional	Violent
Capricios	Ferm	Indulgent.
Credul	laș	Insistent.

FIȘA 11. Strategii de alegere a profesiei.

- activitatea desfășurată să fie propria alegere;
- să aveți aptitudinile și abilitățile necesare profesiei alese;
- să doriți să faceți această profesie o perioadă de timp cât mai îndelungată;
- activitatea desfășurată să vă aducă satisfacție și împlinire;
- condițiile de lucru să fie cele dorite;
- câștigul financiar să corespundă așteptărilor voastre;
- să fie o activitate cu cerere pe piața muncii și peste 10 ani pe cât posibil;
- să nu simțiți că depuneți efort, ci că sunteți plătiți, pentru a face ceea ce vă place;
- să vă facă plăcere să vă perfecționați continuu în acest domeniu;
- să vă creeze un echilibru profesie-viață.

FIȘA 12. Stiluri decizionale

Situația 1: Ești liderul unui proiect important la școală și trebuie să alegi între două idei propuse de colegii tăi pentru proiectul final. Timpul este limitat și trebuie să iei o decizie rapidă.

Situația 2: Familia ta încearcă să decidă unde să meargă în vacanța de vară. Tu crezi că fiecare membru ar trebui să își exprime preferințele și să ajungeți împreună la o destinație comună.

Situația 3: La o întâlnire de echipă, îți dai seama că părerile sunt împărțite și nimeni nu pare să cedeze. În loc să forțezi o decizie, decizi să amâni hotărârea până la următoarea întâlnire.

Situația 4: În calitate de căpitan al echipei de fotbal, trebuie să alegi cine va fi titular în meciul următor. Înainte de a lua decizia finală, discuți cu antrenorul și cu alți coechipieri pentru a aduna opinii.

FIȘA 13.

1) Autoevaluarea, colectarea informațiilor despre propria persoană (valori, interese, abilități, activități preferate) și mai ales, în evaluarea lor.

- 2) Hotărăște exact ce vrei și fii concret. Definește scopul cât mai clar posibil.
- Ce îți dorești? În ce domeniu?
- 3) Scrie scopul. Un scop nepus pe hârtie e doar o dorință, un scop fără energie. Când scrii scopul, îți creezi o țintă exactă.
- 4) Pune un termen limită scopului. Orice scop trebuie să fie finit în timp.
- 5) Stabilirea căilor și mijloacelor de realizare a scopurilor propuse.
- Ordonează acțiunile în vederea realizării lor.
 - Notează consecințele pentru fiecare acțiune.
 - stabilește datele limită pentru fiecare acțiune.
 - Identifică resursele necesare.
- 6) Identifică obstacolele posibile în atingerea scopului tău.
- Ce ar putea merge prost?
 - Ce stă între tine și scopul tău?
 - De ce scopul încă nu e realizat?
 - Ce te reține sau ar putea să te tragă înapoi?
- 7) Stabilește cunoștințele și aptitudinile în plus de care vei avea nevoie pentru a-ți realiza scopul. Pentru a realiza ceva nou va trebui să înveți să faci ceva ce nu ai mai făcut până acum. Orice scop nou cere acumularea și aplicarea unor cunoștințe și aptitudini.
- 8) Stabilește care sunt oamenii care îți sunt de folos și de colaborarea cărora o să ai nevoie pentru ați atinge scopul. Cu cât obiectivele sunt mai mari, cu atât vei avea nevoie de mai mulți oameni.
- 9) Fă o listă cu toate răspunsurile de mai sus și organizează-le în funcție de priorități.
- Ce ar trebui să faci mai întâi?
 - Care lucru e cel mai important?
 - Când faci o listă de activități pe etape și după priorități înseamnă că faci un plan, o serie de sarcini de îndeplinit pas cu pas care te conduce inevitabil către scop.
- 10) Urmărirea realizării scopurilor este acțiunea prin care individul își contabilizează succesele și eșecurile în raport cu planurile propuse și, în funcție de constatările făcute, își menține vechile scopuri sau își propune noi scopuri.

FIȘA 14: Profesiograma.

	Aspecte	Detalii
1.	Profesia aleasă	
2.	Cerințe ale profesiei	
3.	Punctele mele forte	
4.	Aspecte de îmbunătățit	
5.	Plan de dezvoltare	
6.	Resurse necesare (interne și externe)	
7.	Factori externi ce contribuie la realizarea scopului	
8.	Factori interni la realizarea scopului	
9.	Suportul necesar	
10.	Termen limită.	

FIȘA 15.

Continuă enunțurile de mai jos...
Am aflat că...
M-a impresionat..
Am descoperit...
Am fost uimit/a...
Am fost decepționat...
Cel mai important lucru pentru mine a fost.

Anexa 5. Prelucrarea statistică a datelor din cadrul experimentului formativ

Tabelul 5.1. Compararea valorilor medii pentru GE și GC pentru evaluarea orientării sensului vieții – date test

Test Statistics ^a						
	Sensul vieții	Scopuri în viața	Procesul vieții	Rezultatul vieții	LC- Sine	LC-Viața
Mann-Whitney U	112.000	102.500	99.000	111.000	100.500	104.000
Z	-.021	-.416	-.561	-.062	-.499	-.353
Asymp. Sig. (2-tailed)	.983	.678	.575	.950	.618	.724
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	1.000 ^b	.683 ^b	.595 ^b	.967 ^b	.624 ^b	.744 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ						
b. Not corrected for ties.						

Tabelul 5.2. Compararea valorilor medii pe GE și GC pentru preferințele valorice și oriebtările aspiraționale – date test

Test Statistics ^a								
	Autodezvoltare	Satisfacție spirituală	Creativitate	Contacte sociale	Prestigiu personal	Realizări	Statut material	Pastrarea individualității
Mann-Whitney U	89.000	98.000	106.500	112.000	95.500	93.500	104.000	107.500
Z	-1.008	-.621	-.251	-.021	-.716	-.812	-.360	-.213
Asymp. Sig. (2-tailed)	.313	.535	.801	.983	.474	.417	.719	.831
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.345 ^b	.567 ^b	.806 ^b	1.000 ^b	.486 ^b	.436 ^b	.744 ^b	.838 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ								
b. Not corrected for ties.								

Tabelul 5.3. Compararea valorilor medii pe GE și GC pentru valoarea domeniilor vieții – date test

Test Statistics ^a						
	Viața profesională	Studii	Viața de familie	Implicarea socială	Predilecții	Activitate fizică
Mann-Whitney U	96.000	98.500	95.500	89.500	108.500	100.000
Z	-.705	-.594	-.717	-.995	-.169	-.534
Asymp. Sig. (2-tailed)	.481	.553	.474	.320	.866	.593
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.512 ^b	.567 ^b	.486 ^b	.345 ^b	.870 ^b	.624 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ						
b. Not corrected for ties.						

Tabelul 5.4. Compararea valorilor medii pe GE și GC pentru IP – date test

Test Statistics ^a				
	IP nedefinită	IP impusă	Moratoriu (criza) IP	IP formată
Mann-Whitney U	112.000	66.500	101.000	93.500
Z	-.021	-1.977	-.483	-.793
Asymp. Sig. (2-tailed)	.983	.048	.629	.428
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	1.000 ^b	.056 ^b	.653 ^b	.436 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ				
b. Not corrected for ties.				

Tabelul 5.5. Compararea valorilor medii pe GE și GC pentru maturitatea psihologică și socială – date test

Test Statistics^a							
	Responsabilitate	Toleranța	Autodezvoltarea	Gândire pozitivă	Independența	Nivel maturitate psihologică	Nivelul maturității sociale
Mann-Whitney U	110.000	104.000	107.500	72.000	102.500	101.000	99.500
Z	-.105	-.359	-.209	-1.687	-.418	-.477	-.540
Asymp. Sig. (2-tailed)	.917	.719	.834	.092	.676	.633	.589
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.935 ^b	.744 ^b	.838 ^b	.098 ^b	.683 ^b	.653 ^b	.595 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ							
b. Not corrected for ties.							

Anexa 6. Prelucrarea statistică a datelor din cadrul experimentului de control

Tabelul 6.1. Compararea test-retest a valorilor medii în GE pentru orientarea sensului vieții

Test Statistics ^a						
	Sensul vieții	Scopuri în viață	Procesul vieții	Rezultatul vieții	LC- Sine	LC - Viața
Z	-3.325 ^b	-3.328 ^b	-3.014 ^b	-3.300 ^b	-3.070 ^b	-3.297 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.001	.001	.003	.001	.002	.001
a. Wilcoxon Signed Ranks Test						
b. Based on negative ranks.						

Tabelul 6.2. Compararea test-retest a valorilor medii în GE pentru preferințele valorice

Test Statistics ^a							
	Autodezvoltare	Satisfacție spirituală	Creativitate	Contacte sociale	Prestigiu personal	Statut material	Pastrarea individualității
Z	-3.145 ^b	-2.700 ^b	-1.822 ^b	-1.652 ^b	-2.680 ^b	-1.893 ^b	-3.195 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.002	.007	.068	.099	.007	.058	.001
a. Wilcoxon Signed Ranks Test							
b. Based on negative ranks.							

Tabelul 6.3. Compararea test-retest a valorilor medii în GE pentru valoarea domeniilor de viață

Test Statistics ^a						
	Viața profesională	Studii	Viața de familie	Implicarea socială	Predilecții	Activitate fizică
Z	-2.772 ^b	-2.917 ^b	-2.684 ^b	-3.198 ^b	-2.834 ^b	-2.114 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.006	.004	.007	.001	.005	.035
a. Wilcoxon Signed Ranks Test						
b. Based on negative ranks.						

Tabelul 6.4. Compararea test-retest a valorilor medii în GE pentru IP

Test Statistics ^a				
	IP nedefinită	IP impusă	Moratoriu (criza) IP	IP formată
Z	-1.388 ^b	-2.223 ^b	-1.919 ^b	-3.414 ^c
Asymp. Sig. (2-tailed)	.165	.026	.055	.001
a. Wilcoxon Signed Ranks Test				
b. Based on positive ranks.				
c. Based on negative ranks.				

Tabelul 6.5. Compararea test-retest a valorilor medii în GE pentru maturitatea psihologică și social

Test Statistics ^a							
	Responsabilitate	Toleranță	Autodezvoltare	Gândire pozitivă	Independență	Nivel maturitate psihologică	Nivelul maturității sociale
Z	-1.085 ^b	-.747 ^b	-1.231 ^b	-.035 ^c	-1.654 ^b	-2.102 ^b	-2.984 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.278	.455	.218	.972	.098	.036	.003
a. Wilcoxon Signed Ranks Test							
b. Based on negative ranks.							
c. Based on positive ranks.							

Tabelul 6.6. Compararea test-retest a valorilor medii în GC pentru orientarea sensului vieții

Test Statistics ^a						
	Sensul vieții	Scopuri în viață	Procesul vieții	Rezultatul vieții	LC- Sine	LC - Viața
Z	-2.366 ^b	-2.527 ^b	-2.401 ^b	-2.023 ^b	-2.375 ^b	-2.207 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.018	.012	.016	.043	.018	.027
a. Wilcoxon Signed Ranks Test						
b. Based on negative ranks.						

Tabelul 6.7. Compararea test-retest a valorilor medii în GC pentru preferințele valorice

Test Statistics ^a							
	Autodezvo ltare	Satisfactie spirituala	Creativitat e	Contacte sociale	Prestigiu personal	Statut material	Pastrarea individualit atii
Z	-2.821 ^b	-1.000 ^b	-1.633 ^b	-1.414 ^b	-2.041 ^b	-2.565 ^b	-2.264 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.005	.317	.102	.157	.041	.010	.024
a. Wilcoxon Signed Ranks Test							
b. Based on negative ranks.							

Tabelul 6.8. Compararea test-retest a valorilor medii în GC pentru valoarea domeniilor de viață

Test Statistics ^a						
	Viața profesională	Studii	Viața de familie	Implicarea socială	Predilecții	Activitate fizică
Z	-2.060 ^b	-1.890 ^b	-2.041 ^b	-2.060 ^b	-1.000 ^b	-2.379 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.039	.059	.041	.039	.317	.017
a. Wilcoxon Signed Ranks Test						
b. Based on negative ranks.						

Tabelul 6.9. Compararea test-retest a valorilor medii în GC pentru identitatea profesională

Test Statistics ^a				
	IP nedefinita	IP impusă	Moratoriu (criza) IP	IP formată
Z	-1.388 ^b	-3.223 ^b	-1.919 ^b	-1.379 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.165	.226	.055	.184
a. Wilcoxon Signed Ranks Test				
b. Based on positive ranks.				
c. Based on negative ranks.				

Tabelul 6.10. Compararea test-retest a valorilor medii în GC pentru maturitatea psihologică și socială

Test Statistics ^a							
	Respons abilitate	Toleranță	Autodezvo ltare	Gandire pozitivă	Independ ență	Nivel maturitate psihologică	Nivelul maturității sociale
Z	.000 ^b	.000 ^b	-1.342 ^c	-1.890 ^c	-2.214 ^c	-1.586 ^c	-1.604 ^c
Asymp. Sig. (2-tailed)	1.000	1.000	.180	.059	.027	.113	.109
a. Wilcoxon Signed Ranks Test							
b. Based on negative ranks.							
c. Based on positive ranks.							

Tabelul 6.11. Compararea valorilor medii înregistrate de GE și GC pentru orientarea sensului vieții – date retest

Test Statistics ^a						
	Sensul vieții	Scopuri în viață	Procesul vieții	Rezultatul vieții	LC- Sine	LC-Viața
Mann-Whitney U	62.000	79.500	48.000	75.500	79.000	62.000
Z	-2.097	-1.379	-2.680	-1.539	-1.400	-2.100
Asymp. Sig. (2-tailed)	.036	.168	.007	.124	.162	.036
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.037 ^b	.174 ^b	.007 ^b	.126 ^b	.174 ^b	.037 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ						
b. Not corrected for ties.						

Tabelul 6.12. Compararea valorilor medii înregistrate de GE și GC pentru preferințele valorice – date retest

Test Statistics ^a								
	Autodezvoltare	Satisfacție spirituală	Creativitate	Contacte sociale	Prestigiu personal	Realizări	Statut material	Pastrarea individualității
Mann-Whitney U	100.500	80.500	93.000	86.500	65.000	103.500	92.500	68.500
Z	-.505	-1.353	-.819	-1.088	-1.991	-.378	-.842	-1.874
Asymp. Sig. (2-tailed)	.614	.176	.413	.277	.046	.706	.400	.061
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.624 ^b	.187 ^b	.436 ^b	.285 ^b	.050 ^b	.713 ^b	.412 ^b	.067 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ								
b. Not corrected for ties.								

Tabelul 6.13. Compararea valorilor medii înregistrate de GE și GC pentru valoarea domeniilor de viață – date retest

Test Statistics ^a						
	Viata profesionala	Studii	Viata de familie	Implicarea socială	Predilecții	Activitate fizica
Mann-Whitney U	84.500	80.000	90.500	81.500	56.000	106.500
Z	-1.174	-1.366	-.927	-1.304	-2.385	-.251
Asymp. Sig. (2-tailed)	.240	.172	.354	.192	.017	.801
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.250 ^b	.187 ^b	.367 ^b	.202 ^b	.019 ^b	.806 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ						
b. Not corrected for ties.						

Tabelul 6.14. Compararea valorilor medii înregistrate de GE și GC pentru identitatea profesională – date retest

	IP nedefinită	IP impusă	Moratoriu (criza) IP	IP formată
Mann-Whitney U	78.500	5.000	84.500	26.000
Z	-1.433	-4.732	-1.166	-3.608
Asymp. Sig. (2-tailed)	.152	.000	.244	.000
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.161 ^b	.000 ^b	.250 ^b	.000 ^b
a. Grouping Variable: Grupe formativ				
b. Not corrected for ties.				

Tabelul 6.15. Compararea valorilor medii înregistrate de GE și GC pentru maturitatea psihologică și socială – date retest

Test Statistics ^a							
	Responsabilitate	Toleranța	Autodezvoltare	Gandire pozitivă	Independența	Nivel maturitate psihologică	Nivelul maturității sociale
Mann-Whitney U	79.000	96.000	102.500	81.000	90.000	78.500	60.500
Z	199.000	216.000	222.500	201.000	210.000	198.500	180.500
Asymp. Sig. (2-tailed)	-1.403	-.693	-.417	-1.314	-.941	-1.413	-2.159
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.160	.488	.676	.189	.347	.158	.031
a. Grouping Variable: Grupe formativ							
b. Not corrected for ties.							

Anexa 6.1 Formularul de evaluare *Follow-up* prind impactul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale

Scopul formularului: Acest formular este destinat să evalueze sustenabilitatea rezultatelor obținute în urma participării la *Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale*. Prin intermediul întrebărilor, se urmărește obținerea unui feedback sincer și detaliat asupra impactului programului și asupra experienței de dezvoltare personală și profesională a participanților.

Instrucțiuni generale

Confidențialitate: Toate răspunsurile furnizate vor fi tratate cu maximă confidențialitate și vor fi utilizate doar în scopul îmbunătățirii programului și al înțelegerii impactului său.

Onestitate: Îți recomandăm să răspunzi cât mai sincer la toate întrebările, bazându-te pe experiența ta autentică și personală.

Formatul răspunsurilor: Pentru întrebările de tip închis, te rugăm să selectezi o valoare pe o scară de la 0 la 10, unde 0 reprezintă un nivel foarte scăzut, iar 10 un nivel maxim de integrare, claritate sau aplicabilitate. În cazul întrebărilor de tip deschis, te rugăm să oferi răspunsuri detaliate, folosind exemple specifice acolo unde este indicat.

1. Notează pe o scară de la 0 la 10 cât de clar(ă) îți este acum direcția carierei tale comparativ cu perioada imediat după finalizarea programului?

deloc integrată 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 integrată complet
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	----------	----------------------

2. Notează pe o scară de la 0 la 10, în ce măsură ai reușit să aplici și să menții în practică abilitățile profesionale învățate în cadrul programului?

deloc integrată 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 integrată complet
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	----------	----------------------

3. Notează pe o scară de la 0 la 10, cât de integrat(ă) te simți în comunitatea ta profesională și socială la șase luni după finalizarea programului?

deloc integrată 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 integrată complet
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	----------	----------------------

5. Ce valori personale consideri că te-au influențat cel mai mult în dezvoltarea ta profesională și personală după participarea la program?

6.A influențat participarea la program claritatea traseului tău profesional? Dacă da, argumentează printr-un exemplu?

7. Cum evaluezi capacitatea ta de a te adapta și de a prelua roluri active în cadrul comunității după participarea la program?

8. Cât de eficient consideri că a fost suportul primit în cadrul programului în îndeplinirea obiectivelor tale personale la șase luni după finalizarea acestuia? Dacă îl consideri eficient, argumentează printr-un exemplu?

9. Care au fost cele mai mari provocări întâmpinate în timpul programului și cum te-a ajutat programul să le depășești? Dacă ai avut, argumentează printr-un exemplu?

Tabelul 6.16. Rezultate follow-up privind impactul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale

	Viziunea în carieră	Menținerea abilităților profesionale	Integrarea în Comunitate
1	9	6	6
2	6	10	8
3	9	6	10
4	9	10	8
5	9	5	8
6	7	6	5
7	9	9	6
8	8	8	6
9	9	5	6
10	6	8	5
11	6	10	7
12	9	5	9
13	8	7	8
14	7	8	8
15	6	5	7
Total:	7,8	7,2	7,1

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Popovici Adriana

Semnătura

Data

CURRICULUM VITAE

INFORMAȚII PERSONALE

Adriana Popovici

 s. Grătiești, mun. Chișinău, str. Sfânta Treime 20, ap.59.

 068 426 126

 apopovici@ulim.md

Sexul feminin | Data nașterii 25.05.1979 | Naționalitatea moldoveancă

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

2023-prezent	Psiholog, Medpark, International Hospital.
2023-prezent	Asistent universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova
2015 – 2023	Psiholog practician / Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii
2005 – 2019	Lector superior universitar, Catedra Științe Socio – Umane, Facultatea Economie, Universitatea Agrară de Stat din Moldova.
2006 – 2012	Lector universitar, Catedra Comunicare, Facultatea Jurnalism și științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova.
2004 – 2005	Invățător la clasele primare, școala auxiliară nr.7 Chișinău.

EDUCAȚIE ȘI FORMARE

2018 – 2024	Sudii doctorale la specialitatea Psihologie, ULIM
2016 – 2017	Recalificare: specialitate „Psihologie” Institutul Studii Continuu, or. Chișinău
2011 – 2020	formare și supervizare în psihoterapia sistemică de cuplu și familie; Iasi, România, Institutul pentru Cuplu și Familie.
2005 – 2006	Masterat: Psihologie, Sociologie si Asistență Socială. Specialitatea Psihologie. ULIM,
2000 – 2005	UPS „Ion Creangă” studii licență Facultatea Psihologie și Psihopedagogie Specială, Specialitatea Psihopedagogie Specială și Logopedie.
1994 – 1999	Colegiul pedagogic Orhei, specialitatea „Pedagogia claselor primare”.

COMPETENȚE PERSONALE

Limba maternă română

Alte limbi străine
cunoscute

Rusă

Engleză

INTELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
Ascultare	Citire	Participare la conversație	Discurs oral	
C 1	C 1	C 1	C1	C 1
A 1	A 1	A 1	A 1	A 1

Niveluri: A1/2: Utilizator elementar - B1/2: Utilizator independent - C1/2:
Utilizator experimentat

Cadrul european comun de referință pentru limbi străine

Competențe de
comunicare

bune competențe de comunicare dobândite prin experiența proprie de lector
universitar, în timpul prezentărilor de la conferințe, în timpul ședințelor de
terapie.

Competențe dobândite la
locul de muncă

o bună cunoaștere a proceselor de control al calității; controlul emoțiilor;
deprinderilor organizatorice; punctualitate, responsabilitate

Competențe informatice

bună cunoaștere a instrumentelor Microsoft Office

INFORMAȚII
SUPLIMENTARE

CONFERINȚE

1. International Scientific Conference „The contemporary issues of the socio-humanistic sciences”, Ed. 13, December 1-2, 2022, Chisinau, ULIM
2. International Scientific Conference „The contemporary issues of the socio-humanistic sciences”, Ed. 11, December 3-4, 2020, Chisinau, ULIM
3. International Scientific Conference „The contemporary issues of the socio-humanistic sciences”, Ed. 10, December 5-6, 2019, Chisinau, ULIM
4. Conferință Științifică Internațională „Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective”, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți, USARB
5. Simpozion Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”. Ed. XIX, 28-30 martie 2024. Iași, Universitatea „Petre Andrei”

PUBLICAȚII

Publicații în reviste științifice

RUSNAC, S., **POPOVICI, A.** Formarea identității profesionale în perioada de tranziție la vârsta adultă. În: *Revista de Teorie și Practică Educațională DIDACTICA PRO...*, Nr. 6 (148), 2024, nr. pp.2-6. ISSN 1810-6455. Indexată în

baze de date: COPERNICUS. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/218587

POPOVICI, A. Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/209290

POPOVICI, A. Interrelația maturității sociale și identității profesionale la adolescenți în perioada crizei identității profesionale. In: *Psihologie, revista științifico-practică*, 2024, nr. 1(44), pp. 12-25. ISSN 1857-2502. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/204771

RUSNAC, S., POPOVICI, A. Maturitatea socială și valorile personale: factori cheie în dezvoltarea identității profesionale a tinerilor, In: *Revista de pedagogie*, 2024 (1), LXXII, 2024 (1), pp. 125-152. ISSN: 0034-8678; eISSN: 2559-639X. Disponibil: <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2024/07/RevPed-1.2024-6.pdf>

POPOVICI, A. Sensul și valorile vieții în etapa de tranziție a tinerilor de la studii la muncă. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 65-72. ISSN 2587-344X. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/184330

Publicații în volumele conferințelor științifice

POPOVICI, A. Autodeterminarea profesională – componentă de bază a maturității sociale la vârsta adolescenței. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, 2023: "Print-Caro" SRL, 2023, Ediția 13, pp. 93-99. ISBN 978-9975-165-61-7. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/176409

POPOVICI, A. Formarea valorică - condiție a maturității sociale în tranziția la vârsta adultă. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți. Bălți: CEP UPS „I.Creangă”, 2022, pp. 71-74. ISBN: 978-9975-50-295-5. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/170024

POPOVICI, A. Maturitatea socială – perspectiva psihologică. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 161-165. ISBN 978-9975-3471-4-3. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/138911

POPOVICI, A. Studiul problemei sensului vieții la tinerii și tinerele ce se află în perioada de tranziție de la studii spre muncă, În: *Volum lucrări Simpozion Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”*. Ed. XIX. Iași, 2024, pp.112-120. ISSN 2068-1372. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/217714

Publicații în volumele tezelor comunicărilor la conferințe științifice

POPOVICI, A., RUSNAC, S. Social maturity through the prism of psychology. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 10, 5-6 decembrie 2019, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2019, Ediția 10, p. 68. ISBN 978-9975-3371-4-4. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/95230

POPOVICI, A. Social maturity - psychological perspective. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2020, Ediția 11, p. 54. ISBN 978-9975-3471-0-5. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/121312

POPOVICI, A. Self-determination - manifestation of the social maturity of adolescents. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chişinău. Chişinău: "Print-Caro" SRL, 2022, Ediția 13, p. 44. ISBN 978-9975-165-26-6. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/175551